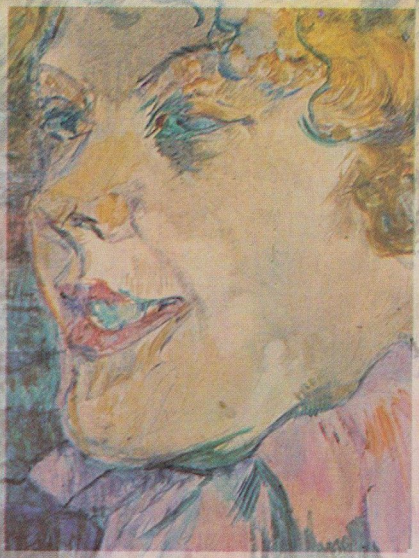
FAY WELDON

Hatırla Beni

AFA
ÇAĞDAŞ DÜNYA EDEBİYATI

İngiltere'de dünyaya gelen Fay Weldon Yeni Zelanda ve İskoçya'da yetişti. Ekonomi ve psikoloji öğrenimi gördü. Girdiği birbirinden tuhaf işlerden sonra yazmaya başladı. *Bir Dişi Şeytanın Hayatı ve Aşkları, Erkeklerin Kalpleri ve Hayatları* adlı romanları pek çok dile çevrilen Fay Weldon'un diğer romanları şunlardır:

The Fat Woman's Joke
Down Among the Women
Female Friends
Praxis
Little Sisters
Remember Me
Puffball
The President's Child
Polaris and Other Stories
Watching Me, Watching You (short stories)
The Cloning of Joanna May

AFA - Çağdaş Dünya Edebiyatı: 42
AFA - Yayınları: 260

ISBN 975-414-216-5

Kasım, 1993

©Fay Weldon, 1987
Akçalı - Tuna Ajans

Remember Me
adlı İngilizce orijinalinden çevrilen
bu kitabın Türkçe çeviri hakları
AFA Yayıncılık A.Ş.'ye aittir.

Dizgi: AFA Yayıncılık A.Ş.
Baskı: Özener Matbaası
Cilt: Güven Mücellithanesi
Kapak: Temel Matbaası

AFA Yayıncılık A.Ş., Babıali Cad. Sıhhiye Apt. 19/8
Cağaloğlu - İSTANBUL
Tel: 526 39 80 / Fax: 513 76 11

FAY WELDON

Hatırla Beni

Çeviren:

Nihal Yeğinobalı

AFA
YAYINLARI

1

PAZARTESİ SABAHI SAAT ALTI.

Kim uyuyor?

Doktor, doktorun karısı, doktorun (mu acaba?) çocukları; ama doktorun kedisi uyumuyor; o banyo penceresinin pervazına oturmuş, aile bireylerinin uyanmasını ve kendi payına düşecek bir dilim öküz ciğeriyle avuntu ve rahatlığı beklemekte.

İki blok ötedeki evinde mimar Jarvis uyuyor, yanında yatan ikinci karısı Lily de öyle, bitişik odadaki ufak oğulları Jonathon da öyle. Jarvis'le Lily tatlı rüyalar mı görüyorlar yoksa suçlu rüyalar mı? Tatlı rüyalar.

Jarvis Katkin, doktorun hastasıdır. Doktorun karısı da Jarvis'in sekreteri ve biraz da başka bir şeyi.

Kim uyuyor?

Doktorun ilk karısı olan Madeleine değil, herhalde. Dört blok ötede, oturduğu sefil bodrum katında Madeleine, o yamru yumru yatağının üstüne uzanmış, bu saatlerde adeti olduğu üzere Jarvis'in ikinci karısı Lilly'ye, oğulları Jonathon'a lanet okuyor; gelgelelim yaşayanların lanetleri dumanlıdır, pek etki taşımaz. İşte görüyorsunuz ya, Jarvis şu anda uyanarak nasıl Lily'ye doğru dönüyor ve o sert, becerikli parmaklarıyla onun esmer başlı beyaz memelerini okşayıp gülümseyen dudaklarını sıvazlıyor. Onların aşkı lanetli değil, mutlu ve kutsanmıştır. Şimdilik.

Hilary, okul çocuğu, Madeleine'in kızı, Jarvis'in ilk evladı, saat altıyı vururken uyamyor, bir yalnızlık ve korku duygusuna kapılarak annesinin yatağına giriyor ve onun (bir zamanlar babasını barındırmış olan) ateş gibi sıcak, sert koynuna so-

kulup yatıyor, uyanık, üşümüş, bedeni gevşek ve yağlı. Avunamamış, hâlâ tedirgindir, çok doğal olarak, terk edilmiş tahtlara geçmek isteyen bütün insanlar gibi.

Saat yedi. Günaydın.

Margot, doktorun karısı uyanıyor, bunun her günkü gibi bir gün olduğunu varsayarak, neden varsaymasın ki? Yatak sıcak, kuytu ve tanıdıktır: doktorla karısı bu yatakta on beş yıldır yatmışlar, aşağı yukarı 1,500 kez sevişmişlerdir, bu zevk için (hemen hemen her zaman) yalnızca birbirlerini seçerek. Doktorun rüyalarını çoğunlukla güzel imgeler doldurur. Neden doldurmasın ki? Doktorun Gece Servisini kurmasından bu yana, yeşil ağaçlı yolların kavuştuğu bir köşede duran bu banliyö evinde geceler, karabasanlardan uzak, sakin geçmekte ve bu huzurlu karanlık gece içinde anlamsız gezilere çıkan kedinin ayak pıtırtılarından başka hiçbir şey tarafından bozulmamaktadır. Doktorun kedisi, bir zamanlar siyahken şimdi pas rengini almış, içerden solucanlı, dışardan pireli, seks düşkünü, perişan bir hayvandır. Doktor kedisine, bedava gelen eşantiyon antibiyotik ve streoidler uygular ama boşuna. Margot bu hayvana nefret karışık bir hayranlık beslemektedir. Doktorun kedisidir o, Margot'nun değil.

İyi sabahlar!

Margot, eş ve ana, uykusundan tazelenmiş olarak uyanıyor, erdemli kişiliğine yaraşır biçimde. Ufarak bir kadındır Margot, evcil bir güvercin misali düzgün tüylü, tombul, yuvarlak göğüslü. Margot'nun yüzü değirmi ve sakindir, kıvırcık kestane saçlarının kesimi mantıklı bir kısalıkta. O küçük, düz burnunun derisi, ağustos ayındaki tatil güneşinin etkisiyle hâlâ soyulmakta. Margot kıpırdanıyor, Margot esniyor. Margot'nun dişleri küçük küçük, beyaz ve düzgündür, bademcikleri sağlıklı. Margot'nun sağlığı yerindedir, kocasının ilgisi sayesinde değil de, ilgisizliğine rağmen.

Doktor gibi bütün dünyanın bakımını üstlenmiş olan kişiler kimi zaman tek bir kişinin bakımıyla ilgilenmekte sanki güçlük çekerler. Daha doğrusu Margot'nun arkadaşı Enid bir gün böyle demişti, Margot'nun parmağındaki, ihmal edilmiş dolamayı gördüğünde. Enid bütün kocalara kusur bulur zaten, kendisininkinin dışında: bir kez onu ele alacak olsa nerede duracağını kim bilebilir!

Enid fitirnoz çıkarmak huyundadır. Enid dilini tutsa iyi olacak. Enid'in sözleri tüm dolamalardan daha çok acı verir insana. Enid görüşlerini daireler arası yazışmalar için saklamalı. Kendisi devlet hizmetinde bir memurdur da.

Margot'nun o kestane rengi, düğme biçimi gözleri birden açılıyor. Margot göğüs geçiriyor. Şimdi lütfen kulak verin de, Margot'nun kendi içindeki sesleri, o bilinç curcunasını dinlemeye almasını izleyin, o sayısı belirsiz sesler ki tını ve açı değişiınleriyle dur duraksız kişiliğimizi belirler, kıyının denizi, denizin kıyıyı belirlediği gibi.

Dinleyin:

> Evet, doktorun karısıyım ben, yeni uyanan. Margot'yum, ev kadını, anne, gözlerini kendi yarattığı dünyaya açan: kendi halinde, sıcacık bir yer burası, ben değilsem bile başkaları burada gelişip serpilebilir. Ne hoş! Gel gör ki uykudan arta kalan bir tortu var, hâlâ, hüzün gibi, kaygı gibi bir şey. Nedir bu? Kendi kendimin yasını mı tutuyorum yoksa, çok eskiden bir yerlerde yitip gitmiş, başka insanların istemlerinin, bir ev halkının beklentilerinin denizinde boğulmuş kimliğimin yası? Hayır; insanın göz kapakları titreşmeye başlayınca kaygı siliniyor, hüzün yok oluyor, gerçeklerin dalgası kabarıyor, Margot'yum ben, eş ve anne; gün başlarken gece düşüncelerini katlayıp kaldırıyorum, rüzgar şiddetlenirken yelkenleri indirip sarmalayan

denizciler gibi. Yanımda, her zamanki saatinde uyanmamış, hâlâ uyuyan Philip. Aşağıda, çok erken uyanmış, hiç kuşkusuz tahıl gevreği ve çok fazla sütle kahvaltı eden çocuklarımız, Philip'in sütüdür o, Philip her şeyden önce gelir. Kocalar öyledir.

Zıp diye kalkıyor Margot, doktorun karısı, ayaklarına Marks and Spencer mağazasından alınmış, kullanışlı terliklerini geçiriyor, sırtına –çamaşır makinesinde zedelenmeyen, ütü istemeyen terilen ve koton karışımı– mavi sabahlığını geçiriyor. Ev halkı bu sabahlığı öylesine ezberlemiş ki tanımlamaları gerekse ne diyeceklerini bilemezler.

Zıp diye kalkıyor Margot, o tıkız, ufarak bedeniyle anaç; geçmişi önemsenmeyen, geleceği sorgulanmayan, kadınların huyu olduğu üzere bir işlere yaramaya çalışan bir kadın.

Zıp diye kalkıyor Margot, başka hiçbir güne benzemeyen ve bu yüzden de, başka günlerden hiç farkı olmayan yeni bir günün başlangıcında.

2

SABAHIN ERKENİNDE.

Lily Katkin, kasabın kızı, mimar Jarvis'in ikinci karısı, geçmiş ve gelecek günlerin hiçbirine benzemeyen bir güne gözlerini açıyor.

Erkenden ve dipdiri kalkıyor Lily, kocası Jarvis'e ve oğlu Jonathon'a kahvaltı hazırlamak için.

Aferin sana Lily!

Lily buzdolabında soğutulmuş taze portakalların suyunu sıkıp blendere döküyor, bal ekliyor ve on beş saniye karıştırıyor. Soğutulmuş bardaklar bir yanda beklemektedir. Lily onları bir gece önceden buzdolabına koymuştur, adeti olduğu üzere, Lily'nin kocasıyla oğlu, analık ve eşliğin bu kusursuzluğu karşısında hayran, eller ve yüzler yıkanmış, saçlar taralı, kahvaltı köşesinde uslu uslu beklemekteler. Taze kavrulup henüz çekilmiş kahve, filtre makinesinde süzülmektedir. (Fincanlara, heyhat, krema değil de düşük kalorili süt tozu eklenecektir ama aldırmayın artık.) Sağlıklı besin dükkanından alınma yumurtalar üç dakika kırk beş saniye kaynatılmış, düşük nişastalı ekmek dilimleri düzgünce kızartılmış, kırıntıları silkelendikten sonra beyaz porselen ekmekliğe dizilmiş. Sofra örtüsü beyaz ve tertemiz; porselen ve tabaklar mavili beyazlı, makinede değil, elde, özenle yıkanmış olan çatallarla bıçakların parlaklığı ve rengi yerinde.

Jarvis Katkin oturduğu yerden beklerken hayret ve hayranlıkla karısını izliyor. Lily, Jarvis'e yaşam piyangosundan vuran büyük ikramiyedir. (Evlendiklerinde Lily'nin annesi de, Yeni Zelanda'dan böyle yazmıştı.) Jarvis'in ağır kapaklı, hafifçe kanlı, iri, uçuk mavi gözleri var; gür açık renk, tozlu kaşla-

rı, Jarvis'in derisi rejim yapmaktan gevşemiş, o kaba dokulu, atak, biçimli burnunun iki yanına sarkmış. Bu sabah Jarvis tam formunda değil. Dün geceki içkiyle bu sabahki seksin verdiği sersemlik dış dünyayla ilgili algılamalarını hâlâ gölgelemekte. Portakal suyuyla kahve arasındaki duralamada yumurtasını beklerken Jarvis derinden soluyor. Portakal suyu, öylesine taze ve soğuk, boğazından aşağı serin bir dere gibi akmış, şimdi midesinde durmaktadır, asitli ve tedirgin. Jarvis portakal suyunu hiç sevmez ama bunu söylemek de istemez. Jarvis'i hafiften hıçkırık tutmuştur. Lily alnını dürüyor (ne şeker şey), Lily hiçbir şeyin denetimden çıkmasını istemez, hele Jarvis'in sindirim sisteminin, asla. Elinden gelse Lily Jarvis'in içindekileri, daha iyi gözlemleyip anlayarak denetleyebilmek için dışarı çıkaracak. Lily gizemlere katlanamaz.

Lily'nin, bu dünyadaki elle tutulur nesneler arasında güvenle gezinen yumuşacık, pamuk elleri var, Lily'nin tırnakları badem biçiminde ve kırıksız, sürdüğü şeffaf pembe cila şimdi, tertemiz durulama suyunda Jonathon'un gümüş vaftiz kaşığını aranırken bile bozulmuyor. Lily bu kaşığı her tanrının günü gümüş cilasıyla ovar, annesinin Yeni Zelanda'dan yolladığı kaşık giderek inceliyor, keskinleşiyor adeta. Lily bu gidişi sürdürürse kaşığın kenarları Jonathon'ın o minik ağzını kesecek.

Lily'nin kolları o bildiğimiz sıradan tüyle değil de yumuşak, ipeksi bir ayva tüyüyle kaplı. Lily'nin bacakları, kaba etlerinin yuvarlaklığından aşağı doğru dolgun ve upuzun inceliyor. Lily'nin ayak tırnakları her zaman yapılıdır. Lily'nin beli ince, göğüsleri kalkık ve yuvarlaktır, bu yüzden Lily sutyen takmadığı halde onu sevmeyenler (ki bunların sayısı hayli kabarık) onun, modası geçmiş olduğuna hiç bakmadan, korseli sutyen kullandığını varsayarlar. Lily'nin yüzü, melek resimlerinin o inceliksiz, düzgün güzelliğini taşır: geçen mevsimler

renkleri soldurmuş ve geriye, sözgelimi, eski parlak günlerin bir yankısını bırakmıştır, görmüş geçirmişliğin resmidir bu.

Lily'nin teni solgundur, Lily'nin gülümsemesi aheste ve tatlıdır. Lily'nin uzun, sık telli saçları, altın, gümüş ve kır renklerin dikkatle dağınıklaştırılmış, özenli ve pahalı bir karışımıdır. Lily yirmi sekiz yaşındadır. Doğduğunda ay aslan, güneş, kova burcundaymış, Lily davranışlarının uyumuna dikkat gösterir, gene de devinimleri biraz katı, incelikten yoksundur. Kasabın kızıdır Lily. Mutfakta, ev içinde kendini şöyle bir bırakıvermeyi bilmez. Yatakta ise durum bambaşka olabilir, doğallıkla.

Peki, ya bu sarkık avurtlu adam, Lily ile evlendiğinde beli 97 cm iken şimdi 70 cm olan bu koca, bu Jarvis, küt parmakları ve içi tozlu tırnaklarıyla (çünkü çizimlerini kömürle yapar, Lily bunu önleyemez; burada sanat galebe çalar ki doğrusu da budur), kızılımtrak, sarkık, çilli cildi, dolgun, gevşek ağzıyla, sindirim zorluğundan nefes nefese kalmış bu Jarvis, sertleşip dikleştiğinde acaba bu solgun renkli, bu katı, bu dilber Lily'yi uyandırıp tutuşturarak o serin tenine taşkın arzuların pembe ısısını yayabiliyor mu?

Ah, evet, hem de nasıl.

Ya tutkularının meyvesi, yirmi altı aylık Jonathon'dan ne haber? Jonathon al yanaklı, babası gibi uçuk renk gözlü, sarı saçlı, tıkız bir çocuktur. Sıkıntıya katlanan, yakınmayan bir yaradılışı, insanı şaşırtacak kadar sıcak bir tutumu vardır. Jonathon'un annesi Lily, temizlik, sağlık, güvenlik ya da etiket kuralları yönünden gerekmedikçe Jonathon'u pek seyrek olarak kucağına alır. Lily'nin kucaklayıp sıkıştırmak, pışpışlamak, ninniler söylemek ve benzeri anlamsız etkinliklerle pek alışverişi yoktur. Jonathon daha şimdiden yüksek sandalyesine kolayca tırmanarak kendisi oturmayı ve orada Muesli ve tereyağlı ekmekle tam karar pişirilmiş yumurtadan oluşma

kumanyasını, o keskin gümüş kaşığını ve annesinin uzaktan onaylayan gülümseyişlerini beklemeyi öğrenmiş. Annesinden asla ayrılmayacak, annesine asla doyamayacaktır.

Jonathon'un babası, sevgisini daha bir belli ediyor. Karısı odada yokken Jonathon'a kucaklayıp mıncıklayarak öpüyor; karısı odadayken de çok zaman Jonathon'a alıp havaya fırlatıyor. Böyle zamanlarda Jonathon gülüyor, sevinçten çok şok etkisiyle de olsa.

Şimdi Jonathon, şarkı söyler gibi, "Baba!" diyor, yumurtasını beklerken. Yoksa havaya fırlatılmayı mı bekliyor? "Anne," diyerek Muesli çanağına kaşığıyla bastırıyor. Odaya çiğ yulaf kepekleriyle kuru üzüm taneleri saçılıyor.

"Yapma," diyor Lily, seslerinin kibar, dikkatli, sevecen olanını kullanarak. Yaa, kasabın kızıyım ben, ama şimdi kim inanır buna?

"Yapma, Jonathon."

Jonathon yapmıyor.

Jarvis, ilk evliliğinin çocuğu Hilary'nin masaya şekerli lapa ve duvarlara dışkı sıvayışlarını anımsadıkça ikinci karısının karşısında daha bir hayret ve hayranlığa kapılıyor. Jarvis'e yaşam piyangosundan çıkan büyük ikramiye. İlk değil de ikinci çekilişte.

Ama şu Katkin'ler ne de erken kalkıp kahvaltı ediyorlar! Saat daha sekizi çeyrek geçiyor.

3

Madeleine de kalkıyor, Jarvis'in ilk karısı, Lily'nin düşmanı, Hilary'nin annesi, ama ne o kadar erken ne de öyle dipdiri.

Madeleine yatağından kalkıyor, üşümüş, çatlamış ayaklarını çatlak kahverengi muşambaya basıyor. Madeleine yataktan kalkıyor, birbirine karışmış rutubet ve sigara dumanı kokan (oda gibi) eski yün sabahlığını sırtına geçiriyor. Yataktan kalkıyor Madeleine, içinden gelerek değil de bir sorumluluk duygusunun itkisiyle, kızı Hilary'nin yerel kamu okuluna gitmek için evden çıkışına, mümkünse nezaret etmek, hiç değilse tanık olmak amacıyla.

Pazartesi sabahı: iyi bir sabah değil.

Hilary'nin külotlu çorabı yırtılmış, Hilary'nin bluzunun düğmesi kopmuş, Hilary'nin etekliği yıkanırken çektiği için şimdi beli kavuşmuyor, çengelli iğne bulmak gerek. Bu ayrıntıların hiçbiri Hilary'nin umurunda değil, bu yüzden Madeleine kendi analık kaygılarına daha bir dört elle sarılmak zorunda yoksa onlar da bu sabahın genel kasveti içinde eriyip gidebilirler.

Hilary on dört yaşında ve 88 kilo ağırlığında; ayakları otuz sekiz numara, sutyenleri de 38C, bu yüzden yitik düğme çok önemli. Hilary ev ödevlerini düzene soktuğu sırada şekerli tahıl gevrekleri yer ve zaten tatlı olan gevreklerin üstüne arada biraz daha şeker serper. Madeleine'inse, kızının kendini çirkinleştirmesine engel olacak enerjisi, hatta isteği bile yok. Neden engel olsun ki? Hilary Madeleine'in uğradığı haksızlıkların, Madeleine'in mahvoluşunun ayaklı bir tanığıdır. Hilary'ye baktıkça, görüyor musunuz, der Madeleine içinden, ne hallere düştüğümü görüyor musunuz? Jarvis'in yaptığını görüyor musunuz?

Ve bu arada Hilary ıkınıp tıkınıyor, yakıt yüklemesi yapıyor: ne diye? Kızgınlık, garez, can sıkıntısı, kaygı, umarsızlık? Yoksa gelecek hafta sonunun saldırısına karşı güç mü toparlıyor?

Hilary hafta arasında annesiyle kalıyor. Hafta sonlarındaysa babası Jarvis ve üvey annesi Lily'nin yanında. Yedek odada değil de (orası konuklara ayrılmıştır) Jonathon'un odasındaki portatif bir somyada yatıyor. Lily, Hilary'yi zayıflatıp inceltmek niyetindedir. Çok içten ve ciddi bir istektir bu. Cumartesi ve pazar sabahları Lily Hilary'ye yapay şekerle tatlandırılmış limonlu çay, iki katı yumurta ve üstüne düşük kalorili margarin sürülmüş bir dilim düşük nişastalı ekmek veriyor. Gel gör ki böyle bir kahvaltı ve bunu izleyen aynı oranda kısıtlı öğle ve akşam yemekleri, Madeleine'in pazartesi, salı, çarşamba, perşembe ve cuma günleri verdiği zararı karşılamaya yetmiyor.

Şu son aylarda Hilary'nin göğsü kaygı verici boyutlarda genişledi. Patlamış buğday gevreği en sevdiği yemek olup çıktı ve evet, kendisi de handiyse patlayacak. Hilary'nin çevreye boş boş bakan gözleri soluk renklidir, teni annesininki gibi renksiz, suratı şiş, çenesi kat kat gıgılı, bedeni kalın ve küt, etli omuzlarına dökülen saçları gür, altın sarısı ve güzel, zihni keskin ve hüzünlü.

Madeleine kırk dört yaşında, kemikli, zayıf. Madeleine kızına benziyor; ha babam yiyor: aile boyu kutularda şekerli gevrekler, daha ucuz olsun diye düzineyle alınan kutu sütler, gene de Madeleine habire zayıflıyor. Kızının tersine Madeleine görünümüne meraklıdır. Pürçümlü kot pantalonu, koltuğunun altı yırtık olan o eski, keçeleşmiş kahverengi kazağı onu, titiz ve noksansız olarak dünyaya tanıtıyor. Bu benim işte, Madeleine, şimdiki halim, düştüğüm hal, düşürüldüğüm hal, Jarvis tarafından.

Hain Jarvis. Madeleine bunu kanıtlamak için bit pazarlarına

gidiyor, çevresindekileri itip kakarak daha bile pürçümlü kot pantolonlar, daha bile keçeleşmiş kazaklar alıyor. Madeleine evden çıkmazdan önce aynada kendini dikkatle inceleme huyundadır: koltuk altındaki yırtığı titizlikle ayarlar, koltuğunun altındaki kılları saklayacak gene de uzun süre saklı tutmayacak biçimde. Madeleine'in sararmaya başlamış bir cildi, tarakların dişlerini koparan gür, canlı, pas rengi saçları var. Madeleine'in avurtları çökük, o koskocaman kestane gözleri, derin çukurların içinden dünyaya sitemle bakıyor. Madeleine'in sesi boğuktur. Madeleine'in huysuz ve aç bir görünümü var ki bu onun duygularını dışavuruyor.

Madeleine'le Hilary bir evin iki odalı bodrum katında oturuyorlar. Madeleine'in parası ancak buna yetiyor. Daha doğrusu Jarvis'ten ancak buna yetecek kadar para çıkıyor, öndeki odanın parmaklıklı penceresi, beyaz boyalı bir alt kat avlusuna bakıyor. Bu oda mutfaktır. Yani pencerenin önünde rutubetten çürümüş tahta kenarlı bir lavabo ve bir hastane dolabının üstünde duran, iki gözlü bir gaz ocağı var. Dişinden tırnağından artırıp para birikmiş ve babasının evinde, ortalık yerde duran bozukluk paraları aşırmış olan Hilary sayesinde Madeleine elektrikli bir ızgara–çevirme cihazına da sahip olmuştur. Sıva bu ağırlığa besbelli dayanamayacağı için cihaz duvara takılamamıştır. Çaresiz, savaş öncesi yılların ürünü olan ve Hilary'nin diretmesiyle eskiciden alınan buzdolabının üstünde durmaktadır. Madeleine yemek pişirmeye pek meraklı değildir; hem zaten boşuna zaman öldürmeye yarayan pahalı bir uğraş değil midir bu? Ekmeği, tereyağ sürüp yemek dururken kızartmaya ne gerek var? Gelgelelim Hilary mutfağın mutfağa benzemesini istiyor.

Zavallı Jarvis.

Masa üstündeki kafeste kahverengi bir kobay her sabah Madeleine'le Hilary'den arta kalan şekerli gevrekleri gövdeye in-

diriyor. Onun akşam yemeğini sağlamak için Hilary okul dönüşü, sokak pazarından buruşuk lahana yaprakları ve başka atık bitkiler topluyor; böylece bu kobayın, yalnızca ucuza çıkmakla kalmayıp ulusal savurganlığı önlediği de söylenebilir.

Madeleine'in arka odası, yalnızca üst kat kiracılarının çıkabildiği rutubetli güneşsiz bir Londra bahçesine bakıyor. Madeleine'in çift kişilik yatağıyla Hilary'nin portatif karyolası, elbise dolabı ve ana kızın yığın yığın kirli çamaşırları bu odada duruyor. Madeleine'le Hilary'ye dostları sürüyle istenmeyen, eski giysi verirler, onlarsa bunları ne yıkayıp onarır ne de atmaya kıyabilirler.

Böylece giysiler, bilek boyu yığınlar halinde öylece durur.

Madeleine haftada 5.23 pound kira ödüyor (Kira Komisyonunun saptadığı bir tutar), Jarvis'ten de kendisi ve Hilary için haftada 20 pound nafaka alıyor. Bir zamanlar bu, insana çok para gibi gelirdi. Şimdiyse, Lily'nin gözüne hâlâ kocaman görünmesine karşın (yirmi pound ha? Lily'nin kasap babası eve haftada on beş pound getirirdi; üstelik bu, Yeni Zelanda, Adalar Körfezi'ndeki en iyi kasap olarak tanındığı, mesleğinin en parlak günlerindeydi), enflasyon yüzünden artık tatmin edici bir nafaka olmaktan çıkmıştı. Madeleine'in evinden çıkıp çalışması gerekiyor. Madeleine bunu sonsuza değin erteleyemez. Gene de, ne diye para kazanacakmış? Jarvis'in vicdanını rahatlatmak için mi? Lily, Jonathon'un o kırılası pamuk ayacıkları için daha bile pahalı minik beyaz Fransız soketleri alabilsin diye mi? Hayır. Hem zaten nasıl çalışabilir o? Hilary okuldan çıkınca eve geliyor, başında bir anneye gereksinmesi var. Hilary'nin okul tatili yılın dört ayını alıyor. Jarvis gibi babalar çalışmalarına çocuklarının hatırı için ara vermezler. Madeleine gibi annelerdense böyle yapmaları beklenir.

Şimdi ana kızın konuşmalarına dikkatle kulak verin. Madeleine'le Hilary bilmecelerle konuşuyorlar, bütün aileler gibi

–bu denli küçük ve sınırlı bir aile bile olsa– ve yaşamın gündelik nesnelerini mutsuzluklarının simgesi olarak kullanıyorlar.

1 *Hilary:* Anne, ayakkabılarımı gene bulamıyorum.
2 *Madeleine:* (aranarak) Nerede çıkardınsa ordadırlar. (Bulunca) İşte burada.
3 *Hilary:* Bu eski kahveleri demiyorum. Yeni kırmızı ayakkabılarım.
4 *Madeleine:* Onları okula dünyada giyemezsin. Gülünç bir şey. Ayaklarını sakat bırakır bunlar.
5 *Hilary:* Hiç de değil. Herkes apartman topuk giyiyor.
6 *Madeleine:* Demek ki yakında herkesin ayağı alçıya alınacak. Oh olsun, derim.
7 *Hilary:* Sen bu ayakkabıları sırf Lily aldı diye sevmiyorsun.
8 *Madeleine:* Bu ayakkabıları çirkin ve gülünç oldukları için sevmiyorum.
9 *Hilary:* Öbürlerini bulamıyorum. Okula da geç kaldım. Anne, kuzum, ne olur. Ayaklar benim değil mi?

Bunları dilimize şöyle çevirebiliriz:

1 *Hilary:* Bu evin neden hep böyle altı üstünde?
2 *Madeleine:* Neden hiç büyümüyorsun sen?
3 *Hilary:* Sen benim hakkımda hiçbir şey bilmiyorsun.
4 *Madeleine:* Senin hakkında her şeyi biliyorum ben.
5 *Hilary:* Ben de öteki insanlar gibi olmak istiyorum.
6 *Madeleine:* Öteki insanlar gibi olmaya değmez.
7 *Hilary:* Ben seni çok iyi tanıyorum, tanımadığımı sanma sakın.
8 *Madeleine:* Doğruyu söylemeye zorluyorsun beni. Bizim durumumuz temelden çirkin ve gülünç, nasıl düzelteceğimi de bilemiyorum.

9 *Hilary:* Öyleyse bırak, ben kendimce bir yol bulup kurtulayım, lütfen.

Böylece, suçlu anaların çocuklarının çok zaman yaptıkları üzere, Hilary annesini yenik düşürüyor ve okulda apartman topuklu kırmızı ayakkabılarıyla gidiyor: Sosyal İnsan Bilimleri dersinde ayağı tökezleyince raftaki bir video teyp cihazını yere düşürüyor ve 115 poundluk bir zarara yol açıyor. Okul müdiresi bundan sonra okula apartman topuk giyilmesini yasaklamaya çalışıyorsa da beceremiyor.

Hilary gittikten sonra Madeleine gene yatağına yatıyor, saat on buçuğa kadar uyuyor, sonra kalkıp kendine bir fincan hazır kahve yapıyor, ortalığı yarım yamalak süpürerek bulaşıkları, tam temizlemeden yıkıyor, parmaklıkların arasından sokağın tozlu güneşine bakarak, acaba dış dünyada başkalarına böylesi can veren, onları her an böyle koşuşturan ne var, diye merak ediyor.

Madeleine bir yandan ortalığı süpürüp toz alırken düşünmekte, duyumsamakta, acı çekmekte, uğraş vermektedir. Dinleyin. Madeleine'in içinden gelen sesler de aynı oranda onu yatıştırmaya, avutmaya, hem sızlanıp hem yüreklendirmeye çalışıyor.

Evet, Madeleine'im ben, ilk eş. Kurban. Hak benden yanadır. Bu da güç veriyor bana. Mutsuzlukla besleniyorum. Ama artık mutsuz, her an mutsuz olacak gücüm kalmadı, çok uzadı artık. Günler haftalara, haftalar aylara dönüyor. Jarvis, Lily'yle evleneli üç yıl oldu, Lily piçini doğuralı iki yıl. Ama işte hâlâ her sabah birkaç saatliğine, bu ezik ve öfkeli mutsuzluk! Kaslarımı geriyor; bu yüzden ya da başka bir nedenle fibrosis oluyorum. Ağzıma ekşi sular doluyor, boğazım yanıyor. İrade gücüyle sakin ve hareketsiz duruyorum oysa içimi yatıştırabilecek tek şey, Jarvis'i arayıp bulmak, yolunu kesip üstüne saldırarak onu doğramak, çığlık çığlığa bağırmak ve çok iyi, hem de çok iyi bil-

diği öz mizacıma ters düşen bu cazulukla onun beni nasıl, nasıl derinden yaralayıp yıktığını, mahvettiğini göstermektir. Jarvis'in, bana yaptığı haksızlığı, kötülüğü kabul etmesini istiyorum. Beni yeniden sevmesini istiyorum. Jarvis'in evine, yani kendi evime, kundak sokup içinde Lily ve Jonathon'la birlikte evi yakmak istiyorum. Jonathon, benim hakkım olan, şimdi artık asla doğuramayacağım oğlan çocuk. Böylece onların da, benim de, her şeyin de sona gelmiş olur, tanrının sonsuz inayetine şükürler olsun.

Yüreğini pek tut, Madeleine!

Beklersem, hiç kıpırtısız yatarak bu saldırıları (Ne saldırısı bunlar? Nefret mi? Delilik mi?) kendimden uzak tutmaya çalışır, benim dışımdan geliyorlarmış, şeytan ya da temsilcisinin marifetiymiş de kendi içimden kaynaklanmıyorlarmış (oysa içimden fışkırdıklarını biliyorum çünkü ömür boyu tattığım, bildiğim tüm korku, üzüntü, öfke ve umarsızlığın toplamı bunlar) gibi yaparsam; kıpırdamayı, herhangi bir şey yapmayı, telefona bakmayı kendi kendime yasaklarsam öfke bulutu dağılıyor. Soluğum rahatlıyor. Omzumdaki ağrı geçiyor. O zaman günün geri kalan yarı benim oluyor. Şeytan başka birine azap vermeye gitmiş, ancak yarın sabah döner artık, uğradığım haksızlıkları alaya alan, yüceltip büyüten yeni yeni aynalar getirerek. Heyhat, şeytan çekip gittiğinde beni, mutsuzdan çok sersemlemiş durumda bırakıyor, bitkin düşmüş, hiçbir işe yaramaz. Zihnim hâlâ içeriye dönük, dışarıya değil. Bulaşıkları yıkayıp kurulayabiliyorum da raflara kaldırmaya gücüm yetmiyor. Yerdeki tozları süpürüp yığabiliyorum da faraşa alamıyorum. Hilary bahçelerin güz gülleriyle dolu, pek güzel olduğunu söylüyor. Ben onları göremiyorum.

Kapı zili çalıyor.

İyi sabahlar!

Madeleine kapıdakinin kim olduğunu görmek için kafasını uzatıp parmaklığın arasından bakınca tanıdık, eski püskü pabuçlar, ayrık duran tıkız bacaklar, ince kumaştan, sarkık bir etek ucu, kızarmış bir elin tuttuğu, bu el gibi titreyen bir sepet çiçek görüyor, Madeleine gölgelerin arasına çekilip gizleniyor. Gelen her zamanki "çingene karısıdır".

İyi sabahlar!

Madeleine'in dairesi, her hafta bu çingenenin sepetinden alınan, folyo külahlara sarılmış funda çiçekleriyle dolar. Kurumuş funda çiçekleri çay fincanlarının içine, saç aralarına giriyor, köşelerde böcek ölüleri gibi birikip kalıyor. Funda demetlerini saklamayı kimse istemiyor. Ama, uğur getiren bir şeyi atıyor olma kaygısı yüzünden, atmayı da kimse göze alamıyor.

Hangi uğur?

İyi sabahlar! Zil gene çalınıyor, kafa tutucu, haşin. "Senin içeride gizlendiğini biliyorum." Madeleine direnmeyi bırakıp ışığa çıkarak merdiveni tırmanıp kapıyı açıyor. Çingenenin etli, değirmi yüzü soğuktan, yorgunluktan, marazdan morarmış. Dişleri kapkara, kırık dökük. Paltosu, aşırı besili bedeninin üstüne gerilmiş. Şekerli çayla şekerli çörek. Gözlerinde yaşlar var, hem de Madeleine'in umduğu gibi soğuk esen rüzgarın etkisiyle değil, sahiden ağlamış olduğu için. Kocasının kalbinden özürü varmış; hastane damadını, ölsün diye, eve yollamış; yeğeni kemik veremi yüzünden bir bacağını yitirmiş. Oturduğu semt olan Epping'le (mantık değil de yılların alışkanlığı yüzünden) hâlâ satış yapmaya geldiği Muswell Hill arasındaki yol parası şimdilerde kazancını aşar olmuş.

"Kırma beni, şekerim. Zerrenler elliye, funda demetleri onardan. Güzel İskoç dağlarından gelme uğurlu fundalar bunlar."

Madeleine iki funda demeti seçiyor ve süt parasının üstünden yirmi pens alıyor.

"Aldırma," diyor Madeleine içinden. "Aldırma. Güzel günler geri gelecek. Gelmese de bir kez yaşadık ya onları, hiç değilse."

Elbet geri gelecek güzel günler, elbet yaşanmışlardı bir kez. Bir zamanlar Madeleine şarkı söyleyerek uyanırdı. Hilary'yi karnında taşırken uykusunda bile şarkı söylediği olurdu. Jarvis işitirdi onu. Bir zamanlar Jarvis, Madeleine'i severdi; onun sandalyesini tutar, yorulduğunda ona çay getirir, sinemada elini eline alır, onun hayranlarına kaş çatar, ona sarı sarı zerrenler alırdı, elli tane birden.

Kötü günler gelebilirdi ama geçmişi silemezler. Çoğunlukla hastalandığımız, yaşlanıp ölmek üzere olduğumuzda gelir kötü günler. Vakar içinde ve acı çekmeden ölenimiz pek azdır. Ama, ah, nasıl da yaşamıştık biz, gençliğimizde! Nasıl kahkahalarla gülmüştük!

"Falına bakayım senin," diyor çingene karısı. Madeleine'in o güçlü, bakımsız elini kendi kızarmış, kirli elinin içine hapsederek. Ama Madeleine elini geri çekiyor.

"Ucuza bakarım," diyor çingene. "Sen iyi yürekli bir hanımsın. Uğurlu bir suratın var."

Madeleine, "Olmaz," diyor. Korkmuştur. Çingene karısı elini tutunca kendi geleceğine bakmış, kapkara bulutlardan başka bir şey görememiştir. Eh, depresyon geçiriyor işte. Depresyon bu, diye düşünüyor Madeleine; kapkara günlerin beklentisi. Herhalde.

İyi sabahlar!

Çingene karısı gidiyor Madeleine kendi katına gidip lavabonun başına geçiyor, kırıklı ve kirli tabakların karmaşasından herhangi bir düzen yaratmayı beceremeden, öylece duruyor.

Ben Madeleine, Jarvis'in ilk karısı, Hilary'nin annesi. Madeleine'im ben, Lily'nin o yumuşacık, beyaz etine saplanmış diken.

Lily, ikinci eş, Margot'nun işvereni.

4

Doktor geç uyanıyor. Margot çoktan kalkmıştır: doktor kahvaltının sesini duyabiliyor. Gözlerini yeniden kapatıyor. Bu, onun en değer verdiği zamandır, özbenliğini en çok, doktorluğunu en az duyumsadığı dakikalar. Doktor biliyor ki uykuyla uyanıklık arasındaki bu dakikalarda, rüyaların bölük pörçük belleğinde harmanlanan geçmişin olayları, küçüklük, çocukluk anıları gelişigüzelliklerini yitirerek belirli bir düzene girerler ve şansımız varsa huyumuzda ufak tefek iyileştirmeler yaratırlar: garezin sıkılı yumruğunu açarak, beklentileri değiştirerek, saplantıları yeni odaklara yönelterek. Böylelikle geçmişin pekiştirilmiş molozu üstüne bugünün çıtkırıldım ibrişimlerini öreriz. En azından doktor böyle düşünüyor.

Doktorun soluğu kaygıyla tarazlanmaya başlıyor. Kulak misafiri olun, dinleyin.

> Evet, ben doktorum. Bana yardım edecek kimse yok. Uykusuzluk çekenler bütün gece beni düşündüler. Şimdi, dakikalar geçerken, uyanık hastalar düşüncelerini bana yöneltiyorlar. Hissedebiliyorum onları. Bakın, doktor elimin tırnağı mikrop almış; boğazım ağrıyor; ateşim var; gözümü morarttılar, doktor, bana yapılan kötülüğe siz tanık olmalısınız. Kanser oldum ben, zührevi hastalık kaptım, psikkatos'um var, her şeyim var, beğen beğendiğini al. Bugün günlerden pazartesi, pazarın ertesi günü, aile günü.
>
> Doktorum ben, bütün dünyanın küçük babası, en civcivli günüm pazartesidir, pazarın ertesi gün.

Doktor yataktan kalkıyor, Philip Bailey, Margot'nun kocası. Sırtına takım elbise geçiriyor. Zorunlu buna; o, doktordur. Bir zamanlar tel çevresi yirmi sekiz inç'ti, şimdi, zamanın geçmesi ve metrik sistemin benimsemesiyle, doksan sekiz santimetre oldu.

Doktor kırk beş yaşında. Şen şakrak bir tatil çocuğunun tıkız yapısıyla çilli yüzüne sahip. Doktorun, bir zamanlar öylesi yumuşak ve esnek olan cildi şu son birkaç yılda sanki sertleşip katılaşmıştır; derin çizgiler etine işlemeye başlamış, zamanla daha da derinleşecektir.

Enid'in, emlak komisyoncusu olan kocası Sam'in bir partide haince gözlemlediği gibi, Philip, olgunlaşmadan eskiyen bayat bir Fransız peynirine benzemektedir: içi katılaşmaya başlamış; kabuğu çatlamış.

Her şeye karşın iyi günlerinde doktor, olduğundan on beş yaş daha genç gösterir. Philip'in yaşlanmasının Margot'yla evlendiği gün sona erdiğini varsaymak mantıksızlık olur, gene de bunu varsaymak Margot'nun hoşuna gider. Margot iyi bir eştir; kocasının, onun enerji ve gençliğini harcayıp iyi huyluluğunu zorlamasına izin verir ve hiç kızgınlık duymaz ya da duymadığını sanır.

Philip parmaklarını uzatıp bükerek iş günü için alıştırma yapıyor. Margot kocasının ellerini sevmez. Bu eller doktorun yüzüyle bedeninin dışavurmadığı bir şeyleri dışavuruyor: ondan, karısı Margot'dan uzağa düşen birtakım gizli, acımasız hayaller. Doktorun elleri iri eklemli, gergin, kırmızıdır; avuçları hafif çizgili, kansızdır. Gene de hastaları bu ellere güveniyor olsalar gerek ki bu da elbet hayırlı bir şeydir. Bu ellerle doktor onların eklemlerini oynatır, yaşamsal organlarını bastırır, deliklerini, karanlık gizli yerlerini yoklayarak hasta mı, sağlıklı mı, iyi mi kötü mü olduklarına, yaşamaya mı layık olduklarına, yoksa ölümü mü hak ettiklerine karar verir. Bu ellerle havadan büyü çekerek doktor kendi muskalarını döktürür, çözülmesi olanaksız sağlık tarifelerini yazar.

Onun ellerini sevmiyorsanız başınıza geleceklerden kendiniz sorumlusunuz: iyileşemeyeceksiniz demektir.

5

KAHVALTI! BON APPETIT! Elinizdeyse.

Kahvaltı tarzı bir ailenin hayallerini belirler. Kimileri ayakta kahvaltı eder, kimileri oturarak, kimileri bir sessizlikte birleşmiş; kimileri şamata içinde parçalanmış, kimileri sanki televizyon reklamlarındaki gibi sınırsız paraya, zamana ve iyi niyete sahip, kimileri de kasvetli bir yalnızlık içinde. Bu, henüz uyanıktan çok uyur benliğimiz yürürlükte olduğu için, bizim kendimizi ele verdiğimiz yemektir.

Şimdi bu pazartesi sabahında doktorun arkadaki geniş mutfakta gelenekleri uyarınca kahvaltı eden ev halkını gözünüzde canlandırın. Baba Philip, banyo yapmış, traş olmuş, giyinmiş, görünüşe göre halim selim, Margot'nun özen ve ustalıkla hazırladığı beykon'lı yumurta yiyor. Tabağının yanına Margot'nun koymuş olduğu *Guardian* gazetesini okuyor ve diğer aile bireylerini elinden geldiğince görmezlikten geliyor. Saat sekiz kırk beşte sekreteri Lilac gelip mektupları açacak, randevu kartlarını hazırlayacak. Saat dokuzda doktor gazetesini elinden bırakıp ayağa kalkacak, karısını gagalayıp çocuklarına bir baş selamı verecek ve ara kapıdan muayenehanesine geçerek dünyanın dertleriyle ilgilenmeye başlayacak. Lettice ile Laurence karşı karşıya oturmuşlar. Lettice on üç yaşında, derli toplu, eli yüzü düzgün titiz; annesinin yapısıyla o yuvarlak, düzgün çizgili yüzüne sahip ama annesinin o bunaltıcı, iyiniyetli güleryüzlülüğünden yoksun. Anne eğer bir gün durduk yerde göğsünü açacak olsa, bunun mutlaka kozmik bir tıbbi inceleme uğruna olduğundan emin olabilirsiniz. Oysa kız böyle bir şey yapacak olsa niyetinin erotikliğinden kim kuşkuya düşebilir? Laurence on dört yaşında, esmer, hantal bir oğlan; kansız, sorunlu bir cildi ve kemikli bir yapısı var: babasının elleri sanki en sonunda, bütün bir insan bedeninde dışavurma fırsatı bulmuştur. Ama baba–oğul arasında bunun dışında başka pek bir benzerlik yok.

Şimdi onların dış seslerini, konuşmalarını dinleyin, ancak kendilerinin anladığı bilmecelerini:

1 *Lettice:* Baba, gazetenin orta sayfasını verir misin?

2 *Baba:* Ne diye?

3 *Lettice:* Okumak için.

4 *Baba:* Canımı sıkmasan olmaz.

5 *Laurence:* Anne, benim çatalım yok.

6 *Margot:* Kusura bakma, canım, hemen vereyim... Ama çatala ne gerek var, yalnızca tahıl gevreği yiyorsun ya?

7 *Laurence:* Özür dilerim. Sahiden de öyle.

8 *Lettice:* Neden hiç şekersiz gevrek almıyoruz biz?

9 *Margot:* Kimse yemiyor da ondan.

10 *Lettice:* Ben yerim. Şekerlisi kilo yapıyor zaten, verdiğin fazlalık paraya da değmiyor. WHICH dergisinde öyle diyor. Bence şekersizini alıp kendimiz şeker koyalım.

11 *Laurence:* Lettice, evrenin merkezi sen değilsin.

12 *Lettice:* Biliyorum elbet. Güneştir.

13 *Laurence:* Yanlış biliyorsun. Güneş aslında vasat boy bir yıldızdır, kendisi de kendi ekseni çevresinde dönüyor, başka binlerce milyon başka yıldızlar gibi, milyonlarca yıldız kümesinin arasında, belki de sınırsız olan bir evrende. Şimdi ışık hızıyla yol alacak olsak... yani saniyede 186,300 mil... evrenin yalnızca, şu kısıtlı teknolojimizle yeryüzünden gözlemleyebildiğimiz sınırına ulaşabilmemiz bile 6,000 milyon yıl alır, yani yeryüzündeki hayatın varoluş süresinin yaklaşık 20,000 katı bir zaman.

14 *Lettice:* Ee, ne olmuş yani?

15 *Laurence:* Yani, hiçbir şeyin önemi yok, aslında.

Ve böyle diyerek Laurence ballı patlamış buğday gevreğinden arta kalanlarla sütün kremalı yanını tabağına alıyor, kavanozun dibindeki marmelatı da kaşığıyla sıyırıp ekliyor.

Bu ailesel bilmeceleri dilimize şöyle çevirebiliriz:

1 *Lettice:* Baba, lütfen bana ve benim değişen ihtiyaçlarıma ilgi göster.

2 *Baba:* (sakıngan) Nasıl ihtiyaç?

3 *Lettice:* Korkma, yalnızca zihinsel gene de, ben büyüyorum artık.

4 *Baba:* Off, off, her gün yeni bir değişim!

5 *Laurence:* Babam gene Lettice'le ilgileniyor. Anne, sen de biraz benimle ilgilenir misin lütfen? Benim ihtiyaçlarım doğru dürüst karşılanmıyor.

6 *Margot:* Biraz ihmalci davrandım galiba. Beri yandan senin için yerimden kalkmayı aslında istemiyorum. Israr ediyor musun, canımın içi? Birbirimize yakınızdır, senle ben.

7 *Laurence:* Doğru. Önemli olan düşünülmektir. Teşekkür ederim.

8 *Lettice:* Anne, babam benimle ilgileniyor ama senden pek emin değilim.

9 *Margot:* Benim ilgimi bekleyen öyle çok insan var ki!

10 *Lettice:* Biliyordum zaten. Sen benim alımsız, çirkin, hem de şişman olmamı istiyorsun. Hem zaten ben ev çevirmekte senden daha ustayım, anladın mı?

11 *Laurence:* Senin de annen oluyor diye benim anneme kabalık edemezsin. Dünyada senden önemli insanlar var.

12 *Lettice:* Babam önemlidir, sen değilsin.

13 *Laurence:* Babam senin sandığın kadar önemli değil, işte. Hem bu duygusal saçmalıklar yetti artık. Verilerdir, olgulardır ilginç ve önemli olan, kişiye güven veren. Ben de onları babamdan daha iyi biliyorum, sen onun olgun havalarına bakma.

14 *Lettice:* Olgular kimin umurunda? Anlamsız şeyler.

15 *Laurence:* Peki, öyleyse. Olağan halimizi sürdürelim ve kahvaltı masasında dalaşıp duralım. Tanrım, sen bana güç ver.

Gün başlamıştır.

6

KAHVALTI SAATİ! BON APPETIT! Becerebilirseniz.

Jarvis'le Lily becerebiliyorlar. Kahvaltılarını dost bir sessizlik içinde yapıyorlar. Saat on olunca Jarvis iş yerine gidecek. Sırtında Lily'nin pahalı bir dükkandan onun için aldığı mavi bir Mao ceketi var. Jarvis'e kalsa gömlek, kravat, ceket giymeyi yeğleyecek ya, Lily'nin başka tasarıları var ve onun bunda haklı olduğunu Jarvis de kabul ediyor. Şimdi onun yetenekli başının üstünden birdirbir oynarcasına atlayarak ortaklığa doğru koşanlar, jean pantolon giyip sakal bırakıyor ve sıcak havalarda göbek çukurlarını açıyorlar.

Saat ona on kala Jarvis, *The Times*'ı elinden bırakıp karısına bakarak gülümsüyor. Jonathon silinmiş, temizlenmiş olarak çoktan bahçesinin içine konmuş, eğitici oyuncaklarıyla oynamaktadır, hatta parlak plastik nesneleri gururlu bir rahatlıkla plastik bir mektup kutusunun içine atarken, her zamanki geçimliliğiyle bundan epeyce hoşnut gibi davranmaktadır. Yaşının ilerisinde bir çocuktur ve sanki bunun ayırdındadır, içinden kendi kendini kutlamak gelmişçesine şimdi akortsuz bir sesle şarkı söylemeye başlıyor. Onu gözlemekte olan Lily kendisi gibi kadın kadıncık birinin nasıl olup da böylesine "erkek" bir çocuk dünyaya getirmiş olduğuna akıl erdiremiyor. Jonathon'un bu el becerisi ve müzik kulağı eşcinsellik belirtisi olmasın sakın? Lily'nin içini bir tedirginlik, bir sıkıntı bürüyor.

Jarvis'le Lily konuşuyorlar. Ancak üç yıllık olan ve üyelerinden biri henüz konuşamayan bu yuvada pek fazla bilmece yok ama biz gene de olanı inceleyelim ve sabah kahvesinden önce harcanan tatlı sözlerin nasıl kaşla göz arasında düşmanlığa dönüşebileceğini görelim:

1 *Lily:* Margot Bailey geç geldi. Hep geç geliyor zaten. Onunla bir konuşmam gerekecek.

2 *Jarvis:* Margot hizmetçimiz değil ki. Doktorumuzun karısı.

3 *Lily:* Çalışma saatlerinde işçi sayılır, öyle anlaşmıştık.

4 *Jarvis:* Evet. Ama gene de ölçülü konuşmamız lazım.

5 *Lily:* Bu gece misafirlerim olduğunu biliyor, Jonathon'u yuvaya o götürecek. Mahsus geç geliyor.

6 *Jarvis:* Margot'yu benim iş yerime baksın diye tuttuk, senin çocuğuna değil.

7 *Lily:* Bizim çocuğumuz. Hem, ileri sürdüğün gibi iş hacmin bu yıl yüzde yirmi gerilemişse, doktorun karısının yüzde yirmi oranında boş zamanı kalıyor, demektir. Ben Hilary'yi kuaföre götürüp saçım kestirtmek istiyorum. Jonathon'u yanıma almam söz konusu değil. Her yere tırmanıyor.

8 *Jarvis:* Saçın kesilmesi lazım mı? Bana hep saçları Hilary'nin en güzel yanıymış gibi gelir de. Ama en iyi sen bilirsin, herhalde. Madeleine için sakıncası yok ya?

9 *Lily:* Madeleine için her şeyin sakıncası var. Ama Hilary'nin saçına tarak bile girmiyor, kesim parasını ben veriyorum, çok da iyi bir kuaföre gidiyoruz. Ancak bugüne randevu alabildim.

10 *Jarvis:* Pahalı mı?

11 *Lily:* Öz kızına kuaför parasım çok görmeyeceksin ya, umarım?

12 *Jarvis:* Sen kesemez miydin?

13 *Lily:* Para konusunu bu kadar dert ediyorsan neden viski masrafından kısmıyorsun?

Bunu dilimize şöyle çeviriyoruz:

1 *Lily:* Ben bu çocukla yapayalnız mı kalacağım yani? Bu sorumluluğu üstüme alamam.

2 *Jarvis:* Başka adamların karıları alıyor, sen neden alamıyorsun?

3 *Lily:* Çünkü benim bu hayatta daha yüksek bir sosyal konumum var, böyle davranmak da benim hakkım.

4 *Jarvis:* Bu evde ölçülü konuşmasını bir ben biliyorum.

5 *Lily:* Herkes bana karşı cephe almış.

6 *Jarvis:* Benim gereksinmelerim seninkilerden daha önemli.

7 *Lily:* Sen benimle evlendiğin zamana oranla yüzde yirmi daha az önemlisin. Gene de ben seni seviyor ve ilk evliliğinden olan kızınla ilgileniyorum.

8 *Jarvis:* Madeleine'i tümden dışlamak niyetim yoktu benim.

9 *Lily:* Senin şu ilk evliliğin benim ağzımın tadını kaçırıyor. Artıklarla yetinmek zorundayım.

10 *Jarvis:* Paramı çok hesapsız harcıyorsun.

11 *Lily:* Sen pintisin.

12 *Jarvis:* Bakım masrafını çıkarmıyorsun.

13 *Lily:* Sen ayyaşsın.

Bunun üzerine Jarvis karısını, durum daha kötüleşmeden, diye aceleyle öpüyor; Jonathon'un karşısında kısa bir veda dansı yapıyor, Jonathon karşılık olarak yarı alayla bir dudak büküp yarı gülümsüyor ve Jarvis işe gitmek üzere evden çıkıyor.

Ve gün başlıyor.

7

Şimdi de Lily'nin içindeki sesi dinleyin, içinden kabararak kahvaltı sonrasının uğraşlarıyla kaynaşan evinin sessizliğini dolduran sese. Jonathon uslu uslu oynamakta, güneş ışığı sel gibi içeri akıyor, radyo şarkı söylüyor.

> Hayır, ben kasabın kızı değilim artık, mimarın karısıyım, part time sekreter Margot'nun gelmesini bekliyorum, tertemiz çalkalanmış tabakları kat kat sıralar halinde bulaşık makinesine (ses geçirmeyen) diziyor, tahta saplı bıçaklarla kaşıkları plastik bir leğendeki ılık sabunlu suda; elde yıkamak üzere ayırıyorum. (Lily'nin annesi İda, yaşadığı o vahşi Avustralya sahillerinde Lily'ye, sahip olduğu şeylere –eşya ve insan– gözü gibi bakmasını öğretmişti çünkü orada bunların kıtlığı vardı). Mimar karısı olduğumdan beri her şey ne kadar hoşlaştı. Çevremde her şey önceden kararlaştırılmış, düşünülmüş, denetim altında. Ev çok iyi yenilenmiş, sıvalar sağlam, aşağı kattaki cilalı parke dörtgenler hem pratik, hem güzel, üst katın halıları hem lüks, hem dayanıklı. Jarvis bütün bunlar uğruna çalışıp çabalamış değil mi? Bunları ben onun için mümkün kılmadım mı? Nasıl da mutluyuz... çocuklar gibi. Artık hiçbir terslik olamaz, öyle değil mi?

Lily ile Jarvis! Ne oyunlar oynuyorlar, yatakta ve yatağın dışında. Dışardayken en büyük zevkleri, sokak üstlerindeki inşaat artıklarını karıştırıp hazineler bulmak ve bunları atan görgüsüz cahillerle alay etmek. Adelaide Row no. 12'deki evleri böyle ganimetlerle dolu; şurada, bir zamanlar feci bir yeşil renge boyanmış olan, oymalı Jakoben bir şifonyer; burada, bulduklarında kırık ve sahipsizken şimdi pek güzel onarılmış gül ağacından cici bir yazı masası; eskiden pul pul paslıy-

ken şimdi kazınıp şahane olmuş bir Coalbrookdale ayakkabı silicisi. Hol duvarlarındaki suluboya peyzajları bile bir yığın eski resimli roman dergisinin (ki bunlar da ilginç ve değerliydi) arasındaki bir dosyada bulmuşlardı ve resimlere şimdi 500 pound değer biçiliyordu. Kahverengi duvarlarla öylesi şık bir tezat oluşturan ahşap pervazlarıyla ahşap kapılar bile bir zamanlar bir bina yıkıntısında, yakılacak şeyler arasında bulunmuştu.

Bu tür yenilemelerin, değerlendirmelerin hiçbir sakıncası yok. Tam tersine, ülkenin geçmişini yok olmaktan kurtarmalıyız, kendi geçmişimizi kurtaracaksak eğer. Jarvis böyle diyor, Jarvis bilir. Bu bilgeliği Jarvis Lily'ye de öğretmiş.

Lily ile Jarvis.

Madeleine'le Jarvis oturdukları sırada Adelaide Row no. 12 böylesine bir toplumsal, duygusal ve estetik seçkinliğe sahip değildi. Sıradan bir evdi, pratik, çirkin. Madeleine'in zamanında Jarvis'in yetenekleri hiç gelişmemişti. Nasıl gelişsin ki? Madeleine maddi dünyanın güzelliklerine hiç ödün vermezdi. "Kırık terik," derdi. "Süprüntü modası, Victoria döküntüsü. Oysa Etiyopya'da milyonlar açlıktan ölüyor ya da Vietnam'da yanıyorlar ya da o mevsimin vicdan ülseri nerede patlak vermişse orada işte... Sen, Jarvis, senin kafan, 1825'de sefil bir çocuğun beceriksizce işlediği küflü bir örtüden daha ciddi konularla ilgilenmez mi? Paranı sokağa atmak istiyorsun madem, Barınak Derneği'ne ver de evsizleri yuva sahibi yap, bari.

Madeleine, sen mutsuzsun diye Jarvis küçük zevklerinden yoksun mu kalacak?

Evet, kalacak.

Jarvis mimarlık yaparak yılda 5000 pound kazanırdı, bu rakamın bir anlam taşıdığı dönemde, ama Madeleine bunu bile

onaylamak istemezdi. Kamu hizmetinde mimarlık yapman gerekmez mi, diye sorardı. Kuşku kaldırmaz yeteneğini yararlı bir amaç uğruna kullanman gerekmez mi? Eski orospular, arsa spekülatörleri ve daha başka toplum suçluları için sağlığa zararlı güneşli yamaçlarda gülünç evler tasarlayacağın yerde?

Jarvis'in sahiden de Madeleine'in dediği gibi yapması gerekirdi, bunu Jarvis de biliyordu ve bilmesi durumu daha kötüleştiriyordu. Madeleine her zaman haklıydı.

Bütün bunlara karşın, Lily'nin sonradan işaret edeceği üzere, Madeleine, Jarvis'in kokuşmuş uğraşlarından kazandığı parayı harcamaktan geri kalmıyordu, Madeleine küçük Hilary'yi yanına alıp sayısız turlara katılarak tatil yapıyor, Jarvis'i, para kazansın diye, evde bırakıyordu. Cinsel mülkiyetin ahlakdışı olduğuna ikisi de inandıkları için (hiç değilse Madeleine buna inanıyordu) sayısız konaklama gecelerini tur rehberiyle birlikte geçiriyor (daha doğrusu Jarvis ve sonradan Lily böyle olduğunu sanıyorlardı), cinsel haklarına, Avrupa ve Doğunun civcivli sokaklarına bakan kasvetli yatak odalarında sahip çıkıyordu. Bir keresinde Türkiye'ye kadar gitmişti ki bunun hangi Şark usulü cinsel cambazlıklara yol açtığını artık tanrı bilirdi! Peki ya bu arada, bitişik odada tek başına kalan (yani öyle olduğunu umuyoruz) küçük Hilary'den ne haber? Annesinin benliğini dışavurma ve eğlenme çabalarına o hangi gözle bakıyordu acaba? Bu deniz aşırı yolculuklardan küçük kız, öncekinden bile daha somurtuk, daha donuk, daha sümüklü dönüyordu. Hilary'nin zihni genişleyeceği yerde sersemliyor gibiydi.

Zavallı Jarvis, zavallı baba.

Evet, Lily'yim ben, mimar karısı, Jarvis mutlu olsun istiyorum, kendini bulsun, benimle kalsın. Jarvis'in çocuğu Hilary'yi bile istiyorum. Hilary de mutlu olsun istiyorum;

onun bütün yitirdiklerini, Madeleine'in ondan aldığı şeyleri yerine koymak istiyorum. Nasıl, sahiden başarılı bir insan olduğumu herkese göstermek istiyorum: eş, evlat, anne, üvey ana. Kızkardeş mi dedin? Yok, orasını karıştırma.

Lily, Margot'nun gelmesini bekliyor. Beklerken kuaföre telefon edip hemen o sabah, kendisiyle Hilary için randevu alıyor. Bu konudaki niyeti şu ana kadar kesin olmayıp daha çok Jarvis'e karşı kullanılabilecek bir olasılıktı. Margot'nun geç kalması ve bunun yarattığı kızgınlık Lily'yi eyleme zorluyor. Ama Lily bunu yapar yapmaz pişman oluyor: her şeye nasıl zaman bulacak şimdi? Ama artık çok geç.

Bu arada akıldan çıkan süt, yerinde bir öngörüyle ufak ateşin üstüne konmuş olmasa, taşardı. Lily sütü her zaman ufak ateşin üstünde kaynatır.

Aferin sana, Lily!

Hah, işte, en nihayet! Antika kapı zili çalınıyor, doktorun karısı Margot eşiktedir, geç kalmış, nefes nefese ama gelmiş ya! Onda kapının anahtarı yok. Lily sokak kapılarının anahtarları konusunda çok sakıngandır. Kahvesi de hazır.

Görüyorsunuz ya, nasıl konuksever, hoşgörülüyüm, karşımdakilerin gereksinimleri konusunda nasıl da anlayışlıyım! Mimarın karısı Lily! Hizmetçi işe geç kaldı ama ben ona kahve sunuyorum!

Heyhat ki süt tasta kesilmiş, kahve içilecek gibi değil. Lily ile Margot başbaşa verip dünyanın şu haline, kapıya bırakılan sütün ekşimiş –yani şu homojinasyon, sterilizasyon vb. çağında ekşimek ne demekse– olmasındaki baştan savmalıkla kabalığa veriştiriyorlar. Başka sütle yeniden kahve yapılıyor.

"Acaba," diyor Lily en sonunda, "Jonathon'u bugün yuvaya sen götürebilir misin?"

Bu iki kadın bir aile oluşturmuyorlar, gizli bir dernek de kurmamışlar, bu yüzden bilmecelerle konuşmalarına hemen hiç gerek yok, Lily (beyaz el dokuması kumaştan yapılma, kahvaltı lekesi taşımayan Laura Ashley elbisesiyle) Margot'ya (lacivert C&A etek ve kabarık tüylü, pembe bir M&S kazak giymiş) açık bir soru sorup açık bir yanıt alabilir.

"Elbette," diyor Margot. "Bugün pazartesi olduğuna göre. Fatura günü. Ben onları hemen hazırlarım." Bu ay, geçen yılın aynı ayına oranla yüzde yirmi daha az fatura var hazırlanacak. Jarvis'le ortaklarının durumlarında güçlükler olduğunu kestirmekte Lily haklı. Çalışanların kadrosunda yüzde yirmi bir kabarıklık vardı, yıllık enflasyon yüzde yirmiyi bulmuş, işlerde de yüzde yirmi düşüş görülmüştü. Lily geceleri uyanık yatarken arada bunu kafasına takıyor, oysa Jarvis aldırmıyor.

Jarvis'in bankada bir miras fonu var, özel geliri. Onunla ilk tanıştığında Lily'ye nasıl da egzotik gelmişti bu basit olgu! Jarvis'e miras kalmış olan gelir. Sonraları Lily bu geliri Jarvis'le Jarvis'in gerçekleri gerektiği gibi algılamasının arasına giren bir şey olarak görmeye başladı, gerçekler, deyince kendisini demeye getiriyordu, doğallıkla. Birkaç kez Lily, kendisini baştan çıkaranın Jarvis'in geçmişi olduğundan yakınarak sızlandı bile. Yeni Zelanda'da kimsenin miras fonu yoktu. İngilizliğin damgası gibi bir şeydi sanki bu.

"Hilary'yi kuaföre götürüp saçını kestireceğim," diyor Lily, "öyle berbat ki!"

Margot, "Okulu yok mu?" diye soruyor. Margot'nun içinde Hilary'ye karşı şefkatli bir koruma isteği vardır: kuğular evindeki bu çirkin ördek.

"Okuldan alacağım," diyor Lily, "Sorun değil. Bu sabah yalnızca yüzme dersi var, zaten o da eşyalarını evde unutmuştur, nasılsa. Soran olursa dişçiye gittiğimizi söylerim. Ama

sormazlar. Haberleri bile olmaz, olsa da umursamazlar. Bu okulda Hilary'nin kimliği tümden siliniyor. Bir okulda iki bin beş yüz öğrenci: ne çılgınlık! Kocam, Hilary'yi özel okula yollamaya hazırdı ama malum a, Madeleine'in ilkeleri var, bunların bedelini de Hilary ödemek zorunda."

Lily, yapabildiği zaman, Jarvis'in ilk ailesine gösterdiği içten cömertliğin altını çizmeyi sever. Jarvis, düşüncesizliğinden, eski karısının avukatından gelen mektupları ortada, Margot'nun açıp okuyabileceği yerlerde bırakır durur. Bu da Lily'nin canını sıkar.

Lily şimdi, "Geç kalabilirim," diye mırıldanıyor. "Kuaförler nasıldır, bilirsin. Saat tam yarımda gitmen şart mı? Acaba saat on iki kırk beşte gidip Jonathon'u yuvadan alabilir misin, diyordum da."

Yani Margot'nun, geç geldiğine göre, biraz geç gitmesinin hakça olacağı dokunduruluyor.

"Çocuklar öğle yemeğine eve geliyorlar da," diyor Margot. "Hazırlık yapmam gerek."

"Okulda tabldot yemiyorlar mı?"

"Tabldot yemeklerini sevmiyorlar."

Sessizlik. Ne? Çocuklar böylesine başına buyruk, baskısız olsun! Daha özenle yetiştirilen Jonathon önüne konanı yer doğrusu.

"Ben şahsen öğleyin hiçbir şey yemem," diyor Lily rahatça. "İnsanın biçimini öyle bozar ki!"

Tıknaz Margot içinden, güzel, yararlı bir yaşam sürüyorum ben, diye söyleniyor. Güzel olacağım diye aç gezmekten utanç duyarım. Bir eksiğim, kusurum mu var? Yoo, iyi, kullanışlı bir kişiyim işte, eş ve ana, ödülüm çocuklarımın bana, benim çocuklarıma olan sevgimiz ve o yumuşak, bildik, kalıcı yatağımdır. İyi, canayakın bir insanım

ben. Kocan, evet senin kocan böyle demişti, yıllar önce. O unutmuştur – unutmuş olduğunu umarım – ama ben unutmadım; gerçi, evet, sarhoştu o sırada ve Madeleine'le evliydi ki bu onun yargılarını çarpıtmış olabilir, gene de kocan Jarvis bana, iyi ve sevimli kadınları güzel kadınlara yeğ tuttuğunu söylemişti! Üstüne üstelik meme uçlarımın solgun, basık ve pembe olduğunu, kendisinin de böylelerinden hoşlandığını söylemişti, koyu renkli, atak olanları hiç çekemediğini... ki seninkiler de maalesef bu türden, ey işverenimin incecik, aç karısı, bluzunun üstünden görebiliyorum onları.

Margot haksızlık ettiğini biliyor. Meme uçlarımızın dokusunu saptamak hangimizin elindedir ki? Bir anlık bir sinir törpülenmesiydi, herhalde, Jarvis'le ilgili bir suçluluk duygusu; Margot şimdi bunun kefaretini ödeyecektir.

"Jonathon'u alır, bizim eve götürür, yediririm, öğleden sonra da geri getiririm," diyor.

Suçluluk duygusu ha, Jarvis konusunda mı?

Suçluluk duygusu demek fazla aşırıya kaçmıyor mu? On beş yıl önce, dünya henüz gençken ve nedenceler çok, sonuçlar azken olmuş bir şey için, ha? Olamaz, herhalde. Margot yanlış bir şey yapmamıştı ki, hiç değilse yanlış bulduğu bir şey. O sırada evli değildi henüz. Evet, gerçi Jarvis evliydi, gelgelelim erkek arzularının buyurganlığından sorumlu olması, hatta bunlara set çekmesi Margot'dan beklenebilir miydi? Zaten evliliği mutlu olmasa gerekti yoksa Jarvis onu ne diye partidekilerden ayırıp merdivenden yukarı, misafir odasına sürüklemek istesindi? Tek gecelik bir kaçamak, ne daha çok ne de daha az.

Gerçi doğrudur. Margot ertesi gün düşkırıklığına uğramıştı (uğramayan var mıdır ki?), ertesi gün ve daha ertesi gün olup

da Jarvis telefon etmediği, aşk ilanlarında bulunmadığı zaman... Onun bedeninde Jarvis yaşamını temelden değişime uğratacak bir büyü bulmamıştı demek. Ne var ki bu düşkırıklığını hafifleten şey Margot'nun yaşam deneyimi değil de (zaten yaşam deneyimi olsa bilirdi ki bu gelgeç cinsel yaklaşmaların onda dokuzunda büyü müyü keşfedilmez, kalıcı birliktelikler kurulmaz... ama onuncusunda... ah, mutluluk, gerçekleşen hayaller, doyum! Öbür dokuzunun verdiği acıyı telefi etmeye yetecek kadar aşk mı yani? Eh aşağı yukarı), hayır böyle bir deneyim değil de Margot'nun kendi kendisiyle ilgili genel değerlendirmesi oldu bu düşkırıklığını hafifleten etken, yaşamla ve kendisinin yaşamda oynayacağı rolle ilgili beklentilerindeki temel alçakgönüllülük.

Margot, işe yaramak için doğmuş: kız evlat, eş, anne. Erotizme yaptığı bu kısa gezinti, böyle erkeğin üstüne çıkıp yatmak –çünkü Jarvis onu o şekilde yatırmıştı, o tatlı pembe meme uçlarını daha iyi görebilmek için– onun doğasına uygun bir etkinliğe pek benzemiyordu, doğrusu.

Margot'ya bu etkinlik, cezasını kendi içinde taşıyormuş gibi gelmişti; erdem kendi ödülünü kendi içinde saklıyorsa, günah da beraberinde kozmik bir şamar, "otur, yaramaz çocuk" diye bir azar taşıyordur herhalde; kızışmışlık geçtiği zaman bile gülünç görünmüş olmanın bilinci kalır; bir de, anıların bir kenarında bir kapının açılıp kapanmış olduğuna ilişkin hayal meyal bir izlenim.

Zavallı Margot, sessiz geçen birkaç günün sonunda, her şeyi unutmayı seve seve yeğlemişti.

Daha sonraları, Philip Jarvis'le Lily'nin ve bebek Jonathon'un doktoru olduğu zaman, Jarvis'in aşırı çalışıp uykusuzluk çektiğini, bir yandan Jonathon'un ilk beslenme sorunları, bir yandan Lily ile bunaldığını anlayınca, Margot'nun gidip Jarvis'e *part time* sekreterlik yapması fikrini ortaya atan ge-

ne Philip olmuş, böylece bir taşla üç kuş vurmuştu: karısının huzursuzluğu (ne olsa çocuklar artık gitgide daha çok kendi hayatlarını yaşamaya başlamışlardı), hastasının yatıştırıcılara gereksinme duyduğuna ilişkin söyledikleri ve kendisinin çektiği parasal sıkıntılar. Bu sonuncusu gerçi, böylesine küçük bir okla düşürülemeyecek kadar büyük ve ağır bir kuştu ama gene de hızı biraz kesilmiş olacaktı. Doğru yönde atılmış bir adım.

Philip'in kafasının arkalarında bir yerde, eskiden beri, dışa vurulmadan adeta pusuya yatmış duran bir düşünce vardı, Margot'nun para konusunda nankör olduğuyla ilgili; Margot paranın ne denli zor kazanıldığını bilmiyordu, aslında Philip'in, yalnızca Philip'in olan paraları harcamasına izin verildiği için ne denli şanslı olduğunu da.

Margot Jarvis'le ikinci kez karşılaştığında, ancak hayal meyal anımsadığı ve şimdi tamamen değişmiş bulduğu bir eve, o ateşli, mahrem (ya da o öyle olduğuna inanıyor) beraberlikten on üç yıl sonra yeniden gittiğinde, Jarvis'i hemen tanımıştı. Jarvis onu tanımadı. Nasıl tanıyabilirdi? Çoğunluğun sigara içtiği günlerde verilmiş, kalabalık bir partiydi, sıcak meyveli şarap kokusu havayı doldurmuştu ve bütün kızlar az çok birbirine benziyordu; incecik belli ve iğne topuklu pabuçları üstünde tingildek. Oysa bütün erkekler şimdi olduğu gibi o zaman da, pek birbirine benzemez. Zavallı Margot, şanslı Jarvis.

Margot iş önerisini sevinerek kabul etti. Neden etmesin? Bu işin olumlu yanları, yüzeyde, o kadar çoktu ki! Şöyle:

a) Ulaşım kolaylığı

Katkin'lerin evine yürüyerek gidebiliyordu. Altı (hızlı yürürsen) ya da dokuz (yavaş yürürsen) dakika. Margot, Enid gibi, her türlü havada, otobüs duraklarında beklemek zorunda kalmayacaktı.

b) İyi ücret ve düzgün çalışma koşulları

Önerilen ücret cömert, iş kolaydı. Bir mimar tarafından tasarlanmış, hoş bir ortamda, haftada on saat, hafif türden sekreterlik yapmaya karşılık on iki pound.

c) Bağımsızlık

En sonunda Margot, yeni bir şeye ihtiyacı olduğunu Philip'e kanıtlamak zorunda kalmaksızın, kendine giyim kuşam alabilecekti. (Philip, bütün varlığıyla, giysilerin amacının kişiyi soğuktan korumak olduğuna inanırdı.) Cüzdanından çıkan her meteliğin hesabını vermekten kurtulacaktı. Gerçi o bunu yapmaktan hiçbir zaman yüksünmemişti; hatta küçük çikolatalar, yemek makinesinden alınan sıcak domates çorbaları gibi yasal havailiklerin giderini, deterjan, bulaşık bezi ve mango turşusu (Philip'in pek sevdiği) gibi şeylerin fiyat artışları arasına gizlemekte ustalaşmıştı. Margot'nun Enid'e söylediği gibi, Philip pinti falan değildi. (Baksana, ev için yapılan harcamaların tek kuruşunu bile çok görmüyordu.) Sorun Margot'nun tutumsuz olmasıydı, yoksa ekmek parasını kazanan kişi olarak kocasının, her bir ekmek dilimine ne kadar tereyağ ve de ne kadar reçel sürüleceğini saptamaya yerden göğe kadar hakkı vardı. Dahası, diyordu Margot Enid'e, kocamın denetimi böyle elinde tutması bana huzur veriyor, hatta eleştirileri bile hoşuma gidiyor. Gelgelelim Enid'e söylemediği, algıladığı zaman içine adsız bir tedirginlik veren bir şey vardı ki o da, bu sözünü ettiği huzur ve hoşnutluğun, baygın, neredeyse erotik bir anlam taşımasıydı: kocasının ona dayattığı parasal kısıtlamalar sanki kendisinin (çok seyrek olarak) kurduğu cinsel fantezilerdeki zincir ve kırbaçlarda yankı buluyordu. İşte, bütün bunların son bulması gerekiyordu. Enid bilse, herhalde, "Çalışmak, ev kadınının sıkıntılarıyla fantezilerinin çaresidir," derdi. Şeytan, boş duran ellere iş yarattığı gibi, eller oynaşırken boş duran zihinler için de düşler yaratır.

1) İşin ilginçliği

Küçük bir çocuğun yakınında olmak, Jonathon, Jarvis'in o dümdüz, dar kalçasıyla Lily'nin biçimli kalçasından meydana gelmiş. Küçük çocukları çok seven Margot, kendi çocukları artık bakım gerektirecek yaşı aştıkları ama ona torun verecek yaşa henüz gelmedikleri için, son zamanlarda küçük çocuk özlemi çekmeye başlamıştı, kendilerini kara ikliminde bulan kimi insanların deniz özlemi çektikleri ya da düzlük yerlerdeyken, dağ tepe görmezlerse öleceklerini hissetmeleri gibi. Margot'ya kalsa on çocuk doğururdu. Neyse ki ona kalmamıştı. Philip iki çocuk yapmanın hem sağduyu, hem de toplum açışından uygun ve yeterli olduğu görüşündeydi ki sahiden de böyleydi. (İnsan soyunun niceliğinden çok niteliğini hesaba katmak gerekir.) Margot, bir doktor karısı sıfatıyla Londra'da gebeliği önleyici spiral taktıran ilk kadınlardan biri olmuştu. İlk ağızdaki ağır kanamalardan ve karın ağrılarından sonra cihaza iyi uyum sağlamıştı. Bu durumda da, kocasının cinsel ilgisini hissetmek, onun üretkenlik karşıtı isteklerini yerine getirmenin doyumu, içinde kendisine değil de kocasına ait olduğunu böylesine kuvvetle duyumsadığı bir nesne taşımak, Margot'nun içinde o aynı bayginlığı, aynı erotik zaaf duygusunu uyandırıyordu, tıpkı kocasının her hafta ev harcamalarını denetlemesi gibi: güçlünün ahlaksal darbeleri karşısında güçsüzün büzülüp sinmesi, üstüne üstelik spiralin varlığı onların cinsel birleşimlerine bir sahtecilik, hatta günah havası vererek daha bir zenginlik katıyormuş gibi geliyordu Margot'ya. Spiralsiz yaşayamazdı artık. Gerçi arada, hayal meyal, spiralin içeride pas tutmakta ya da kendi iç sızıntıları yüzünden aşınmakta olduğundan da korkmuyor değildi.

Her neyse; kendininki olamazsa o da işverenin bebesiyle yetinirdi. Bu onun, Enid'e dediği üzere, arpacı kumruları

gibi düşünüp durmasını önlerdi. Margot yeni bebeğin verdiği mutluluk ve gurur duygularını, agucuklarla pışpışları paylaşabilir ama bez yıkamak zorunda kalmazdı.

e) İş doyumu

Jarvis'in yanındayken duyduğu gizli heyecan akımı; Lily'yi aldatıyormuş gibi bir duygu; gizli bir şeyler bilmenin, şimdilik kullanmadığı bir güç sahibi olmanın inancı; bütün bunlar onun başını döndürüyordu. Margot bunlardan Enid'e hiç söz açmıyordu. Nasıl açabilirdi ki? Kendi de tam olarak bilmiyordu, nasıl ki kendi öz benliğinin yitip gitmiş olan yüzünü, hiç de edilgin ve zayıf olmayan, bir zamanlar ilkin Philip'i, sonra da Jarvis'i büyüleyip peşine takan, onu baştan çıkarmaya sürükleyen yönünü kendi bile doğru dürüst anımsayamıyordu artık.

Her neyse, işte, Margot bütün bu mantıklı verileri elinden geldiğince hesaba katarak Jarvis'in iş önerisini kabul etmişti. Sorguladığı tek husus, kendisinden çocuk bakıcılığı yapmasının da beklenip beklenmeyeceği olmuştu. Bunun bir sakıncası olduğundan değil ya...

"Ne münasebet," diyor Jarvis. "Lily çocuğuna kendisi bakmak istiyor."

Lily böyle demişti. Ama Lily yalan söylüyordu. Beri yandan, Lily bunu nereden bilebilirdi? O zaman Jonathon henüz, bir kucaktan öbür kucağa kolayca aktarılabilen, çaresiz, minnet dolu bir çıkındı; annelerin her türlü şey söyleyip her türlü umut besledikleri bir dönem.

Margot şimdi, "Jonathon'u bizim eve götürüp doyurur, öğleden sonra da geri getiririm," diyor.

"Harika bir şey yapmış olursun," diyor, zambak solgunluğundaki Lily. "Ben de Hilary'ye lüks bir yerde öğle yemeği yediririm. Annesi kızcağızı yalnızca Wimpy'lere götürüyor, te-

vekkeli mi değil yüzü öyle sivilce içinde! Sen Jonathon'u geri getireceğim diye zahmete girme. Ben Hilary'yi sizin eve gönderirim, saat üçten önce."

Ve böyle diyerek Lily beline lacivert bir kemer takıp başına eski bir denizci şapkası geçiriyor (çünkü hava güneşli, onun burnunun derisi de naziktir), böyle kuşanmış olarak Jonathon'a bir veda öpücüğü konduruyor ve çıkıp gidiyor.

Jonathon sokak kapısına yaslanıp güzel annesinin sırtının uzaklaşmasını izliyor: gözyaşı dökmekle en son becerisini, yeni edindiği cesareti kullanmanın zevki arasında bocalayarak. Gözyaşlarının baskın çıkmasına fırsat kalmadan Margot onu kucağına alıyor. Kendisini kucaklayan kollara güvenip gevşemesini bilen ağır, rahat bir çocuktur Jonathon. Margot birden, Jonathon'un babası Jarvis'in de tıpkı böyle olduğunu anımsıyor ama bu anıyı telaşla zihninden siliyor. Laurence'in bebekliğinde aşağı yukarı böyleydi. Oysa gergin sinirli, gergin kaslı bir bebek ve çocuk olan Lettice insanın kucağında kilosundan daha hafif dururdu, karşısındakine güveni olmadığı için elinden geldiğince bağımsız olmak, kendi sinir gücünün enerjisine bel bağlamak istermişçesine.

Margot'yla Jonathon yuvaya gitmek üzere yola çıkıyorlar.

8

DIŞ DÜNYA!

Atak olun, ama aşırı atak değil.

Cesaretiniz olsun ama çok fazla değil.

Karşıdan iri köpekler geldiğini görünce kaldırım değiştirin; merdivenlerin altından geçmeyin; polislerle, gençler, devlet memurları ve dükkancılarla iş yaparken nazik konuşmaya dikkat edin; böylece belki evinize kazasız belasız dönebilirsiniz. Ve başka ne yaparsanız yapın ama evinizi mutlaka elinizde tutun. Dönüp gelecek bir yere ihtiyacınız olacaktır. Zavallı Madeleine evini elinden aldırmıştı.

Laurence, Woodside Okulunun duvar yazılarıyla dolu oyun alanında aşırı atak davranıyor. Kavga eden iki küçük oğlan çocuğunu ayırmaya çalışıyor ve bu zahmetine karşılık, havada uçan bir çift Dr. Martin marka botun (dağcılar ve okul çocukları arasında pek tutulan bir marka) karate vuruşuna hedef oluyor ve sağ eli kötü bereleniyor. Laurence evine gitmek istiyor ama gidemez ki. Babası doktordur ve çocuklarının sızlanmasından hoşlanmaz.

Lettice, aynı okulun resim iş odasında bir çağlayan resmi yapıyor ve yaptığından pek hoşnut kalıyor. Sonradan resme bir de, ikinci ölümüne yuvarlanan bir iskelet ekliyor, Lettice iskelet resmi çizmekten hoşlanır. Bütün arkadaşları aybaşı olmuşlar. O olmamış. Bir doktora, içinde her şeyin yolunda olup olmadığını sormak istiyor ama bu doktor kendi babası olduğu için soramayacağını düşünüyor. Annesi Margot'nun tek söylediğiyse, "Bekle, hele, acelen ne? Nasılsa er geç gireceksin bu yükün altına," demek oluyor ki bunun da Lettice'e hiç yararı dokunmuyor.

O yılki okul başkanının odasına çağrılan Hilary, yakasını hiç bırakmayan korkunun etkisiyle, apartman topuklu kızıl pabuçlarının üstünde sendeleyince video–teyp cihazını yere deviriyor. Hangi ölçüye vurursanız vurun, onun yeterince atak olmadığı kesin, öğretmenler kaş çatıyor, çocuklar gülüyor; Hilary'nin okul yaşamının portresi budur.

Philip o sabahın son hastasını kabul ediyor; her pazartesi sabahı gelerek doktordan ona özgürlüğünü geri vermesini isteyen çatlak, ihtiyar Bayan Maguire. Philip onun ne demek istediğini anlamıyor. Kadın hafta sonuna doğru gelse Philip onun ne demek istediğini anlayacak zaman bulabilir belki. Hatta bunu ondan rica bile etmiştir ama kadın direniyor. Hayır. Her pazartesi, haftanın en dolu günü, sabah saat on bir otuz beşte, muayenehane kapısının kilitlenmesinden beş dakika sonra eşikte belirip gene o sabırsız, ısrarlı vuruşuyla kapıyı tıklatıyor. İçeri alındığında sorduğu soru hiç değişmiyor: "Bana özgürlüğümü verecek misiniz?" Gerçi Philip yanıtının çizgisini, umutla, evet'ten belki'ye, sonra da hayır'a getiriyor ama yaşlı kadın hiçbir zaman hoşnut kalmıyor ve o feri kaçmış, ufak gözlerinden yaşlar aka aka ağlayarak (doktor, buruşuk yanaklarda ışıldayan gözyaşlarının, umutlu, genç tenlere düşen yaşlardan çok daha hazin olduğunu düşünmektedir) oradan ayrılıyor. Geride doktoru üzgün ama kafası karışık durumda bırakıyor ki, Bayan Maguire'ın niyeti de herhalde bu olsa gerek.

Yarım saat kadar sonra okula giden ve Hilary'nin sabahki telaş ve kavga arasında (Lily'nin önceden kestirdiği üzere) evde unuttuğu yüzme dersi gereçlerini bırakmak için Başkanın odasına giden Madeleine kızının sözümona dişçiye gitmiş olduğunu öğreniyor. Güzel mi güzel, solgun bir hanım gelip almış onu; hanımın bir balıkçı şapkasının altından taşan dağınık, gümüşsü saçları, üstünde de esmer meme uçlarını gösteren beyaz dokuma kumaştan, lacivert kemerli bir elbise varmış.

Yerküresinin dibindeki vahşi kıyılardan buralara vurmuş olan Lily, kasabın kızı: bir zamanlar acımasız güneşten yanıp esmerleşmişken şimdi ağarıp kemik rengine dönmüş.

Hırsız Lily, üvey ana Lily, hem alıcı hem verici, kadından kocasını, kızdan babasını çalıyor ve karşılığında kendisini veriyor, sanki bu, her şeyi yoluna koymaya yetermiş gibi.

Madeleine okuldan ayrılıp bir zamanlar kendisinin olan, şimdiyse yerini alan kişinin oturduğu evin yolunu tutuyor, Madeleine hır çıkarmak niyetindedir. Tam üç yıldır Adelaide Row no. 12'ye gitmemişti. Bu evi düşünmek bile içinde apacı duygular uyandırırdı, bugüne kadar. Ama şimdi bakın Madeleine nasıl ileriye atılıyor, cesaret ve sağduyuyla, kaçınılmaz olanı kabullenerek! Ruh çöküntüsünden öfkeye atılan adım her zaman hayırlıdır!

"Saçını kestirmek ister misin?" diye Lily Hilary'ye soruyor, kuaförün o altın yaldızlı sapsarı dünyasında. "Yoksa yalnızca yıkansın mı? Burdakiler çok iyi stilisttir. Kısa saçın sana çok yaraşacağından eminim. Saçların öyle şirin kıvrılıyor ki!"

"Kesilsin," diyor Hilary gözünü karartarak.

Fazla atak!

Hilary'nin saçı yıkanıyor; şampuanı yapan kız, her tanrının günü aşağılanmanın ve deterjandan ellerinin kızarıp kaşınmasının etkisiyle hayata küsmüş olan minicik, bitkin, sarı benizli bir çocuk, Hilary'nin ensesini leğenin kenarına bastırıyor ve oralı bile olmuyor. Hilary sesini çıkarmıyor. Başkalarının neden olduğu rahatsızlıkları bilmezlikten gelmek en iyi yoldur. Protesto denen şey Hilary'nin yaşantısında pek sonuç almaz. Tek başardığı şey bedensel sıkıntıyı ruhsal sıkıntıya ya da ruhsal sıkıntıyı bedensele dönüştürmektir.

Margot'nun arkadaşı Enid, iş yerinde olmanın mutluluğu içinde, mektup gözüne bırakılan bir ek-ödeme zarfını açıyor.

Zarftan 543.27 poundluk bir çek çıkıyor, birkaç ay geriden başlayan bir ücret zammı. Enid, Eğitim ve Teknoloji Dairesinde kıdemli bir bürokrattır ama evdeki dirliğin hatırı için kocasına orada sekreter olduğunu söyler. Enid bir yapı kooperatifine 12583 pound yatırmış, kocasının bundan hiç haberi yok.

Enid'in kocası, emlak alım satımcısı Sam, iş yerinde oturmuş kara kara düşünüyor. İşler iyice durmuştur: Sam şimdi faturaları nasıl ödeyecek, Enid'e alıştığı yaşam tarzını sağlamayı nasıl sürdürebilecek? Telefon susmak bilmiyor, bir sürü müşteri evini satmak istiyor. İyi de kime? Alıcıymış numarası yapan ama kendi evleri satılmadıkça parayı denkleştiremeyecek olanlara mı? Bir aydan beridir, Sam'in yorgun düşünceye dek çalışmasına karşın tek bir ev bile resmen el değiştirmiş değil.

Sam'in sekreteri, upuzun bacaklı Philippa yere eğilince donu gözüküyor. Donunun gözüktüğünü Philippa da biliyor. Umurunda değil. Enid –Sam bunu düşününce seviniyor,– erkeklerin gerçekten iş yaptırmak için tuttukları orta yaşlı, çalışkan sekreterlerden biridir, Philippa türü sekreterlerden, yani şirkete iyi, erkeksi bir imaj kazandırsa bile mektupların yazılıp postalanmasını pek sağlayamayan türden değildir. Bir de bakarsınız Phillippa günlerden bir gün don giymeyi unutur, o zaman da Sam, mahremiyetini bildiği için onun ilgisizliğine daha bir iyi katlanabilir. Süzme sürtük!

Hilary'nin saçı kesiliyor. Şırık, şırık, şırık: sıkkın bir genç adam tarafından, müessesenin kendine özgü stiline göre. Yerde ıslak perçemler yatıyor: Madeleine'in, kızını düşman bir dünyanın dikkatinden kaçırmak için bin çabayla büyüttürüp geliştirttiği saçlar. Hilary'nin şişkin suratı korkunç bir berraklıkla ortaya çıkıyor. Sıkkın genç adam bile duralıyor; gelgelelim burada stil, her şey demektir. İnsanlar bu stili ya taşıyabilirler ya da taşıyamazlar. Taşıyamıyorlarsa buraya gelmesinler.

"Sizinkileri de kesecek miyiz, Leydi Katkin?" diye soruyor genç adam. "Yok bugün sırf boya mı yapacağız?"

Lily, "Sırf boya," diye yanıtlıyor, Hilary'nin saçlarına, giderek tedirginleşen gözlerle bakarak. Kendi hainliğinin ürünleri onu her seferinde irkiltir. "Boyuna bugün dokunmayalım." Lily girişte adını her zaman Leydi Katkin olarak verir. Böylece hızlı servis ve saygıyı sağlama bağlamış olur. Hem zaten herkesin böyle yaptığından da hiç kuşkusu yoktur.

Mimarın karısı Lily'yim ben, doğuştan prensesim. Babam hep böyle demez miydi bana?

Gittiği yuvada Jonathon, aşırı atak, oyun bahçesinin parmaklığından düşüyor ama çabucak avunuyor; aşırı atak olduğu için yeniden tırmanıp yeni baştan düşüyor. Birçok çocuk oyun bahçesinin çubuklarını tırmanırken kol bacak kırıyor ama Jonathon şanslı çocuk olduğu için hafif ve biçimli düşüyor. Daha yuvaya verilecek yaşta değil ya, annesi onun girgin, sevecen huylarını ileri sürmüş, baştakilerin de buna aklı yatmış. Jonathon çubuklara bir daha tırmanmıyor. Onun yerine yeri ıslatıyor. Lily, Jonathon'un altını ıslatmadığına, artık bez bağlamaya gerek olmadığına kendi kendini inandırmış ama Jonathon'la yuva yönetimi bunun böyle olmadığını biliyorlar. Şimdi de Jonathon'un altına bez bağlıyorlar. Lily oğlunu almaya gelince bezi çıkaracak ve kuru olduğunu görecek. "Bu insanları hiç anlamıyorum, valla," diye Jarvis'e yakınacak.

"Bez ha? Onlar Jonathon'u, kendi kafalarındaki iki buçuk yaşında çocuk imgesine uydurmak istiyorlar. Zavallı kuzum benim! Nasıl da onur kırıcı bir durum!"

Jarvis, *Times*'ı okumayı bitirip *Telegraph*'ı açıyor. Giderek artan boş zamanlarını bir şeyler çalışarak kullanması gerektiğini kendi de biliyor, bir yabancı dil öğrenmek, hatta yontu

yapmak gibi; bir zamanlar bu konuda yeteneği olduğuna inanır, yontu yapmayı ayrıcalık ve zevk olarak görürdü. Ama bunların hiçbirini yapmıyor, doğallıkla. Oturup gazeteleri okuyor, öğle yemeğinin saati yaklaşıyor ve bunun yanı sıra Jarvis'in Lily'den habersiz içtiği gündelik şarap şişesinin avuntu ve yürek veren imgesi. Şarabın kilo yapmadığını bilmek Jarvis'in kimseyle paylaşmadığı bir gizdir. Şarap, tam tersine, metabolizmayı canlandırdığı için, artık nasıl oluyorsa, kendi kalorilerini tüketebilmektedir. Jarvis şu son iki yılda yirmi kilo vermiş bulunuyor; Jarvis benliğinin kökleri konusunda kaygılanmaya başlamıştır. Yüzey bölgesi aşınmışsa, çekirdek zarar görmemiş olabilir mi? Jarvis ölebilir. O zaman Lily ne olur?

Peki, Lily neden onun benliğinin böylesine ufacık bir parçasıyla yetinip daha fazlasını istemiyor, acaba? Kimi zaman Jarvis, Lily'nin onunla ilgili isteklerinden kuşkuya düşüyor. Borsacı olan kendi üvey babası çok zaman annesini, onu zehirleyip mirasına – yoksa sigorta parasına mıydı?– konmayı tasarlamakla suçlardı. Şaka niyetine bir laftı bu, borsacı kaşığı ağzına götürüp de en sevmediği yemek olan kereviz çorbasının tadını aldığı zamanlarda söylenirdi; gene de, masa başındaki çocuklara bu sözün özündeki anlam pekâlâ mantıklı gelirdi.

Margot daktiloda bir mektup yazıyor, Jarvis adına, Jarvis'in evinde, Jarvis'in yazı masasında, Jarvis bu masayı bir açık artırmada topu topuna 2.10 pounda kapatmıştı; masif meşe, Alman yapısı, girift oymalı –öyle ki Margot'nun dizlerinde yaprak, kuş ve tilki şekillerinin izleri kalıyor– bir masa; şimdi satsan 400 pound eder, demiştir güvenilir bir antikacı Jarvis'e gene de masaya 75 pounddan fazlasını vermemiştir. Margot, başkalarının gereksinmelerine karşı duyarlı olduğundan, çok iyi bir daktilodur. Yazıyı bitirdiğinde gidip Jonathon'u yuvadan alacak. Yazdığı mektupların çoğu aynı temayı işliyor:

Sevgili Jerry, işler nasıl? Şu zamanda rahatsız etmek istemezdim ama bir yolunu bulup hiç değilse kısmi bir ödeme yapabilirsen...

Fazla atak!

Eskiden çok zaman arkadaşlarının işlerinde çalışan Jarvis'in şu günlerde pek arkadaşı da kalmamışa benziyor.

... derken kapı zili çalınıyor.

9

Madeleine, bir zamanlar kendisinin olan evin eşiğinde durmaktadır.

Ben Madeleine'im işte, ilk eş, sahici eş, gene kendi sokak kapımın eşiğinde durmuşum. Şuraya bak! Çifte cam, çiçek kutuları; özenti! Sıvalar gıcır gıcır, iki ayrı bej tonda: iğrenç! Çizgili cam kapının üzerinde yaldızlı, dev bir K harfi. Katkin niyetine. Şakadan. Gelgelelim şaka çağı kapandı artık. Bay K. ile yeni Bayan K.'nın haberi olmamış mı bundan? Onlarla benim aramdaki uçurum daralmakta, kutsanmışlarla lanetlenmişlerin arasındaki uçurum. Bin yaşasın devrim! Bin yaşayayım ben!

Bir zamanlar eve benzer bir evdi burası; Jarvis, Madeleine ve Hilary Katkin'in yaşadıkları bir yer. Güvenlikli bir yerdi o zaman, onların yaşamlarına uygun bir çerçeve. Kullanışlı, pratik. Bir de şimdi bakın, hele! Marazlı bir kendini beğenmişliğin anıtı. Görüyorsunuz ya, çöp kutusunun durduğu kemere bile sarmaşık sardırmışlar: zahmete değer mi? Öyle bir zaman ve yaşam telefi ki! Benim çöp kutularım yamulmuş, dip köşelerinde eski yemek artıkları kabuk tutmuş, paslı, babayani tenekedendi, Lily'ninkiler plastikten, temiz, içlerine politen geçmiş, Lily bir sinek kurdu görse evini değiştirir. Oysa o kurtların köşelerde kımıldamalarını görmek benim hoşuma giderdi; esasta kokuşup çürümekte olduğumuzun belgeleri.

Peki, ya o nerede, o marazlı, cadı Lily? Kızıma ne yaptı? Madeleine'im ben, ilk eş, ikinci eşe hesap sormaya gelmişim.

Margot kapıyı açıyor. Madeleine onun yanından sıyırarak içe-

ri giriyor. Tuhaftır ki Madeleine çok hoş kokuyor, düşüncelerinin ekşimişliğini kapamak istercesine.

> Evet, epekşi kesilmiş olduğum kesin, Madeleine'im ben, Jarvis'in ilk karısı. Burasının benim evim olması gerekirdi, dünyada adalet olsaydı ki, yok, yalnızca avukatlar var ve onun avukatı benimkinden üstün. Şu ikinci eş ne yapmış benim o yerleri muşamba kaplı, sıradan giriş holümle merdivenime? Duvarları aynalarla kaplayıp tavandan bitkiler mi sarkıtmış, arkadaki süpürge dolabını kaldırıp küçük bir avlu mu kazanmış? Jarvis adındaki o erkek, akşamları bu dekoratör ürünü maskaralığa mı dönüyor yani? Erkekliğini sürdürebiliyor mu? Yoksa süs köpekleri gibi evin içinde dönenip duruyor mu? İnsan soyu başlangıçtaki o avcı mağarasından ne yazıktır ki çok, çok uzaklara düşmüş, ama nereye gelmiş? Abukluğa mı?

"Ne çirkin bir yer burası!" diyor Madeleine kapıyı açan kendi halinde ufarak kişiye. "Daha önce neden gelip görmediğimi şimdi anlıyorum. Tevekkeli mi değil, Hilary her cuma hastalanıyor. Cumartesiyle pazarı düşünmekten, herhalde."

"Madeleine!" diye düşünüyor Margot. Şu gulyabani, kan emici Madeleine, oysa tehlikeli değil de pasak ve canından bezmiş bir görünümü var. Madeleine, Margot'nun bir zamanlar kötülük etmiş olduğu, daha doğrusu, kadınların birbirlerini rakip değil kardeş olarak gördükleri bir dünyada kötülük etmiş sayılacağı kadın. Madeleine düşmüş, düşkünleşmiş, hayatın ve Lily'nin sillesini yemiş.

Margot, "Bence pek güzel bir ev," diyor tatlı sesle. "Siz burasını önceden görecektiniz."

Madeleine; "Görmüştüm," diyor burun kıvırarak. Evet ya, elbette Madeleine bir zamanlar burada otururdu. Ve burada, bu çatının altında Jarvis onu aldatmıştı. "Tabii, benimle ya-

şarken Jarvis para harcayıp elektrikli ısıtma sistemi yaptırmadıydı. Pinti adam! Siz de bilirsiniz ya, onun nemenem adam olduğunu. Onun sekreterisiniz. Hilary nerede? Lily, Hilary'yi almış, biliyorum. Okula gittim. Lily ne yapmak istiyor acaba? Kızın bembeyaz dişlerini çektirtip altın diş taktırtmak mı?"

Margot, "Dişçiye değil ki berbere gittiler," diyor boş bulunarak.

Lily'nin yanlışını yakalamanın hoşnutluğu, öfkesini biraz köreltmekle birlikte Madeleine kızmıştır. "Kızımı berbere götürmek için okuldan aldı ha? Kızımın öğretmenlerine yalan söyledi, öyle mi?" Madeleine oturuyor. Ayak tırnakları kirli, sandaletinin atkısı bir çengelli iğneyle tutturulmuş. Madeleine'in bundan sonra şöyle konuşması gerekir: "Derhal avukatıma gidiyorum, çocuğun bakımıyla vasiliğini üstüme alacağım. Hilary bir daha bu eve ayak basmayacak." Ne var ki, hafta sonlarında, en ağır sorumluluğunun radyodaki programı değiştirmek olduğu, Hilary'siz cumartesileriyle pazarlarında başını dinlemek Madeleine için önemlidir. Bu yüzden Madeleine'in öfke ve isyanı güçten düşüyor.

"O biçim bir kuaför bozuntusunun kızıma saç yapmasını istemem ben," demekle yetiniyor Madeleine. "Saçının, yaşına yaraşır biçimde yıkanıp taranmasını isterim. Sakın Lily kızımın saçını kestirmeye kalkışmasın? Cesaret edemez buna. Yoksa ellerimle boğarım onu!"

Margot, "Çok iyi bir kuaför," diyor. Başka ne diyebilir ki?

"Herhalde pahalıdır ya, iyi olduğundan hiç emin değilim," diyor Madeleine.

Margot, kendi de istemeden, gülümsüyor. Bu iki kadının arasında bir anlaşma mı var, dersiniz? Evet. Pek de hoş olmayan bir şey onları birleştiriyor: Lily'ye karşı, ikisinin de nefret ettikleri gene de olmak istedikleri türden bir kadın olduğu için duydukları hınç. Hem zaten Jarvis Margot'yu aldatmıştı; Jar-

vis Madeleine'i de aldattı. Bu iki kadın, başka hiçbir yönden olmasalar da dışlanmışlık yönünden kardeş sayılırlar.

"Neyse," diyor Madeleine, "Hilary'yi o sümüklü piçinin başında bebek bakıcısı olarak kullanmamış, hiç değilse." Jonathon'un dünyaya geldiği hafta Madeleine bir disk kayması geçirmiş, sonra da hastanede ve evde üç ay sırtüstü yatmıştı. Sancısı çok şiddetliydi, üzüntüsüyle kıskançlığını bile bastırmıştı. Bugünlerde Jonathon'dan, sümüklü piç, diye söz etmekle yetiniyor. Durum daha kötü olmadığı için Jonathon kendini şanslı saysa yeridir.

"Hayır," diyor Margot, ah, Margot, hınzır şeytan. "O işi bugün ben yapıyorum."

Madeleine gülümsüyor.

"Bu boktan yerde sahici bir insan bulduğuma şaştım doğrusu," diyor Madeleine. "Ama siz doktorun karısı değil misiniz?"

İşte buyrun size, Margot, bir başka kadının evinde, o kadının düşmanının safında kurulmuş oturuyor, öyle de keyif duyuyor ki bundan! Manyak bir garez, geçici olsa da gerçek: Margot bunu mahrem yerlerinde bir kasılma gibi hissediyor. Hani gece onu Madeleine'in kocası Jarvis'le üst kata çıkmaya iten de garez miydi acaba, yoksa arzu mu? Erkeğe duyduğu istek mi yoksa dişiye duyduğu hınç mı?

Jonathon'a olan sevgisi sayesinde aklı başına gelen Margot, "Jonathon'a sümüklü piç demek haksızlık olur," diyor, doğrucu ve insaflı olmak amacıyla. "Çok cici bir çocuk."

"Öyleyse kime çekmiş olabilir, kestiremiyorum. Ya siz?"

"Hilary onu çok seviyor. Ben de öyle."

Madeleine, "Evet, ama siz çok iyi bir insansınız. Hepimizin sizin gibi bir annesi olaydı keşke." Sonra, sözcükler kafasının içindeki kapkara bir kuyudan çıkıp gelerek, "Bana bir şey olacak olursa Hilary'yi onların almasını istemiyorum," diyor. "Sizin almanızı isterdim."

Margot şaşkınlığa düşüyor. Madeleine o beyaz, kabarık tüylü kanepenin ucuna oturmuş, kirli ayağıyla yere vurmakta; eskilikten pörsümüş kot pantolonu kirden kalıplaşmış, gene de öne eğili duran yüzü çok güzel; sesi gelecekten yansıyor sanki ya da geçmişten geliyor; Margot bu sesi defalarca duymuş gibidir, Madeleine'in sözleri bile kulağına bildik geliyor.

Bir süre sonra Margot; "Ne olabilir ki sana?" diye soruyor.

"Bilmem," diyor Madeleine. "Geleceğe bakıyorum: gözüme kapkara gözüküyor. Tek gerçek kaygım bu: ölürsem Hilary ne olur? Hem zaten insanın başına gelebilecek bin türlü şey var. Yumurtalarının hepsini aynı sepete koyuyorsun, hoppala, sepetin sapı kopuyor. Bana baksana. Kırık yumurta sarılarına batıp kalmışım. Gör, işte!"

Gerçekten görmek gerek! Ne güzel kızdı bir zamanlar, taşradan gelme, uyanık, parlak. Babası başka bir kadına gitmişti, bu doğru; yarı kör, saralı bir anne (sarası savaş yarasıydı aslında: genç kızlığında, savaş sırasında orduda çalışırken başına bir uçak pervanesi çarpmış. Ama zaten biraz kafadan kontak olsa gerekmiş uçağın yolunda durduğuna göre, derdi Madeleine, okul arkadaşlarını aile tarihçesinin gülünçlü öyküleriyle eğlendirdiği zamanlarda. Ne yaparsınız, bu tarihçeyle başedebilmenin yollarından biri de buydu) ama siz bunlara boş verin, bizim güzel, can dolu Madeleine'imiz bir süre gençliği, canlılığı ve umudu sayesinde çocukluğun düşkırıklıklarını, idealleri sayesinde de öfkesini yenmeye başlamış gibiydi; kişisel acılarını çok iyi, hatta yaratıcı bir yoldan yüceltip anlayış ve acımaya, sevecenliğe dönüştürmeyi başaracak gibiydi. Peki, sonra ne olmuştu? Ne olur ki her zaman? Gençlik geçmeye başlayınca eskilerden kalma yara kabukları sertleşir, belirginleşir, kendini giderek daha çok hissettirmeye başlar. Yoksa başlangıçtaki tanı mı çok iyimser kaçmıştı? Jarvis'le birleşince... Jarvis, iyi bir adamcağız işte, içinde -pek- kötülük yok, üstüne üstelik güzel bir de mirasa konmuş... Madeleine okulunu, kendi yaşantısını, kendi kendisini sanat uğru-

na bir yana bırakıyor. (Ah, sanat, sanat! Ne işler yapılıyor senin adına!) Madeleine, Jarvis'le birleşince tuhaf, acıklı bir değişime uğruyor. İlkeler yozlaşıp kendini beğenmişliğe dönüşüyor, Madeleine kadınlığın ortak üzgünlüklerini paylaşmak yerine kendi kendine acır oluyor.

Aşk derseniz, on üç yıl evli kaldıktan sonra Madeleine bu sözcüğün ne anlama geldiğini neredeyse unutmuştur. Ama Jarvis unutmuyor, elbette. Seks Madeleine için yeterlidir ama Jarvis için, asla. Jarvis, Lily'ye gönül veriyor. Kim suç bulabilir ona? Avukatı boşanma davasını aceleye getirerek, Evli Kadınların Mal Yasası yürürlüğe girmezden üç ay önce sonuçlandırdı. (Madeleine'in avukatı bu yasanın adını bile duymuş değildi, doğallıkla.)

Madeleine'in şu durumunun sorumluluğunu kim üstlenecek?

Kimse.

Madeleine bunu kendisi üstlenmek zorunda. Madeleine buna niyetli, aslında. Madeleine'in içindeki bir şey, bir yerlerdeki bir şey, belki uyanıkken ki değil de uykudayken ki benliği, pes etmiyor: zaman içinde –belki de menopozdan sonra, gene o eski dölyataksız, ay döngülerinden bağımsız kimliğine kavuştuğu zaman– gençliğinin parlaklığıyla neşesine geri dönmeye kararlıdır.

Durum böyleyse Madeleine'in elini çabuk tutması gerek.

Şimdi Madeleine Margot'ya, "Dikkatli ol," diyor. "Senin de başına gelebilir."

Margot sıkılganlıkla gülümsüyor. Tehlikede hissediyor kendini. Philip başkasına tutulacak, evi terk edip kaçacak, onu bırakacak ha? O deminki gelgeç suç ortaklığına karşılık Madeleine onun için böyle bir dilekte mi bulunuyor şimdi? Doğrusu insan mutsuzluğa pek sokulmamalı, alarga durmalı. Kadersizlik, kızamık kadar bulaşıcıdır.

"Sen şimdi belki bana sinir kumkuması, can sıkıcı bir insan gözüyle bakıyorsun," diyor Madeleine. "Ama düşünüyorum da, kendi cinsim için yapabileceğim en iyi şey, kendimi onlara bir yaşam dersi olarak sunmaktır. Dünya böyle bir dünya olduğu sürece ben, hani çevresindekilerin, ne çok dostu var, nasıl da neşe dolu, sevilen bir kadın, dediği kimselerden değilim, gerçi çevremdeki kadınlara başka anlamda bile yakınlaşmaya çalışmadım değil ama... Neyse, sonuç olarak Hilary'nin tek yakını benim. Her şey gelip buna dayanıyor işte. Ana ile kız. Başı da böyle, sonu da."

Margot, "Hilary'nin babası da var," diyor.

"Jarvis ha? Onun kıza babalık filan ettiği yok. Nasıl bir adamdır Jarvis? Bir hiç. Bir zamanlar ufak çapta bir yeteneği vardı ama entipüften bir adam olduğundan bunu yaşatamadı. İçkiye boğdu yeteneğini, sonra da, biliyorsun, Lily onu ele geçirdi. Şimdi Jarvis'in elinde bir işi kaldı ki kötüye gidiyor, bir de çükü kamışı, ama bu da insanın sürgit ilgisini çekebilir mi? Benim ilgimi çekemez, ne yalan söyleyim."

Jarvis'in çükü kamışı. Margot ürperiyor, sırf sözcüğün kabalığıyla değil, asıl kendi anılarının verdiği utançla.

Aralarındaki o suç ortaklığı duygusu yitip gitmiştir. Madeleine kendini dışlanmış hissediyor; Margot bunu kasıtla yaptı belki de. Gelgelelim ortaklık ne olsa kurulmuş ve yeterli bir süre varolmuştu ya. Bir bağlantı kurulmuş, ince birtakım dişliler birbirine geçmiştir. Garez çok etkin bir güçtür. Hele Margot'nun garezi, varlığı kabul edilmediği için kabarıp taştıkça, belki çoğunluktan da etkin. Bir çala parlayıp sönen hain bir gülümseyişe verilen karşılık, alayla paylaşılan sinsi bakış, iki insan arasında tahmin edebileceğinizden daha çok mesajlar taşır: bizzat şeytanın bile bu kişilerarası iletişim ışınları boyunca yol aldığını söyleyebiliriz.

10

ATAK OL!

Madeleine evine döndüğünde, bilgisayarlı bir çöpçatanlık şirketinden bir mektup buluyor; Cambridge'li Bay Arthur Quincey diye birinin adı, evlenmekle sonuçlanabilecek bir bağlantı olarak sunulmaktadır. (Görüyorsunuz ya, geçmişe sımsıkı sarılan Madeleine gene de bir gelecek kurmak uğruna nasıl eşeleniyor!) Mektupta Bay Quincey kırk iki yaşında, uzun boylu, ince, esmer, Anglosakson, iyi eğitim görmüş olarak tanımlanıyor, kendi evi bulunduğu ve kırk yaşın altında, tek çocuklu, ince, esmer bir bayanla tanışmaya itirazı olmadığı belirtiliyor. Madeleine Cambridge'deki numarayı arıyor: bir pansiyon-sahibesi gidip Bay Quincey'i getiriyor; Madeleine bir de bakıyor, o akşam saat yedi buçukta, sinemaya götürülmek üzere Cambridge'de, evet, Cambridge'de olmaya söz vermiş! Bay Quincey'nin sesinde usul, yaltaklanan bir ısrar var. Madeleine bunun, cinsel çaresizliğin pençesinde kıvranan ve fantezilerini gerçekleştirmeye kararlı bir erkeğin sesi olduğunu ayrımlıyor ve karşı koymakta güçlük çekiyor.

Madeleine yukarıda, giriş katında oturan Renee'ye, "Yeni baştan genç kız olmak gibi bir şey bu," diye dert yanıyor. Renee kocasını terk etmiş, çocuklarını da elinden aldırmıştı. Erkeksiz kadınlar, babasız çocuklarla dolu bir ev, burası. Nasıl başlamışsan öyle bitiyorsun, "Erkeklerin işmarına göre oturup kalkıyoruz. Yalnız, eskiden umutla yapardık bunu, şimdi korkudan yapıyoruz."

"Neyin korkusu?" Renee ince kemikli, iri gözlü, uzun bacaklı, duru tenli, taptaze bir genç kadındır, eski tarz çikolata kutularının üzerindeki kız resimlerini andırır. Kimi zaman onunla kalan, tıpkı kendisi gibi güzel iki küçük kızı vardır. Renee hayata küsmüş olduğunu ileri sürer; babası onu, o da ko-

casını terk etmiş. Erkeklere tövbe etmiş olduğunu söylüyor; onların yerine kadın arkadaşlarını koymuş; onlarda bedensel ve duygusal olarak yakınlık, sıcaklık, avuntu buluyor. Arada Renee bunları Madeleine'e de sunuyor, geniş ve sıcak bir yatak biçiminde, ne var ki Madeleine kendi örselenmiş bedeniyle dalgalı zihnini unutamadığı için kendini böylesine basit koşullarla sunmayı göze alamıyor. Oysa, Renee'nin yakındığı gibi, işmar eden ilk erkeğe kendini sunmayı bal gibi göze almaktadır.

"Yalnızlık korkusu," diyor Madeleine. "İstenmemek korkusu, toplumdaki konumunu yitirmenin, kısacası, erkeksiz bir kadın olmanın genel rezilliğinin verdiği korku. Yetmez mi bu kadarı?"

"Öyle eski kafalısın ki!" diyor Renee. "Kadın için hayatın ille bir erkek etrafında döndüğünü düşünüyorsun."

Madeleine, yaşlı Madeleine, "Elimde değil," diyor bu ipek gibi genç kadına. "öyle olmadığını biliyorum gene de öyleymiş gibime geliyor. Çevresinde dönecek bir erkeğim yoksa ben de yokmuşum falan gibi geliyor. Oysa erkeğim olduğu sıralarda pekâlâ gözüpektim."

Öyleydi de, gerçekten. Atak, aşırı atak! Bulaşıkları, önemsiz bulduğu, ev işini onur kırıcı saydığı, yemek pişirmeyi, insan ve dünya kaynaklarını telef ettiği, boşa harcadığı için savsaklardı. Evleneli daha bir yıl olmadan cinsel sadakatin anlamsız olduğunu görmüş ve dersini iyi öğrenmişti. Bir keresinde Jarvis'in, hem de yirmi dokuzuncu yaş günü partisinde, yedek yatak odasının (görece) mahremiyetine sıvıştığını görmüş, onu yedek yatağın üstünde, konuk paltolarının arasında tıkız bir hastabakıcıyla cinsel birleşim durumunda bastırmış ve konuşamayacak, varlığını belli edemeyecek kadar üzgün, herhangi bir şey yapamayacak kadar şoka uğramış durumda, gizlice çekilmiş, daha sonra kendini toparlayarak bu olayı kendi çıkarına kullanmak yoluna gitmişti.

"Kıskançlık," derdi Madeleine Jarvis'e, geç saatte, tanrı bilir nerelerden, içki ve seks kokarak eve döndüğünde, "öyle adi, iğrenç bir duygudur ki! Sence de öyle değil mi? Herhalde biz bunu aştık, değil mi, senle ben? Cinsel yönden sahiplenme duygusu taşımayacağımız konusunda anlaşmıştık, evlenmezden önce." Gerçi böyle bir anlaşma hiçbir zaman yapılmamıştı ve Jarvis karısının o yağmurlu yaş günü gecesinde, yatağın üstündeki ıslak paltoların arasında gelgeç Margot'yla (evet, gerçi Madeleine onun adını duymamış, yüzünü hiç görmemişti ama bu kadın Margot'ydu) görmüş olduğunu bilmiyordu, gene de içinde bir şeyler, belki olup olacağı unutkanlık ama hiç kuşkusuz bir zayıflık, bir suçluluk duygusu, onun Madeleine'e karşı çıkacak gücü bulmasını engelliyordu. Madeleine'e hayran kalmak, bir süre için daha kolay gelmişti ona.

Madeleine cesurdu, evet, öfkenin verdiği cesaretle dolu çocukluğunda nasıl da öfkeli bir küçük kızdı! Duvarlara sütlü lapadan daha beter şeyler sürer, kollarını babasının o direk gibi bacaklarına sararak (bir keresinde kollarını çözeyim derken elinin baş parmağını kırmışlardı; sarılışı öylesine yürekten, öyle delicesine kararlıydı) annesine söverdi.

Renee şimdi, "Birileri Shepherd's Bush'da bir duvara bir şey yazmış," diye anlatıyor: *"Erkeksiz kadın bisikletsiz balığa benzer."* Gene de Renee, ilkelerine son derece ters düşmekle birlikte, beyaz ipekli bluzunu o gecelik Madeleine'e ödünç vermeyi öneriyor. Heteroseksüellerin gösteriş sevdasına pezevenklik etmek değilse nedir bu! Madeleine öneriyi sevinerek kabul ediyor. Quincey hoş isim, diye geçiriyor aklından Madeleine Quincey.

Öğlen sonrasının saatleri ilerlemekte.

Aynada halini görünce dehşete kapılan Hilary kuaförden gözyaşları arasında ayrılıyor. Bu nankörlük gösterisi Lily'nin sinirine dokunuyor; üstüne üstlük Hilary şimdi bütün gün

onun başına kalmıştır çünkü okula dönmemekte direniyor: Dişçiye değil berbere gittiğini herkesin anlayacak olması bir yana, Hilary bu ucube haliyle sınıf arkadaşlarının karşısına nasıl çıkabilir?

Margot, Jonathon'u yuvadan alıp kendi evine getiriyor, öğle yemeğinde dana etli ve jambonlu börekle salata yiyorlar. Margot, Philip'in zaman ayıramayacağını –doğru olarak– kestirdiği için Laurence'in incinen elini kendisi sarıyor. Lettice, Jonathon'u dizine oturtmayı reddediyor. Küçük çocuklarla bebelerin istemleri onu her zaman korkutuyor gibidir.

Laurence, Lettice'e, şu son 600.000 yılda yeryüzünde yaklaşık 74.000.000.000 kişinin doğup ölmüş olduğunu söylüyor. "Ne çıkar yani?" diyor Lettice. Çocuklar okula dönüyorlar. Philip hastalarını görmeye gidiyor, üç grip, bir zatürree, bir bademcik, bir manik depresyon, bir umutsuz kanser vakası.

High sokağında kendi kendine söylenerek dolaşmakta olan Miss Maguire, kara derili bir adama, pis zenci diyor. Kara adam ona kartını uzatarak bir doktora görünmesini salık veriyor. Kendisi ruh doktoruymuş. Miss Maguire zaten doktor gözetiminde olduğunu bildiriyor. Böylece sorumluluktan sıyrılan ruh doktoru onun omzunu dostça okşayarak kendi yoluna gidiyor.

Lily, Selfridge's'in şarküteri bölümüne giderek pahalı bir rosto, biraz *mange-tous*, biraz Jersey patatesi, bir miktar katı balık yumurtası, koyu krema, Fransız ekmeği, peynir ve altı tane limon alıyor.

Kırpılmış, somurtuk, gözü yaşlı bir Hilary, Lily'nin nevaleleri eve taşımasına yardım ediyor. Kuaföre gitme tasarısındaki tek amacın, Hilary'ye hamallık yaptırmak düşüncesi olduğunu varsaymayalım. Tek amaç bu değildir.

Lily eve döndüğü zaman telesekreterde bir mesaj buluyor.

Bridge'ler akşam yemeğine gelemiyorlarmış. Harvey Bridge gribe yakalanmış ya da Moira Bridge öyle söylüyor, Lily'nin kulağına iyice yapmacık gelen bir sesle. Bu, telesekreter şeridinin kalitesinden de olabilir ama Lily bunu pek sanmıyor.

Lily hıncından Brie peynirini karşı duvara fırlatıyor. Hilary de önce duvara yapışan peynir sıçraklarını sildikten sonra, en sonunda, Jonathon'u almak üzere Margot'nun evine gidiyor. Başına eşarp bağlamıştır. Saat şimdi üçü çeyrek geçiyor.

Madeleine, Renee'nin telefonundan Lily'yi arıyor, adeti olduğu üzere ödemeli olarak. Madeleine soğuk soğuk, gene de terbiyeli konuşuyor çünkü Lily'yi, yüzüne karşı aşağılamakta güçlük çekiyor, oysa eskiden ne kadar başkaydı! Bugünlerde Madeleine, hayatta yenik düşmüşlerin felcine uğramış durumdadır. Kuaför konusunu es geçerek Lily'den Hilary'yi o gecelik orada alakoymasını istiyor, çünkü kendisi gezmeye gidecektir. Sonra Lily bir zahmet Hilary'ye, saat dörtle dört buçuk arasında Renee'nin telefonundan onu aramasını da söyleyebilir mi? Lily bu isteklerin ikisine de nazik ve olumlu yanıt veriyor, düşmanları için sakladığı o buz gibi tatlı sesle. Madeleine'in gözünün önünde, kenarı buzlanmış, ince bardakla sunulan ve insanın dilini yakan serin bir yaz içkisi beliriyor. Lily telefonu kapatırken, çok tipik, diye düşünüyor. Kaçık Madeleine onu, Hilary'yi başından atmak için kullanmaktadır. Nankörlüğün daniskası.

Hilary, Jonathon'u alıp döndüğünde Margot'nun, çocuğu bu kadar uzun zaman onda bırakmalarına kızmış olduğunu söylüyor. Tam olarak doğru değil bu ama Hilary de öcünü alacak elbet. Dahası diyor Hilary, Madeleine Adelaide Row'a gidip Hilary'yi sormuş ve onu okulda bulamayınca küplere binmiş. Lily'nin tüpleri ürperiyor. Jarvis'in geçmişinden hiç kurtulamayacak mıdır?

Lily Hilary'ye, annene telefon et, demeyi unutuyor.

Bunun yerine Lily, Madeleine'in ziyaretiyle Jarvis'in ve de tabii onun, Lily'nin, saygınlığına düşmüş olabilecek gölgeleri giderme telaşıyla Margot'ya telefon açıyor ve o akşam kocasıyla birlikte yemeğe gelebilirler mi, diye soruyor. Bunun o anda, içinden geliveren bir çağrı olduğunu söylüyor ama aslında ortalıkta genel sinir bozukluğunun doğurduğu bir paniklemenin sonucu olduğunu, telefonu kapar kapamaz anlıyor.

Olan da olmuştur artık. Margot çağrıyı kabul ediyor, sonra, evlilik yaşamının bu 5.323'üncü akşam yemeğini hazırlamak yükünden kurtulduğu için mutfağın içinde şıkır şıkır oynuyor.

Lily oturup resmen ağlıyor.

11

Her şey bir anlam taşır. Hiçbir şey ziyan olmaz. Ancak yaşları çok genç olanlardır ki hayatta, iyi ya da kötü, tek başlarına ayakta durabileceklerine inanır ve Lily gibi yeryüzünün güneyinden kalkıp kuzeyine gelirler, böylelikle geçmişi arkalarında bıraktıklarına tasasızca inanarak.

Yaşımızı aldıkça, insanların da maddenin temel materyalleri gibi bağıntılar kurduklarını algılamaya başlarız; aslında bizler de, fizik laboratuvarlarında gördüğümüz karmaşık molekül yapıları gibi salkımlar oluşturmaktayız. En umulmadık şeyler salkımları birarada tutar: bunlar nesne olabilir, bitki, yer, olay ya da başka herhangi bir şey. Bu yüzden, belki de eşyalarımızı cilalamaya, bitkilerimize su vermeye dikkat etsek iyi olur, ortak yönümüz yokmuş gibi gözüken dostları aramaya, rastlantılara dikkat etmeye özen göstersek iyi olur; böylece bağıntıları, zincirin halkalarını pekiştirmiş oluruz... Oysa bizler kimi zaman, çevremizdeki kalabalıktan sıkılıp paniğe uğrayarak bu bağıntıların kurulmasına karşı direniz.

Şimdi, şu bağıntılara bir bakın, hele zincirin şu halkalarına:

Şu sırada elli yedi yaşında olan Miss Maguire, yirmi yaşındayken, Lily'nin şimdiki evi, Adelaide Row no. 12'de hizmetçilik yapardı. İşverenleri Bay ve Bayan Karl Kominski diye birileriydi.

Bay Kominski'nin kızkardeşi Renate, 1942'de Yeni Zelanda'nın Adalar Körfezinde bir Polonyalı sığınmacıyken, Lily'nin babası Matthew'nun dükkanından iki yüz elli gram jambon almıştı. Ertesi gün Matthew askere çağrılmış ve güzel İngiliz eşi İda'yı geride, dükkanın başında bırakmak zorunda kalmış ama İda dükkanla ilgilenmeyi reddetmişti.

Margot'nun, şimdi Kafka Yokuşu, no. 14'te oturan arkadaşı Enid'in (sırası gelmişken bu sokağın Thomas Mann Crescent diye bir sokağa koşut uzandığını, sağ köşesinde Goethe Caddesi bulunduğunu ve bunun da Balsac Sokağı'yla kesiştiğini belirtelim) evindeki bir saksı bitkisi, otuzlu yılların Hamburg'unda, Renate ve Karl Kominski'nin anneleri yaşlı Bayan Kominski'nin bir saksısından elde edilen bir sürgünden üremişti.

Enid'in kocası Sam bir emlak komisyoncusudur. O altın çağda, paranın para, "ev"in de, insanların parasal, toplumsal ve duygusal ürkülerinin odak noktası değil, içinde yaşadıkları bir yer olduğu o eski günlerde, Sam'ın gerçekleştirdiği ilk iş, Adelaide Row no. 12'yi Madeleine ve Jarvis Katkin'e satmak olmuştu. 1960 yılının Temmuz ayındaydı bu: Madeleine'in Jarvis'i, kürk mantolar arasında, gelgeç bir çağrılıyla çiftleşirken görmesinden altı ay önce.

1939 yılından bu yana ne içi ne de dışı boyanmış olan evin durumu Madeleine'i de Jarvis'i de sevinçlere boğmuştu. Şu var ki Jarvis evin durumunda kendi mimarlık becerisine, geçmişin yıkıntısından yeni ve şahane bir şeyler yaratabilme yeteneğine çıkartılan bir çağrı bulurken Madeleine'in duyduğu keyfin kaynağı, köhneliğin kendisindeydi. O hiçbir şey değişmesin istiyordu. Daha o günlerde bile, varlığa ve konfora karşı duyduğu kuşku çok derinlere giderdi ama o, yaşantısındaki soğukluk ve rahatsızlığın suçunu kendinde arayacağı yerde dış koşullara suç bulmayı yeğ tutardı. Madeleine Jarvis'in ortak tapu önerisini geri çevirmişti. Yok, özgür olmak istiyordu o, bağlantı istemiyordu. Ne köpek, ne kedi, ne muhabbet kuşu, ne halı, ne saksı bitkisi, ne bakır dipli kap kacak. Ne de Jarvis diyeceği geliyordu insanın. Mutfak lavabosu, sonraları da caddenin ilerisinde açılan çamaşırhane, Madeleine'in çamaşır yıkamasına yeterli geliyordu.

Jarvis'in ilk günlerde almayı önerdiği çamaşır makinesi (dizaynı Alman, yapımı İtalyan, sapında İngiliz Tasarım Konseyinin ilk etiketi asılı) öylesine acı alaylı bir burun kıvırmasıyla reddedilmiş, durmadan değişen sınırlar üzerinde verilen o sonu gelmez evlilik savaşımında öyle bir yenilgi olmuştu ki Jarvis gücünü hiçbir zaman tam olarak toplayamadı. Bundan sonra herhangi bir mücadele vermeye kalkışsa bile, gönülsüz dövüştü ve ev, hemen hemen aldıkları durumda kaldı. Sonunda zafer kazananın, evlilik çemberine Lily'den çok daha kesinlikle, bir üçüncü kişi olarak giren bu ev olduğu söylenebilir. Madeleine'le Jarvis'i birbirinden ayrı düşüren bu ev olmuştu ya da Jarvis duruma bu gözle bakıyordu.

Sam'in satışını yapmış olduğu evdi bu. Sam'in karısı Enid, Margot'nun okuldan arkadaşıydı.

Margot'nun meme başları pembe pembeydi. Madeleine'in ve sonradan Lily'ninkilerse esmer, Jarvis'in pembe renkli meme başlarına duyduğu merak en ılımlı cinsindendi, gene de Margot'nun nadiren görülen ve pek seyrek övülen memeleridir ki gelgeç bir oynaşmayı, heyhat, resmen sevişmeye dönüştürmüştü. (Bu eylem o günlerde böyle masum bir adla anılırdı.)

Zavallı Margot, böylesine unutulup gitmek...

Jarvis'in Madeleine'le evliliğinin o ilk günlerindeki zavallılığı! Kişinin, karşı konulmaz burjuva güdüleri olmakla birlikte bunların entipüften şeyler olduğunu içten içe bilmesi acıklıdır. Madeleine haklıydı: işin korkunç gerçeği buydu. Madeleine her konuda haklıydı. Ahlaksal yönden Madeleine ondan çok daha incelmiş, çok daha duyarlıklıydı ve Jarvis bunu biliyordu. Ellili ve altmışlı yıllarda, estetik gerçek ve maddesel soyluluk amacına yönelen ve bu arada dış dünyanın çılgınlık ve karmaşasına bir süre için gözünü yumarak yalnızca çizgi, eğim ve dizayn saflığını gören genç adam şimdi şaşılası bir çık-

maza sıkışıp kalmıştır. Süs gene moda olmuştur. Fırfırlar, oylumlar, uçarılıklar, kullanılıp atılmak üzere üretilen nesnelerin görgüsüzlüğü. Boş evleri işgal eden yersizler dip komşumuzdurlar şimdi. Ellili yıllardan kalma mobilya parçalarıyla ateş yakıyorlar. Portobella sokağında satsalar bu eşyalar hiç değilse birer beşlik getirir ya, evsiz barksızların bunu yapmaya ne istekleri ne de güçleri var. Madeleine, yaralanmış, yıpranmış ve dürüst, hiç değilse çağın ruhuyla uyum içindedir. Çağ, en sonunda onu yakalayıp Jarvis'i ıska geçmiştir.

Ve Jarvis, bütün bunlara karşın, bu günlerde mutludur çünkü Lily'si vardır. Lily'ye dizayn gerekmiyor. Jarvis arasıra, Lily'nin basmakalıp, önemsiz, insanları kullanmasını bilen ve anne şefkati pek bulunmayan biri olduğunu düşünüyor, üzülerek. Kendisi Lily'den daha iyidir, nasıl ki Madeleine de ondan, Jarvis'ten daha iyiydi. Şimdi Jarvis olduğu gibi görünebilir artık. Lily ile birbirlerine uygunlar. Ha; birbirlerini seviyorlar da. Valla seviyorlar.

Lily ile evlendikten bir hafta sonra Jarvis, no. 11'in bahçesindeki diz boyu otların arasında bir buhar makinesi maketi buldu. Lily'nin tuttuğu bir bahçıvan, önceden Madeleine'in yeğlediği balta girmemiş orman karmaşasından bir düzen yaratmaya başlayınca maket ortaya çıkmıştı. Buhar makinesi, rastlantı bu ya, Philip'in babasının Fransa'dan andaç olarak alıp getirdiği bir mermi kovanından yapılmıştı. Yıllardan 1917'ydi o zaman.

Philip'in babası, Alan bir zamanlar Adelaide Row'da oturan Phillipa Cutts adında bir kızla sevişirdi. Bir yaz akşamı Phillipa'yla diz boyu otların arasında yattıktan sonra (bombardıman şoku geçiren yirmi yedi yaşında bir eski asker değil de on yedi yaşında romantik bir delikanlıymış gibi) maketi otların arasında unutup gitmişti. Bunu sevdiği kıza, ilgi çekici bir şey; bir görmüş–geçirmişlik simgesi niyetine getirmişti. Ama

asıl ilgi çeken şeyin, asıl simgenin kendisi olduğunu gördükten sonra maketi arayıp bulmakla hiç uğramamıştı. Neden zahmet etsindi ki? Zaten en kıymetli şeylerimiz aşkın tapınağına sunduğumuz birer armağan değil midir ve biz bunları aşk uğruna yitirsek de gam yemeyiz, öyle değil mi?

Şimdi bu makine maketi, onarılmış, cilalanmış, Jarvis'in evini giriş katındaki tikağacından paravanın üstünde, her görenin beğenisini kazanan bir orta süsü olarak duruyor ve aynı odada Alan'ın gelini Margot, Jarvis Katkin'in faturalarını daktiloya çekiyor.

Alan, Crouch End'deki bir huzur evinde yaşamakta. Sabahları yatağında camlaşmış gözler, açık ağız ve kül benizle kıpırtısız yatıp ölü numarası yaparak onu uyandırmaya gelen hasta-bakıcıları korkutmak huyundadır. Haftalık ziyaretlerinde oğlu Philip'e söylediğine göre, böyle davranmaktaki amacı hemşireleri korkutmaktan çok kendi kendine alıştırma yapmaktır. Eskiden, kendisinin neden sağ bırakıldığına tam olarak asla akıl erdiremediğini anlatırdı: çevresindeki çamurların arasında kolu bacağı kopmuş, üstüne sinekler üşüşmüş elli asker kaskatı ölmüş yatarken... Ama madem ki canı bağışlanmıştı, o da bir işe yaramaya çalışmalıydı. Yaramıştı da. Nasıl ki oğlu Philip de yararlı bir iş tutmuştu.

Huzurevi Heine Caddesindedir. Enid'in oturduğu yere yakın. Yerel Belediye işleri komitesi başkanı, otuzlu yıllarda Hitler'in kitap yakması karşısında çok sarsılmış ve bölge sokaklarının yeniden adlandırılması gündeme gelince, Avrupa kültürünü yaşatmak için kendi üstüne düşeni, karınca kararınca yapmıştı.

Her şey bir anlam taşır. Hemen hemen hiçbir şey ziyan olmaz. Rastlantıyla karşılaşan eski dostlar; yeniden biraraya gelip eski kinleri güden düşmanlar; çözümlenip enerjiye dönüştürülen eski heyecanlar; yeniden baş gösteren eski aşklar; ya-

şamın fırtınalarıyla sahile vuran bütün o elle tutulur kırıkterikler; bütün bunlar bir anlam taşır ve bize, bu dünyada gözden kaçan hiçbir şey olmadığını, dahası, hemen hemen her şeyin önceden tasarlanmış olduğunu düşündürerek avuntu verir.

Yani biz şimdi şu kan ter içindeki tombik Margot'yla su gibi güzel ve solgun Lily arasında, sekreterlik ve çocuk bakımı ilişkilerinden daha derin bağlar bulunduğunu mu ileri sürüyoruz? Olamaz, değil mi? Lily asla razı gelmez buna.

Neyse siz şimdi şu çifte bakın, yemek davetine gitmekte olan Philip'le Margot'ya. Margot adeti olduğu üzere biraz geriden Philip'e yetişmeye çalışıyor.

"Hiç hoşuma gitmiyor bu," diyor Philip karısına, omzunun üstünden, sertçe. Margot seviniyor. Paylanmak sessizlikten yeğdir; daha yumuşak bir azar sayılır.

"Nedir hoşuna gitmeyen?" diye soruyor, çok iyi bilmekle birlikte. Gece, rüzgarlıdır; gökyüzü bir pusarık, bir parlak; ayın önünden bulutlar birbirini kovalıyor.

Philip, Margot'nun kestirmiş olduğu gibi, "Hastalarımla sosyal ilişkiye girmek," diye yanıtlıyor. Elbisesi sıkmaktadır; kilo almış. Etli, hamurlu çoban güveci onun en sevdiği yemek, Margot'nun da spesiyalitesidir. Margot iyi, özentisiz bir aşçıdır: inatçı sayılacak kadar özentisiz, diye düşünür Philip, kimi zaman.

Margot, "Öbür çağrılılar gelemediği için gidiyoruz, sadece," diyor, sanki bu, her şeyi değiştirirmiş gibi. Rüzgar arkasından ittirdikçe ateşe koşan bir pervane gibidir.

Philip, "Gidiyoruz çünkü adamın ilk karısı çıkagelmiş, sen de buna tanık olmuşsun," diyor. "Bu gibi insanlar nasıldır, bilirsin. Lily hepimizin birlik olup aynı yatağa girmemizi istiyor."

"Öyle mi düşünüyorsun?" diye soruyor Margot, şaşırarak.

Ama Philip karşılık vermiyor, öyle düşünüyor olmasaydı öyle konuşmazdı, elbet.

Margot aptal yerine konduğunu duyumsuyor. Gezmelik ayakkabıları o minik ayaklarını sıkmaktadır. Yüksek ökçelerle hızlı yürümenin yıllar geçtikte daha zorlaştığını düşünüyor ya da belki Philip'e yetişmek giderek zorlaşmaktadır. Belki Madeleine haklıdır da Margot temelden asılsız olan bir güvenlik duygusu içinde yaşamaktadır, Philip'e olan inancı boşunadır belki. Belki de Philip Jarvis'i kıskanıyordur ve kendi canı da daha yeni, daha taze bir eş çekiyordur; belki Philip ona, Margot'nun sandığı kadar kopmaz bir bağla bağla değildir; belki bir gün o da Margot'dan, Jarvis'in Madeleine'den konuştuğu gibi konuşacaktır: bir yabancı ve bir düşman olarak. Bu düşünce boğazına düğümleniyor ve Margot göğsünde bir sancı duyuyor, buz gibi bir el yüreğini kavrayıp sıkmışçasına.

"Beni seviyor musun?" diye gülünçleşerek yakarıyor kocasına, en azından on yıldır yakarmamış olduğu gibi. Philip bunu ya duymuyor ya da yanıtlamak istemiyor. Margot koşar adım yürümeye başlıyor. "Her şeye yeni baştan başlamak istediğin hiç olmuyor değil mi, senin, yepyeni birisiyle?"

Philip, "Ulu tanrım!" diyor. "Buna yetecek gücüm yok benim." Nemli bir rüzgar nefesi sesini alıp dağıtıyor ve uzun adımları onu gene Margot'dan uzaklaştırıyor.

Ve Margot çok açık olarak on beş yıl önceki o ıslak kürk kokusunu anımsıyor, Philip'le evlenmezden çok öncesinden, şey, o kadar da çok değil, topu topu dört ay öncesinden. Philip'le evlendiğinde Margot üç buçuk aylık gebeydi. Sonra Margot bu anıyı aklından siliyor. Geçmiş, geçmiştir, diye düşünüyor ama acele davranmış ve yanılmıştır.

12

AH, BON APPETIT!

Lily gerçekten mükemmel bir ev sahibesi. Gösterişle hesaplılık arasında, kendi reklamını yapmakla konuklarının mutluluğunu sağlamak arasında ne eşsiz bir denge kuruyor! Yemek, yemek odasında yenilecek; camlı kapılar evin uzun bahçesine açılıyor, mevsimlerden yaz. Hava, uzun vadeli tahminlerin tersine, güzeldir. Gerçi bahçenin, rengi atmış gibi biraz soluk bir görünümü var. Bunun nedeni kısmen yağmursuzluk, kısmen de Lily'nin uçuk renk yapraklı, daha da uçuk renk çiçekli bitkiler seçmesidir. Göz kamaştıran bir çarkıfelek sarmaşığı yüksek kafese sarılmış, komşuların bahçesini gözden gizlemekle birlikte güneşi kapamıyor. Bir zamanlar bir güvercin yuvası barındıran, dallarından minik Hilary'nin sallandığı her iki yılda bir kabuğundan bütün canlı şeylere düşman bir nesne sızdıran o büyük ıhlamur ağacı çoktan kesilmişti. Lily ile Jarvis'in, ağacın inatçı köklerinin üstüne kendi elleriyle örttükleri (çünkü kütük ölmeyi yıllarca reddetmişti) yassı York taşlarının arasında uslu, uçuk renkli kaya bitkileri büyümüş. (Emlakçı Sam sonunda kütükte matkapla bir delik açıp deliğe mutfakta kullanılan şu bildiğimiz karanfillerden bir tane sokulmasını önermiş, Jarvis de bunu yapmıştı. Ağacın en nihayet ölmesine York taşlarının mı yoksa karanfilin mi neden olduğu hiçbir zaman anlaşılamadı ama birinden biri etkili olmuştu.) Biçimi böbrekle yürek arası, kenarları şimdi güzelce yosunlanmış, plastik dipli havuzun içinde şu sırada yedi yüz iribaş (Hilary, dayanılmaz sıkıcı bir pazar öğlen sonrasında bunları saymıştı), yedi mercan balığı, on iki kurbağa barınıyor. Bir fiskiye, Gamages mağazasının kapanmasından önceki hafta, ucuza alınmış bir tulumba cihazı sayesinde fışkırıp duruyor; cihaz, bahar mevsimlerinin dışında son dere-

ce düzgün işliyor, ancak baharda iribaşlar doluşunca tıkanıyor.

Bon appetit!

Konuklara üstü balık yumurtası ve kremalı soğuk et suyu, yanında küçük, sıcak, ay biçimi francalalar (oburlar için), ardından Selfridge'den alınma rosto, yanında *mange-tous*, Jersey patatesi (iradesi zayıf olanlar için) ve yeşil salata, sonra limonlu mus, Selfridge's peyniriyle (Lily'nin yiyeceği) düşük kalorili kraker. Jarvis, şarabı Augustus Barnett'ten aldı; hafif, zararsız bir Beaujolais. Lily, Beaujolais'yi klarete yeğlediğini söylüyorsa da bu konuda bir neden gösteremiyor. Bu konuyu hiç düşünmemek daha işine geliyor aslında.

(Lily'nin ilk cinsel deneyimi –adeta bir tecavüz, ne yazık ki– onu pahalı bir yemeğe götüren kodaman bir iş adamıyla olmuştu; adam bonfileyle klaret ısmarlamış, sonradan Lily'ye bu şarapta, adet kanıyla mezarlık karışımı bir tat varmış gibi gelmişti.)

Lily de aybaşı olur, evet, doğrudur. Kıpkırmızı yaşam ve ölüm damlacıkları, herkes gibi. Bu gece de kanaması var ama aspirinden, insanın içinde şişen pamuk tıkaçlardan ve nem geçirmez külotlardan öylesine bir mania kurmuş ki kanadığını unutabiliyor. Lily'nin bu gece giydiği elbise gümüş grisi, beli yüksek, dekoltesi derin; göğüsleri iyice belirgin, yeniden moda olmuş yüksek ökçeli, nazenin ayakkabılarının içinde ayak bilekleri düzgün. İki yemek arasında mutfağa gittiğinde, daha hızlı, daha verimli davranabilmek için ayakkabılarını çıkarıyor.

Aslında bir yemekhane masası olan yemek masası rengi atmış İngiliz cevizinden, 65 pounda alınmıştı, bu fiyatın insana fahiş geldiği –o mutlu– günlerde. Jarvis masayı, Madeleine'in de Lily'nin de bu evde yaşadıkları hafta almıştı. Amerikan

servisi uçuk ama parlak yeşil renkte, Heal's'den alınma. Çatal bıçak takımı gümüş; Jarvis'e annesi Poppy'den kalmış. Lily, canım Lily, Madeleine'in bunlarda açtığı çentikleri düzelttirmiş. Madeleine, Jarvis'in aile mirası olan kaşıkları, inatçı konserve kutularını açmakta kullanırdı; bıçak uçlarıyla elektrik prizlerini açardı; çatallarla kedinin leğenindeki toprağı karıştırırdı. Lily bu eve tam zamanında yetişmişti, doğrusu. Gene de Jarvis'in hesabına göre annesinin bıçaklarının yüzde sekizi, kaşıklarının yüzde yirmi beşi ve çatallarının yüzde altısı, Madeleine'in hainliği yoluyla çöp kutusuna gitmişti. Bu, onu enikonu üzen bir konudur.

Lily mutfağa bir çöp öğütme cihazı taktırttı. Tehlikeye düşen gümüşler, bu sayede derhal yaygara koparıyor. Jarvis'in annesinin gümüşleri de yollu yolunca, yerli yerinde duruyor; temiz, kuru, cilalı ve yeşil çuha kutu içinde; güvenlikte. Ancak çok özel yemeklerde masaya getiriliyor, sonra da kısa, kısacık bir süre için bulaşık tasına girip çıkıyor.

Lily sofraya uçuk yeşil mumlu iki beyaz porselen şamdan koymuş. Konuklar oturur oturmaz Jarvis'ten bu mumları yakmasını isteyecek. Kibrit hazırda bekliyor. Ortadaki kâsede bir demet uçuk pembe kır çiçeği duruyor (bu cam kâse sattığı malın değerini bilmeyen bir eskici dükkanından 25 peniciğe alınmıştı), sandalyeler bir örnek, orta Viktorya döneminin kayın ağacından. Duvarlar çiçek desenli kağıtla kaplı; uçuk sarı zemin üstünde birbirine dolanmış minnacık beyaz papatyalarla uçuk pembe güller. Yemek odasının perdeleri de uçuk sarı kadifeden ama olmamış; ne yazık ki düzeltilemeyecek kadar pahalı bir yanlış.

Bu gecenin konuk seçimi de yanlış, diye Lily tasalanmaya başlıyor; hem sıkıcı hem de rüküş, tıpkı şu perdeler gibi. Bu akşam yemeğinin, 24.25 pound olarak hesapladığı gideri –Lily bu gibi harcamaları kuruşu kuruşuna hesaplar, yemek pişir-

mek için kullanılan elektriğin ve sonradan iki kez işletilen bulaşık makinesinin masrafı da dahil– Bridges'lerin gelememesi yüzünden, pek bir kazanç sağlamayacaktır: ne hoşça vakit geçirmek açısından, ne Jarvis'in işine yarayacak yeni insanlar tanıması ne de Lily'nin sevinerek gideceği çağrılara yol açması yönünden. Dr. Bailey'yle karısını neden çağırdığına Lily şimdi akıl erdiremiyor, Jarvis de öyle.

Margot sırtında, Lily'nin hesabına göre 1969'da alınmış ve o zaman bile zaman kavramının dışında olan, bir gece elbisesiyle geliyor. Parlak siyah kumaştan, yüksek yakalı, uzun kollu. Sırtında bu elbiseyle Margot, bir doktorun eşinden çok tombiş bir balıkadama benziyor. Karısı giyindiği sırada bu imge Philip'in zihninden de uçup geçmiş ama sadakati bunu dile getirmesini önlemişti.

Philip'in sadakatsizlikleri varsa bu, Margot'nun kafasındadır. Philip'in değil.

Philip her zaman gezmeye giderken giydiği kahverengi takımı giyiyor.

Bunu, sekiz yıl önce C&A'den almıştı: İsveç kumaşından, modası geçmeyecek bir giysi. Beli sıkıyor, Philip'in gezmeye gitmeyi sevmeyişinin nedeni daha çok bu takımı giymeyi sevmeyişine, her giyişinde belinin biraz daha sıkacağını, sonunun biraz daha yaklaşmış olacağını bilmesine dayanıyor.

Jarvis, genç ve yeni bir eşin kocasına, iki yaşında bir çocuğun babasına yaraşır biçimde blucin pantolon, Mao mavisi gömlek giymiş. Eğer Lily kolayını bulabilirse Jarvis yılların geçişini sonsuza değin durduracaktır. Arada sırada, şöyle bir göğüs geçirip kendini bırakarak, bir ortayaş uyuşukluğuna gömülmek istediği oluyor, su aygırlarının çamurlara gömülmesi gibi, ama Lily buna izin vermiyor. Lily kocasının tığ gibi ince, sağlıklı ve aklıbaşında kalmasını sağlıyor. Lily yemeklerini bi-

le en âlâ tereyağ yerine margarinle pişiriyor. Lily, Jarvis'i sonsuza değin yaşatacak, elinden gelirse.

Evin önünden arkasına uzanan, uçuk renkli, tombul koltuk takımlarıyla döşenmiş salonda Jarvis, Margot'ya şeri, Philip'e bir bardak kırmızı şarap, kendisine de viski veriyor. Lily'ye, uzun bir bardakta kampari soda hazırlıyor. Bardak, kenarı toz şekerle buzlanmış olarak hazır beklemektedir. Margot'nun hayret ve hayranlıktan ağzı açık kalıyor, Lily'nin arzu ettiği üzere.

Sohbete dalmakta önceleri zorluk çekiyorlar. Bailey'ler, kendi bölgelerinin dışında pek konuşkan değil gibidirler. Philip, hastaları sözlerini yanlış anlamasınlar diye –ki yolunu bulurlarsa mutlaka yanlış anlarlar– konuşmazdan önce düşünmek huyundadır. Kendi ailesi, onun, sözlerinin arkasını getirmesini saygıyla bekler, gelgelelim böyle topluluklarda o ağzını açıncaya değin konuşma üç konu ileriye sıçramış olur. Bu yavaşlığı Philip'e, söylenenleri çok iyi anlamakla birlikte yorum yapmayı uygun görmüyormuş gibilerden, bilgemsi bir hava verir. Bu da şimdi zavallı Lily'nin elini ayağına dolaştırıyor. Hem bu, hem de Philip'in onun mahrem yerlerinde arasıra meydana gelen aşınmaları –aşırı sert sevişmelerin sonucu– bildiğini bilmek. Philip onun zührevi hastalıklar konusundaki gülünç korkularını da biliyor; Lily Jonathon'a hamileyken Philip onu her hafta tartmıştı ama Lily boğazını gülünç derecede kısmış olduğundan, kilosu, dördüncü haftadan otuz altıncı haftaya, hiç değişmemişti; bir keresinde de Philip kılıf geçirdiği işaret parmağını Lily'nin anüsünden içeri sokarak basur memesi kontrolu yapmıştı, çok şey bilen, az şey söyleyen bir adam. Margot'ya gelince, o besbelli söyleşi işaretini kocasından bekliyor ama Philip'in işaret falan verdiği yok. Lily Margot'nun başka evli kadınlara benzemediğine şükrediyor.

Sohbet yerine geçen konuşmayı yönetirken Lily'nin yüzü her

zamankinden daha renkli; tartışılacak yanları olmadığı için politika bile sayılmayacak olan, gene de doktorla karısını ilgilendireceğini sandığı konulara hafifçe dokunuyor.

"Kusuruma bakılmasın," diyor Lily o serin, tatlı sesiyle. "Ben çocuklarımızı istediğimiz yerde, istediğimiz gibi okutmaya, seçtiğimiz sağlık bakımına da gönlümüzün dilediği kadar para ödemeye hakkımız olduğunu düşünüyorum. Ne yapacağımızı, nasıl yaşayacağımızı söylemek devletin ne haddine düşmüş?"

Kimse karşılık vermiyor. Yalnızca, oradan geçmekte olan Jarvis Lily'nin kaba etlerini tutup kabaca sıkıyor. Lily pespembe kesiliyor. "Ben şahsen Jonathon için her şeyin en iyisini istiyorum, umarım sen de öylesindir. Jarvis, işçilerin denetimi ele alması gibi bir şey bu, zıvanadan çıkmış sosyalizm! Demek istediğim, vasat bir insanın zeka ölçüsü yüz falan değil mi? Zeka düzeyi yüzlerde olan kişi de okuma yazmayı anca sökebilir. Böyle kimseler nasıl fabrika yönetebilir, zavallıcıklar? Neyse, siyasetten konuşup canınızı sıkmayayım; Jarvis çok fena kaşlarını çatıyor. Neden sevgilim? Çok mu siyasi konuşuyorum yoksa? Madeleine gibi mi davranıyorum? Valla, Madeleine tepesinden tırnağına kıpkızıldı oysa kimse benim için böyle şeyler söyleyemez."

Lily özür dilercesine gülüyor, sonra, çok geç, Bailey'lerin çocuklarının da Hilary'yle aynı devlet okuluna gittiğini anımsıyor.

"Ay, neyse," diyor. "Neyse. Benim kendime göre fikirlerim var. Aykırı kaçıyorlarsa özür dilerim. Zavallı Jarvis, eşlerinden neler çekiyor! Margot, Madeleine'i nasıl buldun, bakalım?"

Margot, "Ne bileyim, herkes gibi, işte," diyor.

"İçkili miydi?"

"Sanmıyorum." Margot şaşalamıştır.

"Çoğunlukla öyledir de. Bu, oldum olası onun en büyük sorunu olmuştur. Buraya çıkıp gelmesi büyük aptallık; mahkemenin men kararını istediğimiz zaman yeniden işletebiliriz, bal gibi biliyor bunu. İstediği gerçekten Hilary'nin nerede olduğunu bilmekse telefon edebilirdi. Ama o zaman senin önünde çıngar çıkarma fırsatını kaçırmış olurdu. Zavallıcık. Sahiden acıyorum ona. O zavallı Hilary'ciğe daha iyi analık edebilseydi! Kızcağızı mezbahalık domuzlar gibi tıkındırıyor. Tabii bana da bu gece dadılık etmek düşüyor, çünkü hanımefendi bir yerlerde eğlence peşinde. Bu kadın Jarvis'in parasıyla pek güzel sefa sürüyor, doğrusu, ama sürmüyormuş gibi yapmaya da bayılıyor. Margot, buraya geldiğinde onun sarhoş olmadığından iyice emin misin?"

"Valla, belki de sarhoştu," diyor Margot, düşman safına geçerek. Jarvis, konuyu değiştirmek için karısına bir çimdik atıyor. Gene o pembeleşme. Lily, "Kuzum, yapma böyle," diyor. "Gülünç düşürüyorsun beni." Jarvis, "Yalnızken yaptığımda hiç sesini çıkarmıyorsun ama," deyince Lily gevşiyor, şöyle bir gerdan kırıp kıkırdıyor, Jarvis'in, özel mutluluklarına böyle el içinde, hınzırca değinmesi Lily'ye her zaman zevk verir zaten.

"Jamie'yle Judy geç kaldılar; herhalde gene kavga ediyorlardır da ondan," diyor Lily, zamanında gelmiş olan konuklarına, gecikmiş olanlarla ilgili olarak. "Bize gelirlerken hep kavgaya tutuşuyorlarmış, Judy öyle diyor."

Kapı çalınıyor. Jamie ile Judy eşikte durmuş, bir buğday tanesinin başında çekişen tarla sıçanları gibi kavga etmekteler.

Jamie elli yaşında ama kendini otuzunda hissediyor; Judy, otuzunda ama kendini yirmisinde hissediyor. Arada on yılcık bir fark var, yani. Jamie kısa boylu, rejimine sadık olduğu için incedir, kırlaşmış saçları sımsıkı kıvırcık, yüzü güleç, iyi huylu, kırışık; o da Mao mavisi modasına uygun giyinmiş. Judy iri göğüslü, ufacık tefecik bir kadıncıktır; Afro saçlar, so-

luk benizli minik bir yüzü ve sıska bir bedeni gizliyor. Kalçası, birileri zorla ayırsın diye yaratılmışçasına gergin ve dar ve sırtındaki incecik Afrika basmasından yapılma kırmızılı sarılı, çarpıcı elbisenin altından mons pubis'i iyice belirgin duruyor.

Jamie'nin sesi güçlü, gürül gürül. Judy'nin onu yanıtlayan sesi yumuşak ve boğuk. Judy eskiden Liverpool'da basit bir işte çalışan kızmış, bunu unutmaya da hiç gerek görmüyor. Yirminci yaş gününde Londralı bir iş adamıyla evlenmiş ve güneye gelip salt cam ve yeşillikten oluşma bir sitede yaşamaya başlamış. Burada, yan taraftaki evde, birkaç kat cam ve birkaç yeşil çalının ardında kimi bulsa beğenirsiniz? Hayatının adamı Jamie! Tiyatro oyuncusu, "connosieur" ve yazar olma heveslisi. Yanında da, tabii ve de heyhat, karısı Albertine. Albertine aktris olduğunu ileri sürüyorduysa da, tiyatro alanındaki işsizlik oranı her zamankinden biraz daha yüksek olarak yüzde seksen beşlerde seyrettiği için, aslında bir mağazada mankenlik yapıyordu. Orada, onların yanındaki evde Judy sekiz yıl yaşadı; bu süre içinde iki çocuk doğurdu, kocasıyla aşağı yukarı 2.000 kez sevişti, Jamie ileyse yaklaşık 500 kez. 501'inci keresinde Judy'nin kocasıyla Jamie'nin karısı, yerel tiyatro derneğindeki *Kuytu Köşe* oyununun provasından birlikte döndüklerinde, Jamie ile Judy'yi aşk yaparken bastırdılar ve buna üzüntü, pişmanlık, suçlamayla tepki göstereceksi yerde birbirlerine aşık olarak birlikte kaçtılar, çocukların hepsini, evet hepsini de yanlarına alarak başka bir yerde daha kuytu, daha güvenceli bir köşe yaratmaya gittiler. Onları kim suçlayabilir?

Böylece gönüllerinin muradına –yani birbirlerine– kavuşan Judy ile Jamie evlendiler. Judy saçını hippiler gibi yapmaya, Jamie blucin pantolon giymeye başladı. Şimdilerde Judy tiyatro eleştirileri yazıyor, Jamie ufak bir tiyatro işletiyor.

Lüks bir evde oturuyor ve bir yandan da zengin bir adamın köpeklerine bakıyorlar, adamın safariye çıktığı zamanlarda.

Kentin bu denli dışına çıktıkları seyrektir ama Lily'nin güzel yemek yaptığı biliniyor, Jarvis'le Jamie'nin de eski bir dostlukları var, başka bir çağdan arta kalma, Jamie ile Jarvis okul arkadaşıdırlar. Şimdi Lily'nin sokak kapısını açtığı sırada Judy ile Jamie'ye kulak verin:

Judy: Lily, geç kaldık, kusura bakma. Jamie yolda yönünü bulamıyor ki! Sorunu bu onun. Dönüp dönüp hep aynı yere çıkıyorsun, dedim; zaten senin hayatının hikayesi bu, dediğimde vurdu bana. İşte bak! Kanıyor mu? Tırnakları öyle sivri ki!

Jamie: Judy adına özür dilerim sizden. Gene içiyordu. Bunalımlı ev kadını sendromu bu.

Judy: Ev dediği de ev olsa, bari, çatı katlarının böyle sıkıcı olabileceğini bilmezdim. Hele kat sizin bile değilse! Gelecek hafta nerede yaşayacağınızdan da haberiniz yoksa.

Lily: Kuzum, girin içeriye. Yok, Judy, kanamıyorsun. Kan man göremiyorum ben.

Jaime: Canım, elbet kanamıyor. O tokatı vurmak zorundaydım, çenesini kapattırmayaydım kaza çıkacaktı. Judy'nin aklı henüz tek yönlü yollara ermiyor. Hâlâ geçmişte yaşıyor o. Kadınlar böyledir, belirli bir yaştan sonra.

Judy: Konuyu kapayalım mı artık? Herkesin canını sıkıyoruz.

Jamie: Ben başlamadım ki! Hiçbir yere çağrılmayışımıza şaşmamak gerek Lily, sevgilim, melekler kadar güzelsin. Solgunluğun karşısında insanın dili tutuluyor. Jarvis dünyanın en şanslı erkeği. Judy ile sen aynı türden değilsiniz sanki. Bir ona bak, bir de sana.

Zavallı boz renkli, huysuz Judy'cik. Zavallı, gururu incinmiş Jamie.

Bu gibi dalaşmalarda çözülecek pek az bilmece kalmıştır artık. Garez, korku, dışlama; incitme isteği, incitilme tutkusu; "bana karşın sev beni, bak beni nasıl yaraladın" karmaşasının eşilip deşilerek dünyanın gözleri önüne serilmesi, çok seyrek yanıt bulan bir imdat çağrısı. Lily, iyi, yufka yürekli Lily yardıma koşmaya çalışıyor. Oysa kendi zırhı pek öyle istediği kadar sağlam değildir. Gelenekselliğinin kabuğunda durup durup çatlaklar açılıyor ve buralardan içeri acıma ve hoşgörü ışınları sızıyor.

Lily: Judy, Jamie, lütfen keser misiniz artık, her neyse bu alıp veremediğiniz! Birbirinizi seviyorsunuz. Hep sevdiğiniz. Asla ayrılmayacaksınız, öyleyse mutlu olun, bari. Hadi, unutun şu meseleyi, her ne idiyse, öpüşüp barışın, bakalım.

Bon appetit!

Judy, Jamie'nin elini kavrıyor. Ama Jamie'nin eli hâlâ soğuk ve düşmandır. Judy'nin gözlerine yaşlar dolmaya başlıyor. Jamie'nin eli tam zamanında gevşiyor. Akşamın geri kalan yanında, her fırsatta yan yana oturuyorlar, et ete, tıpkı eskiden aşklarının henüz yasak ve çok daha doyurucu olduğu zamanlardaki gibi.

Judy şimdi, "Bridge'ler nerede?" diye soruyor, çevresine umutla bakınarak. Harvey Bridge, şu (enikonu) ünlü mimar ve televizyon yönetmeni Moira Bridge. "Onlar da gelecek, sanıyordum."

"Grip olmuşlar," diyor Lily. "Size Bailey'leri tanıştırayım. Philip bizim kahraman dahiliyecimizdir, Margot da Jarvis'e işlerinde yardım eder. Böylece bizim hakkımızda dünyada herkesten daha fazla bilgiye sahiptirler. Kalkıp gelmiş olmalarına şaşıyorum."

Gelmemiş olan konukların, gerçeklememiş olası heyecanla-

rın ve yakalanamamış eğlence fırsatlarının gölgesi, akşamın geri kalan bölümünün üstünden hiç kalkmıyorsa da Jamie, konsome jöle ile rostonun arasında Philip'e, sağ kaburgasının altındaki, arada yineleyen bir ağrıyı soruyor, Judy de semt hastanesinin kaza bölümündeki hizmetten yakınıyor, sanki bütün suç Philip'teymiş gibi.

Margot oturduğu yerde gülümseyerek oturuyor, ancak kendisine hitap edildiği zaman konuşuyor. Renksiz, zararsız ve donuk görünebilir, ne var ki bir konuk olarak kullanışlıdır; havadaki saldırganlık ve hırçınlık güdülerini, sofra başındaki yaygın tedirginliği emip gideriyor, tıpkı Lily'nin şu sarı perdelerinin de gürültüleri emip ışığı kestikleri için kullanışlı olmaları gibi.

Aslında av etleri için yapılmış, mavili beyazlı, şahane bir servis tabağında (eskiden, böyle şeylerin henüz bol olduğu günlerde Madeleine bu tabağı bir pazar yerindeki sergiden beş şiline almış, aslında sevmediği ve ihtiyacı da olmadığı için, Jarvis'e, otuz ikinci yaş gününde armağan etmişti) ortaya gelen ve her biri yüzyılımızın yaşından eski olan sırlı yeşil tabaklarda sunulan rostodan ve *brie* peynirinden, şarap ve daha çok şaraptan sonra Lily konuklarının önü sıra salona geçiyor.

Margot, Lily'nin kulağına neler fısıldıyor, öyle? Lily'nin aklı karışmıştır. Kız çocuğunun odası mı? Margot tuvaleti soruyor olamaz, herhalde, burada çalıştığına göre. Yok, hayır, Margot bir koşu yukarı çıkıp Hilary'ye iyi geceler dilemek istiyormuş. Kız çocuğu ha? Hilary küçük bir kız çocuğu mu, sahiden? Oysa Lily'nin zihninde nasıl da koskocamandır: çocuk değil, dev anası.

"Koş bakalım, istiyorsan," diyor Lily o boğuk sesiyle. Koşmak, deyimi, böyle yinelenince gülünç kaçıyor ki zaten Lily'nin niyeti de buydu. "Hilary yeni saç kesimini gösterecek insan arıyor, öyle rahatladı ki o çalı süpürgesinden sonra! Resmen yüzü ortaya çıktı."

"Bunun hayırlı olup olmadığı tartışılabilir," diyor Jarvis, babaların kızlarından konuşurken, ensest düşüncelerini savmak istercesine kullandıkları o eleştiren ses tonuyla; ancak Jarvis'in bu ses tonu, çoğunluktan daha içtendir. Jarvis içkiyi epey çok kaçırmış. Jamie de öyle. Philip değil. Philip kıpır kıpırdır: çaktırmadan saatine bakıyor. Kuzu eti midesine dokunur onun. Salatanın sirkeli sosu da genzine kaçıp öksürtmüştü zaten.

Margot, Hilary'nin odasına çıkıyor; uçuk renk halı kaplı merdivenden yukarı. Bir gece, çok çok eskiden, bu merdiveni Jarvis'le tırmandığı aklına geliyor mu? Hayır.

Hilary, Jonathon'un odasındaki portatif bir karyolada yatmaktadır. Ee, yedek oda konuklara saklanıyor, ne olsa. Hem bu türlü, Jonathon'u uyku tutmazsa Hilary'nin, oracıkta olduğu için, onu yatıştırıp avutması, altını değiştirmesi de kolay oluyor, bu da Lily'nin uyanarak Jarvis'in çok gerekli, para yapıcı öyküsünü bölmesine gerek kalmadığı anlamına geliyor.

Margot kapıyı açtığında Hilary uyanıktır; küçük, seramik bir gece lambasının pembe ampulünün yetersiz ışığında, Jonathon'un ABC kitaplarının sayfalarını karıştırıyor. Jonathon, başı kolları arasında, poposu havada, uyumakta, Margot'yla Hilary fısıldaşıyorlar.

Hilary, "Pudingin hepsini bitirdiler mi?" diye soruyor. "Yoksa biraz kaldı mı?"

"Limonlu mus, demek istiyorsun. Evet, kaldı. Neden sordun? Sabah, kahvaltıda mı yiyeceksin?"

"Evet."

Margot, "Saçın nasıl oldu?" diye soruyor.

"Sakın bakma, korkunç," diyor Hilary. "En az altı hafta evden bir yere çıkamam."

Margot, "Yarın sabah gözüne daha iyi gözükür," diyor.

"Elim mahkum, öyle değil mi? Annem ifrit olacak. Onun if-

rit olması da kendi ifrit olmamdan beter olacak. İkisine de katlanmak zorunda kalacağım. Hep böyle oluyor, zaten. Anneler insana destek olur, sanırsın ama olmuyorlar."

"Belki de kısa saçı yakıştırır sana. Bakarsın, hoşuna gider."

"Nasıl gitsin ki? Bu, Lily'nin fikriydi. Annem bugün Lily'ye telefon etmiş, benim saat beşten önce onu aramamı söylemiş. Lily mesajı ancak beş buçukta verdi bana. Bu yüzden telefon ettiğimde annem çıkmıştı. Lily unutmuş, işte, elinde işleri vardı. O etin içine bir yığın soğan, baharat falan doldurması gerekiyordu. Annem nereye gittiğini sana söyledi mi? Akşamları hiç çıkmaz da." Hilary'nin sesi kaygılı gibidir.

"Yok, söylemedi," diyor Margot.

"Renee diyor ki annem arabayı almış," diye Hilary konuşmasını sürdürüyor. "Hiç sevmiyorum o hurdayla çıkmasını. Çok tehlikeli. Hem nereye gitmiş olabilir? Neden bana söylemedi? Böyle beklenmedik şeyleri hiç sevmem."

Jonathon uyku arasında kıpırdanıp mızıldıyor. Uykuda çıkardığı sesler, Hilary'nin kobayının uyanıkken çıkardığı seslerin eşi.

Hilary, "Jonathon'un böyle uyurkenki hali ne şeker, değil mi?" diye sevgi dolu bir sesle soruyor. "Annem Jonathon'u sevmiyor. Gerçi onu hiç görmedi ama benim anlatmamdan, şımarık bir çocuğa benzediğini söylüyor. İşte şudur, budur derken, sizin anlayacağınız, ben de oradayken burası hakkında pek konuşmuyorum. Bu akşam çok hoşsunuz, Bayan Bailey."

"Bilmem, basmakalıp görünüyorum gibi gelmişti bana."

"Hoş olan da bu ya. Hayatımda basmakalıp şeylere büyük özlem çekiyorum."

Margot, "Artık yatıp uyusan iyi edersin," diyor.

Hilary, Margot'nun arkasından, "Geldiğiniz için teşekkür ederim," diyor. "Hiç değilse siz geldiniz."

Ama Margot'nun onu duyup duymadığınızdan emin değildir.

Peki Hilary'nin anası nerelerde bu arada? Evinden uzakta, hoşça zaman geçirmekte.

Yaa, öyle.

Madeleine saat yedi kırk beşte Cambridge'e geliyor; sürdüğü küçük mininin yolda pervane kayışı düşmüştür. Mini on beş yaşındadır ve her yola çıktığında bir şeyler yitirmektedir; egzoz sistemi, kapı, yağ, motor gücü, vites, benzin kapağı... Gelgelelim Madeleine bu arabayı çok sever. Sekiz yıl önce, sabırla biriktirdiği 50 pounda almıştı. Bu araba Madeleine'in özgürlüğüdür. Madeleine'in övüncü. Lily araba kullanmıyor. Anlarsınız ya, Lily'nin araba kullanmasına gerek yok. Dilber Lily'yi oraya buraya götürmeye can atan birileri her zaman var gibidir.

Madeleine sinemayı bulup da arabayı park edene değin saat sekizi geçmiştir. Kompüter kavalyesinin sinema girişinde, açık renk gözleri kaygıyla çevrede dolaşarak hâlâ beklemekte olduğunu görünce Madeleine biraz düşkırıklığına uğruyor çünkü yaptığı yolculuğun zevki ve heyecanı ona yetmiştir. Bay Quincey kırk beş yaşlarında, kısa boylu, soluk benizli, tombulcana bir adam. Tedirgin bir hali var ve çevresine keskin bir aseton kokusu yayıyor. Karaciğer bozukluğu falan mı, diye Madeleine içinden merak ediyor. Adamın şivesi düzgün ve özenli; Midlands'li olduğu anlaşılıyor. Elleri bembeyaz, tombul. Durmadan parmaklarını çekiştiriyor. Madeleine, ya o beni nasıl buluyor acaba, diye içinden geçiriyor. Arkadaşlarına nasıl tanımlayacak beni? Çok arkadaşı var mı acaba? Hayır, yoktur, öylesine kımıldayıp, göz kırpıştırıp duruyor ki! Madeleine ona acıyor. Dünyanın dışladıklarından biri, diye düşünüyor. Benim gibi. Bu, bizim biraraya gelmemiz için yeterli bir neden sayılır mı?

Hayır.

Sinemadan sonra –yakışıklı casuslar ve hiç de erotik olmayan güzel kızlarla ilgili bir öykü– Bay Quincey Madeleine'i bir Çin lokantasına götürüyor. Tatlı–ekşi soslu etini yerken yalnızlıktan dem vuruyor. Madeleine, "Benim için de öyle," diyor, sebzeli böreğini yerken. Yemekten sonra Madeleine Bay Quincey'nin tek odalı dairesine gidiyor. Ev, lahana kokmaktadır. Bay Quincey'nin odası diş temizleme tozu kokuyor. Bay Quincey, Madeleine'i içeri alırken, pansiyon sahibesi görmesin diye dikkat ediyor.

Madeleine işi uzatmadan yatağın üstüne yatarak adamın onunla sevişmesine izin veriyor. Bay Quincey ona seks sunduğu sanısındadır oysa aslında sevgidir sunduğu. Raflarında şiir kitapları var: Bay Quincey durmadan konuşuyor; ona kalsa seks yapmaktansa konuşmayı yeğleyecektir ya, konuşmasına gerekçe yaratabilmek için seks yapmak zorunda olduğunu düşünüyor. Bilgisayar programcılığı yapıyormuş; yetim yuvalarında büyümüş; iki kez akıl hastanesine girip çıkmış. Organı sertleşmekte güçlük çekiyorsa da, idare ediyor. Madeleine heyecanlanmış, zevk duymuş gibi yapıyor. Bu zahmete neden katlandığını bilmiyor, ne de bu amaç için, aslında sadaka vermek gibi bir şey olan bu iş için neden bunca yol geldiğini. Neyse, yabancılara karşı iyi yürekli davranmak kolaydır.

Madeleine kendinden pek söz açmıyor. Adam bunun ayırdında değil gibidir. Madeleine yakında yurtdışına gideceğini, çok istemekle birlikte onunla bir daha görüşemeyeceğini söylüyor. Adam ferahlıyor; bu akşama en uygun sonuç, budur. Madeleine bunu anlamıştı.

"Harika bir akşam oldu, büyülü bir akşam..." diye fısıldıyor Bay Quincey. "İnsan kimi zaman hayatın akışının dışına düşmüş gibi oluyor. Şu filmdeki kadınlar, erkekler; öyle insanlar var mı, gerçekten?" Sanki Madeleine, Londra'dan geldiği

için, dış dünyayı temsil etmektedir onun gözünde. Madelein'e, küçük bir oğlan çocuğunun annesini sorgulamasını andıran sorular soruyor.

Madeleine dönüş yolculuğuna on ikiyi yirmi beş geçe başlıyor. Arabasının içi aseton, diş tozu, seks ve eskimiş Chanel No. 5 kokmaktadır. 1959'da, Fransa tatilinden dönen bir arkadaşının verdiği bir şişe parfüm.

Yaşamak oydu işte, arkadaş, tatil, umut dolu o eski, güzel günler. Dupduru bir gece. Otoyol bomboş. Ay parlamakta. Araba takırdıyor. Bildik, evcimen bir ses. Arka sol tekerlek gevşemiş mi yoksa? Olamaz. Yandık, eğer öyleyse.

13

İYİ GECELER!

Hilary uyumaya hazırlanarak gözlerini yumuyor. Kendi benliğinin tanımlamasını yapıp kendine kendi adını belirleyerek; sabaha daha iyi uyanmak için kendini, kendinden geçişe hazırlayarak düşünüyor:

Hilary'yim ben. Hiçbiri bana yuva olmayan iki evin kızıyım. Oğlan olması istenen, anababasını düşkırıklığına uğratarak ayrılmaya zorlayan kızım. Neyse, bir şeyler bu ayrılığı yaratmış işte, bir şey onların arasına girmiş, sokulmuş, delip geçmiş, birbirlerinden koparmış onları. Ben miyim bu? Büyük bir olasılıkla, evet. Suç bende ama isteyerek yaptığım bir şey değil ki!

Karanlıktan korkuyorum. Jonathon kıpırdanıyor, rüya görerek. Ne görüyor rüyasında? Kendi evimizde annemle uyuyabiliyorum. Bazen beni yatağına alıyor.

Babam, derseniz, Lily'nin yanında uyuyor o, benim için bir yabancı. Yanında sıkılganlığa kapılıyorum. Onu düşkırıklığına uğrattığımın ayırdındayım. Bir zamanlar, küçüklüğümde onun elini tutardım. Sonra bir şeyler oldu, bunların hepsi değişti.

Hilary'yim ben. On dört yaşında bir kız, sivilceli, kısa saçlı, şişko suratlı, piyano bacaklı.

Hilary, uykulu uykulu bir şarkı tutturuyor:

Kartal yuvasına uçar,
Dağlarda güneş batar.

Sonrası nasıldı? Hilary bunu anımsayamıyor, belki zaten bil-

miyordu. Uykuya dalmazdan önceki son saniyelerde, anneciğim, diye sesleniyor içinden. Anne, işitiyor musun beni? Yardımına ihtiyacım var. Giderek güdük kalıyorum, farkındayım bunun. Yakın zamanda bir çaresine bakmazsan çürük bir ceviz gibi parçalanacağım; kabuğumun içinde kuruyup gitmiş olduğumu göreceksin.

Yaşam savaşı veren çocuğun keskin, buyurgan haykırışıdır bu, yakaran değil, zorlayan bir feryat. Anne, duyuyor musun?

Hilary uykuya dalıyor.

Annesi bir şeyler duyuyor. Sahiden. Madeleine'in yüreğini karalar basıyor. Jarvis! Madeleine'in Hilary için yapabildiği tek şey Jarvis'i hor görüp Lily'ye diş bilemektir. Ama bunun Hilary'ye ne gibi bir yararı dokunabilir ki?

Madeleine arabasını sürerken alçak sesle sövüyor. Jarvis'in suçu. Her şey. Lily nefret edilecek bir insan ama suçlu olan Jarvis. Jarvis Madeleine'i kullanmış, sömürmüş, kapı önüne koymuştur. Jarvis Madeleine'in hayatını, Madeleine'in çocuğunun hayatını yıkmıştır, hem de ne uğruna? Seks uğruna mı? Kendisinin daha demin, diş tozu kokan tombiş bir yarım adamla, grileşmiş çarşaflar arasında yaptığı iş uğruna mı, yani? En yüce hayali, salonun fotoğraflarının *Ev ve Bahçe* dergisinde çıkması olan Lily ile seks yapmak uğruna mı?

Lily–ile–seks, bunca yaşamın yıkılmasına değer mi?

Jarvis'e sorarsanız, evet. Madeleine'e göre neyse, hayır.

Madeleine'in annesi İris–ile–seks: güzel, beyin özürlü İris Bates, paradan anlamaz, parasız olamaz; her zaman yarı deli gezdiğini kimse bilemez; İris–ile–seks hayatlar yıkmış, Madeleine'in hayatını yıkmış, kendi kocasını bir metresin kollarına atmış, Madeleine'i babasız, sonra da annesiz bırakmıştır. Kocasız ve gerçekte adeta çocuksuz. Madeleine'den geriye ne kalıyor, sıfatları olmadıkça? Kız evlat, eş, anne?

Her neyse, durumların böyle olduğuna inanmak, Madeleine'in babasının, karısı kör olmaya başladığı ve elalem içinde çıngar çıkardığı için evi terk ettiğine inanmaktan yeğdir.

Oy, ben Madeleine'im, ilk eş benim, gerçek eş. Benim evim, benim yuvam, benim hayatım, evliliğimle birlikte yıkıldı. Kendim, kimliğimden soyutlanmış, ortalıkta kala kaldım. Ben Madeleine'im: Hilary'nin annesi. Ona gene istediklerini veremiyorum. Ama ne yapabilirim? Ondan zevk alamıyorum, nasıl ki İris de benden zevk almazdı. Gözlerimin önünde bir sis var: çok sessizce, çok fazla nefret beslemenin yorgunluğu. Hilary benim sevgime karşın, benim sevgim yüzünden kabuğunun içinde büzüşüp kalmış cevizler gibi kuruyup gidecek: aradığı besiyi bende bulamıyor. Kendi kendimi yiyip tüketiyorum ben; geriye hiçbir şey kalmıyor.

Bir dakika daha, bir mil daha. Saatte altmış mil. Tehlikeli değil mi bu? Hayır. Gece ne kadar güzel! Yakınmalarım ne kadar önemsiz kaçıyor, gökyüzünün uçsuz bucaksızlığının altında!

Değişmeyelim, diye düşünüyor Madeleine. Madeleine olmalıyım gene, kendi kendim. Ne kız evlat ne de eş, kendim olmalıyım, ileride aydınlığa benzer bir şey görüyorum: bir değişim umudu mu yoksa? Değişebilir miyim? Yaşım hâlâ uygun mu buna? Yoksa öfke içime öylesine işlemiş ki değişmek, parçalanmak mı olur? Beni korkutan budur: Alışkanlığımı yok eden beni de yok eder.

Yürekli ol. Değiş.

Madeleine, babasının kızı, kocasının karısı, kızının anası; Madeleine, kendi kendisi olunca daha bir mutluluk duyuyor; bir ninni mırıldanmaya başlıyor, unutulmuş bir zamandan, mutlu bir dakikadan, tam hatırlanamayan bir anıdan arta kalma.

Bir zamanlar İris küçük Madeleine'e söylerdi bu ninniyi; ana İris, ipekler, simler içinde, deli gözlü, güzeller güzeli, her zamanki gibi sokağa çıkmaya teşne, evden uzaklaşmaya, kocasının kasvetli bakışlarından uzağa gitmeye can atarken bir an için, küçük Madeleine'in kestane gözlerinden yansıyan mutluluk ve övünce kapılıp oyalanmış, bir an için kızının karyolası başında durduğu için mutlu. 7 Eylül 1934:

Kartal yuvasına uçar,
Dağlarda güneş batar,
Uyu yavrum, korkma sakın,
Çünkü annen sana yakın...

Madeleine ninniyi yüksek sesle söylüyor, İris de böyle söylemişti. Saatte yetmiş mil.

14

Yüzyılın bundan önceki yıllarında, bir akşam yemeğine çağrılmış olan kişinin o akşamla ilgili olarak, güzel yemek ve güzel sohbet dışında, tedirgin edici herhangi bir beklentisi olamazdı.

Şimdilerdeyse çağrılı kişi, yediği yemeğin bedelini ödemek durumundadır; özel birtakım sırları dinlemeye ve açıklamaya, kendisinin ve başkalarının sıkıntılarının ortaya dökülmesini kabul etmeye ve ertesi sabah yalnızca bedence değil ruhça da sancılı durumda uyanmaya zorunludur. Kuşkusuz, bir gelişme sayacağız bunu.

Şimdi de Alelaide Row no. 12'deki sohbete kulak verin lütfen. Bozulmuş sofrasıyla yemek odası terk edilmiştir. Konuklar salonda oturuyor. Jarvis, Jamie, Judy ve Lily brendi içmekteler. Margot, Cointreau portakal likörü yudumluyor, Philip'se hiçbir şey içmeyerek Jarvis'i sinir ediyor. (İçkiye düşkün olanlar içki kullanmayanların amaçlarını kuşkuyla karşılarlar.) Sanki, diye içinden geçiriyor Jarvis, nöbette falanmış, ameliyat falan yapacakmış gibi. Oysa birincisi için Gece Servisi, ikincisi içinse hastanesi var, öyleyse neden içmiyor bu herif?

Judy bardağına daha brendi boşaltıyor. Evliliğinde, kocasına arkadaşlık etmek için içki içtiği bir aşamaya gelmiş. Bir süre sonra vazgeçecek bundan; kocasından uzaklaşmayı, akşamdan kalmanın sıkıntılarına, el içinde utanmış düşmelere ve cildini kırmızı damarlar bürümesine yeğ tutacak. Gözleri kocasının üstündedir, yetişkin bir kadından çok kızgın bir çocuk gibi. Kocası düşünmeden konuşuyor. Yersiz konuştuğunu kendi de biliyor. Umursamıyor.

Jamie: Ne şanslı adamsın, Jarvis! Karın melek gibi güzel ama şeytan gibi usta bir aşçı.

Judy: Jamie, aşçı istiyorduysan Albertine'den ayrılmamalıydın.

Albertine, Jamie'nin, bir zamanlar *Kuytu Köşe*'deki evli kadını oynamış olan eski karısı, şimdi Judy'nin eski kocasının eşini oynuyor.

Jamie: Korkarım şimdiki eşim hır çıkarmak niyetinde.

Judy: Herkesin içinde bana sataşma, Jamie. Hiç hoşuma gitmiyor.

Jamie: Lily, bir zahmet bana biraz kahve verir misin?

Lily: Ama zaten kahve içiyorsun ya.

Jamie: Evet ama biraz daha veriver. Eğildiğini görmek öyle keyif ki!

Judy: Tahta göğüslü olduğumu ben de biliyorum, özür dilerim. Jamie'yi meme yönünden hoşnut bırakmanın yolu yoktur. Albertine'in balkon gibi göğsü vardı, zavallıcım korseler içinde gezerdi ama beyimiz bunu da beğenmedi. Kadın olmak ne zor! Herkesin içinde bir erkeğin kamışına laf etmeye kalkışsan seni öldürmeyi hak sayarlar ama senin memelerinden yakınmakta hiç sakınca görmezler.

Oy, Margot'yum ben, doktorun karısı. Bu yeni insanlara, onların bu yeni davranış yöntemlerine alışamıyorum. Göğüs, hadi neyse ya, meme! Benim şu doğru dürüst bakılıp ilgi görmeyen, ancak başkalarının işine yaradığı zaman; bebeleri beslerken ya da kocama bir zevk kaynağı olarak dikkate alınan kendi has göğüslerim... Göğüslerim başkaları için var, benim için değil. Göğüslerim aileme sunduğum kurban. Meme yönündenmiş! Oy, doktorun karısıyım ben. Durmuş oturmuş. Donuk. Gene de şu çevremdekilerden daha iyi bir insanım. Çocuklarım mutlu ve sıradan. Kişiyi nereden bilirsin? Çocuklarından.

Gene de, evime gitmek istiyorum. Güvencede olmak istiyorum. Korku doluyum, Philip, bana kanat ger. Saat bire çeyrek var. Biz böyle geç saatlere kadar dışarda kalmayalı kaç zaman oluyor?

Gel gör ki Lily konuşmakta. Philip de şimdi dalgınlığından uyanmış, onu gözlüyor. Lily heyecanlanmış, bağlarını koparmış. O küçük, beyaz dişleri ışıldıyor; başını arkaya atmış; gümüşlü saçları bol ve sereserpe dağınık; gerdanı beyaz, Jarvis'in diş izleri olan minik çürüklerle beneklenmiş.

Lily: Madeleine konusunda uygar davranmaktan usandım. Madeleine ruh hastası bir cadı. Madeleine tırnaklarını Jarvis'e geçirmiş, bırakmıyor. Paramızı alıyor. Yeni perde istiyorum ama alamıyorum; neden? Madeleine yüzünden. Madeleine poposunun üstünde yan gelip oturmuş, karnı doyurulsun, sırtı giydirilsin diye bekliyor, yasalar da bunu Jarvis yapacak, diyor. Dünya Madeleine gibi kadınlarla dolu, yasalar da hep onlardan yana çıkıyor. Jarvis onunla evlenmek bile istememiş zaten ama şimdi mücadele etmiyor: çok yumuşak. Madeleine'in gereksinmeleriyle ilgileniyor ama ya benimkiler? Ya Jonathon'unkiler? Boşanalı üç yıl olmuş, Madeleine hâlâ Jarvis'i sanki bana bir süre için ödünç vermiş gibi davranıyor. Sigortası attığında kime telefon açıyor? Jarvis'e. Gece gündüz elektrik tüketiyor, sırf hainliğinden, Jarvis ödesin diye. Beri yandan Jarvis de şarap tüketimini azaltmıyor; ne münasebet, yani hepsi benim mutfak paramdan çıkıyor, sonuç olarak. Jarvis'in geçmişte yaptığı yanlışların bedelini neden ben ödeyeyim? Judy, meme yönünden Madeleine de tahta gibidir, hem de tahtadan iki kat daha can sıkıcı, altı kat daha perişan, ama gene de bu sabah hiç sıkılmadan kalkıp buraya gelebiliyor, kıymetli Hilary'sinin

o çalı saçlarını kestirdim diye sızlanmaya. Hilary'ye gelince, o hantal, şişko yaratıkta değer bilmek diye bir şey yok. Tek umudum nedir, biliyor musunuz? Madeleine'in yeni erkek bulup benim yerime o zavallıya işkence etmesi.

Lily soluk almak için susuyor. Philip lafa karışıyor.

Philip: Bir jigolo tutmak daha ucuza çıkabilir; bunu hiç düşündünüz mü?

Margot irkilip gözlerini kırpıştırıyor. Philip mi söyledi bunu, onun Philip'i? Lily şimdi dönüp Margot'nun Philip'ine gülümsüyor, rahatlamıştır; içindeki hıncı böyle birden dışarı dökmesi anlayışla karşılanıp bağışlandığı için sevinçli. Jarvis ayağa kalkıyor, iri kıyım, başı dumanlı.

Jarvis: Kadeh kaldıralım! İçelim! Bütün eski eşlere lanet ve ölüm! Kahrolsun sülükler, vampirler, yere batsın erkeklerin kanını emip yaşam gücünü yok eden, onları zamanından önce ihtiyarlatan bütün cadı karılar! *(Sonra makamla seslendirmeye başlıyor)* "Güzellik geçicidir, çirkinlikse ölüme kadar sürer..."

Ay parlamakta. Saat bire on var. Duru gök altında tepeler sessiz uzanıyor; otoyol sihirli bir kurdele.

Oy, Madeleine'im ben, evime dönmekteyim. Külotum ıslak. Kirlendim mi ki? Beyaz tişörtü sırtımda olan Renee'nin hakkı var, belki de. Belki de onunla yapılan seks, yumuşak, dost, sevecen, benzerin benzerle birleşmesi, şu benim yaşadığım, kullanmış ve kullanılmış olma duygusuna yeğdir. Ama Renee sevecen mi bakalım? Yoksa Renee dünyadan ve cümle dünya erkeklerinden yırtıcılıkla nefret ediyor da kadınlara olan sevgisi bu nefretten, bir tür yan etki olarak mı ürüyor? Ben erkeklerden nefret etmiyo-

rum. Hayır. Jarvis'e diş biliyorum ama o beni ve çocuğumu incitti. Lily'ye diş biliyorum çünkü o kötü bir ruh. Safram kabarıyor. Gözlerimin önünde kapkara bir sis var. Diş tozunun kokusu hâlâ burnumda, gönlümü bulandırıyor. Jarvis'in suçu, her şey Jarvis'in suçu. Jarvis, nefret ediyorum senden. Hissetmiyor musun bunu?

Jarvis hissediyor mu bunu? Hissettiği için mi şu anda ayağa kalkmış, ayakbağı kadınlara ölüm istiyor? Jarvis'e kulak verin hele. Zavallı Jarvis.

Ah, Jarvis'im ben, aşk ve utancın çocuğu. Jarvis'im, Lily'nin kocası, Poppy'nin oğlu. Zavallı Poppy, benim güzel annem; kısacık etekleri, uzun uzun bacaklarıyla, kaygan badem gözleri sürmeli, ağzı kızıla boyalı.

Kim var maceraya? Gönül eğlendirmeye kim var?

Ah, canım sevgilim!

Felakete çanak açan, ahlaksız Poppy, 1929'da, çılgın bir Mayfair gecesinde otostop yapmış ve Grantham'ın güneyindeki bir tali yolda, dizboyu yaz otlarının arasında, tepeden tırnağa kas, ter ve yağ olan, kaba saba bir kamyon sürücüyle yatmış ve kendinden geçivermişti. Neyle, aşkla mı? Kirletilmenin zevkiyle mi? O zamana değin tatmamış olduğu orgazmla mı yoksa? Her ne idiyse, işte, Poppy başını aldığı gibi kamyon sürücüsü Harry ile Wolverhampton'da yaşamaya, evet, yaşamaya gidiyor, evlenmediği halde; arkadaşlarını şok ve kıskançlık ve heyecan içinde bırakarak. Onlar sanat galerilerinde gizlice eroin çekerek süzülür, yanak yanağa dansederken, gebe kalmış, karnını şişirmekte olan Poppy her gece eski A.1 yolunda kamyonla çılgınca gidip geliyor. İşte size macera! Şu var ki belinin kalınlaşmakta olduğunu gören Harry, onu yağmurlu bir gecede, Doncaster'in hemen kuzeyinde kamyondan atıyor. Harry Poppy ile evlenmek istemiyor, aklından bi-

le geçirmiyor bunu. Temiz bir kız istiyor, o, kendisinin kirletmemiş olduğu bir kız. Kim istemez ki bunu?

Ve bir süre sonra Poppy'yi görüyoruz: bebeciği Jarvis'le, tutkusu ve gururuyla yapayalnız; eski dünyası elinden gitmiş, yeni dünyası onu dışlamış, pek de iyi olmuş çünkü gerçeklerin, yoksulluğun kokusu genzini tıkamıştır en sonunda.

Londra'ya geri dönüyor Poppy, Jarvis kucağında, nikahdışı. Sosyal güvence diye bir şey yok o dönemde, nikahsız anneler (orospular) için yardım fonu falan yok; gebeliği önleyici hap yok, aile planlaması klinikleri de yok, unutmayın: düzüşüyorsanız sonucuna da katlanmak zorundasınız. Ama Poppy şanslıymış. Poppy kendi çevresinden Hector'la evleniyor; çöp bacaklı borsacı Hector, Jarvis'i kendi oğlu olarak bağrına basıyor. Gelgelelim Jarvis onun oğlu değildir ve asla olmayacaktır. Jarvis'in geniş omuzları var; hatta, ulu tanrım, Jarvis'in bir de çenesi var. Hector'la Poppy çenesiz, firlak gözlü, tombiş çocuklar yapıyorlar. Poppy bu çocukları analık görevi olarak seviyor ama Jarvis'e duyduğu sevgide tutkuyla umarsızlık birbirine karışmıştır.

Hector küçük Jarvis'i hiç mi hiç sevmiyor. Kız ve erkek üvey kardeşleri de öyle. Jarvis'in tipi ve davranışları onlardan başka; Jarvis, golf alanının sınırındaki bu büyük evde kalemle ve yağlıboyayla resim yapıyor (centilmenliğe nasıl da aykırı bir etkinlik!).

Ve Poppy bardağındaki cini yudumlayarak (sonradan bardaklar birbirini izlemeye başlayacaktır), dudaklarında tatlı bir gülümseme, dizler (tiksindirici evlilik görevi dışında) bitişik, hüzünlü gözlerle dışardaki insan yapısı yeşilliği süzüyor ve gerektiği zaman gereken cesareti gösterememiş olduğuna yanıyor ve Grantham'ın beri yakasındaki o dizboyu otların mis gibi kokusu burnunda tütüyor.

Oy, Jarvis'im ben, Lily'nin kocası, kamyon sürücüsünün oğlu. Jarvis'im ben, Poppy'nin gerçekten yaşadığı dönemde doğurduğu çocuk. Yıllar gelip geçiyor; hiçbir şey çözümlenmiyor, çok az şey anlaşılıyor. Şu var ki şimdi Lily ile evliyim ve koskocaman, kötü bir adamım, babamın oğlu. O, Poppy şimdi, ben de onun Harry'siyim. Ancak ben onu asla terk etmeyeceğim, asla kapının önüne koymayacağım. Onu hep yanımda tutup seveceğim, ödüllendireceğim. Bu yaptığım şey tamamen gerekli, tamamen iyi bir şey, herkesin esenliği.

Neden Madeleine bunu görüp anlayıp kabullenerek mutlu olmasını bilemiyor?

Madeleine, Jarvis'in üvey kızkardeşi Ruth gibidir: "Sanat mı dedin?" diye burun kıvırırdı Ruth. "Güzellik mi dedin? Boş versene!" Ve atının sırtına bindiği gibi dört nala giderdi, firlak gözlü, çenesiz; o piyano bacaklarıyla atın sağrılarını döverek, alabildiğine güvençli, son derece kibirli, babasının kızı. Hem de bu Ruth hepsinin en iyi yüreklisi, en cana yakınıydı.

Madeleine'le Hilary'nin kurban edilmeleri gerek. Jarvis'in başka seçeneği yok. Ama onlar neden efendice, sevinerek boyunlarını uzatıp yatmıyorlar, başka kurbanlıklar gibi? Sunak taşı serin ve temiz, beklemekte. Hiç de nahoş sayılmaz. Onların debelenmelerinde, isteksizliklerinde ayıp bir şey var. Bütün bunlar öyle eskiden kararlaştırılmış ki, Grantham'in beri yakasında, Doncaster'den ötede. Güzelim Poppy, kirlenmiş, keyifli, dikbaşlı... ve onun o beyaz, nikahsız memesini emen bebek Jarvis.

Madeleine, senden nefret ediyorum, Lily seni seviyorum. Lily, ben Harry'yim, sen de Harry'nin Poppy'si. Her gece kirletip keyif almayı yeniden yaşıyorum.

Madeleine, geber.

Saat bire on var. Bütün namuslu vatandaşlar uyumuş, rüyalarında yaşam ve ölüm dilekleri diliyorlar.

Bire dokuz var. Madeleine'in arabasının zaten iyice yıpranmış olan sol arka tekerleği sonunda delinip sönüyor. Araba yalpa vurarak ortadaki refüjü aşıp bir direğe çarpıyor, parçalanarak yoluna devam edip bir direğe daha tosluyor. Kaportadan bükülüp kopan bir metal parçası Madeleine'in sağ bacağını dizin üstünden jilet gibi kesiyor. Direksiyon Madeleine'in göğsüne bindiriyor: memeleri ya da göğüslerinin ister iri olsunlar, ister ufak, ona bir hayrı dokunamaz artık. Araba stop ediyor. Bunu izleyen mutlak sessizliğin içinde, arta kalan son birkaç yaşam anında Madeleine yüreğinin hâlâ çarpmakta olduğunu duyuyor. Yüreği havaya açık durmakta. Madeleine acı çekmiyor; anımsadığı türden bir acı değil bu: bebek Hilary'yi dışarı çıkarmak için ıkındığında gövdesinin yarılıp parçalanmasına (güneşin yarılıp parçalanması kabilinden) benzemiyor.

Hilary, diye düşünüyor Madeleine. Hilary, yavrum benim. Hilary ne olacak şimdi? Aklım neredeydi benim, bunca yıl, bunca zaman? Kendimi Jarvis'in karısı olarak gördüm, oysa yalnızca Hilary'nin anasıydım aslında. Hilary'ye ne yaptım ben?

Hilary Lily'nin olmayacak. Olmamalı.

Kimin olmalı, öyleyse?

Madeleine'in yüreği duruyor. Şimdi uzaktan uzağa; siren sesleri. Oysa Madeleine'in dünyası sessizliktir. Madeleine öldü.

Hayır, diye düşünüyor Madeleine, tanrı bilir nerelerden kaynaklanan bir güç fışkırmasıyla; garez ve acıma karışımı bir hamleden kaynaklanmıştı, belki de, nefretle sevginin üstünlük kazanmak için yüz üttükleri bir kavgadan; sanki bu son de-

rece olağan duyguların kendileri değil de giriştikleri çatışma, bu çok olağan ölümü aşmaya yetecek bir enerji üretmişti.

Hayır.

Kim?

> Ben Margot'yum, doktorun karısı, içimde fırtınalar koparken tatlı tatlı gülümseyerek Cointreau'mu yudumlamaktayım.

Doktor daha bir doğrulup oturuyor, sunulan brendiyi alıyor. Philip ha? Saat sabahın sıfır elli dördünde sunulan brendiyi kabul ediyor ha, içkinin midesini asitle doldurup bozduğunu, ertesi sabah kendi ev halkı bir yana hastalarına bile ters davranacağını bile bile? Philip'in gözleri Lily'nin üstünde, Lily gülümsüyor ama hiç de tatlı tatlı değil, kendi utanmazlığının keyfiyle gülümsüyor. Philip de gülümsüyor ve Margot çok iyi biliyor ki kocası Lily'nin şu fitneliğine ve hınzırlığına değil, hayalinde canlandırdığı cinsel taşkınlığa gülümsemektedir. Bağlılık yeminine ihanet eden hain Philip. Kötüler kötüsü Lily.

Margot üşümeye başlıyor, dehşet içindedir. Rüzgar, pencereden içeri doluyor. Margot elini başına götürüyor. Margot tiz bir çığlık koparıyor. Margot yere düşüyor. Bacağım, diye bağırıyor Margot. Margot kıvranmaya başlıyor.

Ötekiler bakakalmışlardır. Margot ha, o hanım konukların en terbiyelisi!

Margot'nun soluğu kesik kesik çıkmaktadır. Margot kendini yukarı doğru çekip kanepeye yaslanıyor. Bir eli tuhaf, dalgalı bir hareketle sağ bacağını dövmektedir, bacağın orada işi yokmuşçasına; öbür eliyle de Margot düzenli aralarla göğsüne vurup duruyor. Philip, şaşkın, kafası karışmış, karısına bakmakta. Her şey bir yana, Margot'nun devinimleri ayarsız, tek bedenin değil de Siyamlı ikizlerin kol bacak devinimleriymiş gibi.

Jarvis, umarsız, umutsuz, "Doktor çağırayım mı?" diye soruyor.

Philip sıkkın gözlerini karısından ayırıp ev sahibine çeviriyor. "Budalalığı kes artık," diyor, sonra karısını tutuyor ve o ürkütücü çarpınmasına son vermek için çekip ayağa kaldırıyor.

"Margot," diyor sertçe. "Kes artık."

Margot kesiyor. Çarpınma yerine inildeyerek sallanmaya başlıyor.

Bu arada Judy ile Jamie, konuk hanımın isteri kriziyle büyülenmiş olmalarına karşın aslında hâlâ birbirleriyle uğraşmaktadırlar. Hoş bir uğraş sayılamaz, çünkü Jamie dudaklarını Lily'nin ensesine yaklaştırmış, "Bayanın kocasıyla cilveleşmemeliydin," diye fısıldamakta. "Bak, gördün mü ne oldu!"

Judy de, "Jamie, Lily'yi mıncıklamaktan vazgeç," diyor. "Beni hiç mi hiç sinirlendirmiyorsun. Ancak yaşını ortaya vurmuş oluyorsun." Ve arkadan sokularak brendisinin birkaç damlasını kocasının gömlek yakasından aşağı akıtıyor.

Lily yemek daveti verdiğine çoktan pişman olmuştur.

Jamie, "Bu yaptığını asla bağışlamayacağım," diyor Judy'ye; insanın ona neredeyse inanacağı geliyor.

Lily, hem Jamie'nin sıcak soluğundan hem de Judy'nin garezinin etkisiyle ürperiyor çünkü açık pencereden ansızın giren soğuk bir nefes rüzgar mutfak kapısını pattadak kapatmış, bu da üst katta uyuyan Jonathon'u uyandırmış gibidir. Çocuk kulak zarını delen bir korku ve öfke yaygarası koparıyor.

Ne gece, ama! Kimin suçu, peki? Jarvis'in, hiç kuşkusuz, diye düşünüyor Lily.

"Ne halt etmeye açtın o pencereyi?" O anda, bakalım Hilary Jonathon'u susturmayı becerebilecek mi, diye kulak kesilmiş olduğu sırada. Lily'nin aklına gelen tek laf bu oluyor. Philip,

Margot'yu kanepeye yatırmış. Lily, galiba onun korsesini gevşetiyor, diye düşünüyor; bugünkü günde korse giymek ha! Ya Margot kusmaya kalkarsa? İpek döşeme ne olur, o zaman?

Jarvis, curcunanın arasından, "Pencereyi ben açmadım," diye tersleniyor. "Neden her şeyin suçunu hemen bana buluyorsun?"

Lily daha yanıtını hazırlamaya fırsat bulamadan merdivenden aşağı pat pat ayak sesleri iniyor ve Hilary salon kapısında beliriyor: beyaz geceliğinin yakasının çözülmüş, o kabarık göğüslerinin açıkça gözüktüğünün ayırdında değil, besbelli. Yukardaysa Jonathon hâlâ bas bas bağırmakta.

"Jonathon'un bir şeysi var, susturamıyorum," diyor Hilary.

Jarvis, "Belki çimdiklemişsindir onu," diyor ve Hilary'yi itip yukarı seğirten karısının kaba etlerinin devinimini izliyor. Gerçekten ivedi bir durum olsa ayılacak ama bu gecenin olayları ancak başını daha çok döndürmeye yarıyor.

Hilary, "Elbet çimdiklemedim onu," diyor, uykudan yeni uyanmışların dobralığıyla. "Ben onu seviyorum."

Bu arada pencere tangırdayıp çarpmayı öylesine sürdürüyor ki sonunda Jarvis gidip kanadı kapatıyor. Pencereyi Lily açmış olmalı. Öyleyse onu suçlamak neye?

"Bu ev yıkılıyor," diyor Jarvis. "Günün birinde taşınmamız gerekecek. Hilary sen git yat, kuzum. Müstehcensin."

Hilary kıpkırmızı kesilip geceliğinin yakasını kapatarak gidiyor ama bu arada Margot'dan yana merakla bakmaktan da geri kalmıyor. Margot şimdi kanepede oturmaktadır; yüzü pembeleşmiş, elbisenin düğmeleri ve besbelli sutyeninin kopçaları çözülmüş, ama başkaca sakindir. "Hiçbir şeyim yok, benim," diyor Margot, "Özür dilerim, hepinizden. Sahiden çok iyiyim."

Margot'yum ben, doktorun karısı, elalem içinde rezil olmuşum, ne diyecekler şimdi benim hakkımda? Bir daha nasıl bakabilirim onların yüzüne? Küçük Margot, tam beş yaşında, bir partide donunu ıslatıyor. Orta boy Margot, tam on bir yaşında, annesiyle babasının banyoda sevişmelerinin üstüne gidiyor. Büyümüş Margot, tam on altı yaşında, eteğinin arkasındaki kan lekelerinin bütün gün farkına varmıyor. Karabasanlar böyle kumaşlardan biçilir işte: olmamış sayılamayacak olaylar; görülmedikleri varsayılamayacak görüntüler; ne zaman ne de kahkahalar silebilir bunları. Margot yerde kıvranıyor; sancısı geldiği gibi ansızdan gitmiş ve geride hiçbir şey bırakmamıştır, Lily'nin gözlerindeki bakıştan başka, Jarvis'in gözlerindeki bakış da, tabii, sonra Jamie'nin, Judy'nin, hatta Hilary'nin gözlerindeki bakış ve Philip'in elinin yorgun sıkışı. Philip kızdığı zaman yüzü sararıp ağırlaşır, taş gibi. Şimdi de öyle.

Philip gülümsüyor, konuşuyor, ama yüzü taştan.

"Ben artık seni eve götürsem iyi olacak," diyor Philip.

Margot, "Oyunbozanlık etmek istemem," diyor.

Lily oda kapısına vardığında Jonathon'un haykırışları yatışıyor; Lily başucuna vardığında Jonathon yeniden uykuya dalmıştır, üzüntüsünün tek belirtisi, nemli bir alın ve yanağında duran bir damla gözyaşı.

Ah, Lily'yim ben, ikinci eş, ilk gerçek evladın annesi. Neden korkuyorum? Yanlış bir şey yapmış değilim ki! Yapmak zorunda olduğum şeyleri yaptım yalnızca, hem de hepsi aşk adına. Bakın, nasıl mışıl mışıl uyuyor, oğlum, en sevgili ayakbağım? Neden uyanmıştı acaba? Hilary onu seviyor mu sahiden? Yoksa sadece numara mı yapıyor? Onun Jonathon'a duyduğu nefret, kıskançlık mıydı, demin evin içinden kasırga gibi esip geçerek perdeleri

sarsan, kapıları çarpıp hepimizi korkutan? Hilary, üvey kızım, Jonathon'u, kendi rakibini o tıkız dizlerinde zıplatırken neler kuruyor, acaba? Ona zarar vermesi öyle kolay ki, Jonathon onun rakibi, onun yerini almış, onun hakkı olan tahta geçmiş olan kişi. Jonathon'un salıncağını çok yüksek uçuruverse, pusetini cadde ortasında elinden kaçırsa? Yok, göze alamaz bunu. Ben ona gücümü gösterdim, ona damgamı vurdum: saçlarını kestirdim, o guzelim saçlarını.

Hilary yatağına yatıp da Lily yeniden aşağı ininceye kadar Margot'yla Philip ayaklanmışlar, gitmek üzerelerdir. Akşam, sona ermiştir.

Ya da sonradan Jarvis'in Lily'ye söylediği gibi: "Bir daha asla yemek daveti yapmayalım, hiçbir zaman."

Judy ile Jamie de, geldikleri gibi kavgacı, gidiyorlar. O gece Judy, Jamie'ye, Jamie'nin ısrarı üzerine, ata biner gibi biniyor, gergin boynu öne uzalı, başı arkaya atılmış, kaslı bacaklar "at"ını sımsıkı kavramış. Judy'nin istediği bu değil. O, can sıkıcı kocasını, en can sıkıcı biçimde, üstüne çıkmış olarak istiyor, onun zevk alıp almamasını umursamadan, yan odada uyuyan çocuklar yüzünden sessiz. Ev kadını olmak istiyor gene: dünyanın hor gördüğü, kendi kendisiyle barışık bir kadın.

"Seni seviyorum," diyor Jamie.
"Seni seviyorum," diyor Judy.

Seviyorlar mı gerçekten? Judy, Jamie'yi seviyor mu? İstememek, ille de sevmemek anlamına gelmez. Dünyada sevmenin kaç çeşidi varsa, istenmenin de o kadar çeşidi vardır, bize sorarsanız; sevmenin çeşitleri de sohbet etmenin çeşitleri kadar boldur. Dünyanın nüfusunu alıp ikiye ya da ille isterseniz, üçe bölün: işte size çeşitlerin sayısı. Ya da Enid öyle söylü-

yor (bu varsayımdan çok etkilenen) ikinci sekreterine, ama kocası Sam'e söylemiyor bunu: Sam, ailenin bu konudaki bilgiç kişisinin kendisi olmasını ister.

Enid o gece tedirgin uyuyor ve bir ara uyandığında tuvalete gitmesi gerekiyor. Gebe mi yoksa? Ama olamaz, değil mi? Sam'in asla istememesine karşın Enid on beş yıldır gebeliği önleyici hap almaktadır; ama Sam'in bu karşı çıkması da çılgınlıktı çünkü Sam de çocuk istemiyordu. Ne yapacaklardı yani? Korku içinde mi yaşayıp duracaklardı? Son zamanlardaysa hapları almanın nedeni ortadan kalkmışa benziyordu, o da, ayın ortasında, belirgin hiçbir nedeni olmaksızın hapları kesivermişti.

Sam'in uykusu ağır, rüyasızdır. O gece de, her geceki gibi Sam, dört viskiyle kaliteli cinsinden bir şişe şarap içmiştir. Böylesine yüksek miktarda alkol alımı -Enid'in ileri sürüp durduğu üzere- normal rüya görme işlevini kısıtlar. Enid kocasına her an, "Rüyadan yoksun kalmak da insana iyi gelmez," deyip duruyor. "Böyle giderse sonun D.T. olacak."

Ama Sam ona kulak asmıyor.

"Sorun seks yoksunluğu," diyor. "Tek sorunum bu, benim." Ve böyle diyerek hemencecik uyuyakalıyor, bu durumu kanıksamış olan karısının -Margot'nun arkadaşı Enid'in- yanında, Enid de sakinleşip uyumaya hazırlanıyor. Başka ne yapabilir ki? Başka hiçbir yolu kalmazsa sabahleyin kalkıp, Sam banyodayken bir hıyarla keyfini getiriyor. Enid yüksünmüyor bundan, Sam'in de haberi olmuyor. Eh, ne yaparsınız, herkesin yaşı yerini buluyor artık.

Miss Maguire, doktorun pazartesi günkü gedikli hastası, yatak yerine geçen o sidikten keçeleşmiş, kedi tüyleriyle beyazlaşmış eski battaniye ve palto yığınının içinde kıpırdanıp duruyor. Rüyasında Adeleide Row no. 12.'yi görüyor, Phillipa

Cutts'la birlikte hizmetçiliğe gittikleri o gençlik günlerini. Zavallı Phillipa bir enfluenza salgınında ölmüştü. Şimdi hatırlayanı var mıdır acaba?

Otoyolda, ayın altında, cankurtaran görevlileri, polisler ve işçiler. Madeleine'in arabasının yıkıntısı çevresinde çalışıyorlar. Otoyolu kapatmak zorunda kalmışlar; araba parçaları asfalt üzerinde geniş bir alana yayılmış. Görevliler cesedi kaldırıyor, kopmuş bacağı da unutmayarak bir plastik torbaya sokup sahibinin yanına koyuyorlar. Ambulansa bindirmek için bir ucunu kaldırdıklarında örtü, Madeleine'in yüzünden sıyrılıyor. Derin uykuya dalmış canlı bir insanın yüzü bu, diye düşünüyor görevli. Gerçi gövde öyle bir durumdaki canın varlığı düşünülemez, gene de, arabada görevli kendini tutamayarak cesedin nabzını ölçüyor ve duyarlı parmakları ölü bilekte herhangi bir cevap bulamadığı zaman kaygıya bile kapılıyor.

Neydi ki umduğu? Yaşamın ölümden yeğ olduğuna bu kadar inanmış mıdır?

A.A.'dan gelen adam kusuyor. Bu onun işteki ilk gecesidir.

Ölünün açık duran gözlerini kapamış olan polis, "Bu daha hiçbir şey değil," diyor. "Bir su birikintisinin içinden yüzüne bakıp duran bir göz gör de o zaman..."

A.A. görevlisi gene kusuyor. Yirmili yaşlarının başındadır; bundan önce sigortacıymış ya, "son giren ilk çıkar" görüşünün kurbanı olup açıkta kalınca özgürlük kavramının büyüsüne kapılmış.

Araba çekilip götürülüyor. Polislerle A.A. görevlisi kaza yerinden ayrılıyorlar. Ay, kayıtsız, alçak tepelerin üstünde parlamayı sürdürüyor.

Cankurtaran sürücüsünün niyeti cesedi Stortford Genel Hastanesinin morguna bırakmaktır ama oraya varınca soğutma cihazlarının arızalı olduğunu görerek arabasını Custerley

morguna sürüyor. Buradaki yetkilileri (kısacası, cenazeci Arthur: beyaz iş gömleğiyle terlik giymiş ama çorapsız, yaşı da su içinde yetmiş beş) kendilerini ilgilendirmeyen, üstüne üstlük kağıtları da tam olmayan bir ölüyü içeri almaya ikna etmekte zorluk çekiyor. "Belaya çanak tutmaktır bu," diyor Arthur.

Sonunda Arthur'un aklını yatıran kişi, daha özgür, daha korkusuz bir kuşaktan gelen ve felsefe öğrencisi olan asistanı Clarence oluyor. Zaten Arthur yatağına geri dönmek isteğindedir.

Ceset bir tekerlekli arabaya aktarılıyor, üstüne çarşaf örtülmüş durumda içeri alınıyor, örtü gene cesedin yüzünden sıyrılıyor. Ay ışığı pencerelerden içeri dolmuştur, Madeleine'in, gene açılmış olan gözleri ışığın yansımasıyla pırıldıyor. Kanı boşalmış; çizgileri düzelmiş olan yüzü eskiden olduğu gibi güzel.

Clarence, "Zavallı bayan," diyor ve gözler gene yumuluyor ama bu, ölü dirilmiş gibi izlenim, herhalde arabasının yerdeki bir engebeyle sarsılması yüzündendir.

"Emniyet kemerini takmadındı, herhalde," diyor Arthur. Kendisi ölüleri buna benzer ters laflarla karşılama huyundadır. Huysuzluk etmek istediğinden değil de, nasıl diyelim, insaflı davranarak ölülüğün dirilikten pek de farklı olmadığına, hem onları hem de kendi kendini inandırmak için.

Bu arada polisler de Jarvis'le temasa geçmek için ellerinden geleni yapmaktadırlar. Madeleine evlilik sertifikasını, kat yerlerinden yıpranmış durumda, her zaman çantasında saklar. Jarvis'ten bunca yılda almış olduğu tek sevgi dolu mektupla birarada.

Çanta, eski püskü timsah derisindendir. Hilary bunu, Lily ve Jarvis'le çıktığı bir hazine avında bulmuş, ceketinin altında saklayıp annesine götürmüştü. Madeleine de kullanmıştı çan-

tayı, Hilary'nin hatırı için ve de, tabii, süs düşkünü zenginler uğruna kurban edilmiş olan timsahın anısına saygı olsun diye.

Jarvis'le Lily'nin yataklarının başucundaki telefonun düğmesi kapatılmıştır. Bağlantı kurulunca cihaz belli belirsiz sarsılıyorsa da cevap veren olmuyor. Teğmen Corvey onlara ulaşamıyor.

Hilary yatağında uyanık yatmakta. Odanın karanlığını ürkütücü bularak gece lambasına ek olsun diye tavandaki lambayı da yakıyor. Jonathon'un uykü arasında çıkardığı küçük bir hıngırtı Hilary'ye kobayını anımsatıyor.

Hilary bir şarkı tutturuyor.

Kartal yuvasına uçar.
Dağlarda güneş batar.
Sus, bir tanem, korkma sakın
Çünkü annen sana yakın.

Hilary kendi kendine, usul usul, hiç bilmediği bir şeyi anımsayarak bu ninniyi söylüyor. İris de bu ninniyi söylerdi bir zamanlar, çok eskiden, Hilary İris'i hiç görmedi. İris o doğmazdan önce ölmüştü. Altı yaşındaki Hilary bir gün bu konuda annesi Madeleine'e, "Sağ olmak zamanı bizimkinden önceye rastlayan insanlardan biri," demiş, bu da Madeleine'i biraz avutmuştu: dünyadaki yaşam ve ölüm süreçleri yollu yolunca düzenlenmiş ve adilmiş gibi. Belki de Hilary'nin kızı bir gün aynı şeyleri, serinkanlılıkla Madeleine için söyleyebilecek, kimbilir?

Philip'le Margot geç yatmışlardır. Bir evhanımlığı krizine tutulan Lettice, yemekten artan tavuğu, suyunu almak için kaynamaya koymuş, sonra tencereyi ateşte unutmuştu. Yanmış kemikle delinmiş tencerenin kekre kokusu bütün evi doldurmuştu. Pencereler açılıp mutfak temizlenene değin saat saba-

hın ikisini geçti. Yorgunluk geçmiş, bitkinlik çökmüştür artık. Philip yatağa yatmış, karısı da gelsin diye bekliyor. Margot ayna başında yüzünü kremlemekte.

"Öyle utanıyorum ki!" diyor, "öyle; yerlerde debelenmek!"

"Utanmalısın ya! Neyse, boş ver. Bu sayede evimize gelebildik, hiç değilse."

"Senin gelmek istediğini bilmiyordum. Öyle mutlu görünüyordun ki!"

"Saçmalama. Berbat insanlar onlar."

Margot, "Ne oldu bana, peki?" diye diretiyor, oysa kocası ona sabırla, tekrar tekrar açıklamıştır ki sert sözle tokata cevap vermiş olduklarını göre o belirtiler, işlevsel değil sinirseldir ve en iyisi bunları üzerlerinde durmayıp unutmaktır.

"Kıskançlık," diyor Philip, bitkinlikle sinirin biraraya gelmesine karşı koyamayarak. "Belki sen de biraz ilgi çekme isteğine kapıldın en sonunda."

Margot karşılık vermiyor. Yüzündeki kremi siliyor, kendi gözlerinin içine bakıyor, bir sevgilinin gözlerine bakarcasına.

Oy, doktorun karısıyım ben, doktorun çocuklarının anasıyım; kullanılan, hatır için katlanılan, boş verilenim, başka insanların sofrasındaki artıkları topluyorum. Doktorun karısıyım, kocamın karısı, ancak yarı–makbul bir konuk; kocamın eki, ne güzel, ne şık, ne zeki, ne de başarılı; ancak iki erkek konuk arasındaki boş yeri doldurmaya, ev sahibesinin parlamasını sağlamaya yararım. Ben doktorun karısıyım, daha demin ele güne karşı, hiç unutamayacağım bir rezillik yaşamışım, şimdiyse ayna karşısında yüzümü kremliyorum, bundan önce yüzlerce kez yapmış olduğum gibi, güzel olmayan kızların genç yaşta öğrendikleri üzere bütünü değil de ayrıntıyı görerek, ama şimdi karşımda, yaşlanmaya başlamış kadını buluyorum.

Margot kendi gözünün içine bakıyor. Margot bir şarkı tutturuyor.

Kartal yuvasına uçar,
Dağlarda güneş batar...

Doktor, "Şarkıyı sen mi söylüyorsun?" diye soruyor. "Yatağa gelsene artık. Sen gelmeden uyuyamıyorum."

Margot; "Şarkı mı söylüyordum?" diye soruyor ve evet, şarkı söylediğinin farkına varıyor.

"Sus, bir tanem, korkma sakın..." diye şarkıyı sürdürüyor ama sonrasını anımsayamıyor.

"Allahını seversen," diyor doktor.

Derinden bakan kahverengi gözler aynadan Margot'yu süzüyor. Bir an için kapamyorlar. Margot onların kapandığını görüyor. Ama kendi gözlerinin yansımasıyla insan aynadaki gözlerin kapandığım nasıl görebilir?

"Philip..." diyor Margot, korkmuş.

Doktor, "Ulu tanrım!" diyor. "Yorgun olduğumu görmüyor musun?"

Margot, yatağa onun yanına giriyor. Alışık olmadığı bir garezle kaskatı kesilmiştir. Doktor uykuya dalıyor. Margot'ya, kocası diş tozu kokuyormuş gibi geliyor. Tozlu, bayat, iç bulandıran bir koku. Dişini macunla ovan bu adam. Margot uykuya dalıyor.

Katkin'lerin başucundaki telefon cihazı gene titreşim yapıyorsa da dikkati çekemiyor.

Lily ile Jarvis birbirlerinin kolları arasında kendilerinden geçmişler; bu kucaklaşma banyoda, Jarvis Lily'nin o beyaz bedenini kremli sabunla sabunlarken başladı ve merdiven-

den yukarı, yatak odasına çıkmalarına kadar sürdü; burada, sonunda, rahat etmek için yatağa yığıldılar ve Lily yarı yarıya uyuyakaldı; şimdi de yan dönmüş, arkasında Jarvis, uyumakla rüya görmek arasında yatıyor. Jarvis onun içinde gidip geliyor, küçücük bir havuzun içindeki iri bir balık gibi, ısrarlı gene de şefkatli, zevk vermekle birlikte akıl da karıştırıyor. Her şeye karşın, yerlerde debelenen Margot'nun görüntüsü Lily'nin aklından çıkmayarak onu dış dünyaya bağlıyor. Orgazmı yaklaşırken geri çekiliyor; Jarvis'in doyumu gerçekleşiyor, Lily'ninki buhar olup gidiyor. Ama Lily halinden hoşnuttur.

"Çok yazık oldu bu akşama," diyor Jarvis, "Tümünü yatakta geçirebildik."

Lily gülüyor, o beyaz elini uzatıp ışığı söndürüyor. "Saat durmuş," diyor. "Oysa dün kurdum, sanıyordum." Kurmuştu da; ama saat gene de durmuş. Jarvis saati sormak için telefonu açıyor ve Teğmen Corvey'nin ona hitap eden sesini duyuyor. Kafası karıştığı için başlangıçta söylenenleri kavrayamıyor: suçlayan bir sestir bu duyduğu, tıpkı çocukluğundaki gibi, ansızın yükselerek onu kınayan bir ses, masmavi gökyüzünde patlayan ve yaşamının altını üstüne getiren bir gök gümbürtüsü, üvey babası Hector gür sesliydi ve bağırıp çağırmaya pek meraklıydı.

"Kiminle konuşuyorsun?" diye Lily Jarvis'in öbür kulağına fısıldıyor, bacaklarım onun bacaklarına dolayarak, çıplak, yaramaz. "Gecenin bu saatinde? Biliyorum. Madeleine. Madeleine, değil mi? Borularının tıkandığını söylüyor, senin hemen şu anda gidip boruları açmanı istiyor. Söyle ona, seni vermiyorum. Benim olduğunu söyle ona." Jarvis onu elinin bir işaretiyle susturuyor, itiyor onu. Jarvis neler diyor, kuzum? Lily kulak veriyor.

"Stortford Genel Hastanesi mi?.. Ne diyorsunuz siz?.. Dondu-

rucu üniteleri mi?.. Elektrikçi değilim ben, mimarım, saat da sabahın üçü... yatakta yatıyorum, yanımda karım var... şaka falan mı yapıyorsunuz siz?.. Madeleine Katkin mi? Madeleine...

Lily hepten kenara itiliyor, Jarvis yatağın ucuna oturup başını elleri arasına alıyor, Lily'nin minik beyaz elleri onun sırtında oynaşıyor ama bu sert derili, esmer sırt ona sanki cephe almıştır ve bir zamanlar Madeleine'le Jarvis'in gezinip konuştukları bu odada Lily'nin sesi şimdi mızıltılı, gülünç, yersiz kaçıyor.

Madeleine ölmüş ha?

> Hey, Lily'yim ben, eskiden ikinci eşken şimdi tek eş oldum. Ne yapacağım şimdi ben? Bu değildi ki benim istediğim. Ben Madeleine'in kocası Jarvis'le evlenmiştim. Şimdi bu adamın olanca ağırlığı benim üstüme mi çökecek yani? Jarvis, Lily'nin kocası; Lily, Jarvis'in biricik tek karısı, öyle mi?

Ay, dağ gibi bulut yığınlarının ardına girmiş; gökte sabahın ilk belirtileri görülebiliyor.

Custerley morgdaki elektrik ışığı solmaya başlamıştır. Madeleine, üstü çarşafla örtülü, tekerlekli masasında yatıyor. Arthur şıpıdık terlikleriyle evine gitmiş, Clarence iş başında. Clarence bir ezgi mırıldanıyor, bir ninni. Bunu nerede duyduğunu, nereden öğrendiğini bilemiyor. Clarence'in annesi ninni söyleyicilerden değildi. Garsonluk yapardı, geceleri; kocası eve dönerken o işe giderdi. Gene de annesinin, fırsat bulsa ona seve seve ninni söyleyeceğini düşünmek Clarence'in hoşuna gidiyor.

> Sus, bir tanem, korkma sakın.
> Çünkü annen sana yakın...

Zaman geçiyor.

Saat tam tamına altıda Goliath, o uzun adımlarıyla morga geliyor ve karnı açlıktan zil çalan Clarence'den nöbeti devralıyor. Gelenekten mi, körinandan mı, yoksa sırf nezaketten mi kimbilir, ölmüşlerin cesetleri burada hiçbir zaman yalnız bırakılmaz, ölmüşleri değerden düşürmek, ne de olsa, yaşayanları değerden düşürmek demektir. Bir yandan da, başka her yerde olduğu gibi burada da ivedi bir kadro sorunu var. Goliath Batı Hint adalarından gelme bir genç, on yedi yaşında, sanat ve tarih konusunda üniversiteye giriş sınavlarına hazırlanıyor. Sabahleyin saat altıdan ona kadar morgda çalışıyor, bir yandan da ev ödevlerini hazırlıyor. Saat onda birkaç sokak ötedeki okula gidiyor. Oradakiler, geç de olsa, onu görünce memnun oluyorlar. Akşam üzeri saat beşten sekize kadar Goliath yerel yüzme havuzunda okulun yüzme takımı için antrenman yapıyor. Sonra gidip gece yarısına kadar babasının garajındaki işlerin ucundan tutuyor, gece yarısında da yatıp uyuyor. Cumartesi geceleri Goliath sevgilisini gezmeye götürüyor; pazarları Goliath ailesiyle kiliseye gidiyor. Goliath ailesinin yüz akıdır, okulun, yüzme takımının, sevgilisinin ve morgun yüzakı olduğu gibi. Goliath Clarence'e biraz tepeden bakar çünkü, saçaklı saçlarından, kızarık gözleri ve pırtık blucininden açıkça anlaşılacağı üzere, Clarence yaşamının üstesinden gelememektedir.

"Şarkı mı söylüyorsun?" diyor Goliath şimdi sitemle. "Sanırım ölmüşlere biraz daha saygılı olmak boynumuzun borcudur."

Clarence, "Onları yatıştırıyor," diyor, şaka niyetine.

Goliath kaygılanarak, "Duadır onları yatıştıran, şarkı değil," diyor. "Neyse sence bir sakıncası yoksa bu konuyu kapatalım. Doğaüstü konuları konuşmak sağlıksızdır; kişiyi realiteyle olan bağlarından koparır, marazlı duyu–ötesi deneyimlere açık bırakır."

"Yani, demek istediğin," diyor Clarence. "Hortlak görürsen kimseye söyleme."

Goliath, tedirgin, "Aynen," diyor. İstemediği bir yanıt almaktan korktuğu için, "Yoksa hortlak mı gördün?" diye sormuyor. Bunun yerine Madeleine'in cesedinin neden arabadan alınıp duvardaki dolaplardan birine konmamış olduğunu soruyor.

Clarence, "Zavallı bayan," diyor ağdalı bir dille. "Öyle güzel görünüyor ki yüzüne vuran ayışığıyla. Ayışığını bir daha ömründe hissedemeyecek artık."

Goliath kaşlarını çatarak, "Ben Hristiyanım, ruhun ölümsüzlüğüne inanırım," diye karşılık veriyor. "Şu arabanın üstünde yatan şey, kül ve topraktan ibaret. Ruh çoktan uçmuş."

Clarence, "Öyle mi diyorsun?" diye soruyor, Madeleine'in bembeyaz, dingin yüzüne bakarak. "Şimdilik gitmiş olabilir; sahiden, haklı olabilirsin. Şuraya buraya gidip ziyaretler yapıyor belki, insanın içine öyle bir his geliyor. Gece boyu hiç yerinde durmadı."

"Ne demek istiyorsun, yani?" Goliath şimdi pirelenmiştir ve bunda hakkı da vardır. O güzelim, buz gibi beyaz yakasını parmaklarıyla çekip gevşetiyor, işe gelirken her zaman taktığı siyah kravatı çekeliyor. Sabah ışığı güçlendikçe Goliath'ın düzgün hatlı esmer yüzü belirginleşmekte, Clarence'in solgun yüzüyse belirginliğini yitirmektedir. Clarence'in eve gitme saatinin gelmiş olduğu ortada; Goliath'ın saatidir şimdi. Clarence alacakaranlıkların yaratığıdır. Goliath'sa gündoğumunun.

Clarence, "Yeni ölmüşler sahiden de ziyarete çıkarlar," diyor kesin bir ifadeyle. "Ben bundan eminim. Aile bireyleriyle dostlarını dolaşırlar. En önce en yakınlarıyla en sevdiklerine giderler, sonra da öncelik sırasına göre diğer tanıdıklarına. Bu da bazen uzun bekleyişlere yol açar. Ölen kişi yakının değilse ya da senin sandığın kadar yakın değilse, ruhu senin ruhunla bağlantı kurana değin günler, hatta haftalarca beklemen gerekebilir. Sonra ruhlar huzura kavuşup veda eder ve çıkar giderler, işte nereye gidiyorlarsa artık. Bundan sonra

sen, öldükleri için onlara kızıp bozulmaktan vazgeçer, üzgünlük duymaya başlarsın, zaman içinde de onları unutur gidersin. Ölmüşlere gelince, yaşayanlar nasıl zaman içinde onlarla ilgilenmez oluyorlarsa onlar da yaşayanları umursamaz olurlar, nasıl ki sen de bir kızla sonunda yattın mı onu artık umursamaz olursun, Goliath."

Clarence kendi söylediklerine inanıyor mu? Bunu Clarence de doğru dürüst bilmiyor. Clarence'in annesinin trombozdan öldüğünün ertesi günü –ömrü boyunca ayakta durmaktan bacaklarında varis vardı– Clarence onun varlığının rüzgarını açıkça sezmiş ve özümsenme sürecini duyumsamıştı, öyle ki sonradan, annesinin mezarı başına gittiğinde kederden çok bir coşkuya kapılmıştı. Yoksa bunlar Clarence'in hayalinin ürünü müydü?

Clarence'in, uğradığı yitimi yadsıma yöntemiydi, belki de. Clarence bunları nasıl bilebilirdi?

Bu arada Goliath'ı pirelendirmiş olduğu su götürmez.

Goliath, kasılarak, "Benim adetim kızlarla yatmak değil, düzenli ilişkiler yürütmektir," diye karşılık veriyor. "Seninle benim aramdaki fark da budur."

Gene de, Clarence gittikten sonra Goliath, işinin ve aldığı maaşın gerektirdiği gibi Madeleine'in cesedini arabadan alacağı yerde olduğu gibi bırakıyor ve oturup kahvaltılık sandviçlerini yiyor ama ilkin, annesinin ekmeklerin arasına koyduğu domuz jambonunu çıkartıyor çünkü aklından Yahudi dinine dönmeyi geçirmektedir, istediği şey, şimdiki gibi, Kutsal Üçlünün kesin iradesine boyun eğerek tapınmaktansa kararlı bir Yehova ile eşit durumda mücadele edebilmektir. Derken, Goliath şarkı söylemekte olduğunun ayırdına varıyor.

Kartal yuvasına uçar,
Dağlarda güneş batar...

Ve susuyor. Goliath, Clarence'e benzemek istemiyor. Goliath

henüz ölümle şahsen tanışmamış, büyük bir kişisel yitim yaşamamıştır: Gençliği, özenle geliştirilmiş bedensel gücü, cumartesi geceleri damarlarındaki kanın kabarması, pazar sabahları ruhunu yaradanına sunarken yüreğindeki coşku, ona bir ölümsüzlük duygusu aşılıyor, hem bedensel hem de ruhsal yönden. Ne yaparsanız, genç ve güçlü işte, hepsi bu.

Bu sabah Goliath kafasını toparlayamıyor. Clarence ya da başka bir şey sinirini bozmuş. Beyaz boyalı odanın havasında bir kaynaşma var. Goliath ölülerin arkadaşlığına alışıktır ama bugün buradan çıkıp gitmek istiyor; hem çocuklar hem de yetişkinlerin gözünde örnek bir kişi olacağına sıradan bir öğrenci olabilmeyi istiyor; Arthur gelsin de onu bu şamatalı sessizlikten kurtarsın diye sabırsızlıkla bekliyor.

Ne duyardı Goliath, duyacak kulakları olaydı? Kadınların sitemlerini duyardı. Başka? Goliath bu sitemleri iyi bilir, bütün erkek soyunun bildiği gibi. Doğduğu gün duymuştu bunları ilk olarak. Dinleyin, bakın, doğum odasından, inilti ve ıhıltılar arasında eski candan yeni bir canın koptuğu yerden: "Aah, ay, nasıl da acıtıyorsun canımı, etimi nasıl paralıyorsun, güzel çocuk, aşkım, övüncüm, felaketim. Of! Seni ifrit, canavar!" Goliath bu sitemleri öldüğü günde de duyacak, hiç kuşkusuz. "Neden kalkıp gidiyorsun o karanlık yere? Neden burada bir başıma bırakıyorsun beni? Senin erkek ölümün ne yazar benim dişi mutsuzluğuma karşı? Hayvan! Seni Canavar! Firari!"

Goliath iyi bilir bu sitemleri, ezbere bilir, karı döven, çocuk hırpalayan, ev ve aile terk eden erkeğin, ayyaşın kapısında birikmiş kadın komşuların yaygarasını da iyi bilir: "Domuz! Hayvan! Canavar!"

Goliath kitabını elinden bırakıp Madeleine'in yanına gidiyor, çarşafı onun yüzünden çekiyor. Madeleine gülümsemiyor, kafası bir şeyle meşgul gibidir. Bir şeylere kulak kabartmış gibi. Neye, acaba? Çevresindeki hava yoğunlaşmış, yakınmalarla kıpır kıpır. Goliath bunu duyumsuyor. Anlaşılan Made-

leine yaşarken, kadın ruhlar tayfının gözünde pek anlam taşımıyormuş ama ölümüyle sanki bir noktayı kanıtlamış, Kadın Mutsuzluğunun odak noktası olup çıkmıştı.

Tıka kulaklarını, Goliath! Koro gene başladı: "Bu kadın neden ölmüş? Kim öldürmüş onu? Erkeğin biri! Ama kim? Sen mi yoksa?"

Goliath, yüreğinin çarpıntısını yatıştırmak için derin derin soluyarak çarşafı gene Madeleine'in yüzüne örtüyor, masa başındaki yerine dönüyor, tarih kitabını yeniden açıyor. Akıl baskın çıkıyor, ölüler konuşmaz.

Sen de sus, Madeleine. Sessiz kal. Anladık, hakkın yendi ama şimdi ölüp gitmiş ya da ölecek olan daha nice milyonların hakkı da yendi. Hakkını yiyenler arasında erkekler kadar kadınlar da vardı, biliyorsun bunu. Annen vardı, dostların vardı, özellikle de çiçek adı taşıyan ve marazlı uyuşturucu parfümlerini kuşaktan kuşağa yayan o özel kadın–kardeşlerin, Lily ve Poppy vardı.

Sonra Margot, ev hanımı, çiçeğe benzemeyen, tombiş ama doğurganlığından güç bulan, rutubet kokulu bir ıslak palto yığını altında Jarvis'le yatan kadın.

Kes sesini, Madeleine. Rahat dur. Bırak, genç Goliath tarih kitabının sayfalarını rahat rahat çevirsin. Bir zamanlar, Goliath'ın yaşındayken sen de sınıfının tarih birincisiydin. Onu rahat bırakmakla bir şeyin eksilmez. Hepsini rahat bırakmakla bir şeyin eksilmez. Payına düşen mavi göğü, gün ışığını yaşadın sen, bedeninin beslenip bir başka beden üretmesinin ve sonunda kendi kendini yok etmesinin bilincini yaşadın. Yaşamak dediğin de bundan başka bir şey değildir, işte, ölümlülüğünü kabul et.

Yattığın yerde rahat dur, her şeyi unut, herkesle vedalaş ve git.

Olmaz.

15

Saat sabahın altısı. Kim uyanık? Lily, kendi kendine karşın birçoklarınca sevilen kadın.

Renate, Auckland'a 1939'da geldi; umut doluydu ama çok geçmeden yabancı bir ülkede toplumdışı bir insan olduğunu gördü. Hayatını, elişi ve sanat yapıtları pazarlayan dükkanda, pek de hevesli olmayan alıcılara satılan rafya sepetlerle tepsiler örerek kazanıyordu. Kazancının iyice kıt olması bir yana, elleri her zaman kesik, çizik içindeydi. Alımlı kızdı ama dil sorunu vardı, sonra yöredekilerin hoşuna gitmeyecek ölçüde zekiydi; el içine pek karışmıyordu. Adalar Körfezindeki hangi genç erkek Renate'nin kafa yapısını, alışkanlıklarını, kültürünü anlayabilirdi ki? Renate evlenmedi. Zaten çok geçmeden sağlam erkekler savaşmaya gittiler ve geride bir kadınlarla çocuklar ulusu bıraktılar. Kadınlar da zorluydular ha! Sabahleyin koyun kırkıp dam aktarır, öğleden sonra bir Pavlova pastası hazırlar ve pastayı, dantel örtülü tepsi üstünde çay sofrasına getirirlerdi.

Renate'ye benzemiyorlardı. Fikirlerden, sanattan, şiirden konuştukları yoktu; özgürlüklerini ve kimliklerini yitirme konusunda belirgin bir siyasal korkuları bile yoktu, yalnızca Japonlar konusunda duydukları bedensel korku; Japonlar o şeytansı işkence yöntemleriyle Uzun Beyaz Bulut ülkesine her gün daha yaklaşmaktaydılar. Yeni Zelanda'ya! Bu cennet, bu inci!..

Küçük çocuklar,

> Pasifik'in üç yıldızı
> Esirgensin savaşlardan!

diye coşkulu savaş şarkıları söylüyorlardı.

Renate'ye, hayatın sakat bıraktığı bu kocasız, çocuksuz kadına kulak vermek kimsenin aklından geçmiyordu.

> Renate'yim ben, anasız, vatansız, kocasız, çocuksuz bir kadın; kendimden başka sunabileceğim bir şey yok. Bu da yeterli değil.

Ama kasabın karısı İda iyi yürekliydi, kültürlü olduğu bile söylenebilirdi. Renate, Yeni Zelanda'nın en iyi kasabından –kasabın kendisi savaşa gitmek üzereydi– iki yüz elli gram jambon almış, yerdeki talaşların arasında durmuş, sarımsaklı sucuk özlemiyle ağlıyordu. İda, ömründe sarımsak yememiş olmakla birlikte nostaljinin ne demek olduğunu bilirdi. Kendisi de aynı hüzünlü duygular içinde değil miydi? İngiltere'nin o yumuşacık, gözü yaşlı göklerini özlemiyor muydu? Sonra nasıl da korkuyordu, gündüzün Güney Yarımküresinin şu çiğ, parlak göğsünden, geceleyin de insana sonsuzluğu düşündüren yıldızlı göğün o kocaman, buz gibi soğuk kubbesinden. İda en çok da kendi yaradılışından korkuyordu: o yüksek ökçeli, minik pabuçları, kaşının üstüne eğilmiş, minik kırmızı şapkasıyla İngiltere'den gemiye binmiş ve kasabanın peşisıra dünyanın öbür ucuna, Uzun Beyaz Bulut ülkesine gelmiş olan kendi doğasından.

Bir keresinde İda kasabından kaçmaya çalışmıştı. Kasabın Filipinler'de bulunduğu kısa sürede bir şairle yatmıştı ama bundan tek eline geçen Rose olmuştu, gür kıvırcık saçlı Rosa Bebe; kasap, bir ayağının baş parmağı kesilmiş olarak döndüğü zaman da çıngar çıkmıştı. Eli, ayağı parmaksız adam. Ugh! Ne güzel.

Lily'nin bir yas yüzüğü var: İngiltere'ye gelirken annesi vermişti bunu ona. Yüzüğün içinde Rosa Bebenin bir perçem saçı duruyor. Ama Lily yüzüğü, Rosa Bebenin değil, annesinin anısı için saklıyor.

İda'yı sıkıntılı günlerinde Renate avutuyor. İda rafyadan tabak örmesini öğreniyor. Başbaşa vererek kasaba kültür hevesi, Lily'ye de kültür eksikliğinin bilincini öğretiyorlar.

Günlerden bir gün Renate'ye Almanya Tazminat Bürosundan binlerce poundluk tazminat parası geliyor anasının, yurdunun, geleceğinin yitimine karşılık. Renate bu parayı, İngiltere'ye dönüş parası yapsın da hayatına yeniden başlayabilsin diye İda'ya vereceği yerde kasaba veriyor, küçük Lily yollu yolunca okuyabilsin de Kuzey Yarımküresine, hırslı ve huzursuz gönlünün zaten şimdiden ait olduğu yere gidebilsin diye. "Senin yaşın geçmiş artık, İda," diyor Renate. "Benim gibi senin de, her şeye yeniden başlayacak yaşın geçmiş artık. Savaşa yükle suçu, bana değil. Hem zaten çocukları düşünmemiz gerek."

Medeni durumuna karşın kadın ve dişi olan Renate kendi kuşağını feda edip gelecek kuşağı kayırmıştır. İda ile Renate kavga edip küsüşüyorlar.

Şimdi Lily yatılı okuldan döndüğünde İda ona uzaktan bakarcasına gülümsüyor. Lily, İda'nın hakkı olan mirası çalmıştır. Eh, böyle yapacaktı elbet, eninde sonunda, kız evlatların, ellerine fırsat geçer geçmez yaptıkları bu değil midir? Kızlar analarının gençliğini, güzelliğini, umutlarıyla geleceklerini çalarlar. Ya da analar böyle düşünme eğilimindedirler.

"Biricik annem benim," diye içini çekiyor Lily, kendisini İngiltere'ye, öz yurduna, güvenliğe ve sekreterlik kolejine götürecek olan uçağa binerken, "öyle özleyeceğim ki seni! Ben ne yapacağım şimdi?" Oysa sözlerinin teki bile içten değildir. Ve bunu İda da bilmektedir.

Güle güle git, kız çocuğum benim.

"Babam, ah, babacığım..." Ne var ki küt parmaklarını kızının arkasından sallayan kasap yaşlı bir adamdır artık. Yaşlı

adamları da bırakıp gitmek gerekir. Gidebilirsen. Pek öyle kolay değil.

Hoşçakal, baba. Hoşçakal, anne. Merhaba, hayat! Lily, İngiltere'ye kapağı attıktan sonra aklını kullanıp şık bir kadın dergisinde sekreter yardımcısı olarak iş buluyor ve bu aylık derginin sayfalarına bakarak görünümünü düzeltme, davranışlarını inceltme, konuşma yeteneğini geliştirme ve damak zevkini *mulligatawny* çorbasıyla beykon'lı yumurtadan konsome ve *aoli*'ye dönüştürme sürecine girişiyor.

Hoşçakal, baba, Hoşçakal, anne. Merhaba, Jarvis. Özel okul, borsacı göbeği ama hiç değilse sanatçı ruhlu. Madeleine'in yanında çürüyüp gidiyor.

Ah, Jarvis.

Sabah, saat altı. Kim uyanık?

Doktor, doktorun karısı, doktorun çocukları ve tabii, doktorun kedisi; Muswell Hill semtinde şafak sökerken çapkınlık girişimleriyle kıyamet koparan, miyavlamaları ve tıslamalarıyla bütün ev halkını ayağa kaldıran, birçoklarının sevip birçoklarının da diş bilediği o hayvan.

Laurence, doktorun oğlu, yatağından aşağı atlayıp el yordamıyla bahçeye çıkıyor, kediyi kurtarmak için, çünkü onun hem bedence hem ruhça büyük acı çektiğini sanmaktadır. Çocuğun o iri, çıplak ayaklarının patırtısıyla rahatsız olan kediler halkası, düşman gözlerle ona bakıyor, sonra yasak ayinleri kesintiye uğramış gizli örgüt üyeleri gibi dağılıyorlar. Laurence doktorun kedisini kucağına alıyor ve hayvanın isteksizliğine aldırmadan, yatıştırıcı, avutucu sözler mırıldanarak içeri götürüyor. Laurence'in ayakları otlardan, pijaması çiseleyen yağmurdan ıslanmış ama umurunda değil. Kediye, dün akşam Lettice'le kendisinin yemeyip bıraktıkları beyaz tavuk etini sevgiyle veriyor. Mutfak hâlâ ocakta yanmış tavuk kemiği kokmaktadır.

Doktorun oğluyum ben, kedinin koruyucusuyum. Bu evde kimse bu kediyi sevmeyi bilmiyor. Bizler tavuk etine layık değiliz, tavuk eti de bu kediye layık değil: işte bu sabah benim dünya görüşüm böyle.

Laurence, ıslak, üşümüş, gene yatağına giriyor. Hapşırıyor, karabasanlara dalıp gidiyor. Kedi onu bağışlayarak gelip yatağının üstünde uykuya dalıyor. İyiler işte böyle ödüllendirilir.

Doktorun karısı göğsünde bir ağırlık, bir sıkışmayla uyanıyor ve bunu dün geceki yemeklerle içkiye yoruyor ama içinde alışılmadık bir garez var ki Margot bunu da kocasının dün geceki taş yürekli davranışına bağlıyor ama bu taş yürekliliğin ne olduğunu şimdi tam çıkartamıyor. Doktor ona doğru dönüp onu kucaklıyor, kulağına avuntular mırıldanarak üstüne abanıyor. Margot'nun garezi yerli yerinde durmaktadır. Bedeni her zamanki gibi uysal ve sıcak, her zaman yaptıklarını yapıyor. Ama gülünç bu, diye hınçla düşünüyor Margot, gülünç ve can sıkıcı, o beni sadece kullanıyor, rol yapıyor, kendinden hiçbir şey veremiyor aslında; onu sevmek şöyle dursun, ondan hoşlanmıyorum bile... Margot'nun bedeni ne denli sıcaksa yüreği o denli buz kesiyor. Böyle, hiç alışılmadık biçimde, zihnin bedenden, duygunun edimden ayrılmış olması Margot'ya adeta tatlı bir özgürlük ve güç duygusu veriyor. Bu, onun orgazmını engellemediği, aksine cinsel tepkisini keskinleştirdiği için Margot kendinde duyumsadığı değişimden hiç rahatsız olmuyor. Philip hiçbir şeyin farkında değildir; neden farkında olsun ki? Yalnız, daha sonra Margot, "Ağzın diş tozu kokuyor," diyor. "Ya da dedemin geceleyin takma dişlerini koyduğu bardaktaki ilaç gibi." Bu da kocasını biraz irkiltiyor. Margot'nun dedesi öldüğünde Margot'nun (kocasının yemek konusundaki aşırı titizliğinden çok çekmiş olan) ninesi, kocasının takma dişlerini kullanmaya başlamıştı: bunu ekonomi

olsun diye yaptığını söylüyordu. Bu durum Margot'nun annesi Winifred'i müthiş sinirlendiriyordu, öyle ki kadıncağız bir süre annesini görmeye gitmedi; babasıyla annesinin tek bir ağızdan konuşmasını görmeye dayanamıyordu.

Lettice uyandığında donunun ağında bir yapışkanlık, çarşafında kan lekeleri buluyor. İlk içinden gelen, annesini imdada çağırmaktır: "Anneciğim, çabuk gel! Bak, kanıyorum, yaralanmışım, feci bir hastalığa tutulmuşum." Neyse ki işini gerçeğini çok geçmeden görüyor: bu onun ilk aybaşı kanamasıdır; bunun bir gün başına geleceğini de o, bütün duyup dinlediklerinden biliyordu. Üzerine derin bir kasvet çöküyor, önünde uzanan yaşamı görür gibi oluyor, denetim altına alınamayan, dölyatağı odaklı, yapış yapış bir yaşam; gebelikler ve çocuk düşürmelerle, kişiler fibrozlar, aşınmalar, zührevi hastalıklarla dolu bütün bir yaşam, sütle şişmiş, kanserle deşilmiş memeler, babasının muayene odasında bekleşen o hazin kadınlar. Kendisi ergenlik öncesinin o derli toplu, denetimli altınçağının sonuna gelmiştir artık. İşim bitti, diye düşünüyor Lettice, biraz da haklı olarak; hiçbir yaş bana çocukluğumun son dönemi kadar uygun düşmeyecek, ömrümün sonuna değin her ayın beş günü böyle mi olacak? Her dört haftanın bir haftası, yani? Külotlarımla çarşaflarım leke içinde, yapış yapış? Canımın kanı her ay böyle akıp gidecek, öyle mi?

Lettice'in büyükannesi, Margot'nun annesi Winifred aybaşı kanamasına lanet, derdi. Lettice'e göre bu tanımlama, okuldaki pratik ve sağduyulu öğretmenlerinin söylediklerinden daha gerçeğe uygundur; öğretmenler insan dişisinin cinsel organlarıyla üretkenlik sürecini doğal, hoş ve düzenli olarak tanımlıyorlar ki bunun doğru olmadığı ortadadır.

Hiçbir zaman ağlamayan Lettice ağlıyor ve yatağını daha da kirletmek korkusu yüzünden, elinden geldiğince kıpırtısız yatıyor.

Miss Maguire erkenden uyanıyor; o ki çok seyrek rüya görür, bu gece çok canlı, tedirgin edici bir rüya görmüştü: Bay Karl Kominsky ile karısı geri dönüp Adelaide Row no. 12'ye yerleşmişler, Philippa Cutts da arka bahçedeki yüksek otların arasında gömülü olduğu yerden hortlamış ve onun salamlı sandviç yapmasına yardım etmişti. Miss Maguire üstündeki battaniyeleri iterek kalkıyor ve rüyasında gördüklerinin doğru olup olmadığına bakmaya gidiyor. Miss Maguire gündüz ve gece aynı giysileri giymek huyundadır.

Sam her zamankinden erken uyanıyor. Başında bir ağrı var. Sam gene içkileri karışık içmiş. Karısı Enid, kendisi de geğirecek kertede bulantılı olmakla birlikte ona meyve tuzu getirmeye koşuyor. Genelde Enid sabah saat altıda kalkar, Sam sekiz buçukta. Her sabah Enid, Sam'in kahvaltısını yatağına getirir, makineye atılacak çamaşırları ayırır, bulaşıkları yıkar, süpürge yapar, toz alır, sütçüye not bırakır. Bu sabah işe gitmezden önce bir fincan kahve içecek zamanı var ama içerken oturacak zamanı yok. Enid becerikli kadındır. Sam onun telaş edip rahat kaçırdığından yakınır. Enid öğle tatilinde alışverişini yapıp kuru temizleyiciden Sam'in takımını alacak. Enid, eli kolu poşetlerle yüklü, kamu taşıtlarını kullanır. Sam onun dikkatini, araba sürecek kadar toplayamadığını, arabayla yola çıkarsa kendisi ve başkaları için tehlike oluşturacağı kanısındadır.

Çok seyrek olarak bazen kış akşamlarında, yağmur altında bekler ve tıklım tıkış otobüslerin durmadan geçip gitmesine bakarken Enid'in içinden kendi kendisine acımak gelir. Başka zamanlarda güleryüzlü, neşeli, zora alışıktır; Sam'i sevmek ve Sam tarafından sevilmek onu mutlu kılmaya yeter. Gerçi kendi işinden Sam'e söz edemez ama Sam'in işinden konuşmasını dinleyebilir ve çarşamba akşamları sır arkadaşı Margot'ya, her şeyi uzun uzun anlatabilir.

Tam onun otobüs beklediği durağın yanında bir seks dükkanı var. Enid kafasından bir vibratör almayı geçiriyorsa da her seferinde o cesaretini toplayıp dükkana giremeden otobüs geliveriyor. Neyse, böylesi daha iyi; basit bir hıyar kullanmak nedense Sam'e daha az ihanet etmek gibidir, çok daha ucuz ve elektriksel yönden çok daha tehlikesiz olması da cabası.

Adeleide Row no. 12'de Hilary ile Jonathon uyuyorlar. Aralarındaki bir bağ, sessiz sedasız bir canyoldaşlığı, onları rahatsız edilmekten koruyor ve bu korkunç güne gözlerini açmazdan önce birkaç saat huzur içinde uyumalarını sağlıyor.

Hilary şimdilik kendini annesine karşı böyle silahlandırmış ve Madeleine'den uzaklaşarak Jonathon'a, bu aşk ve gereksinmeden olma güzel çocuğa yakınlaşmıştır: Madeleine'in yaşarken ve ölürken öylesine mantıksızcasına diş bilediği bu çocuk.

Lily ile Jarvis uyanıklar: ömürlerinde hiç bu denli uyanık olmamışlardır. Lily, öfkeli, küskün, yatakta sırt üstü yatıyor. Jarvis odada volta atmakta. Yüzü, dün gece aldığı alkolden ve uykusuzluktan sarkmış, uzayan sakalının altında benzi sararmış. Pijama pantolonunun önü açılıyor, cinsel organları dışarı taşıyor ama kimsenin bunu umursadığı yok. Jarvis'in gözlerinden durup durup yaşlar boşanıyor ve hıçkırarak ellerini ovuşturuyor.

Yattığı yerden onu izleyen Lily, hayal meyal gene de tiksintiyle, geçmişindeki buna benzer bir sahneyi anımsıyor, başka bir erkek kişiliğinin dağılıp çöküşü. Ne zaman? Lily aslında anımsamamayı yeğleyecek ama biraz sonra aklına geliyor. Kasap babası, soğutma odasında, göz yaşlarına boğulmuş; tavandan asılı koyun etlerinin arasında, üzüntüden kör olmuşçasına sendeleyerek dolaşırken eliyle boş yere etlere vuruyor ve etler bir ona, bir ondan uzağa doğru sallanıyor. Sahici bir anı mı bu, yoksa hayal ürünü mü? Lily bilemiyor. Şu var ki bu

anı, onun, Jarvis'deki şu çöküntüyü umarsızlık yerine tiksintiyle karşılamasına olanak veriyor, Jarvis bunu atlatacaktır, nasıl ki babası da o acıyı atlatmış, gene Lily'nin elinden tutmuş; Lily'ye ciciler almıştı. Hiç değilse kismen atlatmıştı. Her neyse, Jarvis kendini toparlamalıydı, Lily, uzun süre böyle davrananların tımarhaneye kapatılması gerekir, herhalde, diye düşünüyor. Bu düşünce onu, az da olsa avutuyor.

Lily, herhangi bir durumdan doğabilecek en kötü sonucu, yıldırım hızıyla düşünüp kabullenerek elinden geldiğince çözüm bulmaya çalışma huyundadır. Başına gelebilecek çoğu yitimleri nasıl karşılayacağına çoktan kararlaştırmıştır bile; dul kalırsa, Jarvis iflas ederse, Jonathon kaybolur, çalınır, beyin hasarı geçirir ya da ölürse, Hilary ya da kendisi tecavüze uğrarlarsa, evleri yanarsa, Hidrojen Bombası patlatılırsa... ama tuhaftır ki Lily'nin bu hesaplarında Madeleine'in ölümü asla yer almamıştır. Belki de Lily'nin çok yürekten istediği bir olay olduğu için. Oysa şimdi, böyle birden gerçekleşince, Lily'nin son derece canını sıkıyor. Hilary'ye kim söyleyecek, nasıl söyleyecek? Ve eğer Jarvis Lily'yi, Lily'ye söylediği gibi, Lily'nin inanageldiği gibi seviyor da Madeleine'i hayatından silmişse şimdi kendini neden böyle, tümden kapıp koyuvermiş?

Lily, her zamanki gibi bunalım anında işin olumlu yönüne bakarak (annesi ona öyle öğretmişti) ellerine epey para kalacağını düşünüyor. Gelirlerine, hiç vergisiz, haftada yirmi pound eklenmiş olacaktır. Çatıyı yeniletmeye başlayabilir, holün halısını değiştirebilirler. Jarvis Hilary'yi özel okula yollamaya kalkışmazsa elbet. Gelgelelim buna artık gerek görülmeyecektir çünkü Hilary Adeleide Row'da yaşamanın uygarlaştırıcı etkisine kavuşacak ve Madeleine'le uğraşmaktan kurtulacaktır. Lily'nin de yalnızca hafta sonlarında değil, her gün hazırda çocuk bakıcısı olacaktır. Beri yandan da... Yok, işin o tarafını düşünme. Şimdilik...

"Kuzum allahaşkına," diyor Lily, Jarvis'e. "Ya gel, yat ya da kalk, hazırlan. Böyle ortalıkta dolaşıp saçını başını yolman hiçbir işe yaramıyor, ölen ölmüş artık."

Jarvis acı acı, "Senin için bir anlam taşımadığını biliyorum ama o benim çocuğumun annesiydi," diyor.

Lily, "Çocuklarından bir tanesinin annesi," diye karşılık veriyor ve Jarvis volta atmayı keserek öfkeyle kasabın kızına bakıyor, bu sonradan görme hanımefendiye.

Lily, "Ölüm o kadar da korkunç bir şey değil," diyerek yataktan kalkıp geceliğini çıkartıyor; çırılçıplak, külotunu aranıyor, işin ürkütücü yanı şu ki sözleri içtendir, ölüm, onun çocukluğunun kumsal kıyılarında kol gezerdi; Lily hayatta bir şeylerin sona ermesine alışıktır. Yoksa şu anda, burada olan şeylere neden böylesine sımsıkı sarılsın? Ölü kuşlar; ölü ağaç dalları, ölü denizciler, hatta sonunda ölü bir küçük kızkardeş, Pasifik Okyanusu'nun dalgalarıyla beyaz kumlara bırakılmış... Sonunda Lily'nin sedef kulaklarının içinde bir sessizlik yaratarak en keskinlerinin dışında bütün çığlıkları dışlayan şey, en çok bu gümbürtü ve hışırtı döngüsü olmuştu, yeryüzünün tüm denizleri dönen ayın altında bir bu yana, bir o yana yalpaladıkça dalgaların dur durak bilmeksizin gümbürdeyip hışırdaması.

Lily'nin annesi İda, Ana Vatandan gelmiş olan o nazlı hanım, Adalar Körfezindeki kasap kocasıyla kavga edince Lily'yle yeni dünyaya gelmiş olan Rose'u alarak Coromandel ilindeki Long Bay'e gitti ve savaş yıllarını, gülmez bir yüzle, orada, Kiwi Çay Evini işleterek geçirdi; müşterileri yüzücüler, kuş meraklıları ve Okinawa savaşından sonra bu Yeni Zelanda cennetine izinli gelen kamyonlar dolusu Amerikan askeriydi. Bu çay evi bir kum tepesinin üstüne tünemiş, oluklu demir damına rüzgar ve yağmur vurdukça titreyen ahşap bir barakadan öte bir şey değildi, İda süsleyip püslemişti burasını: hizmetçilerin hadlerini bildiği ve işçilerin insana kasket çıkardığı otuz-

lu yılların orta sınıf İngilteresi tarzında. Çayları (rüzgara karşı ağır deniz salyangozu kabuklarıyla tutturulmuş) damalı masa örtülerinin üstünde, porselen çaydanlıklarla sunuyordu, dondurmaları iri, yassı, oluklu deniz kabuklarının içinde; yanlarında kiraz likörüyle yapılmış pasta dilimleri, yengeçli sandviçler de veriyordu. Bunları yerken ağzınıza kum kaçıyorsa İda'nın elinden hiçbir şey gelmezdi, yemek yerken ağzınızı açmamanızı söylemek dışında. Koy, sonsuz Pasifik Okyanusunun uluorta azgınlığından korunmuş durumdaydı; burada deniz uyuşuk, dalgalarsa Lily'nin bayıldığı o köpüklü dev dalgaların gülünç birer kopyasıydı. Buradaki her şey ikinci kalite, diye düşünürdü Lily, annesi gibi, kendi yaşamı gibi: kavrulmuş bir kumsalın üzerinde, güneşten rengi atmış bir kız çocuğu, o incecik kollarıyla elleri tepsi taşıyıp çaydanlık dolduruyor ve Amerikalıların, o rahat, gevşek yürüyüşlü, iri dişli, sarı tenli, açık yüzlü askerlerin verdiği bahşişleri alıyor. Kışları kumsallar boşalınca çay evi kapanır, pencereler panjurlarla örtülür, Lily'nin annesi İda da zamanını İngiltere'yi, oradaki evini, yeşil tarlalarla danslı çay toplantılarını düşleyerek geçirirdi; bir yandan da Lily'ye İngiliz ev hanımlığının inceliklerini öğretir ve Rose Bebe'nin o minik keder ve utanç bohçasının bakımıyla uğraşırdı; ve sahilin kumları bu lambayla aydınlanıp odun ateşiyle ısınmış küçük evin duvarlarına çarptıkça Lily, acaba bir daha babamı, bir okul yüzünü, dış dünyayı hiç görebilecek miyim, diye düşünürdü.

Şimdi Lily, "Zaten Madeleine'in yaşayacak nasıl kalmıştı ki?" diye soruyor. Öyle ya, nesi? Gençliğinin geçmesi; Hilary'nin giderek uzaklaşması; haftada yirmi poundun giderek düşen değeri; buzdolabının metaline giderek pas yürümesi; lavabo tezgahının rutubetten çürüyüp gitmesi mi?

Lily şunun farkındadır ki kimi evler de, kim insanlar gibi, manevi yönden ilgisiz ve bakımsız kalırlarsa masumluktan adım adım kokuşmuşluğa doğru kayar, hırsızlara, rutubete, güve-

ye yem olurlar. Ha, Madeleine'in kaderi, ha evinin. Lily, gene, "Yaşanacak nesi kalmıştı zaten?" diye soruyor.

Karısının küçümseyen bakışları karşısında Jarvis doğrulup savunmaya geçiyor.

"Hayatı," diye yanıtlıyor.

"Tam senin ona beddua ettiğin sırada ölmüş olsa gerek," diye Lily bağışlanması olanaksız bir laf ediyor. "Bu yüzden bence sen ikiyüzlülük ediyorsun. Erkekte iki yüzlülüğü hiç çekemem ben. Bir kadının aradığı en son niteliktir bu. Üstelik saat de tam onun öldüğü zaman durmuş." Bir zafer edasıyla söylüyor bunu, bu son veri, her nedense kendi değerini ve Jarvis'in değersizliğini kanıtlıyormuş gibi.

Jarvis, "Buna ne zaman değineceğini merak ediyordum," diyor. "Kocakarı masallarına ne zaman başlayacağız diye meraktaydım. Şimdi neler olacak, çok iyi biliyorum. Dün gece Madeleine'in ruhu evin içinde dolaşıp pencereleri açtı, Margot'nun bacağına kozmik bir iğne sapladı, birer tane de Jonathon'la Hilary'ye batırdı ama sana hiç ilişmedi. Böyle mi düşünüyorsun? Madeleine olsa hiç de böyle yapmazdı, inan. Doktorun karısına neden diş bilesin? Sendin onun sevmediği, hem de çok haklıydı bunda."

"Haklı mı?" diye Lily, bir tehlike tınısı ve sağduyusunun en son kalıntısıyla soruyor. Jarvis bu konuyu sürdürmekten kaçınıyor yoksa Lily'nin yuva yıkıcı, koca ayartıcı, çocuk çalıcı olduğu teması üzerine çeşitlemeler yapması gerekecek. Beri yandan bu oyunu diğer kişi de oynayabilir ve Jarvis bunu biliyor.

Bu yüzden, "Lily," diyor, karısının çok iyi tepki verdiği o tumturaklı, babacan tavrıyla: "Senle ben şu önümüzdeki birkaç günü atlatabileceksek ikimizin de terbiyemizi takınmamız gerekecek. İşe sen başlayabilirsin. Madeleine'den kurtulmak istediğim için ölümüne neden olduğumu dokundurmak-

tan vazgeçersen. Hem zaten varıp baksan ondan kurtulmayı sen benden daha çok istemiştin."

Lily ses çıkarmıyor çünkü korkmuştur. Jarvis neyi ima ediyor? Madeleine'in canını verdiği anda, sahiden de ruhunu Adelaide Row No. 12'ye, Lily'nin bu uçuk renkli yeni halılarla döşenmiş, duvarları tertemiz, uçuk renkli evine yollamış olduğunu mu? Saati durdurduğunu mu? Madeleine neden yapsındı ki bunu? Yaşarken nefret etmişti bu evden; böyle dediğini duyan yüz kişi vardı, bir zamanlar bile isteye pencere camlarını kırıp çiçekleri köklemişti; ruhundan hiçbir iz bırakmamıştı burada. Herkes bu konuda hemfikirdi. Öyle olmasa Lily, Jarvis'le yeni yaşamlarına yeni bir evde başlamaları için diretirdi, öyle ya, elbette Lily No. 12'ye, evin hanımı olarak ayak basabilmişse bunu Madeleine'in evde şaşılacak derede az iz bırakmış olmasına borçluydu. Lily düşünüyor da, eğer Madeleine'in ruhu, ruhların gittiği yer neresiyse oraya giderken yolda herhangi bir yere uğramak istese, herhalde şimdiki evi olan o bodrum katına uğrardı, değil mi? Evet, evet; Lily bunu hayal etmekte hiç güçlük çekmiyor. Ve ürperiyor.

"Neyin var?" diye soruyor Jarvis, "Yoksa mezarının üstünde bir dolaşan mı var?" Lily bunu duyunca kıkırdamaya, sonra gülmeye, sonra ağlamaya, sonra da kriz geçirmeye başlıyor, öyle ki bu gürültüye uyanan Hilary ile Jonathon odaya geliyor ve ona dehşet içinde bakakalıyorlar; o serinkanlı, sessiz Lily, Jonathon'un annesi, Hilary'nin üvey annesi, karşılarında ilk olarak yüzü kızarmış, yaygara koparmakta ve babaları Jarvis öylesine hımbıllaşmış ve umursamaz ki karısını tokatlayıp kendine getirmeye bile davranamıyor. Bunu ya da bunun benzeri bir şeyi bile Lily kendisi yapmak zorunda kalıyor. Kendi elini ısırıyor, var gücüyle.

Hilary, "Ne var?" diye soruyor.

"Annen ölmüş," diyor Lily, pat diye. Ne yapalım, bir za-

manlar da Lily'nin annesi Lily'ye; "Kızkardeşin öldü," demiş ve Lily üzülmemiş, ferahlamıştı; öyleyse şimdi Hilary'nin duyguları neden başka türlü olsun? Zaten Hilary de yalnızca, "İnanmıyorum sana," diyerek aptallığını, nankörlük ve katı yürekliliğini ortaya koyuyor ve Lily'nin içinden gene çığlık çığlığa bağırmak geliyor. Bunlarla mı başetmek zorunda kalacak bundan böyle?

Jarvis bir yudum viski daha içip şişeyi yere bırakıyor. Jonathon sarsak adımlarla gidip şişeyi alıyor, babası gibi yapıyor. Şişeyi ağzına dikiyor, Lily oğlunun yanına varana değin Jonathon hiç değilse iki yudum viski yuvarlamıştır. Lily şişeyi onun elinden kapıyor. Jonathon yaygarayı basıyor, Jarvis bağırıp çağırıyor. Hilary annesinin nasıl öldüğüne ilişkin gereksiz sorular soruyor ve doktora telefon edip Jonathon'un sarhoşluğu konusunda akıl sormak Lily'ye düşüyor.

Tatlı sabah uykusundan uyandırılmış olan Philip Bailey, merak etmeyin, diyor, bırakın uyusun, bir şeyi kalmaz, diyor ve telefonu kapatıyor: dün geceki yemek için teşekkür bile etmediği Lily'nin dikkatinden kaçmış değildir. Onu yemeğe çağırdığına bin pişman oluyor. Er geç doktorunu değiştirmesi gerektiğini görebiliyor. Rahim ağzını, çaresiz, bir başka parmak yoklayacaktır artık.

Kahvaltıya geç oturulacak, besbelli.

Aferin sana, Madeleine! Ölümünle yaşarkenkinden daha etkili oldun. Hiç değilse kahvaltı saatinde.

Saat sekiz.

Hilary, "İnanmıyorum sana!" diye bağırarak üvey annesine yumruklarıyla vururken Lily Jonathon'u, parmağını boğazına sokarak kusturmaya çalışıyor ama Jonathon onun parmağını ısırmaktan öte bir şey yapmıyor. "Yalan söylüyorsun. Annem ölmedi, işte."

"Hazırlarsan iyi olur," diyor Lily. "Okula geç kalacaksın."

Hilary, "Okul mu?" diye soruyor, boş boş bakarak.

"O-K-U-L," diyor Lily, harfleri sayarak. "Yaşamaya devam etmek zorundasın. Hepimiz öyle."

Böylece Hilary kırmızı, apartman pabuçlarını giyiyor, sendeleyerek sokağa çıkıp yaşamayı sürdürüyor.

Sekiz buçuk.

Doktorun evindeki kahvaltı sofrası da Margot'nun huysuzluğu ve Philip'in erken uyanmış olması yüzünden tatsızdır. Gözleri çukurlara batmış olan Margot Lettice'in yatağındaki lekeli çarşafı gereksiz bir sertlikle çekip çıkarıyor ve, "Eh, başladı demek," diye söyleniyor.

Lettice, "Neymiş başlayan, ne?" diye çıkışıyor. Solgun ve öfkelidir.

"Dert," diyor Margot, başkaca bir şey de söylemiyor. Aniden kalpsiz bir ana kesilmiş olan Margot kızına ne avuntu, ne akıl ne de yardım veriyor, sadece eline bir havluyla bir kemer, birkaç tane de çengelli iğne tutuşturuyor ki Lettice bunların iyice eski moda şeyler olduğunun ayırdındadır. Anneme ne oluyor böyle, hem de tam bu sabah, diye merak ediyor. Kıskançlık mı, acaba? Bu düşünce Lettice'i az çok avutuyor. Daha sonra, yeni ulaşmış olduğu bu "doğurgan kadın" konumundan gurur duymayı deneyerek annesine, "Babama *sen* söyler misin?" diye fısıltıyla soruyor ama Margot kızına öylece bakıp soğuk soğuk, "Neyi söyler miyim?" diye sorunca kalbi kırılan zavallı Lettice hınçlı, hayata küsmüş durumda okula gidiyor.

Laurence kara deliklerdeki maddenin davranışım ayrıntılı biçimde anlatmaya kalkınca doktorun karısı, "Çok şey bilmekle akıllı olunmaz," diye görüş belirtiyor ve Laurence de incinip sinirlenmiş durumda okul yolunu tutuyor. Derken kocası, Margot'ya neden topalladığını soruyor, o da, "Topalladığını fa-

lan yok," diye çemkiriyor, oysa kalçasındaki sancı hâlâ gelip gitmektedir.

Margot tavadaki beykon'larla yumurtaları yakıyor, hepsini olduğu gibi çöpe atış işe yeni baştan başlıyor.

Doktor, "Kuzum, senin nen var bugün?" diye soruyor. "Savurganlık değil mi bu yaptığın?"

"Senin her hafta *Amatör Fotoğrafçı*'nı, o fotoğraf dergisini atmandan daha savurganlık değil ya! Derginin bari kapağını kaldırsan içim yanmaz!"

Haftalık gazete faturasının çapı Margot'yu sinir eden bir şeydir. Posta kutusundan içeri her gün *The Times, Guardian* ve *Mail*, pazarları *The Observer, The Sunday Times, News of The World*, haftada bir *New Scientist, New Society, The Statesman, The Listener, B.M.J.* ve *The Lancet*'le on beş günde bir de *Amateur Photographer* gelir.

Doktor açılmamış gazete ve dergilerin atılmasından hoşlanmaz. Margot da onları, istemeye istemeye, mutfakla muayenehane arasındaki hole üstünkörü yığar. Doktor (dediğine göre) günlerden bir gün zaman ayırıp bunları okuyacaktır. Bu arada, 1971'den kalma sayıların arasında tarla farelerinin yuva yapmış olduğu görülmese bile arada duyulmaktadır. Ama zararı yok, elbet günlerden bir gün.

Günlerden bir gün.

Bir gün, 1948'de, Philip on altı yaşında, parlak bir öğrenci ve sınıf başkanıyken, yerel bir amatör fotoğraf yarışmasının, "sanatsal çıplak" bölümüne bir fotoğraf yolladı. Bu, o sırada on iki yaşında olan kızkardeşi Jill'in fotoğrafıydı. Jill giysilerini ağabeysi için çıkarmaya razı olmanın ötesinde adeta can atmıştı. Güler yüzlü uysallığı resme de yansımış olmalıydı çünkü fotoğraf yerelden sonra ulusal yarışmada da birinci oldu ve bütün büyük dergilere geçti. (Çıplak kız resimleri basmak

için ille de sanat, tıp ya da coğrafya konularıyla ilgili bir bahane bulunmasının gerekli olduğu günlerdeydi.) Jill'in okuldan alınarak yaşıtlarının kıs kıs gülüşlerinden ve şok geçiren ana-babasının hoşnutsuzluğundan uzaklaştırılıp yatılı okula yollanması gerekti. Bay ve Bayan Bailey Philip'i hiçbir şekilde suçlamadılar -öyle ya, fotoğraf makinesini Noel'de ona kendileri vermişlerdi- gene de olay üzüntü ve sıkıntı yarattı. Jill yatılı okulda çocuk felcine yakalandı ve belden aşağısını kullanamaz oldu. Bayan Bailey ona beş yıl evde baktı ve sonunda kendisi de omurga kanserine yakalandı.

O günlerde kanser sözcüğü, bir önceki dönemde, iflas sözcüğünün olduğu gibi, fısıldanarak söylenirdi; delilik gibi hiç anlaşılmayan ve utanç veren bir hastalık. Bay Bailey, tenha doğanın ve kır çiçeklerinin aşıklısı olan bu adam, şimdi utanç ve hastalık dolu bir eve bağlanıp kalmıştı. Philip, gazeteci-fotoğrafçı olma amacından vazgeçerek doktor oldu.

Onun planlarındaki bu değişim ana-babasına derin bir soluk aldırttı. Jill'in soyunup Philip'e poz verdiği gün ailenin üstüne çöken bulut sonunda kalkmış ve Bay Bailey'nin Birinci Dünya Savaşından sağ çıkmasındaki amaç sonunda göz önüne serilmişti.

Philip doktor olacaktı.

Gerçi Philip bir süre sonra ufarak ve gebe bir hastabakıcıyla, Margot'yla evlenerek işin tadını biraz kaçırmadı değil.

Doktor özel hasta bakmaya başlayalı beri pişmanlık duymak şöyle dursun, fotoğraf çekmeye bile zaman bulamıyor. Kızkardeşinin zatürreeden ölüşü, onun gördüğü sayısız ölümle kıyaslanınca, bir kurtuluş sayılırdı; annesinin son hastalığının uzayıp gitmesi, benzer olaylardan daha kötü değildi; bir bakımevinde her gün ölümü bekleyerek yaşayan babasının durumu çok da önemli sayılmazdı. Philip kendini, başkalarına anlayış

ve acıma duymak üzere yetiştirmiş, bundan kendisine pek pay kalmamıştır. Margot'dan da böyle olmasını bekler. Nitekim Margot öyledir.

Doktorun eşidir o. Varlığının nedeni yardım etmektir. Telefon çalınca Margot dikkat ve sabırla cevap verir. Kocası yorgun ve huysuzsa Margot halden anlar; mantıksızlık ederse Margot onu bağışlar; bencillik ettiği zaman Margot ona özürler bulur. Genç kadınlar muayenehanede soyunduğu zaman Margot doktorun onlarla cinsel yönden değil, kamu sağlığı açısından ilgilendiğini bilir (nasıl ki bir zamanlar da ilgisini çeken şey küçük kızkardeşinin çıplak bedeni değil, fotoğrafın ışığı ve dokusu olmuştu, yani Philip ana-babasına öyle demiş, onlar da ona inanmışlardı). Kısacası doktorun hastalarının gereksinmeleri, Margot'unkilerden daha önemlidir. Margot doktorla evlendiğinde bunu biliyordu.

Bugün bilmiyor.

Bugün Margot konuyu *Amateur Photographer*'ın okunmamış sayılarıyla gazete faturasının çapına getiriyor ya da (bilmece çözümlüyorsak) Philip'in yeniyetmeliğinin itiraf edilmemiş travmalarına. Bu bir karı-koca savaşının ilanıdır. Philip de buna hemencecik, hevesle karşılık veriyor. Ne de olsa, rahatsız bir gece geçirmiştir, midesi de hâlâ dün akşamki kuzu eti, sirkeli salata sosu ve Beaujolais şarabının kötü etkisiyle uğraşmaktadır.

"Parayı ben kazandığıma göre canımın istediği gibi harcayabilirim, herhalde," diye karısına yanıtı yapıştırıyor. "Canım *Amateur Photographer*'ın yedi bin sayısını alıp birini bile okumamak istiyorsa bu seni hiç ilgilendirmez."

Bu, Margot'nun, başka zaman olsa, gözle görülür bir gerçek olarak ele alacağı bir laftır ama bugün içinden tartışmak geliyor.

"Saçmalığa gel," diyor, "Bir kere sen para kazanabiliyorsan ben sana bu yolda özgürlük sağladığım içindir, çamaşır yıkayıp ev temizleyerek, yemek pişirip senin çocuklarına bakarak."

Böyle derken elindeki fincanı düşürüp kırıyor. Bir kaza mı bu? Kendi de bilemiyor. Ama kırılan, Philip'in en sevdiği fincandır, bu kesin; kahvenin lezzeti iyice alınabilsin diye ağzı dar, kase biçiminde bir fincan; doktora Parisli bir hanım hastası tarafından, başka hiçbir doktor bulamamışken peritonitine tanısı koyup hayatını (sözümona) kurtardığı için armağan edilmişti. Bu kadın, pek Fransız, pek sarışın, pek minnettar bir hastaydı, doğrusu.

"Neyin var, kuzum senin? Bu evde kırılıp dökülenlerin hesabı binleri aşmıştır, herhalde."

"Evin bütçesinden kesebilirsin, istersen," diyor Margot. "Hizmetçilere böyle yaparlardı ya. Kırdıklarını maaşlarından keserlerdi."

Philip, "Çok iyi fikir," diyor. "Belki bu sayede daha dikkatli olmayı öğrenirsin." Doktorun karısı bu sabah her zamanki koton sabahlığını giymemiş, üzerinde en eski etekliği ve bahar temizliğinde kullandığı eski, gri bir kazak var. Kazağın kol altı delik. Giymek adetinde olsa herhalde bugün blucin giyerdi.

Kocası, "Bu kılıkta mı işe gideceksin?" diye soruyor.

Karısı şaşırmış gibidir; kazağının ucunu tutup biraz hayretle bakıyor; "Ne münasebet," diyor.

"Neden olmasın?" diye soruyor kocası. "Beri yandan çuval giysen belki daha uygun düşerdi."

"Hastalanmayı ben istemedim." Margot şimdi kırılmış, sinmiştir.

"Hastalanmak mı diyorsun sen buna?"

"Başka ne olabilir?" diyor Margot yalvarırcasına.

"Peki, hangi tanıyı seçiyorsun, bakalım? İsteri nöbeti mi, beyinde ur mu?"

Aralarındaki bu çatışmada, deneyimsiz olmakla birlikte gösterdiği beceriye Philip kendisi de şaşıyor. Adeta keyiflenmiştir. Bu arada tavadaki ikinci posta beykon'lı yumurtalar da yanmakta. Doktor karısına, karısının çanak açmakta sanki direndiği bir nefretle bakıyor. Karısı bu bakışla sarsılarak ocağa doğru dönüyor, Philip, bu kadın kurumaya başlıyor, diye düşünüyor; Appalachian dağlarında yaşayan o kavruk ihtiyar karılar gibi sertleşip sıskalaşıyor.

"Sana bir tek şey söyleyebilirim," diyor karısının sırtına. "Hizmetçi olarak işe yaramıyorsun, verilen ücrete değmezsin. Şu evin haline bak."

Etraf gerçekten de dağınık ama ne zaman dağınık değil ki zaten? Kendi sözlerinin haksızlığı Philip'i rahatsız ediyor; normalde karısına hizmetçi gözüyle bakmadığı kesindir. Bir yandan da ocak başındaki şu sırtı inatla ona dönük, onun kahvaltısını yakıp duran, kavruk, öfkeli kadın, aşağılanmayı bekler ve davet eder gibidir. Doktor, kendine ne kadar ters gelirse gelsin, bu isteneni sağlamak zorunda olduğunu hissediyor.

Margot ona doğru dönüyor. O ufak, düğme gözlerinde yaşlar var.

"Sen çıldırmışsın," diyor Margot. "Dün geceki halini unuttun mu? Lily'yi gözlerinle yediğin yetmezmiş gibi Madeleine için jigolo tutmalarım salık verdin, bir de."

"Demek sorun bu! Öyle dar kafalısın ki!" diye Philip yakınıyor. "Benim yaptığım şey, gecenin ruhuna katılmaktı, sadece. Senin de bunu istediğini sanıyordum."

Philip'in o uzun parmakları masanın üstünde trampet çalmakta. Elleri de karısına karşı kendilerince, bağımsız bir savaş ilan etmişler sanki.

Margot, "Sen de yaşlandıkça sübyancı olup çıkıyorsun," diyor. "O karının memelerini için çekiyor, herhalde. Meme uçları kapkara ya, şıllığın!"

Philip resmen zangırdıyor. Karısının sahiden beyninde tümör olmasın sakın?

"Margot, hayatım," diyor Philip, içindeki düşmanca duygular uçup gitmiş, parmakları sakinleşmiştir.

"Hayatım mayatım deme bana," diyor Margot. "Senin adi oyunlarını bilirim ben. Hiç gereği yokken elini kadınların oralarına sokmalar falan! Gece servisi kurulunca ne üzüldün ama, değil mi? Şırfıntını görmeye gidemediğin için. Gece yarılarında kalkıp nereye gittiğini bilmiyor muydum, sanki? Haberim yoktu, sanma."

Bir zamanlar, çok çok eskiden, otuz üç yaşında olduğu halde kendisini şimdikinden bile daha yaşlı hissettiği bir dönemde Philip (Margot Lettice'e gebeydi ve hayat, tıpkı bir zamanlar babasına olduğu gibi, genç doktorun üzerine yıkılmış gibiydi) bir hastasıyla ilişkiye girmişti, ilişki mi? Duruma bu adı vermeye bile değmezdi, daha çok bir itişmeye benziyordu; arabanın arka koltuğunda üç kez yinelenmiş, sonra araya can sıkıntısı girmişti (yoksa sağduyu mu demeli?) ve Philip dürüstlük ve uyum adına (yoksa şantaj korkusu mu?) karısına açılmıştı. Margot bu itirafı anlayışla karşılamıştı, iyi bir eşe yaraşır şekilde. (Bu arada Lettice dünyaya gelmişti ve Margot onu emzirmeye çalışıyordu.) Öyle ya, kendisi nerelerdeydi bu arada? Kocasının duygusal ve cinsel gereksinmeleriyle ilgileneceği yerde görev başından ayrılarak doğum öncesi kliniklerinde gezmiş, karnındaki bebenin siyatik sinirine baskı yapmasıyla, doğumdan sonra da sinirlerini bozmasıyla falan uğraşmıştı. Kocası yalnızlık çekmişti; öbür kadın da ona askıntı olunca karşı koyamamıştı işte, hem neden karşı koysundu ki? O karısını seviyordu aslında, öbürsünün hiç önemi yoktu.

Öbür kadından kurtulmak, ne yazık ki, doktorun varsaydığından daha zor olmuştu. (Kadınlar konusundaki örneği Margot'ydu.) Bu kadın, o yöredeki sanat okulunda çalışan bir ressam modeliydi; zamanının çoğunluğunu gözlemlenerek ve de çıplak geçirdiği için kendi önemine yürekten inanıyordu. Daha sonraki yıllar boyunca Philip zaman zaman, gecenin ikisinde, üçünde, dördünde, bilmediği adreslerde acil hastalıklara çağıran telefonlar alır ve kapıyı çaldığı zaman bir de bakardı, kadın kapı eşiğinde çırılçıplak, onu içeriye çağırmıyor mu?

Ya kadını tımarhaneye kapatmak ya da bir Gece Servisi tutmak zorundaydı. İkinci yolu seçti, istemeye istemeye. Servis ona uyku kazandırıyor ama paradan ve hastalarının dualarından olmasına yol açıyordu.

Ne var ki bu, profesyonel önlemsizliğin bedeliydi ve doktor bunu sineye çekiyordu. Durum daha kötüye gitmediği ve Margot'nun böylesine anlayışlı bir eş olduğu için çok şanslıydı.

Ama bu sabah Margot hiç de anlayışlı bir eş değil.

Bu sabah Margot dünyanın tüm gücendirilmiş kadınlarını simgeliyor ve bu böyle olunca kocası da onu gücendirmeyi büsbütün doğal görüyor.

"Hastalarım bekliyor," diyerek onu bırakıp çıkıyor: Margot'nun Madeleine–ağzı hâlâ hakaret saçmak için açılı durumdadır.

Hey, doktorum ben; kıvrak adımlarla evden ayrılan; kahvaltı saatinin gerilimini geride bırakıp işine yollanan erkeklerden bir erkeğim. Dış dünyada durumları adam gibi halledebilir, her zamanki gibi efendice davranabilirim çünkü böyle olduğumu biliyorum. Dua edelim de evdeki kadın akşam yemeğine kadar kendine gelmiş olsun.

Oy, doktorun karısıyım ben, kapanan sokak kapısının ar-

dından kahvaltı bulaşıklarıyla başbaşa kalan herhangi bir evli kadın, Jarvis'in biricik ve tek karısıyım. Kendi sözlerim kendi tatlı dudaklarımı aşındırmış, onun söyledikleri hâlâ kulaklarımı tırmalamakta, bağışlanması olanaksız. Bütün gün ben onlarla besleneceğim artık, onlar da benimle... zehirli bir diyet bu ama ben açım ve madem ki başka bir şey yok, bununla yetinmek zorundayım.

Gerçekten de zehir! Bunun tek panzehiri de sevgidir. Ortada bir tutamcık bile sevgi kalmışsa, bulun.

Bir süre sonra Margot böyle yapıyor ve biraz rahatlıyor. Kedi, masanın altından çıkıp onun kucağına atlıyor. Doktor, ne de olsa, evden ayrılmış sayılmaz; ancak ara duvarın ardına gitmiştir. Margot onun o sabırlı sesini neredeyse duyabiliyor, ağır, güven verici, avutucu, anlayışlı; doktor bütün dünyaya ve dünyadaki insanlara şifa dağıtıyor, kendi karısı dışında. Ne yapalım, katlanılacak.

Margot, Hilary'yi düşünüyor, kırpılmış kafasıyla zavallı Hilary'cik. Bu düşünce onun içindeki ağırlığın son kalıntılarını da gideriyor. Margot sofrayı toplayıp odayı süpürüyor, sonra yatak odasına gidip üstündeki etekle kazağı çıkararak lacivert–beyaz takımını giyiyor. Aynaya biraz ürkerek bakıyor ama kendi tombalak, rahat yüzünü görünce hoşnut kalıyor. Doktorun karısının işe gitme saati gelmiş geçmektedir.

Saat on. Bonjour! Lettice'in Fransızca derdi başlıyor. Geçen yıl Lettice Fransızcada sınıf birincisiydi.

Cenazeci Arthur işbaşı yapıyor. Goliath eşyalarını toplayarak okula gitmeye hazırlanıyor.

"Bunun dışarıda ne işi var?" diyerek Arthur Madeleine'in, tekerlekli masada, çarşafının altında uslu uslu yatan naaşını gösteriyor.

"Kimseye bir zararı yok nasılsa," diyor Goliath.

"Sululuk istemem," diyor Arthur. "Şu yatanın beyaz bir kadın olduğunu sakın unutma."

Goliath yaşlı amirine bakarak acı acı, gene de sabırla gülümsüyor.

Bonjour!

Margot, Katkin'lere vardığında kendini toparlanmış, neşelidir; kahvaltı sırasındaki davranışı, her zamanki kişiliğine öyle aykırıydı ki Margot bunu neredeyse aklından silmiştir. Nasıl ki namuslu kadınlar da yakışıksız bir cinsel deneyimin anısını zihinlerinden siler, düşünürlerse bile bunu, kişiliklerinin ayrıksı bir yönüne yorar ve bunun için sorumluluk yüklenmelerinin kendilerinden beklenemeyeceğini düşünürler.

Margot perdahlanmış çam kapıdan içeri giriyor ve orada, gözleri camlaşmış, aklı başından gitmiş durumda, Lily'yi buluyor, Lily'nin yüzü her zamankinden solgun, ruju her zamankinden daha berrak çizgili ve kızıl. Lily'nin sırtında dünkü elbise var. Lily'nin parmağı kanıyor.

Margot, özür dilemesinin Lily'ye iyi gelebileceğini düşünerek, "Kusura bakma, geç kaldım," diyor. "Kahvaltı sofraları nasıldır, bilirsin." Bu, onun her zaman söylediği türden bir şey değildir.

Lily, "Bilmez olur muyum?" diyerek gözlerini kırpıştırmadan Margot'ya bakmayı sürdürüyor.

"Dün gece çok güzel vakit geçirdik," diyor Margot. "Hastalandığım için özür dilerim."

Lily, "Şimdi iyileştin ya?" diye nezaketle soruyor.

Margot, "Tamamen," diye yanıtlıyor. "Burada işler yolunda mı?"

"Hayır," diyor Lily. "Değil."

Margot, "Aa, üzüldüm," diyor. "Sorun nedir?"

Lily, "Kocam sarhoş," diye açıklamada bulunuyor. "Beykon'lı yumurtasının yanında viski içiyor, işine gitmeye de hiç niyeti yokmuş gibi görünüyor. Madeleine ölmüş. Dün gece bir araba kazasında ölmüş. Olacağı buydu... Madeleine çok içerdi, biliyorsun, arabasına da... yani Jarvis'in arabası... hiç bakmazdı. Aslında şaşılacak tek şey, onun on on beş kişiyi birden değil de yalnızca kendisini öldürmüş olmasıdır."

Margot, kişiliğine tam uygun bir tepkiyle, "Hilary nerede?" diye soruyor. Gerilimli zamanlarda doktorun karısı önce çocukları düşünür.

"Okula gitti," diyor Lily. "Yapılacak şey hayatı eskisi gibi sürdürmektir. Eee, öyle değil mi, yani? Yanlış mı yaptım?"

Margot, bir şey söylemiyor. İçinin öfkeyle şöyle bir kasıldığını ayrımsıyor. Aksak adımlarla mutfağa gidiyor; burada, ihtiyarlar gibi masaya abanmış, Jarvis oturmaktadır.

"Jarvis, çok üzgünüm," diyor Margot. "Gerçekten üzgünüm."

Arkasında duran Lily burnundan soluyarak hıngırdıyor: nazenin bunun deliklerinden taşan bir boğa hıngırtısı.

Lily elini sallayarak: "Jonathon iyice dişlerini geçirdi," diye sızlanıyor. "Tetanos iğnesi yaptırsam mı dersiniz? Çocuğa ne oldu, bilemiyorum."

Jarvis, "Sen kendinden başka kimseyi düşünemez misin?" diye çemkiriyor. "Taş yürekli, bencil, canavar bir cadı karısın sen."

Margot, uğradığı şoku atlatabilmek için çalışma odasına çekiliyor. Hilary? Hilary ne olacak şimdi, bu ortamda?

Lily hiç istifini bozmadan, "Pek güzel ifade ettiniz," diyor Jarvis'e. "Hem de tanıklar huzurunda. Ama ne olursa olsun, benimle evlendin sen. Beni Madeleine'e yeğledim. İlle onun yanına gitmek istiyorsan, kuzum çekinme. Sana engel olacak değilim."

Jarvis, "Lily," diye inliyor. "Yalvarırım, bir parçacık üzülmeme izin ver. O benim on üç yıl eşim oldu."

Lily, "On iki yıl," diye onun yanlışını düzeltiyor. "Hem de çok mutsuz geçen on iki yıl."

"Rahat bırak onu, öldü artık," diyor Jarvis. Gelgelelim karısının ona yas tutma izni vermemesi etkisini göstermektedir. Jarvis daha şimdiden biraz açılmaya başlamıştır.

Lily, "olmuş olabilir ama ruhu daha bir süre aramızda olacak," diyor; ne denli doğru konuştuğunun kendi de ayırdında olmaksızın. "Yani sen böyle davranmayı sürdürürsen. İşin gerçeği şu ki bazı kimseler için ölüm kurtuluştur. Madeleine de bu kimselerden biridir."

Jarvis buna ne diyebilir ki? Elinden geleni yapıyor.

"Lily, benimle ilk çıkmaya başladığında benim evli olduğumu biliyordun. Hatta sen yalnızca evli adamlarla çıkardın, bunu da övünerek söylerdin. Şimdi dul kaldığıma göre benimle geçinebilecek misin acaba?"

Ve Jarvis böyle diyerek gidip yatıyor.

Ah, Jarvis, eski kafalı Jarvis. Mao mavisi gömleklerinin en altına gizlediğin o eski okul kravatınla... Uzun bir geçmişe dayanan İngiliz centilmenleri soyunun son temsilcisi; kadınlara derin bir saygı, gene de korkuyla yaklaşan, avuntu ve rahatlama için her fırsatta şişeden medet uman, böylelikle dişinin içindeki cılız yaratıcılık kıvılcımını körükleyip yalazlandıran, bu yalazda savaşma ve aşağılama gücünü, dişi ruhunun kaba ve et yönüne meydan okuma yeteneğini bulan Jarvis; kadının doğurduğu, erkeğin biçimlendirdiği; arzuladığını hor gören; iyi gününde cevher, kötü gününde moloz dolu; cırlaklıktan, kadın sesinin yükselmesinden dehşete düştüğü halde buna kucak açan; sevgisini yatakta gösterip yatak dışında pek seyrek açığa vuran Jarvis.

Madeleine senin iç yüzünü gördüğü, bunu ezip çarmıha germek için sesini yükselttiğinde çekip gitme zamanı gelmiş demekti.

Peki, şimdi Hilary'yle ne yapacaksın. Jarvis? Hilary gerçi güzel değil ama ne olsa kadın. Jarvis'in kafası karışmış. Zavallı Jarvis.

Zavallı Jarvis derdi, der, Madeleine bazen içinden, Madeleine Jarvis'i rahat bırakırdı, nasıl ki sonunda onun yakasından temelli düşmüş, bütün hıncını Lily'den, o cici, hain kızkardeşten ve dünyaya gelmeye hiç hakkı olmayan masum Jonathon'dan alır olmuştu.

Madeleine'in safrası patlamıştı. Madeleine emniyet kemeri takmış olsa bile ölecek ve Hilary'yi bırakıp gidecekti, anneye gereksinme duyan, oysa ömründe doğru dürüst annesi olmayan Hilary. Beri yandan otoyolda ölüm beş dakikacık daha gecikse ve Bay Quincey'den birkaç telefon daha gelse, Hilary yaşayan, nefes alan, hem de ömür boyu çektiği boşluktan kurtulmuş, mutlu bir anne sahibi olabilirdi.

Zavallı Bay Quincey, Madeleine'in mis kokulu soluğunu hâlâ burun deliklerinde duyarak uyanıyor. Bu koku sonsuza değin onun belleğinde yaşayacak, nasıl ki onun diş temizleme tozunun kokusunu da Madeleine, burun deliklerinde, sonsuzluğa taşımıştır.

Bonjour!

Margot faturaların başına geçiyor.

Ve böylece sabah saatleri ilerliyor.

Hilary'yi okuldan eve yolluyorlar. Elişi odasında kusmuştur. Evde ona bakacak insan olup olmadığı sorulduğunda Hilary, "Evet, annem var," diyor ve gene kusuyor. Hilary'nin, annesinin ölüm haberini almasıyla okula gitmesi arasında bir dolu li-

monlu mus yediği ortaya çıkıyor. Lily evde şekerli gevrek bulundursaydı Hilary onları yiyecekti. Şimdi limonlu mus kızın dertli midesine oturuyor ve sonunda dışarı atılarak öğrencilerle öğretmenleri zor durumda bırakıyor.

Hilary bodrum katındaki evine döndüğünde kobaya, sebze kutusunun dibinde kalmış iki buruşuk havuç veriyor ve hiç düşünmeden, Madeleine'in Cambridge'e ve telefonla randevulaştığı Bay Quincey'e ulaşmak için acele ederken yayıp bıraktığı giysileri toplamaya girişiyor. Sonra annesinin yatağına uzanıp uykuya dalıyor.

Şoklardan ve ölüme her şeyden daha yakın olan ruhsal sarsıntılardan sonra gelen ağır rüyasız uykudur bu.

Jarvis uyumaktadır.

Jonathon da, doktorun söylediği gibi, uyuyakalmıştır. Ama alkol Jonathon'un beyninde zedelenmeye yol açmış olabilir mi, acaba?

Bonjour!

Bonjour! Fransızca öğretmeni Laurence'in sınıfına ders vermek üzere derslik değiştiriyor. Geçen yıl Laurence Fransızcada sınıf yirmincisi gelmişti ki sınıfta zaten ancak yirmi iki öğrenci var. Laurence fen derslerini yeğliyor.

Polis, ölünün kocasının cesedi resmen teşhis etmesi ve sonraki soruşturma için gerekli işlemleri yapmış. Bu da bir formalite. Araba, otoyol şöyle dursun, bir yan yola bile çıkacak durumda değilmiş. Bu kadın sürücüler, diye görevli polis burnundan soluyor. Arthur da ona hak vererek homurdanıyor. Morgda trafik kazası kurbanı üç ceset daha var, üçü de erkek ama gözlerden uzak, dolaba kaldırılmış duruyorlar.

Madeleine uyuyor.

Arthur onu merak etmektedir. Buzdolabına kaldırılmış ama

onun hâlâ içerde, ölü olduğuna güven getirmek istercesine kapağı açıp duruyor. Bir keresinde, Arthur'un gençliğinde, ölü sanılan bir kadın tekerlekli masada doğrulup üstündeki örtüyü atmış ve kızını görmek istediğini söylemişti. Oysa birkaç saat sonra yakılacaktı. Karabasanlar böyle mayalardan ürer işte.

Gerçi ölüm tanısı koymanın klinik yöntemleri şimdilerde Arthur'un gençliğindekinden çok daha gelişmiş durumda ve Madeleine'in cesedinde en ufak bir hayat zerresi kalmış olması düşünülemez bile. Gene de şu tatlı, hüzünlü yüzüyle Katkin, Bayan M., yollu yolunca teşhis edilip soruşturularak gömüldüğü zaman Arthur'un içi daha rahat edecek.

Yaşadığı sırada Madeleine'in yüzüne hiç kimse "tatlı" tanımını yakıştırmazdı.

Bonjour!

Lily, Judy'ye telefon açarak en sonunda tek eş olduğunu bildiriyor, Judy hüngür hüngür ağlamaya başlayarak eski kocası Billy'nin onun ölmesi için dua ettiğini, zaten kısırlık hapı yüzünden vajinasında enfeksiyon belirdiğini, çocuklarını da geri almak istediği halde Jamie'nin buna razı gelmediğini söylüyor. Jamie, biz birbirimize yeteriz, diyormuş. Beri yandan Judy geçenlerde onun eski karısı Albertine'le gizlice randevulaştığına kulak misafiri olmuş. Herkes Albertine'i geri ister gibiymiş; temsilin yarı yerinde bırakıp gittiği Amatör Tiyatro Birliği bile onu bağışlamaya hazırmış. Oysa hiç kimsenin Judy'yi herhangi bir şeyden ötürü bağışladığı yokmuş. Nedenmiş acaba bu?

Lily, Judy ile Madeleine hakkında konuşmaya çalışmaktan vazgeçiyor.

Enid iş yerinde bayılıyor: Ayrımcılık (cinsel) karşıtı bir kararnamenin uygulanması konusundaki bir toplantının başkanlı-

ğını yaptığı sırada. Toplantıdaki işçi sendikacılarıyla yönetim delegeleri şaşkınlıkla bakışıyorlar. Geleceğin biçileceği kumaş bu mudur?

Bay Quincey, Cambridge'den Renee'ye telefon açarak Bayan Katkin'le konuşmak istediğini söylüyor. Buluşmalarının sıcaklığı hâlâ teninde tüttüğü için Bay Quincey Madeleine'le konuşmadan, hatta en iyisi bir kez daha yatmadan, rahat edemeyeceğini hissediyor. Onun evde olmadığını duyunca düş kırıklığına uğruyor.

Nerelerdeki, diye kıskançlıkla soruyor..

Philippa, Sam'in sekreteri, işe don giymeden gelmek için bugünü seçiyor. Bunun ayırdına varan Sam'in, Enid burnunda tütüyor. Sam, çağının serbestlik ortamından tam anlamıyla hoşnut değildir. Çıplaklığın erotik olmaktan çok klinik olup çıktığından kaygı duyuyor. Philippa'nın açığa vurulan kıllı kızıllığı, televizyonda gördüğü sayısız doğum sahnelerini çağrıştırdığı için Sam'e heyecan vermiyor. Canım Enid, diye düşünüyor Sam, öyle iyi, yakınmasız bir eş ki! Heyecan verici değil gerçi ama her zaman güvenilir; çok parlak değilse de huzur verici. Kendisi daha genç, daha seksi kadınları böyle ateşle arzularken Enid'den bunca şey beklemesi belki haksızlık sayılır ama Sam başka ne yapabilir ki? Onun yaradılışı böyle, işte. Bu arada oldukça ciddi sayılabilecek iki müşteriden gelen telefonlar emlak pazarının kıpırdanmakta olduğunu gösteriyor. Sam, biraz kendini toparlayarak, Philippa'nın sorunu şu ki pek o kadar genç sayılmaz artık, diye düşünüyor: otuzuna merdiven dayamış olsa gerek, su içinde!

Quelle horreur!

İyilik yapmaya her zaman hazır olan Lettice hademeye yardım ediyor, Hilary'nin Elişi Dersliğinin zemininde bıraktığı sarımsı sıvışıklığın üstüne kum serpiyor ve elde edilen zifosu

bir kovaya alıyorlar. Lettice, "Ne yemiş olabilir böyle?" diye şaşıp kalıyor. Lettice sabahki umarsızlığından sıyrılmıştır: yolda gelirken Tampak almış, havluyla kemeri kızlar tuvaletinde bırakmıştır.

Lettice şimdi yerdeki pisliği var gücüyle kazırken, içinden, "Doktor kızıyım ben," diyor. "Bedenin yan ürünleri karşısında ne tiksintiye kapılırım ne tedirginliğe." Beri yandan bu dayanıklılık ona annesi tarafından geçmiş de olabilir: büyük büyük annesi Alice, Winifred'in annesi, Margot'nun büyükannesi Alice, koluna, kendi elmas gibi parlatılmış safrakesesi taşlarından yapılma bir bilezik takardı. Koca Alice zangırdayarak bu bileziğini sallar ve ekmeğini kocasının takma dişleriyle çiğnerken, kendi ölümlülüğüne nasıl da kafa tutardı!

Lily surat sallandırmakta.

Eee, neden olmasın? Feci bir gün başlamış, oysa bunda onun hiç suçu yok.

Lily, uyuyan kocasına bakıyor ve ondaki ani çöküş karşısında dehşete düşüyor. Jarvis, şu haliyle, Lily'nin kendi çağına ve ortamına uygun değil gibidir. Yatak odası, pastel gri ve pembe renk tonlarıyla öyle genç, temiz ve taptaze, karyolanın pirinç oyması öyle zarif, çam ağacından tuvalet masasının üstündeki küçük kozmetik kavanozları öylesine pahalı ve cici cici (Lily'nin annesi İda, babayani Lanolin tüpleriyle yetinirdi) ki! Ve işte burada, güpegündüz, kaba saba, traşsız, horlayarak, bu adam yatmakta, bu koca, bu yaratık... ama bir "gece yaratığı" değil midir bu aslında? Evet, gerçi bütün paranın kaynağıdır o, gene de Lily'nin yaşamı, tümüyle, onun gündüzleri ayak altında olmamasına bağlıdır.

Lily Jarvis'i sarsıp uyandırıyor. Lily Jarvis'e, işe gitme zamanının geldiğini söylüyor.

Jarvis, "Lütfen bana ne yapacağımı söyleyip durma," diye homurdanıyor.

Lily suratını daha da sallandırıyor, çabaları böyle hakaretle karşılanırsa insan karşısındakine nasıl yardımcı olabilir?

Jarvis kızını anımsayarak, "Hilary nerede?" diye soruyor.

"Okula gitti," diyor Lily.

"Nereye gitti dedin?" diye soruyor Jarvis, öfkeyle.

"O istedi, ben de bıraktım, gitsin." Kaba erkekler yalan yanıt almayı beklemelidirler. Olaylar konusunda Lily'nin getirdiği yoruma tam olarak aklı yatmamakla birlikte Jarvis bunu sorgulayacak gönül gücünü kendinde bulamıyor.

"Bu kızın duygularında bir eksiklik var galiba," diye sızlanıyor.

"Öyle," diyor Lily. "Gitmezden önce limonlu musun kalanını olduğu gibi yalayıp yuttu, oysa musun üzerine, kimbilir nereden, bir sürü sigara külü yağmıştı. Benim annem ölse aklıma son gelecek şey, tıkınmak olurdu, herhalde."

Jarvis, "Onu okulun önünden karşılasam iyi olur belki de," diyor.

"Bulamazsın ki!" diyor Lily. "İki bin çocuk aynı anda dışarı fırlıyor. Resmen tımarhane!"

Alt katta Jonathon annesini isteyerek ağlamaya başlıyor. Mektupları daktiloya çekmekte olan Margot onu pekâlâ duymakla birlikte, ilk kez olarak, imdadına koşmuyor. Şımarık velet, diyor içinden, Jonathon merdiveni tırmanmaya başlıyor.

Jarvis Lily'yi tutup yatağa çekiyor, kucaklıyor onu. Lily'nin direnci kırılıyor.

"Bu kadar çok içmemeliyim," diyor Jarvis. "O zaman daha metin olabilirim."

Lily, "Zararı yok," diyor. "Hiç zararı yok. Elbet üzüleceksin. Daha önce kırıcı davrandığım için özür dilerim."

Jarvis, "Telefonun öbür ucunda her an Madeleine'i bulmaktan kurtulunca sen herhalde rahatlayacaksın," diyor.

"Çok doğru," diyor Lily.

Jarvis, "Şimdi tamgün üvey anne oluyorsun artık," diye uyarıda bulunuyor. "Sıkacak mı bu seni?"

Lily, "Ne münasebet," diyor ama sözleri kuyruklu bir yalandır. Küçük kardeşi Rose'un o sarışın, gür, kıvırcık saçları da Hilary'nin saçları gibiydi. Hilary'nin kuaför salonunun zeminine yayılmış saçları; Rose'un, kumlu, çıplak bir tahta zemine yayılmış saçları ve bir yandan homurdanıp dişlerinin arasından ıslık çalarak makas sallayan İda: şrık, şrık, o minnacık şeyin kafasında o kadar çok saç! Her yer saç içinde! Bu da nereden aklıma geldi şimdi, diye Lily şaşkınlığa düşüyor.

> Lily'yim ben, kasabın kızı, Rose'un ablası, on bin mil ötelere kaçmışım ama anılar gene de geri geliyor. Kocam üstümde yatmakta, eteğim yukarı sıyrılmış, her şey örselenmiş, bumburuşuk. Aldırma, aldırma; yaşamak demek her şeyi talan etmek değil mi zaten? Aman hiç anlayamamıştı bunu; kirletebilmek için temizlemek, temizleyebilmek için kirletmek döngüsü. Ben annemi aşmışım ki bu da bir şeydir elbet. Toplumsal ve cinsel olarak onun bir adım ilerisindeyim, işte hayatımın anlamı da bu.

Jonathon kapıda durmuş, annesiyle babasını hayretler içinde seyrediyor. Sararmıştır.

Lily, kocasının kollarından sıyrılarak, akşamdan kalma, diye düşünüyor; sabah sabah onca viski. Tıpkı babası gibi.

Aşağıda sokak kapısı çalınıyor. Margot yazısını bırakıp kapıya gidiyor.

Miss Maguire, çevresine kokular saçarak ziyarete gelmiştir; Bay Kominski'yi soruyor.

Margot, "Bay Kominski buradan on beş yıl önce taşındı," diyor. "Bay ve Bayan Katkin evi aldıkları zaman. Size yardımcı olabilir miyim?"

Eh, doktor karısısın ya işte, her zaman yardımcı? Ama şişmiş, yaralı bacakları, titreyen elleriyle bu zavallı ihtiyar kadıncağıza sunabileceğin hiçbir yardım yok, senin. Kocanın vardır belki ama senin, yok.

Miss Maguire ayaklarını sürerek uzaklaşıyor; kafası karışmıştır. Margot kapıyı kapatıyor, gelgelelim kapının açık durduğu sırada eve gizlice bir şey girmiş gibidir: daha doğrusu Madeleine'in varlığı odada açıkça hissedilmektedir; yoksa Madeleine'in ölüm haberini duymanın şokundan Margot yeni yeni mi kurtulmakta? Daha dün şuracıkta durmuştu, zavallı, ezilmiş yaratık, diye düşünüyor, işte şimdi de öldü; peki, bütün o mücadele, o öfke ne içindi?

Onun çocuğunu yanıma alırım, demedim ki hiçbir zaman, diye düşünüyor Margot. Hilary'ye bakacağımı açıkça söylemiş değilim, hiçbir zaman. Olacak iş değil ki zaten. Benim bakacak kendi çoluğum çocuğum var. O senin çocuğun, Madeleine, benim değil. Benimle hiçbir ilişkisi yok. Hiç.

Margot'yum ben, doktorun karısı, Winifred'in kızı, Alice'in torunu. Sımsıkı sarılmalıyım bu bilince. Unvanlarımızdan tanınırız biz.

Evet, bu eve gelmiştim bir kez, yıllar önce, öyle uzun yıllar önce ki anlamı kalmadı artık. O zaman sen buranın kraliçesiydin, Madeleine, ama ne külüstür bir kraliçeydin ya! Mülkünle daha çok ilgilenmen gerekirdi. Ben seni hiç ama hiç anımsayamıyorum. Tacındaki mücevherlerin ışıltısını hiç görmedim. Çok fazla cin içmekten midemin bulanıp başımın döndüğü aklımdadır: Jarvis'in peşi sıra, kıkır kıkır gülüp sendeleyerek üst kata çıktığım. O, benim önüme düştü, ben onun peşine. Onu izlediğim için suç bulunamaz a bana: kadının yaradılışıdır bu. Sana hiçbir şey borçlu değildim; hiç tanışmamıştım ki seninle.

Margot gene göğsünün sıkıştığını duyumsuyor, soluğunu almakta zorluk çekiyor. Hastayım ben, diyor kendi kendine. İşi bırakıp evime gitmeliyim. Margot yerinden kalkıp kapıya gidiyor ve merdivenden yukarı sesleniyor, kendi sesinden çok ninesi Alice'in sesine benzeyen, çatlak, ihtiyar bir sesle...

"Hilary nerede? Ne yaptınız Hilary'ye?"

Yetişkinlerin hiçbiri onu işitmiyor ki böylesi daha iyi. Onu yalnızca Jonathon duyuyor. Jonathon, tek başına, sarsak adımlarla merdiven başına geliyor. Gözlerini dikip hiç gülümsemeden Margot'ya bakıyor, derken sallanıyor ve dengesini yitirip düşecek gibi oluyor. Margot/Madeleine, kurtarmaya koşacağı yerde onun düştüğünü görmeyi umarak öylece duruyor.

Jonathon, cadının yardımı olmaksızın başının çaresine bakıyor, dengesini bulup kendini kurtarıyor. Gene de yüzü ağlayacak gibi buruşuyor, Jonathon aşağı inmekten vazgeçerek dönüp kendini güvenceye alıyor ve gene anababasının oda kapısında sessizce nöbete duruyor.

16

Margot öğle yemeğinde Philip'e, "Madeleine öleceğini biliyordu," diyor. Dana eti ve jambonlu payla salata hazırlamıştır. Lettice'le Laurence, bildik yemekleri görünce annelerinin kendine geldiğini anlayıp seviniyorlar. Philip yemeğini yerken *The Lancet*'le *BMJ* dergilerini okuyor. Karısı kapıdan girerken Philip ona bakıp gülümsemişti, böylece Margot, kahvaltı sırasındaki kavganın unutulduğunu, hiç değilse kendisinin bağışlanmış olduğunu biliyor.

Philip, "Öleceklerini söyleyen kimseler çok zaman sahiden ölürler," diyor. "Ama burada sihirli bir yön yok, öleceklerini söyleyip dururlar çünkü ölmek istiyorlardır; ölmek istiyorlarsa da genellikle ölürler. Şöyle ya da böyle."

Margot, "Kazaydı," diye kocasına karşı çıkıyor.

"Kabak lastik kaza değildir," diyor Philip. "İhmaldir. İnsan yaşamak istiyorsa eskimiş arabalarla otoyola çıkmaz."

Margot karşılık vermiyor. Philip'in dediği doğrudur.

Philip salata çanağında yeni bir çatlak keşfederek sızlanıyor.

Lettice, dana etiyle jambon payının hamurdan kabuğunu (formunu koruma hatırına) sıyırıyor ve bu hamurun gerçekten gerekli olup olmadığını sorguluyor.

Laurence onun bıraktığı hamuru kendi tabağına alıyor ve çekim quark'larının varlığı konusunda fikirler yürütüyor.

Philip ketçap istediğini söylüyor, Lettice ceviz içi turşusu var mı, diye soruyor, Laurence tuzluğun boşalmış olduğunu fark ediyor. Yemeğin ilk on dakikasında Margot yaklaşık beş kez yerinden kalkıyor. Beşincisinde ev halkına dönerek, "Yorgunluktan şuracıkta düşüp ölsem," diyor Margot/Madeleine, "sanırım hiç biriniz cenazeme gelme zahmetine bile katlanmazdınız."

Allahtan ne Philip, ne Laurence ne de Lettice bunu duyuyorlar; ya Margot/Madeleine'in sesi (henüz) çok yüksek çıkmadığı için ya da kendi yaşamlarıyla haşır neşir olduklarından, Margot'nun yaşamıyla ilgilenecek halleri olmadığı için.

"Bak," diyor Lettice. "Yeşil sinek. Boş ver." Sonra yeni ulaştığı statünün, aybaşı olmasının verdiği bir hontlukla, bu saydam yeşil yaratıklardan iki tanesini resmen yiyerek erkek kardeşini dehşet içinde bırakıyor.

Laurence, "Bu ülkede her yıl altı kişiyi inekler öldürüyor," diye bilgi sunuyor, hiç nedensiz. "Dört kişi de şampanya mantarı yüzünden kör oluyor."

Lettice, "Elişi dersinde bugün biri kusmuş," diyor. "Temizlenmesine ben yardım ettim."

Margot topallayarak, yeni bir şişe kremalı Heinz marka salata sosu almaya gidiyor, sonra dönerek kocasına Margot/Madeleine sesiyle hitap diyor:

"Bence Hilary'yi yanımıza almalıyız; bizimle oturmalı."

"Sen delirdin herhalde," diyerek Philip gene gazetesine dönüyor ve Margot'nun bacağındaki ağrı kötüleştikçe kötüleşiyor, soluğu tıkanıp hırıltılı çıkmaya başlıyor. Margot, kocasıyla neden evlendiğine akıl erdiremeyerek şaşkınlığa düşüyor, sonra anımsıyor: gebeydi de ondan.

Öğleden sonra Margot kocasının gömleklerini ütülüyor.

Saat yedi. Bonsoir! Akşam yemeği saati. Çoban payı var ama domates salçası kalmamış, bütün dükkanlar da kapanmış.

Bonsoir!

Clarence vardiyasının ikinci yarısına başlıyor. Morgun içinde hava kıpırtısız ve ağır: seramik ve formika yüzeyler hijyenik değil de yağlı görünüyor. Arthur –hiç yapmadığı şey– sofrasını toplamamış. Clarence'in gözüne her şey, süpürülüp silin-

mesi gerekmiş gibi gözüküyor: ölümünden sonra annesinin evi de ona böyle gelmişti. Uzun uzun bacaklı ölü örümcekler, kırık dökük, köşelere süpürülmüş; boş bekleyen tekerlekli yataktan yere pas zerrecikleri dökülüyor; bembeyaz ütülenip kolalanmış olarak raflarda durması gereken kefenler yerde karmakarışık, gri yığınlar oluşturuyor. Nasıl gelmişler buraya? Clarence kefenlerden birini alıp katlamaya başlıyor ama kefen tek kişinin katlayamayacağı kadar büyük, genişliğine Clarence'in kolları yetişmiyor. Clarence kefenleri oldukları yerde bırakıyor. Başkasının işi bu, diyor içinden, benim işim değil. Ben burada ölmüşlerin bekçisi olarak bulunuyorum, temizlikçi olarak değil.

Clarence, Piskopos Berkeley'in yapıtları üzerine hazırladığı çalışmayı açıyor ama aklını dersine veremiyor. Havada tuhaf bir koku var... ne kokusu ki? Diş macunu mu? Diş temizleme tozu mu? Clarence uzun tüylü, bakımsız bir köpek gibi havayı kokluyorsa da kokunun kaynağını çıkartamıyor. Clarence dişlerini ovmak huyunda değildir. Kız arkadaşına, "Tanrı bizim dişlerimizi ovmamızı isteseydi, parmaklarımızın ucunda fırçayla yaratırdı," dediği duyulmuştur. Clarence'in dişleri kef kaplı, sarımtrak yeşilimsi renkte ama sapasağlamdır. Clarence'in kız arkadaşı düzenli olarak dişçiye gidip dişlerini temizletir, dişlerinin arasını her gün ince diş ibrişimi ve kürdanla kurcalar, gene de durmadan ağrıyıp çürüyen, çok duyarlı dişleri vardır. Diş temizleme tozu kokusu Clarence'in aklına kız arkadaşını getiriyor ve içini bir şehvet sancısıyla burkuyor.

Şimdi Madeleine'in naaşına, gerektiği gibi doldurulmuş, yeni kimlik kağıtları iliştirilecek. Clarence bu nahoş görevi yerine getiriyor. Kendisi erkek ölüleriyle uğraşmayı yeğler. Madeleine'in gözleri yumulu. Madeleine çevreye kulak kabartır gibidir. Rezeleri gevşemiş olan gözleri açıldığı zaman Madeleine çevresini gözler gibi duruyor. Gene de, dinlemesi gözlemesinden yeğdir, diye düşünüyor Clarence.

Clarence'in babası İkinci Dünya Savaşında bir bacağını yitirmişti; Clarence'in annesi, kocasının yokluğunda huysuz, pasak bir kadın olup çıkmıştı. Clarence, babasının (annesine göre) aşırı cinsel isteklerinin doyumlanması sırasında dünyaya geldi. Babası, başına açılan dertlerin karşısında uzun uzun diz dövüp vahvahlanırdı. Annesi, ölünceye değin kocasını bağışlamadı.

Clarence de Goliath gibi, kadınların yakınma ve sitemlerine alışıktır.

"Verdiğin parayla nasıl idare edebilirim? Sen bütün gün işte sin, ben delikanlı bir erkek çocuğuyla nasıl başedebilirim? Ev elbette dağınık olacak; sizin yaptığınız yayıntının altından kalkacağım diye aklımı oynatıyorum. Oğlanla biraz futbol falan oynasan saçlarını böyle uzatmazdı. Tahta bacağın acıtıyormuş ama elinin sıkılığından kıyıp bir yenisini de almıyorsun, şöyle paslanmaz çelikten; eklemli, hatta parmaklarını oynatan cinsten. Canavarsın sen, öyle hor kullanıyorsun ki beni! Hain adam! Savaşa iki bacakla gidip tek bacaklı döndün, hem de bir an önce evine dönmek için acele falan da etmedin. Hayvan! Nasıl koca ayol bu? Ne kara yazım varmış! Ah, kalbim, zavallı kalbim..."

Tıka kulaklarını Clarence, koro gene başladı. "Bu kadını kim öldürdü, bu göğsü ezilmiş ama yüzü kusursuz, zavallı kadını?" Annesi uykuda, gözleri kapalı, sessiz. "Kim öldürdü bu kadını ya da öldürmediyse bile, kim yolladı onu ölüme? Birisi onu canından bezdirmiş olmalı, bir erkek, bir canavar, hayvanın biri. Kim? Sen miydin? Clarence? Suç sende miydi, sırf erkekliğin yüzünden, sakalın, sararmış dişlerin (dişlerini fırçalaman için annen nasıl da yalvarırdı sana!), inat olsun diye uzatılmış saçların yüzünden?"

Clarence, Madeleine'i gene dolaba, duvardaki o küçük, soğutulmuş hücresine kapatıyor.

Yat yattığın yerde, Madeleine. Rahat dur; Lily'yi aklına getirme. Suç onda mıydı, gerçekten? İnsanlar ancak ellerinden geleni yapabilirler bu dünyada, çalmak zorunda oldukları şeyleri çalarlar yalnızca. Koca, sevgili, çocuk.

Hayır. Hilary olmaz. Benim çocuğumu çalamaz. Asla.

Bon appetit!

Lily, kenarı tuzlandırılmış bardağına pembe bir içki boşaltıyor. Madeleine onu asla sarsamayacak. Lily'nin içinde bir şeyler zaten ölmüş mü acaba? Bu yüzden mi zihnine bir ölümün sızmasını hiç yadırgamıyor?

Lily'yi sonunda bir hanımefendi yapan, kasap havası olmuştu, anavatandan gelme kibar annesi değil. Lily'yi savaş yıllarının Yeni Zelandası'ndaki o beyaz kumlarla azgın askerlerden kurtaran, iyi bir paralı okula yollayıp çiçek yapmasını öğreten, babası olmuştu. Babası nasıl mı yaptı bunu? Yıllar önce, Karl Kominski'nin kızkardeşi Renate'nin ona verdiği borç parayla. Lily'yi İngiltere'ye, anayurda, güvenliğe götüren yolculuğun parasını kasap babası ödedi. "Prensesim," diye diye Lily'yi prenses yapan, babası oldu, öyle ki sonunda kız aldığı mesafeyle babasını çok gerilerde bıraktı, neredeyse unuttu gitti. Lily şimdilerde annesine, o İngiliz göçmenine mektup yazar ama babasına, iki parmağının ucu kesilip geriye fallus biçimi iki güdük parmakla kalmış olan emekli kasabı arayıp sormaz.

Bon appetit!

Margot, Philip, Laurence ve Lettice'in en sevdikleri yemek olan çoban payının yanına koyacağı donmuş bezelyeleri pişirmek için su ısıtıyor. Perdeler örtülmüş, içerisi kuytu ve sevimli.

Margot, seni hinoğlu hin kaltak, diye Madeleine şimdi çığlık çığlık bağırıyor: kimsenin bilmediği sırrınla, kendini beğen-

miş "eş", örnek "anne" havalarınla seni ikiyüzlü karı... her şeyi başlatan sen oldun. Şimdi aklıma geliyor. Paltoların altında, Jarvis'le birlikte. Sendin. Bana borcun var senin, öyleyse şimdi Hilary'ye kanat ger.

Margot irkiliyor, acı duyuyor, göğüs geçiriyor. İçinde bütün dünyaya karşı öyle bir garez ve öfke dalgası kabarıyor ki bu arada Hilary, Hilary'cik unutulup gidiyor.

O akşam Hilary'yi bağrına basmak da Renee'ye düşüyor: çocuk aşıklısı, erkek düşmanı Renee, Hilary'yi kucaklıyor, usul usul sallanıp usul usul mırıldanarak çocuğa gözyaşı dökebileceği bir yer sağlıyor.

"Tamam, tamam," diyor Madeleine onların kulağına. Oradan mı geçiyor yoksa? "Şimdilik tamam ama uzun süre için değil." Her neyse, Hilary gözyaşlarını kurutuyor, Renee de, acaba ev sahibi Madeleine'in bodrumdaki iki odasını da bana kiralar mı, diye düşünmeye başlıyor. O zaman kızlarının velayeti için yeniden mahkemeye başvurabilir. Yargıç onun son başvurusunu, konutunda kızlara yeterli yer olmadığı gerekçesiyle geri çevirmişti ama Renee şahsen gerçek nedeninin kendi –açıkça ortaya vurduğu– biseksüelliği olduğuna inanıyor. Renee, kocamın heteroseksüelliği evliliğimizi benim homoseksüelliğimden daha çok zedelemiştir, demek istiyorsa da bu hiç kimsenin umurunda değil gibidir. Kocası kızlarının velayetini almış, şimdi onlara baktırmak için peşpeşe *au-pair* kızlar tutmakta ve elinden geldiğinde onlarla yatmaktadır. Renee'nin kadın arkadaşı Bonny de kocasıyla Renee arasında bocalayıp duruyor, hangisini yeğlediğine karar veremiyor: Renee'yi daha dinlendirici, kocasını ise daha heyecan verici buluyor. Bonny ancak on sekizinde.

Renee, Hilary'yi Jarvis'le Lily'nin yanına gönderiyor ve geleceği bir karara bağlanıncaya değin kobaya bakmayı üstleniyor.

Kimi ölümler bizi sarsar; kimileri sarsmaz. Bir arkadaşımız ölür, oralı olmayız; belki daha az yakınımız olan bir başka arkadaş öldüğündeyse kendimizi ölmüş görür, yas tutup ağlayarak saçımızı başımızı yolar ve kendimizi cenaze törelerinin çılgınlığına kaptırarak ölünün en yakını kimdi, kim en çok acı çekiyor, diye yarışa gireriz, ta ki zamanın geçişi ya da daha doğrusu ölen kişinin yaptığı ziyaretler bu uğursuz zinciri kırar ve biz, en sonunda, ölmüşleri rahat bırakmayı öğreniriz.

Hepimiz birbirimizin birer parçasıyız. Ayrılığın acı vermesi doğaldır.

Renee, Madeleine'in ölümüne pek o kadar yanmıyor, işin aslı bu. Renee, bunun böyle olacağı belliydi, diye düşünüyor belki de. Renee o yepyeni beyaz bluzunu Madeleine'e ödünç verdiğine pişmandır; bluzun kalıntılarının, Madeleine'in –şimdi beyaz kefenle örtülü duran– paramparça etlerine karışmış olacağını Renee üzgünlükle kestirebiliyor. Renee, Madeleine'in dirisine karşı duyduğu biraz sabırsız gene de dostça sevecenliği Madeleine'in ölüsüne karşı da duyuyor.

İşte kibir dediğin şey, buraya kadar, diye düşünüyor Renee. Madeleine en sonunda, bütün o çeşitli, zavallı heteroseksüel isteklerinden ötürü cezaya çarptırılmıştı.

Madeleine, yırtıcı erkek hayvanın zevki için süslenip püslenmiş, kurbanlık kuzu gibi giyinip kuşanmış, şimdi kasaptaki koyun etleri kadar ölü.

Bon appetit!

Vardiyası sona erdiğinde Clarence yüksek sesle, yiğitçe, "İleri, İsa'nın Askerleri" diye bir şarkı tutturuyor ve kulaklarındaki vınlama diniyor.

17

YENİDEN GÜNAYDIN

Yani, söz gelişi.

Margot, hepsi bu mu, diye düşünüyor, çökük gözlerle uyandığında, hayatım bundan ibaret mi olacak? Çocuklarım büyüyecek, kocam şişmanlayacak, ben de gün günden daha can sıkıntısına boğulup daha can sıkıcı olacağım.

Vefasız, doyumsuz Margot! İçinden kocasını çimdiklemek geliyor ama elleri utangaç, hiç beklenmedik bir okşayışla kocasının apış arasına doğru kayıyor; derin, ağır bir uykuya dalmış olan kocası bu okşayışa karşılık vermiyor.

Margot, öfke içinde, yataktan kalkıyor.

Kısık gözlerle aynada kendisini süzerek, bütün bu huysuzluklar cildimi mahvediyor, diye düşünüyor. Cildi, o her zamanki fındık rengi, çilli, sağlıklı görünümünü yitirmiş, sarımsı bir renk almış gibi geliyor ona.

Telefon çalıyor. Margot telaşlanıyor. Kötü haber, olmayacak kadar erken saatte gelir ya da olmayacak kadar geç saatte. Neyse ki arayan, Margot'nun arkadaşı Enid'miş, kocası Sam uyanmazdan önce konuşmak istemiş. Enid gebe olduğunu sanıyormuş. Acaba doktor karısı Margot bunu olası görüyor muymuş?

"Ben senin hap kullandığını sanıyordum," diyor Margot.

Enid, "Geçen ay bıraktımdı," diyor. "Zahmetime değmiyordu ki! Şu son zamanlarda ayda bire, bilemedin ikiye düşmüştü, eh, benim yaşım da genç sayılmaz artık. Otuz dokuz yaşındayım, ne olsa."

Margot, "Çocuk yapmak için geçkin sayılmaz ki bu," diyor ve içine öyle bir kıskançlık saplanıyor ki, kendi de şaşıp kalı-

yor. Koca ve meslek sahibi Enid şimdi bir de çocuk sahibi mi olacak?

"Sam ne diyor?" diye Margot soruyor.

Enid, "Sam'e söylemedim," diyor küçümseyen bir sesle: Margot şimdiye değin onun kocasından konuşurken böyle bir ses tonu kullandığını hiç duymamıştır.

"Gel de Philip'e görün, bari," diyor. "Bu konularda çok iyidir. Yani onunla evli olmadığın sürece, elbet."

Enid de Margot'nun Philip'ten konuşurken böyle bir ses tonu kullandığını şimdiye değin duymamıştır.

"Kendim test yapmayı yeğlerim," diyor Enid. "Hani reklamlarını görüyoruz. Bir ihtimal, erken menopoz da olabilir, keşke öyle olsa. "Sam'i bir bebekle düşünebiliyor musun?"

İyi sabahlar!

Lily, Hilary'ye, "Evde oturup somurtmakta yarar yok," diyor, pratik bir tavırla. "Okula gitsen çok daha iyi olurdu. Sırf içinden öyle geliyor diye okulu asıp duramazsın."

Sahiden de, okulu asınca neler olduğuna baksanıza! Lily, saçını kestirmek için Hilary'yi okuldan kaçırınca arkası nasıl geldi! Madeleine eski evine gitmek hakkını kendinde gördü; onunla doktorun karısı arasında uğursuz bir bağ oluştu ve işte şimdi de durum meydanda. Hilary'nin o güzelim saçlarının kuaför salonunun zeminine yığılıp kalması dikkatten kaçmamış, demek! Keşke okulda kalaymış güvenlik içinde, yani o apartman topuklarıyla olabildiği kadar güvenlik içinde.

Lily bunları hissediyor, iş işten geçtikten sonra.

Bu sabah Jarvis; naşın kimliğini saptamaya, Custerley'e gitti. Hilary de gitmek istiyordu ama bırakmadılar. Hilary bunun üzerine yataktan çıkmadı ve okula gitme saatini geçirdi. Lily, gözü yaşlı üvey kızını kahvaltı sofrasına çekebilmek için

resmen sokağa çıkıp şekerli buğday gevreği almak zorunda kaldı! Lily, çayhaneci hanımın kızı, ikramcılıktaki inceliğini ortaya seriyor: bunda onun üstüne yoktur.

Şimdi Hilary, "Ben onun öldüğüne hiç inanmıyorum ki!" diyor, nefes nefese tıkınarak. "Ortada bir yanlışlık var. Annem bana hiç ölmüş gibi gelmiyor."

Lily, "Gerçekleri kabullenmeliyiz," diyor. Ne gerçeği? Lily'nin küçük kardeşi Rose, yüzüstü, kayalar arasındaki suda boğulmuş; çok, çok eskiden, bu da gerçek miydi? Evet ya, hem de korkusuzcasına, hatta sevinerek kabullenilmesi gereken bir gerçek. Olayın elverişliliği annenin acısını bile köreltmişti. Rose Bebe'nin ölümünden sonra, artık yollu yolunca cezalandırılmış olan anne kocasına, Lily'nin babasına dönebilirdi, onun o ezici aşkına: kullandığı bıçaklar kadar yalın, deştiği etler kadar sert ve bu etleri incelikle ayırıp saran, dilip asan elleri kadar duyarlı: İda'nın kocası Yeni Zelanda'nın en iyi kasabaydı, herkesin bildiği üzere. Zavallı İda! O ki bir avukatla, bir bilim adamı, bir sanat tarihçisiyle evlenmiş olmalıydı, et bağıyla Adalar Körfezindeki bir kasaba bağlanıp kalmış olsun! Ve işte yıllar sonra Lily, annesinin başaramadığını başarmış: Bir İngiliz mimarıyla evli. Gene de Lily'nin annesine duyduğu tek şey gururlu ve hain, bir tuhaf öfkedir.

Hilary, "Babam annemi tanımayabilir," diyor. "Öyle çok oluyor ki onu görmeyeli."

"Saçmalama," diyor Lily.

Babasının kızı, "Babam annemden hoşlanmazdı bile," diye ısrarla konuşuyor. "Bir yanlışlık yapabilir."

Lily, "Babam annenden elbette hoşlanırdı," diyor, yalan söylediği için her zamanki gibi öfkeli. "Onunla evlenmişti ya."

Lily bunu şimdiye değin hiç söylememiş, hiçbir zaman tam olarak itiraf etmemiştir. "Madeleine'le Jarvis arasındaki evlilik de sahiciydi, başka bir zaman diliminde var olmuş olması-

na karşın, kendi evliliği kadar sahici. Ya da tam böyle değilse bile, kendi annesiyle babasının arasındaki evlilik kadar sahici. Bunu kabullenmek Lily'yi yumuşatıyor. Lily, "Zavallı Hilary," diyerek, o serin elini uzatıp Hilary'nin terli, yumrulu tenine dokunuyor. Ama Hilary geri çekilerek, "Keşke saçımı kestirtmeseydim," diyor yalnızca. "Herkes bana baktı, beni gösterip gülüştü."

Lily, "Hiç sanmıyorum," diyor ya, böyle olduğunu çok iyi biliyor, tabii. Hilary biraz neşelenerek, "Neyse, şükür ki Jonathon var," diyor. "Onu gezmeye götürebilir miyim?"

"Götürmesen daha iyi olur," diyor Lily, kendisinin de bilmediği bir şeylerden korkarak.

Hilary, "Neden ama?" diye direniyor. "Salıncaklara gitmeye bayılıyor."

Lily, "Olmaz," diyor sertçe, işte bu kadar.

Hilary de iskambil kağıtlarıyla pasyans açmaya başlıyor, zaman uzasın da ölüm olayıyla şimdiki zaman bilincinin arasını açsın diye bekleyerek. Ona öyle geliyor ki yaşanılan bugünün, öteki günlerle birleşerek geçmişin gerilerde kalan imgeleri arasına yerli yerince, üzüntüsüzce oturabilmesi için, ömrünün ta sonuna kadar uzayıp gitmesi gerekecektir. Hilary seksen, doksan yaşlarına geldiği zaman, acı duymaksızın, "Ha evet. Ben annemi on dört yaşındayken yitirdim. Bir araba kazasında öldü," diyebilecektir belki de.

Madeleine en yakını tarafından görülüp incelenmeye hazır, tekerlekli arabasıyla dışarı çıkartılıyor. Tangır, tungur. Gözleri, pıt, diye açılıyor.

Aa, merhaba!

Jonathon'un biraz ateşi çıkıyor. Burnu akmaya başlıyor. Gözleri baygın, şiş. Keşke adeti olduğu üzere üvey kardeşiyle annesi arasında bir yere sahip olan Hilary ile birlikte salıncaklara gideymiş.

Lily biraz bahçede çalışıyor, budama falan yapıyor. Dikenler arasında şırık, şırık. Ellerinde beyaz eldiven var. Jarvis'in Madeleine'i (ölü ya da diri) görmeye gitmesi... hiç hoşuna gitmiyor. O, bu işe yıllar önce son verdiğini sanıyordu.

> Ey, Lily'yim ben, çayhaneci bayanın kızı, yorgun Amerikan askerlerinin göz bebeği. Kıyıya vurmuş yığın yığın dikenli beyaz kütüklerin, dalların arasındaki rengi atmış küçük kız, kimsenin görmediği, yokluğunu kimsenin hissetmediği... onlar öylesine iri o arayan, atak elleriyle, bense öyle ufacık, dar kalçalı, minik göğüslü. Yaşım Hilary'den büyük değildi.

Lily, Hilary'de içgüdü namına bir şey yok, diye düşünüyor dudak bükerek: gerçi Lily'nin yeniyetmeliğindeki içgüdülerinin Lily'ye ne hayrı dokunduğu şimdi, yılların ardından bakınca pek belli değil ya! O sırada Lily ne istiyorsa, Lily'nin neye ihtiyacı varsa Lily onu yapmıştı. Neyse ki Lily gebe kalmayacak kadar küçük, gelişmemiş, çelimsizdi. Hilary ilk fırsatta gebe kalacaktır, diye içinden geçiriyor Lily: tipi öyle onun, her yönden savruk, taşkın, duygularını dışa vurmaya meraklı.

Hilary'yi doğum kontrol hapına başlatmalıyım, diye düşünüyor Lily. Bundan sonra onun yetiştirilmesinin hiç değilse bu yönü benim denetimimde olacak.

Jarvis, neredesin?

Jarvis, ortalarda olmayan baba! Kızını karısının tahribatından korumaya hiç mi gücü yetmiyor? Nasıl ki kasap da, elinden alınıp götürülen kızını koruyamamıştı, değil mi?

Ha, demek buradasın, Jarvis.

Jarvis, Madeleine'in yüzüne bakıyor. Ölmüşlerin yüzlerinin nasıl olduğu konusunda hiç fikri yoktu. Ama işte Madeleine buracıkta, hem de yüzünde tam onun hatırlamak istediği gibi

bir ifade var: kırıcı değil gönül alıcı bir şey söylemek üzereymiş gibi duruyor. Son derece isabetli bir anda dondurulmuş bir kare. Sorun şu ki Jarvis, Madeleine'in, deyim yerindeyse, selefiyle yaşadığı için kendi kendini yalnızca kötü zamanları anımsamaya alıştırmıştır.

Arthur'a dönerek, "Ölmüşlerin bundan daha ölü durduklarını sanırdım," diyor.

Arthur, "Çoğu öyledir zaten," diye karşılık veriyor. Bacaklarında bir sancı var, ölülerin kokuşmuşluğu daha çabuk yıkanıp arınabilsin diye sert yüzeylerden oluşan soğuk zeminler üstünde Arthur bir ömür geçirmiş.

Jarvis, Madeleine'in yanağına dokunmak için elini uzatıyor.

"Yapma," diyor Arthur sertçe. "Lütfen ölülere dokunma."

Gelgelelim Jarvis dokunmuştur bile.

"Soğumamış," diyor Jarvis. Sonra, ferahlamışçasına, "Yok," diye ekliyor. "Parmaklarım metalin soğukluğuna alışmıştı da ondan. Metale kıyasla sıcak geldi. Neyse, işimiz bitti, sanırım."

Jarvis, Madeleine'in ölü olmasını mı istiyor, diri olmasını mı?

Madeleine'in dirilme olasılığı onu sevindiriyor mu yoksa düş kırıklığına mı uğratıyor? Heyhat, Jarvis Madeleine'in bir selamet ölmüş olmasını yeğler gibidir. Madeleine'in yanağı soğudukça –ya da kendi parmakları ısınmaya başladıkça– rahat bir soluk alması bunu kanıtlıyor. Gerçi Madeleine'in ölüm biçimi ve kendisinin bunda oynadığı rol Jarvis'i çok sarsıp üzmüştü, bu da yadsınamaz; Jarvis bunu yadsımayı zaten istemez.

Jarvis gerekli kağıtları dolduruyor. Arthur bir cenazeci adı veriyor. Sorgu duruşması bir formaliteden ibarettir ve ertesi gün yapılacaktır.

Mevtanın hiçbir yakını yok. Hilary bile Madeleine'in sayılmaz, artık. Boşanma mahkemesi onun velayetini Jarvis'e teslim ettiğinden bu yana.

Madeleine nasıl da hazin biçimde eksilip tükenmiş olarak ayrılıyor bu dünyadan!

Oysa Jarvis, ileriye bakınca görebildiğimiz üzere, bu dünyadan nasıl da zenginlemiş olarak ayrılacak; yaradılışı, erkek oluşu, yaşamak ve sevişmek için duyduğu istek, ev yaşantısına ve bu dünyanın ufak, gündelik nimetlerine duyduğu bağlılık sayesinde: Madeleine'in, gururu ve gençliği yüzünden elinin tersiyle ittiği şeyler.

Nasıl da haksızlık, bütün bunlar! Erdem ne az ödüllendiriyor bu dünyada. Soğuk zeminleri ve daha da soğuk sakinleriyle, köşelere süpürülmüş uzun bacaklı ölü örümcekleriyle o beyaz boyalı odanın havası yeniden bir yorumlar, itirazlar ve tartışmalar esintisiyle kıpırdamıştır. Sanki Madeleine'in, yaşarken pek umursanmayan bedeni ölünce bir tür grup-enerjisinin, bir toplumsal yoğunlaşmanın, ortak bir "konsensus" arayışının odak noktası olup çıkmıştır: topluluklarımızı, yavaş da olsa ilerleyip iyileşme yolunda şu ya da bu yöne doğru ağır aksak hareketlendiren türden.

Haksızlık bu!

Jarvis'in cenaze töreni görkemli ve kalabalık olacak; bu, onun, pek de yerinde, bir hedefidir. Jarvis şimdi Madeleine'in cenaze töreninin nasıl tenha ve kasvetli olacağını düşünmek bile istemiyor. Jarvis orada bulunup izleyecek mi bunu? İzleyen birileri olacak mı? Yoksa Jarvis Madeleine'in ölüsünün kaldırılmasına da sorgu duruşması gibi bir formalite gözüyle mi bakacak; toplumun, üyelerini belirlemek, herkesi saymak, numaralamak, herkesin listesini çıkarıp başlangıçlarını, ortalarını ve sonlarını, bütün doğumları, evlenmeleri,

ölümleri (bir yandan bu olayların niteliğini gözardı ederken) bir bir kayda geçirmek konusundaki kararlılığının bir göstergesi mi sayacak?

Jarvis karar veremiyor. Duyguları altüst olmuş, burnu akmaya başlamıştır, Londra'ya dönerken otoyolun orta refüjündeki kırık ve yıkıkları marazlı bir ilgiyle izliyor. Madeleine burada mı, yoksa şurada mı ölümle yüz yüze gelmiştir? Otoyoldan çıkıp bir meyhane buluyor, iki duble viskiyle bir jambonlu pay yiyor. Daha bir rahatlıyor, Jarvis kilo almaya başladı.

Haksızlık bu!

Kimileri, Madeleine gibi, Lily gibi, ne isterlerse yerler ama gene de ince kalırlar. Kimileriyse, Jarvis gibi, bir etli pay yiyince göbek salarlar.

Arthur yerinden kalkıyor ve gidip pencereyi yeniden kapatıyor. Uzun bacaklı örümcek ölüleri sert bir esintiyle pervazdan savrulup paramparça olmuşlar. Birileri, diye düşünüyor Arthur, birileri gelip gelip pencereyi açıyor olmalı. Bunun böyle olmadığına inanıyor ama böyle olduğunu biliyor. Madeleine'in naaşı buradan gidince Arthur sevinecek. Morg görevlisi olarak çalıştığı bunca yılda bilemediniz üç ölü konusunda böyle tedirginlik duymuştur, gene de duygularının kalıplaşıp kesin fikirlere dönüşmemesini, özellikle de kesin sonuçlara varmamasını yeğliyor, ölü ölüdür yoksa Arthur'un işi, yapılamaz olup çıkar.

Haksızlık bu!

Telefonla eş bulma servisi Bay Quincey adına Madeleine'in adresini bulmaya çalışıyor. Renee'yi buluyor, sonra Bay Quincey'i arayıp randevulaştığı kadının maalesef ölmüş olduğunu bildiriyorlar. Bay Quincey ağlıyor ve bu onu avutuyor. Yalnız geçen bir yaşamda kişinin yasını tutacağı birisi olması da bir şeydir. Bir süre sonra Bay Quincey Renee'yi arayıp cenaze tö-

reninin tarihiyle yerini öğrenmeye çalışıyor. Cenazeye gelmek istediğini söylüyor. Gelgelelim Renee soğuk konuşup onu başından savıyor. Bilmiyormuş, duymamış, zaten kendisi cenaze törenlerine inanmazmış. Madeleine de inanmazmış sağlığında, ölü ölüdür. Cesetler belediyece alıp götürülmelidir; Renee Madeleine'in böyle konuştuğunu duymuşmuş, kaç kez.

Sonra Bay Quincey hangi sıfatla bulunacaktı Madeleine'in cenaze töreninde? Hem zaten Madeleine o akşam Cambridge'e gitmeyeydi şimdi hayatta olacaktı ve cenaze törenine falan da gerek kalmayacaktı.

Bay Quincey'nin de aklına gelmiş olan bir nokta.

Haksızlık!

Bay Quincey telefonu kapattığında karnına müthiş bir sancı saplanıyor, öyle şiddetli bir sancı ki Bay Quincey holde, inildeyerek yere yığılıyor. Pansiyon sahibesi doktor çağırıyor, doktor ambulans. Hastanedekiler peptik ülser tanısı koyuyor, sancıyı dindiriyor, hastayı, testler yapılsın diye alıkoyuyorlar. Hastaneye Bay Quincey'nin hoşuna gidiyor; sıcak, dost, kalabalık bir yer. O gece adamcağız evdekinden çok daha iyi bir uyku çekiyor, koğuştaki ardı arkası kesilmeyen mırıldanmalar, öksürme nöbetleri, çeşit çeşit solumalar, yetim yurtlarında geçen çocukluğunun arkadaş kalabalığıyla dolu yatakhanelerini çağrıştırıyor. Gece hemşiresi ona Madeleine'i anımsatıyor.

Haksızlık! Bir hap atlamaya gör, bak başına neler geliyor!

Enid bir Evde Gebelik Testi almış. Bu, kapağı bir büyüteç olan, cici, saydam bir kutudur; içine, daha bile cici bir tüp yerleştirilmiş; tüpün içindeki şu ve bu kimyevi maddelerden oluşma karışıma sabah uyanınca bir damla idrar katılacak. Bu idrar katılıp karıştırıldıktan sonraki iki saat içinde tüpte-

ki sıvı dibe çökerek güneş tutulmasına benzer bir görünüm, yani bir ateş çemberiyle sarılı koyu renk bir yuvarlak oluşturursa, ee, demek ki Enid gebedir.

Enid yataktan kalkınca testi başlatıyor. Daha saat yedi olmadan sonuç kesinleşmiştir. Güneş tutulmuş: korona, karanlık yuvarlağın çevresinde ateşli bir güzellikle yalazlanıyor. Enid gebe.

Enid Sam'e kahvaltı tepsisini götürüyor. Anababası Enid'in Sam'le evlenmesini hiç istememişlerdi. Bunun nedeni, Enid'in babasının Sam'e asla güvenememesi dışında, kesin olarak hiç açıklanmamıştı. Ama Enid'in babası zaten kimseye güvenmezdi ki! Enid evin tek çocuğuydu. Dünyaya geldiğinde babası elli, annesi kırk bir yaşındaydılar, Enid sessiz, uslu, becerikli bir çocuktu, tepsi taşımaya da pek alışıktı. Oradan oraya, aşağıdan yukarıya, içeriye dışarıya, kahvaltılar, çaylar, gece kakaoları. Sağol, bir tanem. Zehir katmadın ya buna? Keh, keh.

"Sen çok iyi kızsın, Enid," diyor Sam, donsuz Philippa'yı, annesiyle çay içerken gördüğü düşlerden gönül rızasıyla uyanarak.

Enid sevinerek; "Teşekkür ederim, Sam," diyor.

Sam işe giderken şöminenin üstündeki cam kutunun ayırdına varıyor. "Ne cici şey!" diyor. "Nedir bu?"

Enid, "Masa süsü," diye yanıtlayınca Sam biraz şaşırıyorsa da üstünde durmuyor.

Sam'le Enid çocuk yapmamaya yıllar önce karar vermişlerdi. Gebe kadınlar Sam'de genel olarak dehşet uyandırır: karınlarındaki çatlaklar, bir daha kurtarılamamacasına bozulmuş memelerdamlar, çocuk bezleri, yerlere atılmış oyuncaklar. Sam çocuk emzirme düşüncesini acayip ve ürkünç bulur. Ve bütün bu sefilliğin verdiği sonuca: iş yerinin penceresinin önünden küfürleşerek, itişip kakışıp sigara içerek geçen, çeşitli renk ve mez-

heplerden, uzun saçlı, pis, kılıksız okul çocuklarına baktıkça, Enid'le kendisini anababalığın pisliğiyle rahatsızlığından uzak tuttuğu için büsbütün şükreder.

Enid'e gelince, o çocuk bakacak zamanı, enerjisi ve de isteği olmadığını çok eskiden ayrımlamıştı. Şimdi bile gününde boşa geçirecek tek dakikası yoktur.

Banyoda kusarak geçirdiği dakikalara acıyor, kızıyor. Neyse, o da arkadaşı, doktorun karısı Margot'ya danışır, ne yapması gerektiğini sorar.

İyi akşamlar!

Çarşamba akşamındayız. Sam'in poker oynama, Enid'in Margot'yu görmeye gitme, Lettice'in piyano dersi alma, Laurence'in kedinin sepetini silkeleyip pire ilacı sıkma, Philip'in VAT hesaplarına bakma, Philippa'nın saç yıkama, Hilary'nin kobayın kafesini temizleme, Renee'nin üçüncü bir kişi yanında kızlarıyla görüşme, Jarvis'in de Lily'yi sinemaya götürme akşamıdır. Bir zamanlar bu, Madeleine'in Jarvis'e telefon açıp evle ilgili bir sorun ya da Hilary'ye yapılmış bir haksızlık yüzünden sızlanma ya da böyle bir şey bulamazsa Lily'ye telefon açıp sesini değiştirerek hakaret etme akşamıydı.

Jarvis'le Lily bu yüzden bir süre sonra bu akşamı gezmeye gitme akşamı yapmışlardı.

İyi akşamlar! İşte gene çarşamba akşamı oldu. Zaman nasıl da uçar gibi geçiyor! Madeleine'in dudakları şimdi cansız, buz gibi ve kupkuru. Kobayın karnı aç. Renee onu beslemeyi unutmuş. Beri yandan Hilary'nin temizlememiş olduğu kafes kobayın kendi dışkısıyla dopdolu ve sıcacık. Jarvis Hilary'yi biraz neşelendirmek için sinemaya götürmüş. Lily evde kalıp Jonathon'un başını beklemek zorunda kalmış; Jonathon'un epey yüksek bir ateşi var. Gerçi Lily onu bir acentadan sağlanacak yabancı bir bakıcıyla bırakmaya hazırdı ama Jarvis bunun lafını bile ettirmedi.

Jonathon daha gündüzden hastalanmaya başlamıştı. Lily, her zamanki gibi alışverişe giderken Jonathon'u Margot'ya bırakmıştı ama küçük Jonathon annesinin evden ayrılmasından geri gelmesine kadar ağlamış, Margot yanına yaklaşmaya kalksa çığlıklar koparmış, hatta Margot'nun, onun ateşine bakmak için alnına koyduğu elini ısırmıştı bile.

Margot, çocuğu annesine mazur göstermeye çalışarak, "Galiba hepimizin biraz siniri bozuldu," demişti Lily'ye. "Bence hepsi bu. Çocuklar çok hassas oldukları için buluttan nem kaparlar."

Lily, "Sinirimiz mi bozuldu?" diye serinkanlılıkla sormuştu. Çarşıdan beyazlı, kahveli çok şeker bir yün şapkayla bir örnek eşarp almıştı. "Sinirimiz neden bozulsun ki? Nasıl, yakıştı mı bu bana?"

Yakışmıştı elbet. O gün Lily'nin rengi yerindeydi. Aybaşı kanaması bitmiş ve ölümün gölgesi Jarvis'le ilişkisine zarar vermek şöyle dursun, yarar sağlamıştı. Ama Jarvis Hilary'yi sinemaya götürüp de kendisinin evde, çocuğun başında oturacağı anlaşılınca Lily'nin yüzü gene solup gerilmişti.

Çarşamba gününün akşamı!

Sam pokerde kötü kaybediyor. Yarın sabah gözleri şiş şiş uyanacak, akşamdan kalma ve adeta zevkli denecek kadar yoğun bir vicdan azabıyla dopdolu. Kaç perşembe sabahında yapmış olduğu gibi gene, "Ne yaptım ben!" diye inleyecek. "Ne kadar aptalım! Kaybettim! Her şeyi kaybettim!" Gerçi Enid onun, onlarla mı, yüzlerle mi yoksa binlerle mi pounddan söz ettiğini bilemeyecek ve sormayacaktır. "Her şeyi kaybettim!" Bunun mali değil kozmik bir ıstırap ferdayı olduğunu Enid çok iyi bilmektedir.

İyi akşamlar!

Enid kendi ıstırap feryadını Margot'ya saklıyor. Mutfakta

başbaşa oturmuşlar. Enid'in gelmesiyle Lettice, Laurence ve Philip dışarı çıkmışlardır. Enid'i sevmediklerinden değil, ama onunla muhabbet etmeye hiçbiri istekli değildi. Gösterişsiz, geçimli, iyi yürekli, namuslu kadınlar, ilk gençlikleri geçtikten sonra birbirlerini belki oyalayabilirler ama dünyanın geri kalan nüfusunu asla.

Haksızlık bu!

Enid, "Ne yapacağım ben şimdi?" diye feryadı basıyor. "Ne yapacağım? Bu yaşta! İmkanı yok doğuramam bu çocuğu! Sam küçük çocukları hiç sevmez. Zaten işim de ne olacak? Kürtaj yaptırtırım. Başka çıkar yol yok, Philip hastane için bana rapor yazacak artık. Geri çeviremez beni."

Margot, "Philip'in kürtaja ilişkin görüşleri hayli karmaşıktır," diye mırıldanıyor. Üzerine bir yorgunluk çökmüş, göğsünde bir ağrı var.

Enid, "Ne demek yani, karmaşık?" diye huysuz huysuz soruyor. "Eski kafalı ve gerici mi, demek istiyorsun?"

"Kadınların kürtajdan sonra çok zaman depresyon geçirdikleri bir gerçektir," diyor Margot sakınarak. "Philip her isteyene kürtaj yapma fikrini tutmuyor. Sonra kürtaj kadının doğurganlığını da zedeleyebilir." Enid, "Şimdikinden büyük depresyon geçirmem nasılsa," diyor. "Doğurgan olmak da istemiyorum. Bence Philip çok ikiyüzlülük ediyor. Bir keresinde senin kürtaj olman için ağzından girip burnundan çıktıydı; çok iyi biliyorum."

Öyle mi yapmıştı Philip? Öyle mi olmuştu o iş? Margot çaydanlığı ocağa koyuyor.

Biraz sonra, "Yapacak en akla yakın şey oydu," diyor. "Hem çok eskidendi bu."

Gerçekten de öyle. Ta ellili yıllarda, kürtajın "yasadışı" sayıldığı ve Margot gibi hastabakıcıların bile gebeliği sona erdir-

mek için en iyi olasılıkla ahlaksız bir doktor, en kötü olasılıkla hevesli bir amatör bulmakta zorluk çektikleri dönemde. Margot'nun en iyi arkadaşı Katriona kürtaj yaptırdıktan sonra septisemiden öleyazmış ve bir gece gözlerini açınca kendini, başucundaki polislerle hastanede bulmuş, sonra da suçlanıp mahkemeye çıkmıştı.

İyi akşamlar!

Enid, "Çok eskiden olması neyi değiştirir?" diye direnerek soruyor. Bu, biraz huysuz direnç, birçok meslektaşın konferans masasında Enid'in isteklerine boyun eğmesini sağlamıştır.

Margot, "Hiç, yalnız hayatımın o dönemini pek hatırlayamıyorum bile," diye yanıtlıyor.

"Ama kürtaj oldundu, değil mi?"

"Evet,"

"Çocuk da Philip'tendi, değil mi?"

Philip'in çocuğu; evet, Margot bunun Philip'in çocuğu olduğunu kesinlikle anımsayabiliyordu. Philip, onunla aynı koğuşta çalışan bir tıp öğrencisiydi. Kadın doğum koğuşu: Margot bunu da açıkça anımsıyordu. Philip'i aslında çok genç olduğu için pek çekici bulmuyordu ama Noel akşamıydı ve Margot hastalara sunulan şeriden epey içmişti. Philip de öyle. *Sluice* odasına gelmiş, Margot dönüp kendini onun kollarına bırakmıştı. Bundan sonra durumlar –herhalde– kendiliğinden gelişmiş olsa gerekti çünkü Margot kendini yerde çarşaf yığınlarının arkasında, Philip'le alt alta, üst üste bulmuş ve yepyeni deneyimlerin kargaşası arasında kızlık zarı delinivermişti: nasıl da tuhaf, ani bir can acısı! Bu arada doğum odasının deliler gibi çalınan zili kulaklarında boş yere ötüp durmuş ve yeni doğan bir bebek kendi göbek bağına dolanarak boğulayazmıştı. Bu bir ders olmuştu onlar için; sonra, Margot'nun gebe olduğunu anlaması da başka bir ders olmuştu.

O günlerde yaşam, baştan sona derslerden ibaretti sanki.

Margot, "Evet, Philip'in çocuğuydu," diyor şimdi Enid'e.

"Philip de allem edip kallem edip seni kürtaj olmaya zorlamıştı."

"Bunun suçu ondan çok ailesindeydi."

Annesiyle babası Philip için, sosyal toplumsal yönden, parlak emeller besliyorlardı. Hem neden beslemesinlerdi? Oğulları sonunda doktor olmuştu ya! Ne başarı! Bir hastabakıcıyla, bir hiçle mi evlensindi yani? Asla! Yüksek sosyeteden, varlıklı bir kız alabilirdi herhalde ya da hiç değilse bir ailesi, yüksek okul diploması, dededen kalma parası olan bir kız. O yıllarda Londra'da bu ölçülere uyacak bir sürü kız vardı: toplumsal vicdanlarını rahatlatmak için genç bir doktorla evlenmeye ve hayatlarını (diplomatları ve paralarıyla birlikte) ona ve insanlığa adamaya seve seve gönüllü olacak kızlar.

Ama Margot? İyi huyundan başka tutulacak yanı olmayan o basit, işgüzar, alımsız küçük hemşire kız ha? Üstelik kızlığı bile kalmamıştı artık.

Philip'in annesi sonsuza değin yaşayacak değildi elbet. Philip'in babası bütün hayallerini oğlunun üstüne kurmuştu. Philip'in kızkardeşi Jill'in en büyük arzusu da, ağabeysinin alacağı kızın telli duvaklı gelin olmasıydı, kendisi olamayacağına göre. Tekerlekli sandalyeden sarkan dantel bir gelinlik eteği ha? Allah saklasın. Apaçık gebe olduğu halde gelinlikle nikaha gelmekten de beter olurdu bu.

Nikah falan olmayacağına göre kürtaj sorununu çözümlemek Philip'in annesiyle babasına düşmüştü. Nahoş bir iş, ama gerekli, diye düşünüyorlardı: Philip yapabileceği ikinci akla yakın şeyi, yani babalığı reddedip kızı bırakmayı yapmayacağına göre. Annesiyle babası onun biraz safçana davrandığı kanısındaydılar. Margot bu işi Philip'le yapmışsa herkesle yapar, demekti; sırf o böyle diyor diye çocuğun Philip'ten olması gerekmezdi; Margot ahlakça düşük bir kızdı; babalığı, nikaha zorlamak için Philip'in üstüne atıyor olabilirdi. Falan, filan.

Margot da Philip'in anababasının dediğini yapmıştı. Çocuğu aldırtmıştı. Margot efendi kızdı. Philip'in mesleğini mahvetmek anlamına gelecekse Philip'le evlenmeyi istemezdi ve besbelli evlenmeleri bu anlama gelecekti. Bu arada Margot'nun mesleği zaten mahvolmuştu, doğallıkla. Doğum Koğuşundaki zilin yanıtsız bırakılması incelenirken onun kendini unutup Philip'le sevişti̇ğini herkes öğrenmişti: Ama zili neden işitmediniz, Hemşire Armitage? Gerçi erkek tıp öğrencilerinin cinsel yönden etkin olmaya izinleri vardı –hatta bu onlardan beklenen bir şeydi– ama hastabakıcıların yoktu. Hastabakıcılar sorumlu olmak zorundaydılar. Margot'nun, ihmalcilik yaptığı ve soylu mesleğine yaraşmayan davranışlarda bulunduğu için işine son verilmesi gerekiyordu.

Nitekim de öyle oldu. Margot rezil olmuş, utanmış durumda, sürünerek annesi Winifred'in yanına döndü. Winifred pek oralı değildi. Hayattan zaten felaket dışında bir şey beklemezdi; şimdi de en büyük korkularının gerçekleşmiş ve kişisel dünya görüşünün pekişmiş olması onu neredeyse rahatlatmıştı. Hem o eskiden beri Margot'nun sekreter olmasını istemişti: çünkü o zaman, kartlarını iyi oynarsa, kaynanasını rahata erdirebilecek durumda, zengin bir iş adamı ya da borsacıyla evlenebilirdi. Winifred'in paragöz olduğu sanılmasın, yalnızca pratikti. Kadın kısmı, erkek sırtından geçinmezse nasıl yaşayabilirdi?

Dönüp geçmiş kuşaklara bakarsak, sahiden de, nasıl?

Margot'nun işinden olması Philip'i üzmüştü. Hiç de hakça bir şey değildi bu. Philip Margot yüzünden anababası ve Jill'le kavga bile etti ki bu kolay bir şey değildi. Aklı başından gitmiş, çaresiz bir baba, kanserli bir anne ve tekerlekli sandalyede yaşayan bir kızkardeşle kavga etmek! "Allahınızı severseniz, bu ailede bir hastabakıcıya ihtiyacımız yok mu bizim?" de demiş olabilir.

Gelgelelim hastabakıcıların görmüş geçirmiş, kaşarlanmış

kimseler olduklarını (Winifred bu konuda Margot'nun kulağını önceden bükmüştü), çok azının bakire çıktığını herkes bilirdi; arada bedence bakire olsalar bile zihince olamazlardı çünkü o masum gözleriyle pek çok şey görürler, o pamuk elleriyle kimbilir nelere dokunurlardı.

Yok, hayır, Bailey'ler aileye bir hastabakıcı katılmasını dünyada istemiyorlardı. Yükseltilmeye ihtiyaçları vardı onların, aşağı çekilmeye değil.

Tıpkı umudunu borsacılara bağlayan Winifred gibi.

Philip'le Margot bir daha görüşmemeye karar verdiler. Bu zoraki kopuş, ilişkilerine daha bir duygu yoğunluğu yükledi; başlangıçta, doğrusu gerekirse, birbirlerine söyleyecek bir şey bulamama aşamasında olan bu ilişkiye bir aşk çeşnisi kattı.

Sevişmek, sırasında söyleşmenin yerini tutabilir, elbette. Nasıl ki söyleşmek de –seksi henüz yaşamamış ya da çoktan geride bırakmış olanlar için– sevişmenin yerini tutabilir.

İyi akşamlar!

Margot şimdi Enid'e, iyimserlikle, "Eminim Sam senin çocuk doğurman düşüncesine zamanla alışacaktır," diyor.

Enid, "Tut ki sen gebe kaldın," diyor, tehlike çanını andıran bir sesle. "Philip ne yapardı?"

"Ben gebe kalamam ki!" diyor Margot. "Spiral takıyorum."

"Kimin fikriydi? Senin mi, onun mu?"

"Onun," diyor Margot. Bir öksürük nöbetine tutuluyor. Enid'in artık gitmesini istiyor. Bu konuşma hiç hoşuna gitmemiştir. Telefon çalıyor. "İyi akşamlar." Arayan Lily.

Lily, "Margot, lütfen Philip'le konuşabilir miyim?" diyor. "Jonathon hasta. Ateşi çok yüksek, soluması çok hızlı. Jarvis de Hilary'yle sinemaya gitti."

"Hangi filme gittiler?" diye Margot soruyor.

"Jaws," diyor Lily. "Ama sorun o değil..."

"*Jaws* ha?" Margot'nun içi öfkeyle kasılıyor. Annesini daha dün bir araba kazasında yitirmiş bir çocuğu böyle bir filme götürmenin kötü bir seçim olduğunu düşünüyor. "Jonathon'u merak etme," diyor. "Çocukların ateşi çok yüksek olur, biliyorsun. Yarım aspirin ver, sıcak tut; yarına kadar bir şeyciği kalmaz, eminim."

"Philip'in onu görmesi gerekmez mi, diyorsun?"

Margot, "Philip maalesef evde yok," diyor.

"Sorun çıkarmayı hiç sevmem ama Jonathon'un hali çok tuhaf da..."

"Belki kızamık dökecektir," diyor Margot. "Bu sabah onu görünce benim aklıma bu gelmişti. Ateşine baktın mı?"

Lily, "Derecemiz yok ki!" diyor. "Biz hiç hasta olmayız."

"Neyse. Geldiği zaman Philip'e söylerim. Ama saat altıdan sonra Gece Servisine telefon etmen gerekir, biliyorsun."

Lily, "Onlara güvenmiyorum," diyerek telefonu kapatıyor.

Enid, "Sesine ne oldu senin?" diye soruyor. "Pek tarazlanmış. Sonra Philip buradayken neden yok dedin?"

Margot, "O kadının sümüklü veledi hasta falan değil de ondan," diye yanıtlıyor. "Jarvis Hilary'yle gezmeye gitti diye hanım küplere biniyor, zaten Philip'in de peşinde, bal gibi biliyorum. Erkek avcısı, pis şıllık. Erkek olsun da kim olursa olsun."

Enid, biraz şaşkın, kaşlarını çatıyor.

"Ama sen her zaman onun güzelliğini översin," diyor.

Margot, "Jarvis'in de aklına şaşayım, Hilary'yi ne biçim filme götürmüş," diyerek parmaklarını saçlarına geçiriyor ama saçları böyle bir jesti pek anlamlı kılmayacak kadar kısa. "Zaten kendinden başka kimseyi düşünmemiştir ki hiçbir zaman. Filmin kızı sarsabileceği aklına bile gelmemiştir. Gelse de hemen aklından siler, kendi keyfi bozulmasın diye."

Jarvis'in keyfi!

Ve de Margot'nunki, çok, çok eskiden. Madeleine'in sırtından.

İyi akşamlar.

Margot, Jarvis'in yirmi dokuzuncu yaş günü partisinde Jarvis'le karşılaştığı zaman da durum aynıydı: bir de bakmıştı, Jarvis'le dans ediyor ama ona söyleyecek bir şey bulamıyordu; o günlerde onu korku içinde bırakan bir sosyal düğüm.

Sluice odasında Philip'le öpüşmek, söyleyecek dişe gelir bir şeyler bulmaktan kolaydı.

Jarvis'in peşi sıra yukarı katа çıkmak, şöyle parlak, nükteli, entel bir şey bulup söylemekten kolay.

Margot, Jarvis'in yirmi dokuzuncu yaş günü partisine arkadaşı Katriona'yla gitmişti, hani şu sonradan septisemiden öleyazan, Madeleine'in de üniversiteden arkadaşı olan kız. Kürtaj olayından bir süre sonraydı ve Margot çöküntü içindeydi, gittiği sekreterlik kursundan sıkılıyor, oturduğu tek odalı dairede yalnızlık çekiyor ve Philip'i özlüyordu (daha doğrusu damarlarındaki genç kanın kabarışını o böyle yorumluyordu), bu yüzden, ev sahibesini hiçbir yerde görmemekle birlikte, bu partiye çağrıldığına seviniyordu. Gerçi bilesiniz, kocaman bir evdi burası. Hem de bütün bir ev! Margot'nun tanıdığı başka herkes ya bir gençlik yurdunda, ya tek göz odada oturuyor, en paralılar bile dairelerini başkalarıyla paylaşıyorlardı. İki kişicik için kocaman bütün bir ev!

Jarvis, Margot'yla dans ediyor: gözleri onun göğüslerinden ayrılmıyor, desek yeri var. Çok fazla bol içmiş. Hiçbir şey söylemiyor. Margot konuşmaya kalkınca Jarvis parmağını dudaklarına bastırıyor ve böylece kızın sorunlarından birçoğunu çözümlemiş oluyor. Bu adam, bu ev sahibi, malı mülkü, sayısız dostları olan bu okumuş, ince zevkli, hayat ve salon erkeği, kurduğu bir komployа Margot'yu ortak eder gibidir. Margot'nun koltukları kabarıyor. Bedenleri birbirine tosluyor, eriyip birbirine karışır gibi oluyor. Bedenlerin huyudur bu.

Jarvis Margot'yu elinde tutup odadan dışarı çekiyor, hâlâ bir komplo gizliliği içinde sessiz; ve sarhoşluğun verdiği şaşmazlıkla basamak basamak, merdivenden yukarı yedek odaya çıkarıyor. Burada, Philippa Cutts'ın babasının çok eskiden duvara kaplamış olduğu kağıt –bej zemin üstüne kabak gülleri– şimdi yer yer sıyrılmış ve kırık karyola, konukların ıslak paltolarının ağırlığı altında bel vermiştir. İşte burada Jarvis, kızın istekli ağzından içeri biraz daha bol akıtıyor ve bedeninin bastırışıyla onu sırtüstü yatağa yatırıyor. V yakalı kazak kolayca bir omuzdan aşağı kayıyor, sonra hafiften çekilince öbür omuzdan da sıyrılıyor, derken sutyen kolayca çıkartılıyor, memeler gözününe seriliyor –canım, kız bunun olmasını istemeseydi öyle kazak giyer miydi?– ve o zaman, en sonunda Jarvis konuşuyor: "Meme uçların pembeymiş. Şükürler olsun. Esmer olanlara hiç katlanamam."

Ama Margot, konuşmaya kalkınca Jarvis parmağını, onun dudaklarına bastırıyor; doğruyu söylemek gerekirse Margot onun parmaklarının başka yerlerde olmasını yeğlemektedir, bu yüzden sessiz kalıyor ve sonunda kendini çırılçıplak, erkeğin üstüne oturmuş durumda buluyor. Neler olup bittiğinden pek haberi olduğu söylenemez; bu olanların ona annesinin, arkadaşlarının ve hastabakıcılık kitaplarının verdiği bilgilerle öyle az ilişkisi var ki! Margot'nun bildiği kadarıyla erkek kadının üstünde yatardı, herkesin anlatılarına bakılırsa yatakta, kendisinin tek deneyimine göre de *sluice* odasında. Şimdi Jarvis'in, "Korkma. Azıcık sokacağım, bir parçacık," dediğini açıkça duydu. Ama soktu mu sahiden? İçerde mi şimdi? Pek öyleye benzemiyor ama insan nasıl bilecek bunu? Bakamaz ki, ayıp olur. Ancak hissedebilir. Gelgelim hisler, bedensel duygular, kendi cinsel organlarının henüz keşfedilmemiş, haritası çıkartılmamış bölgeleriyle ilgiliyse, bu organların dışında ve içinde olup bitenlerle bağdaşmayabilir; Margot şimdi anlayabiliyor bunu.

Jarvis doğruyu söylemiş, kendisi yanılmış olsa gerektir. Erkekler ne yapıp ettiklerini iyi bilirler. Herhangi bir erkek, ne denli sarhoş olursa olsun, herhangi bir kadından –ne denli ayık olsa da– daha akıllıdır ya da Winifred Margot'ya bu inancı aşılamıştı. Erkeğe ne denli boyun eğersen o denli beğenilip sevilir, sonunda o denli zengin olursun. Odanın kapısı açılıp kapanıyor, bir kez, iki kez: Margot duymuyor, bilmiyor. Bu onun şimdiye kadar başına gelmiş olan en güzel, en baş döndürücü şeydir; Margot dikkatli ve sakıngan olmayı unutmuştur en sonunda. Ne güzel!

Neyse; zaten biraz sonra Jarvis uyuyakalıyor ama kabalık edercesine değil, dost biçimde. İşini bitirdi mi ki? Margot bilemiyor. Anlayamıyor. Kendini usulca ev sahibinin kollarından sıyırıyor, çabucak giyiniyor, suçluluk duyarak –ya evsahibesi, ev sahibinin karısı, üstüne geliverirse– aşağı iniyor ve gene çabucak, aceleyle oradan ayrılıp toparlanmak için kendi evine gidiyor.

O gece, daha geç saatlerde gerçek aşkı Philip kapıya geliyor ve içeri girmek için yalvarıyor. Onsuz yaşayamıyormuş. Partiye gidip onu aramış ama bulamamış. "Eve erken döndüm," diyor Margot. "Sensiz hiçbir şeyin tadı yok."

Yalancı. Kaltak. Beri yandan kişinin inanmak istediği şeye inanması nasıl da tatlı oluyor!

Dört hafta sonra, buyurun bakalım. Margot gene gebedir.

Şey, Jarvis, birazcık sokacağım, demişti, öyleyse öyle yapmış olsa gerekti, hem zaten hepsi dışarı akmaz mıydı, kendisi öyle tepede oturmuşken? Altı sırılsıklam olmuştur ya. Neyse kimse bir şey bilmiyordu.

Gerçi Philip kılıf kullanıyordu ama bunlara pek güven olmadığını herkes biliyordu. Zaten gelişmelerin ışığı altında Philip de kullandığı kılıfların kusurlu olduğunu varsaymıştı.

O dönem –anımsar mısınız?– doğum kontrol haplarından ve spirallerden önceki dönemdi: doğum kontrolünün sorumluluğunu erkeklerin yüklendiği –ya da yüklenmediği– ve kadınların gebe kalmamak için erkeklerin kendilerini tutmalarına –ya da iyi niyetine– güvendikleri, dölyatağı kapaklarını yalnızca evli kadınların edinebildiği günler. Böyle olmazsa gençler arasında ahlak gevşekliğinin sınır tanımayacağı varsayılıyordu. Gebelik korkusu, ahlakın başlangıcı olduğuna göre.

Margot, Jarvis olayını elinden geldiğince unuttu. Başka ne yapabilirdi ki? Bu olay gerçek olamayacak kadar sarsıcıydı. Bir gecede iki erkek ha! O geceye kadar Margot'nun ortalaması yirmi iki yılda bir erkek olmuşken, o da bir sefercik, doğum koğuşunun *sluice* odasında, hem de doğru pozisyonda. Zaten Margot'nun içinde, öbür pozisyon geçerli değilmiş gibi bir his vardı. Böylece kızcağız Philip'in verimliliği konusunda epey abartılı bir inanç türetti. Philip bir kez yapmıştı ya bu işi, sonra bir ikinci kez daha yapmıştı işte.

Bu kez Margot, Philip'in üstelemesiyle, karnındaki çocuğa ilişmedi. Kilisede evlendi, gözalan, şahane beyazlar içinde ve Laurence'e dört aylık gebe Margot'nun annesi Winifred yenilgiyi kabul etti, hatta düğün ve sonraki davet giderlerini bankadaki birikmiş parasından ödedi çünkü Philip'in annesiyle babası düğüne gelmeyi reddetmişlerdi. Ama Jill tekerlekli sandalyesiyle geldi, düğün fotoğraflarını çekti. Hobi olarak amatör fotoğrafçılığa merak sarmıştı. İnsan tekerlekli sandalyeden pek güzel fotoğraf çekebilir.

Şimdi Margot Enid'e, "Neden her şeye boş verip çocuğu doğurmuyorsun?" diye soruyor. "Bebeler öyle çok sorunu çözümler ki!"

Gerçekten de böyle olmuştu, kendisi için.

Gelgelelim Enid'in aklı buna bir türlü yatmıyor. Kendi iş ye-

rindeki çalışmaları, bebelerin hem gündelik yaşamda hem de istatistikler bakımından, birçok sorunun nedencesi olduğunu ona tekrar tekrar göstermiştir. İşsizlik, düşük gelirli aileler, emek gücünün durağanlığı, enflasyon, topunun suçunu bebelerde arayabilirsiniz.

Margot Enid'i geçirmek için kalktığında bacağı gene aksamaya başlıyor.

"Sen topallıyor musun?" diye Enid soruyor.

Margot, "Neyim var, bilemiyorum," diyor. "Philip, psikolojik kökenli, diyor."

Enid, "Elbet öyle diyecek," diyor haince. "İki sağlam bacağımız olmasına şükretmemiz gerekiyor, herhalde. Otomobil kazasında Madeleine Katkin'in bacaklarından biri dibinden kopmuş. Madeleine'le Jarvis, Sam'in ilk müşterilerindendiler. Bu olay Sam'i pek sarstı."

Margot, "Sağ bacak mı, sol bacak mı?" diye soruyor.

Enid, "Ay, nereden bileyim, Allahını seversen," diye tersleniyor.

Margot'ya, öğüt ve avuntu arayarak gelmiştir, oysa Margot ona bunların hiçbirini vermeye niyetli değil gibidir. "Hem zaten bunun konumuzla bir ilgisi yok. İnsanın birkaç bacağı kopmuş, ne yazar? Kadıncağızın göğüs kafesi öyle bir ezilmiş ki arabanın direksiyonu sırtından çıkmış. Sen bilirsin, sanıyordum. Yoksa konuyu açmıyorlar mı? İlk eş öldüğü zaman ikinci eşe ne denileceğini kimse bilemez herhalde. 'Kutlarım' diyemezsin ya!"

Margot, "Pek fazla konuşmuyorlar," diye karşılık veriyor. "Yalnızca içiyorlar."

Enid arkadaşına bakakalıyor. Margot'nun üstünde bir tuhaflık var, diye geçiriyor içinden; hasta gibi duruyor. Gözleri çukura batmış; donuk donuk bakıyor.

"Zavallıcık!" diyor Enid. "Gerçi neden şöyle adamı gibi bir işe girip çalışmadığını anlamıyorum ya. Ben koca nafakasıyla

dünyada yaşayamazdım. Ama ben çok gururluyumdur, çalışmaktan da yılmam."

Hayatın üstesinden gelebilenler gelemeyenleri nasıl da hor görürler.

Haksızlık bu!

"Hilary'ye bakmak zorundaydı."

Enid somurtarak, "İşte benim çocuklar konusunda dediğim de bu," diyor. "İnsanın yapmak istediğini yapmasına engel oluyorlar. Madeleine her zaman salkım saçak bir görünüm sergilerdi, öyle değil mi? Annelerde hep gözlemlemişimdir bunu; her zaman paçası düşük bir haldedirler. Tevekkeli değil, Jarvis Lily'ye kaydı! Sam'e sorarsan onu Lily'nin kollarına Madeleine'in kendisi itmiş."

Sam böyle diyecek elbet, Enid kalkıp gidiyor.

Yiğitlere ancak güzeller layıktır. Yalnızca güzeller.

Eh, tabii, aslında Madeleine'in yaptığı buydu, sözgelimi, Jarvis'i itip uzaklaştırmak. Pasaklılığıyla, gezileri, kuriyeleri, cinsel özgürlük konusundaki konuşmalarıyla; bütün erkekleri severdi sanki, yeter ki bu erkekler Jarvis olmasın, zavallı Jarvis, sanki yirmi dokuzuncu yaş gününde, birdenbire, hiçbir kadının canının çekmeyeceği kadar yaşlanıp çıkmıştı.

Sonradan Madeleine hepsini yadsımıştı, her şeyi; o kuriye hikayelerini uydurduğunu söylemişti; Jarvis'i kışkırtmak için yapmış bunu, çünkü Jarvis onu ihmal ediyormuş, hiç onunla tatile çıkmıyor, işinin başından bir gün bile ayrılmıyormuş, ne onun ne de zavallı minik Hilary'nin hatırı için. Tatil sırasında seks yapmak mı? Nasıl yapabilirmiş ki bunu. Hilary'yi her yere beraberinde taşıdığına göre?

Eyvah, panik!

Hepsi laftan ibaretti onların; Jarvis'i sevmekten bir an bile

vazgeçmemişti ki o; gelgelelim Jarvis'in tutumlarına, ona ve Hilary'ye soğuk durmasına katlanamamıştı. Dırdır etmişse, Jarvis'in soğuk durmasının, kayıtsızlığının öcünü almak içindi; Jarvis bunu anlayamıyor muydu? Madeleine çok üzgün, çok pişmandı. Her şeye yeni baştan başlayamazlar mıydı?

Gel gör ki o aşamada artık özür dilemek için iş işten geçmişti. Jarvis, ortağının sekreteri olan Lily'ye gönül vermişti, işte o kadar, incecik, tatlı (o zamanlar daha tatlıydı), şipşirin Lily, Jarvis Madeleine'e her şeyi anlatıyordu. Her zaman dürüst olmaya söz vermemişler miydi? (Eh, Madeleine başlangıçta ikisi adına vermişti bu sözü, kendi yıldızının yükselmekte olduğu dönemde.) Jarvis de televizyondaki Günün Maçını kaçırmamak hatırına, başını sallayıp geçmişti. Jarvis müthiş futbol meraklısıydı. Madeleine bunu onun "yapmacık, işçi sınıfı özlemleri" olarak tanımlardı (ah, terk edilmeye çanak açan, sivri dilli Madeleine). Madeleine'in onun Lily ile olan ilişkisine karşı çıkması Jarvis'in eni konu ağrına gitmişti. Ne de olsa onu bu ilişkiye iten Madeleine olmamış mıydı, yatakta can sıkıntısını belli ederek, sadakatsizliklerini onun gözüne sokarak başka ne olacağını sanmıştı ki?

Jarvis Lily'yi alıp eve getirdi, Madeleine'le tanıştırmaya.

Lily, Madeleine'in kocasını görülmedik derecede sahiplenip kıskandığı, görünümüne de hiç mi hiç dikkat etmediği kanısına vardı. Jarvis de, o da aynı nakaratı yineliyorlardı: Madeleine ne olacağını sanmıştı bu durumda? Jarvis'i elinden aldırmak meheldi Madeleine'e: zavallı Jarvis mutsuz, kilolu, bronşitli Jarvis... Hepsi de Madeleine yüzünden. Suç Madeleine'deydi, onlarda değil. Ya Madeleine Lily'yi nasıl bulmuştu? Jarvis dinlemiyordu bile. Zaten Madeleine de öyle beyninden vurulmuştu ki dili tutulmuş gibiydi.

Jarvis yedek odaya taşındı. Bir süre sonra Lily'yi de oraya aldı. Ne yapsın, zorunluydu buna. Lily gebeydi. Başka ne gelir-

di Jarvis'in elinden? Hayır, Madeleine'den boşanmayacaktı. Bu evi satmak ve Hilary'nin yuvasını dağıtmak anlamına gelirdi. Bütün bu kargaşada önemli olan tek kişi Hilary'ydi. Bu düşünceye herkes katılıyordu.

Eğer durumdan hoşlanmıyorsa kalkıp gitmek Madeleine'e düşerdi. Yok, Madeleine Hilary'yi alamazdı. Hilary, Jarvis'indi, yasal olarak. Madeleine kötü bir anneydi: tatil gezilerinde, Hilary'nin gözleri önünde düzüşüp durmamış mıydı? Herkes biliyordu bunu. Madeleine'in sürü sepet erkek arkadaşı vardı; Jarvis şu biricik gerçek aşkının dirlik içinde sefasını süremeyecek miydi? Ortada böyle kıyamet koparacak ne vardı sanki!

Panik!

Bir gece Madeleine, Hilary'yi gizlice yataktan kaldırıp yanına alarak evden kaçtı. Ortak dostlar, karıkocanın arasına girmekten korktukları, evliliğin kutsallığına inandıkları için, onu içeriye almayı reddettiler. Madeleine, çocuğuna ses çıkarmayan bir eve yatılı hizmetçi olarak girdi. Lily esas yatak odasına taşındı. Jarvis, Madeleine'den boşanmak için mahkemeye başvurdu. Madeleine'i evden kovmaya onu Madeleine itmişti. Herkes biliyordu bunu.

Panik!

Margot'nun bacağındaki sancı şiddetleniyor, soluğu kesik kesik çıkıyor. Psikosomatik bir şey bu, diye düşünüyor Margot, öyle olmalı. Başka ne olabilir? Philip haklı. Histerik bir şey. Olup olacağı bu, çaresine bak. Cebelleşme. Acının içine gir; acıya direnme.

Madeleine'in nasıl öldüğünü öğrendim ya, sancı daha da arttı, doğal olarak. Hem göğüs hem bacak.

Margot panadol yutuyor; üç, dört, beş tablet, gelgelelim ilaç

etkisini göstermiyor, Margot'nun başı dönüyor, göğsü sıkışıyor. Margot yerde sürünüyor. Yardıma gelen yok. Kim gelebilir ki? Enid'in gittiğini bilen yok; Margot'nun sesi de kendi sesi gibi çıkmıyor ki imdat istesin.

Bir süre sonra Margot sürünerek telefona gidip Lily'nin numarasını çeviriyor. "Seni şırfıntı," diyor Madeleine/Margot, yeni boğuk sesiyle, Lily'nin bayramlık, müzikli, ev sahibesi sesine karşılık olarak. "Seni pis, katil, şırfıntı! Jarvis'i çaldın ama Hilary'yi alamayacaksın.!"

"Kimsiniz?" diye Lily panik içinde soruyor. "Kimsiniz siz? Neler diyorsunuz?"

Geçmişte Madeleine Lily'ye buna benzer bir sürü telefon etmiş, Lily de bunları, Jarvis'in talimatına uyarak hasta deli bir kadının hezeyanları sayıp duymazlıktan gelmişti, öyle ya, Jarvis'in deli Madeleine'i terk edip Lily'ye dört elle sarılmasının esas nedeni de buydu zaten. Ama Madeleine öldü. Bu ses de tam olarak Madeleine'in sesine benzemiyor, tam olarak değil, Madeleine'in şimdiye kadar kimsenin bilmediği bir kızkardeşi falan mı var, acaba? Zavallı Lily'yi, gönlünün sesini dinlediği için hâlâ izleyen, kınayan, tehdit eden birileri mi var? Zavallı Lily! Jarvis'e gençliğini, sağlığını, mutluluğunu yeniden kazandırmadı mı? Böylesine bir düşmanlığı nasıl hak etmiş olabilir?

Margot, telefonu elinden bırakıyor, sancı dinmiş. Margot çok daha iyi şimdi, neredeyse eski haline dönmüş. Kime telefon etmişti demin? Anımsamıyor. Aman sus! Philip içeri giriyor. Vergi işleriyle uğraşmaktan yorulmuş, bitkin düşmüş. O ne kağıt kalabalığı öyle! Hastalara şifa vermekle ne ilgisi var bunun? Dinleyin!

1 *Philip:* Enid gitti mi?
2 *Margot:* Evet.
3 *Philip:* Nasılmış Enid?
4 *Margot:* Gebe.

5 *Philip:* Ay, anlatma. Nasılsa öğreneceğim. Baba kimmiş?
6 *Margot:* Sam, elbet.
7 *Philip:* Ne, bunca yıldan sonra mı? Şaka yapıyorsun.
8 *Margot:* Sen de saygısızlık ediyorsun.
9 *Philip:* Bütün kadınlar birbirine benzer, canım; seni dışında, tabii.
10 *Margot:* Şimdi de tepeden bakıyorsun.
11 *Philip:* Neyin var senin bu akşam?
12 *Margot:* Hiiç.
13 *Philip:* Demin telefonla mı konuşuyordun?
14 *Margot:* Yoo.
15 *Philip:* Ha, kapandığını duydum gibi geldi de.
16 *Margot:* Bana inanmıyor musun yani?
17 *Philip:* Elbet inanıyorum. Senin sinirlerin tepende, Margot. Yatarken bir yatıştırıcı alsan belki iyi olur.
18 *Margot:* Belki.

Bunun çevirisi de şöyle:

1 *Philip:* Tehlike var mı?
2 *Margot:* Yok.
3 *Philip:* İçimden gelmiyor ama nazik davranmaya çalışıyorum.
4 *Margot:* Aslında Enid senin sandığın kadar sıkıcı değildir.
5 *Philip:* Öyledir işte, sıkıcı, hem de ahlaksız.
6 *Margot:* Ahlaksız falan değildir o.
7 *Philip:* Ben insan doğasını biraz tanırım.
8 *Margot:* Benim evlendiğim adam değilsin sen.
9 *Philip:* Ben kadınlara pek değer vermem, özellikle de sana.
10 *Margot:* Ben senin aslında ne demek istediğini biliyorum.
11 *Philip:* Neden bunları ilk kez söylüyormuşum gibi tepki veriyorsun?
12 *Margot:* Sana hiçbir şey söylemiyorum.

13 *Philip:* Kadın milleti! İşleri güçleri dedikodu.
14 *Margot:* Ben de yalan söyleyerek karşılık vereceğim.
15 *Philip:* Ama ben senin yalanını yakalarım.
16 *Margot:* Ben yalan söylemek huyunda mıyımdır yani?
17 *Philip:* Sen çok zor bir kadınsın, ben de çok sabırlı bir erkeğim. Seni, orta yaşlı, sinirli kadın hastalarımdan ayrı tutmuyorum.
18 *Margot:* Haksızlık bu.

Margot'yla Philip yatağa giriyor ve birbirlerinden iyice ayrı yatıyorlar. Neleri var bunların? Margot uyanık yatıyor. Philip uyuyor.

Margot/Madeleine kalkıp odada volta atmaya başlıyor, gözleri çukurlara batmış, iblis, diye düşünüyor. Kocam olan şu iblis. Gençliğimi kullanıp tüketiyor, gücümü kurutuyor, iyi huyumu sömürüyor beni hizmetçi ve orospu olarak kullanıyor, huysuzluklarının şamar oğlanı. Karşılığında da hiçbir şey vermiyor. Bir iblisle evliyim ben. Bak; uykusunun arasında nasıl gülümsüyor? Benim üzüntüm vız geliyor ona; daha da beter: üzüntüm onu semirtiyor.

Doktorun karısı birden, doktorun koluna sert bir çimdik atıyor. Doktor uyanıp telaşla hafif bir çığlık koparıyor.

"Hilary'yi evimize almak istiyorum," diyor Margot/Madeleine, ağzında pütürlü kan lezzetiyle: "Anlıyor musun?"

Doktor, doktorun karısına bakakalıyor. Uzun deneyim yılları –akıllılık edip Gece Servisini kurmasından önceki günlerden– ona aniden uyanıp ivedi durumlarla yüzleşme yeteneği kazandırmıştır.

Doktor: "Onun buraya gelmek isteyeceğini nereden biliyorsun?" diye soruyor: "Neden istesin ki? Akıl hastasıymışsın gibi davranmayı bırak artık. Aklın bal gibi yerinde."

Buna yanıt çıkmıyor.

Philip gene uykuya dalıyor. Biraz sonra Margot daha bir rahatlayarak usulca yatağa, kocasının yanına sokulup o kahverengi, düğme gözlerini yumuyor, yüzü her zamanki tatlı, uysal halini alıyor ve doktorun karısı da uyuyor, rüya görmeden.

Ama ölülerin o soğuk, katı, rüyasız uykusudur bu. Margot, Philip'in, onu hiçbir zaman istememiş ve tanımamış olan babasını öykünürcesine şimdi ölümü kendi üstünde deniyor, ölümün alıştırmasını yapıyor; nasıl ki döl yatağı da doğumdan aylar önce alıştırma yapmaya başlar ve deneme kabilinden birkaç kez kasılır. Unutmayasınız diye.

Margot, Philip'in annesinin cenazesine doğru dürüst çağrılmamıştı, bu yüzden de gitmedi. Ama ertesi yıl Jill'in cenazesine gitti. Eh, ne de olsa Jill Margot'nun düğününe gelmiş, pek de güzel resimler çekmişti. Resimler şimdi yatağın başucundaki masada duruyor.

Margot'nun şimdikinden daha genç, daha tatlı sureti, Margot'nun şimdiki buz gibi gri dalgınlığına gülümsüyor.

Sen benim düğünüme gelirsen ben de senin cenazene gelirim.

18

SAHİP OLDUĞUMUZ ŞEYLER!

Lily, "Birilerinin gidip onun eşyalarını elden geçirmesi gerek," diyor.

Jarvis karşılık vermiyor. Mimar Jarvis'le mimarın biricik tek karısı televizyon izlemekteler. Akşam yemekleri (kuzu pirzolası, salata, Camembert peyniri) sindirilmekte, çevreleri konforla sarılı. Koltukları televizyonu en rahat izlemeyi sağlamak üzere tasarlanmış, koltukların ekrandan uzaklığıysa gözü en az yoracak mesafeye göre seçilmiş. Yanyana oturmaktalar, elele; içkileri yanlarında. Hilary yatağında, kitap okuyor; Jonathon uyumuş. Lily, içinden, "Hiçbir terslik yok; kaygılanacak hiçbir şey yok," deyip duruyor. Gene de aklını, izlediklerine veremiyor. Ulster'daki olayların onunla her zamankinden daha az ilişkisi var gibidir, Genç Muhafazakârların tasarıları ona coşku vermiyor. Jarvis'in ekranla daha az, kendisiyle daha çok ilgilenmesini istiyor. Jonathon konusunda da içi rahat değil.

Bir kaç saat önce Jonathon onu resmen paniğe uğramıştı. Çocuk besbelli hasta, çok da ateşliydi; alnı annesinin elini yakıyordu adeta. Karyolasında mızıldanıp sızıldanarak yatıyor, bir eliyle durmadan bacağına vuruyordu. Gözleri, mermer tabla üstündeki bir balığın gözleri gibi pusluydu. Lily, Philip Bailey'ye telefon açmış açmış ama karşısına Gece Servisi çıkmıştı. Onlar da, istemeye istemeye, doktor yollamaya razı olmuşlardı.

Sarı benizli, suratsız bir genç olan ve Lily'nin güzelliğinden de, üzüntüsünden de etkilenmeyen doktor yok yere çağrıldığı için homurdanıyor. Çocuğun ateşi normaldir, yani derece öyle gösteriyor.

"Ama hasta olduğunu siz de görebiliyorsunuz," diyor Lily.

Doktor başını sallıyor: o, böyle bir şey göremiyor. Tutumuna bakılırsa vardığı sonuç, Lily'nin, güzelliğine karşın, çocuğuna aşırı düşkün, aşırı kuruntulu, histerik, baş belası bir anne olduğudur. Şurası da bir gerçek ki doktor oda kapısından içeri girer girmez Jonathon mızıldanarak ordan oraya dönmekten ve o camlaşmış gözlerini devirip durmaktan vazgeçerek yatağa girmek istemeyen, gözleri ağlamaktan kızarmış, nezleli ama tam anlamıyla normal, topaç gibi bir çocuk olup çıkıyor.

Gelgelelim doktor gittikten sonra o berbat mızıldanmalarla çarpınmalar gene başlıyor ve ancak Hilary'nin başka ne yapacağını bilemeyerek onu kendi yatağına almasıyla son buluyor.

Lily onları böyle koyun koyuna görmekten, birbirlerini nasıl avuttuklarına tanık olmaktan nefret ediyor; Madeleine'in tombalak, alımsız, somurtuk kızı kendi pırlanta bebesini sarmalamış, yutmuş, hapsetmiştir.

Lily dehşet içinde, "Ya onları görenler Hilary'yi benim kızım sanırlarsa?" diye düşünüyor.

Of, sahip olduğumuz şeyler! Kimileri yüzümüzü ağartır, kimileriyse yüzümüzü kızartır.

Lily televizyonu kapatıyor. Jarvis'in dikkatini çekebilmek için iyi ya da kötü, her yolu deneyecektir. "Birileri onun eşyalarını elden geçirmeli, Jarvis. Kuzum, gerçekleri görmeye çalış, artık."

Jarvis, "Oxfam hayır kurumunu çağır, alsınlar," diyor. "Temizlesinler orasını. Satabildiklerini satsınlar, gerisini atsınlar."

Lily, "Ama oradaki her şey bizim," diye yanıtlıyor. "Ne de olsa ona sen bakıyordun. Nesi varsa senin paranla aldı."

"Pek bir şeyi olduğunu sanmıyorum," diyor Jarvis. "İzin verirsen televizyon izleyebilir miyim?"

Televizyonu yeniden açıyor, öyle ki Lily, İsrail'deki muha-

birimizin sesini bastırarak konuşmak zorunda kalıyor. "Peki, buradan alıp götürdüğü şeylere ne diyorsun?" diye soruyor.

Lily'nin eve yerleşip Madeleine'in taşınmasından altı ay kadar sonra bir gün, Lily evde yokken Madeleine taşımacılarla birlikte kapıya dayanmış ve buradakileri taciz etmesini yasaklayan mahkeme kararını çiğneyerek, bir zamanlar Jarvis'le paylaştığı ama şimdi gelenek ve törelere göre Lily'nin olan pirinç karyolayı alıp götürmüştü.

Öyle de güzel bir karyolaydı ki bu! Başucuyla ayak ucunda o her zamanki parlak pirinç çubuklar yerine, incecik çiçek ve tavuskuşu oymalarıyla bezeli, pırıl pırıl siperler vardı. Madeleine'in aslında bu yatağı istemediğini Lily biliyordu; bu yatakla ilgili pek tatlı anıları olmasa gerekti, şimdiki küçük katına sığdıramazdı bile, gene de alıp götürmüş ve satmıştı, sırf hıncından. Duygusallık olamazdı; çünkü Jarvis'le arasındaki seks yaşamı tam bir perişanlıktı, hatta yok dense yeriydi ya da Jarvis Lily'ye böyle söylüyordu.

Bir ara Jarvis Madeleine için mahkemeden kısıtlayıcı bir önlem kararı aldırmak durumunda kalmıştı çünkü o ilk günlerde Madeleine evin önünde pusu kurup zavallı Lily'nin –hem de doğum sonrası kontrol için gittiği klinikten yorgun argın döndüğü sıralarda falan– üstüne saldırır, ağız dolusu sövüp sayarak saçlarını yolardı; zavallı deli şey! Öyle içler acısı, ürkünç bir hal alırdı ki kurbanı olan Lily bile ona acırdı.

Derken Madeleine gece yarılarında telefon açıp ayıp küfürler etmeye başladı, öyle ki numarayı değiştirmek zorunda kaldılar: Bunun üzerine Madeleine pencere camlarını kırıp çiçekleri kökler oldu. (Bu arada zavallı küçük Hilary'yi tek başına bırakıyor olsa gerekti, tıpkı o turlarda rehberlerle oynaşırken yaptığı gibi... Zavallı Jarvis!) İnsanlara ve duygulara hasar vermek başka şeydir, mala mülke, eşyaya zarar vermekse bambaşka bir şey. Bu yüzden Jarvis'le Lily mahkemeye baş

vurmak zorunda kalmışlardı. Davranışlarında direnirse hapse atılmak tehdidi Madeleine'i epey uslandırmış, karyolanın çalınmasından sonra da baskın ve tacizler temelli son bulmuştu.

Madeleine ziyaretlerine şimdi yeniden başlamıştır, ölmüşlerin dirilere yaptıkları ziyaretler.

Neyse, Madeleine o gün Hilary ile bir taksiye binip Jarvis'i terk ederken –ne savurganlık; otobüs nelerine yetmezdi!– yanına yalnızca kendisiyle kızının kişisel eşyalarını almakla kalmamış, Lily'nin Madeleine'le bir çatı altında yaşadığı –yani Lily'nin, yedek odanın çatısı altında beklediği, Madeleine'in yatak odasının çatısı, altında kararsız kaldığı– o birkaç gün içinde gönlünü çelmiş olan pek güzel, yumuşacık bir takım havlularla el işlemeli sofra örtülerini de götürmüştü.

Mal varlığı! Kimin umurunda? Elbet ki Lily'nin. Bir de Madeleine'in, hem de sandığından daha çok.

Öyleya, Madeleine'in bunları almaya hakkı yoktu: Paralarını vermiş olan Jarvis'in malıydı bunlar. Ne de olsa, her şeyin parasını Jarvis vermişti. Her şey Jarvis'in malıydı.

Jarvis, diye düşünüyordu Lily, kendi çıkarlarını hiç mi hiç gözetmiyor.

Şimdi, tanklar Sina tepelerinin üstünde gümbürdeyedursun, Lily o günleri anarak, "Umarım sofra örtüleri pek berbat olmamıştır," diyor. "Madeleine'in onları elde yıkadığım ummak saflık olur; her şeyi dertop edip çamaşırhanedeki makineye tıkıştırmıştır. Yani Hilary'nin giysilerini gördükçe insan hep bu izlenimi edinirdi. Şimdi Madeleine'in hemencecik berbat etmeyeceğini biliyoruz ya, zavallı çocuğa giyecek yeni bir şeyler alabiliriz artık. Jarvis kabul etmelisin ki o evde işe yarayacak birçok şey olsa gerektir. Biliyorum, sevimsiz bir konu ama ölüm olaylarındaki bir başka yön de budur işte: yapılacak bir sürü iş vardır."

Rose Bebe denizde boğulup öldüğünde nasıl da bir dolu ayıklama, paketleme yapmak, ne çok şey atmak gerekmişti! İda, Lily'ye "Çok çalışkan bir arıcıksın sen!" demişti o tedirgin gözlerinde yaşlarla. "Dünyadaki tek kızım benim!"

Lily bu gece çelik grisi giymiş: kaygan, parlak; biçimi belirli olmayan bir elbise. O güzel ayakları çıplak, ayak tırnakları al boyalı.

Lily'nin ayak baş parmağının tırnağı tam düzgün değildir; daha doğrusu yandaki parmağın üstüne doğru katlanmış gibi duruyor. Lily ayakkabı bulmakta zorluk çeker.

Jarvis karşılık vermiyor.

"Üstelik başka şeyler bir yana, Hilary'nin bütün ayakkabıları o evde," diyor Lily. "Onları almamız gerek. Kırmızılar ayağını acıtıyormuş, öyle diyor. Acıtır ya, o apartman topuklar maskaralık, Madeleine hangi akla uymuş da almış, bilmem."

"Hilary'ye yeni ayakkabı alamaz mıyız?"

"Jarvis, paramızı sokağa saçacak kadar zengin değiliz biz. Hem zaten ben ayakkabı alışverişinden nefret ederim."

Jarvis, "Gidip orasını yağmalamak istiyorsan buyur git," diyor.

Jarvis yorulmuş, tirfillenmiştir. Bir cesedin teşhisini yapmak hoş bir iş değil ki! Lily'nin bundan hiç haberi yok. Sonra Jarvis'in karnı da aç. Pirzola, salata ve Camembert peyniri yemek adamın inceliğini koruyabilirse de gözünü doyurmuyor. Jarvis'in bugün tek istediği şey yemek, içmek, uyumak ve karışan görüşen olmadan acı çekmek. Gelgelelim Lily kurallarından şaşmıyor. Yemekle avunmak ha? Asla! Bu yüzden bir zamanlar nasıl şişmandın, hatırlasana!

"Yağmalamak değil sağduyu bu," diyor Lily. "Hem asla, ben giderim, demeye de getirmiyorum. Ne diye ben gideyim? Benim arabam bile yokken, ben her yere taksiyle ya da toplu taşıma araçlarıyla giderken Madeleine senin paranla alıp kul-

landığı o gülünç arabayla kendini öldürdüyse suç bende mi? Bana düşen, senden yardım bir yana, biraz minnet bile görmeden bu evi çekip çevireceğim, senin çocuğunu taşıyacağım diye köleler gibi didinmek, senin suratını, içkini, hakaretlerini çekmektir. Zavallı Jonathon'cık hasta yatıyor ama senin umurunda bile değil, Hilary'yi alıp sinemaya gidiyorsun, doktorlarla uğraşmak bana kalıyor, her şeyin sorumluluğunu ben yüklenmek zorundayım ama artık şurama geldi, hem görünüşe bakılırsa sen artık benden hoşlanmıyorsun bile."

Böyle diyerek Lily gidip yatıyor.

Jarvis yarım şişe viski devirip mutfağa giderek yarım somun ekmek (Jonathon'un) yiyor, üstüne bol bol tereyağ ve (Lily'nin daha çok göstermelik olarak yaptığı) kiraz reçeli de sürerek; sonra yatağa gelip Lily'ye, Madeleine'in cenaze töreninin giderlerini üstlenmiş olduğunu söylüyor. Lily buna karşı çıkmak için ağzını açtığında Jarvis onu tokatlıyor.

Saldırıyı saldırıyla karşılamak Jarvis'in huyudur. Kendisine yöneltilen suçun ayrıntılarından çok gerisindeki ruha tepki gösterir. Bu da onu, Lily'nin düşündüğü ve Madeleine'in bildiği gibi, birlikte yaşanması zor bir insan yapar. Lily ile Jarvis birlikte ya tam anlamıyla mutlu ya da tam anlamıyla mutsuzdurlar.

Bu gece tam anlamıyla mutsuzlar; birbirlerine diş biliyorlar, ikisi de bağışlanmayacak şeyler söyleyip yapmışlar. Yatağın kenarlarında yatıyorlar, birbirlerine dokunmadan. Bu, bir zamanlar Jarvis'le Madeleine'in paylaştıkları o ince oymalı pirinç karyoladır ama şu anda bu ikisinin de aklına gelmiyor.

Lily karyolayı bir yıl önce Portobello Sokağı'ndaki bir antikacı dükkanında bulmuş, alabilmek için doksan pounddan çıkmıştı. Ama buna değer, diye düşünmüştü, yeter ki Madeleine'in dediği olmasın.

Of, eşyalarımız!

19

MALIMIZ, MÜLKÜMÜZ, EŞYALARIMIZ!

Tatlı Lily ertesi sabah deli Margot'ya, "Acaba bir zahmet Hilary'yi Madeleine'in evine götürüp eşyalarından kimini alıp getirebilir misin?" diye soruyor. "Özellikle de birkaç çift adam gibi pabuç getirin ki onun yanında hepimiz cüce gibi kalmayalım!"

Ya da Philip'in öğle yemeğinde, beykon'lı, yumurtalı pay ve güveçte fasulye yerken karısına dediği gibi: "Kuzum, o kadının nesi var? Ölülerin kalıntılarını sen neden karıştıracak mışsın? Kesinlikle yapmam, diye söyle ona."

Ne var ki Margot yapacağını söylemişti bile.

Philip dilimlenmiş şeftaliyle krema yerken, "Çok veriyorsun kendini," diyor. "Aile dostu değilsin ki, yalnızca bir çalışansın orada. Margot, bu yemek, hayret derecede, okul günlerimde yediğim yemeklere benziyor."

Bu bir yakınma mı yoksa övgü mü? Margot övgü olduğuna karar veriyor. Philip okulunu severdi. Ulusal bir fotoğrafçılık yarışmasını, hem de bir çıplak fotoğrafıyla kazanması, onu orada adeta kahraman mertebesine yükseltmişti.

Margot, "Krema tozunu süzgeçten geçirmek zorunda kaldım," diyor. "Bir tuhaflık var, pütür pütür oluyor."

Philip, "Neden Lily kendisi gitmiyor?" diye üsteliyor.

"Biraz sinirleri bozuk da."

Philip, "Bu belli bir şey," diyor, "Gecenin yarı yerinde, sapasağlam bir çocuğa doktor çağırmak nerede duyulmuş? Kimbilir ne işler karıştırmıştır!"

"İş karıştırmak mı? Neden iş karıştırmış olsun ki?"

Doktor, "Tanrı bilir," diyor. "Ama benim görüp bildikleri-

me göre kuruntulu anaların çoğu kocalarının üstüne gül koklamışlardır da tanrının gazabına çarpılmaktan korkuyorlardır."

"Lily ile Jarvis'in gözleri birbirinden başkasını görmüyor," diyor Margot, gençliğindeki filmlerin diliyle. Doktorun karısının doktoru baştan çıkarmak için sunabileceği tek şey, konserve şeftali dilimleriyle kremadır: ne denli pürüzsüz ve ne denli sevgiyle süzgeçten geçirilmiş de olsa. Daha heyecan verici bir şeyler için ne zaman bulabiliyor, ne heves ne de coşku.

Ve Margot, durup dururken bıçak gibi saplanan bir kıskançlık duyuyor yüreğinde; gözü kararıyor birden ve kahvenin üstüne dökmekte olduğu kaynar suyu eline boca ediyor. Parmaklarındaki acı geçene kadar soğuk suyun altında tutmak zorunda kalıyor elini.

"Jonathon'un bir tuhaflığı var," diyor Margot. "Lily kaygılanıyor, çocuk ben yanına gittiğim zaman da ağlıyor, oysa benim yanımda çok uslu dururdu. Ancak Hilary'nin yanında mutlu oluyor sanki; bu yüzden Lily kızı bugün de okula yollamadı."

Philip, "Lily kızı okula yollasa da bahane buluyorsun, yollamasa da," diyor. "Lily'yi pek sevmiyorsun, sanırım. Onu neden kıskanıyorsun, bilmem. Senin hayatın da onunki kadar iyi, öyle değil mi?"

Elbette öyle. İyi bir hayat.

Doktorun karısı, doktorun iddia ettiği gibi, mimarın karısını kıskanıyor mu?

Evet, kıskanıyor. Kocası haklı. Hem neden olmasın? Hiçbirimizin hayatı kusursuz değildir; hepimizin, hayatımızı – hiç değilse hayatımızın bazı bölümlerini – tanıdığımız bir başkasının hayatıyla değiş tokuş etmek istediğimiz olur. Kendi kendimiz olmanın tatlı ayrıcalığı ancak sevdiğimiz ve karşılığında

sevildiğimiz zamanlarda yüreğimizi mutlulukla doldurur: kimi zaman karşımızdaki bir insanın içinden fışkıran ve bizdeki bütün noksanları es geçerek görünüm, yaş, geçmiş, davranış, huy ve mizaçla ilgili tüm kusurlarımızı görmezden gelen o çılgın sevdanın odak noktası olduğumuz zamanlarda. Böyle zamanlarda biz de kusurlu benliğimizden hoşnut, kendimizle barışık yaşayabiliriz.

Margot, minıların karısını kıskanıyor ama mimarın karısının üstünlüğü (kendi kendine aşık olduğu için) Margot'yu hemen hemen hiç kıskanmamasındandır. (İnsanın doktordan kocası olması, çocuğu hastalanınca işe yarayabilir, diye düşünmesi dışında). Lily'nin kıskandığı biri varsa Judy'dir; Jamie yüzünden değil de Judy'nin cesareti, gözükara pervasızlıklarını acı (ve şık) sonuçlarına kadar sürdürebilmesi yüzünden. Dubleks bir çatı katında oturan Judy'nin taşralılıkla hiç ilişkisi yoktur. Kimi zaman Lily kendisinin biraz taşralı olduğundan kuşkulanır. Yerkürenin bir ucundan kalkıp öbür ucuna gelmiştir ama asıl merkeze bir türlü tam olarak ulaşamamaktadır.

Mal mülk, eşya! Nitelik mi, nicelik mi?

Cenazeci, Madeleine'i ölçmeye geliyor. Yaşarken bir altmış, ölünce bir elli yedi. Cenazecinin eli hafifçe kayınca cesedin gözleri pıt diye açılıveriyor.

"Göz kapakları bir tuhaf," diyor cenazeci.

Clarence, "Hem de çok," diye yanıtlıyor, Arthur hastanede, varis damarları için iğne olmaktadır. Clarence onun bir an önce gelmesini istiyor. Ayakları sanki buz kesmiştir. Goliath'la birlikte daha önce katlamış oldukları kefenler gene yerlere yığılmış. Temizlikçinin dikkatsizliği mi acaba? Yoksa, örneğin iyi katlanmamış oldukları için, Arthur onları yere atmış olabilir mi? Goliath, ipten alınan çamaşırları katlamakta annesine yardım etmeye alışık olduğu için bu işte ustaydı,

Clarence de işin ilmini kısa zamanda almıştı ama kefenlerin kesimi düzenli değildi; iki uçları biraraya gelir gelmez öbür uçları bozuluyordu. Sorunlar, sorunlar.

Gözler, sırtüstü yatırılan pahalı taş bebeklerin rezeli gözleri gibi tamamen mekanik bir devinimle, tık diye kapanıyor.

20

Uzamlar, mekanlar! Kimi yerlere içimiz ürpererek yaklaşırız; bu yerler bizim, şahsen omuzlayamadığımız kaygılarımızın yükünü taşırlar.

Hilary'yim ben, ölmüş bir ananın kızı, bir elbise dolabının dibindeki ayakkabı yığınının içinde eşeleniyorum. Bu, evlikten çıkmış ev benim evim; sokak düzeyinin aşağısındaymış; bunu hiç düşünmemiştim. Bir kovukta yaşayıp gelmişiz sanki; ancak kovukta yaşamaya layıkmışız. Gözlerimi göğe kaldırdığımda gördüğüm tek şey yabancıların parmaklıklar ardından gelip geçen ayakları olurdu. Oysa annem yıllar yılı burada yaşadı, burada uyuyup uyandı, yemek yedi, ağladı, bazen de güldü. Burada, her cumartesi gecesi Monopoli oynadık, benim hatırıma, ben mutlu olayım diye ve her cumartesi gecesi ben, yalnızca benim anımsadığım kurallarda hile yapardım, öyle ki annem neredeyse kazanacak gibi olur ama sonunda benim kazanmamı sağlardı. Birbirimizi hoş tutardık, annemle ben. Bu, onun beni kendi yarattığı dünyaya getirdiği için bana neler borçlu olduğu konusundaki ve benim –elimden geldiğince biçimlendireyim diye – bana hayat verdiği için ona neler borçlu olduğum konusundaki düşüncelerinden tamamen bağımsızdı. Kendi çocuklarım olduğu zaman annemi sevgiyle anacağım. Günün birinde çocuklarım olursa eğer, Lily'nin yanında kalırsam hiçbir zaman çocuğum olmaz: dayanamayacağım kadar güçlü bir şeylerin çiğ ışığında büzüşür, kabuğumda kurur giderim.

Hilary'yim ben, ölmüş bir ananın, yitik bir babanın kızı. Hilary'yim, Jonathon'un arkadaşı. Hilary'yim, Lily'nin boynunun borcu, Lily'nin hizmetçisi; Lily, evrende savrulan parlak bir yıldız ve ben, umutsuzca onun çevresinde

dönen bir zavallı ölü gezegen. Hilary'yim ben, Lily'nin yitirmiş olduğu. Hemen hemen.

Margot, elinden geldiğince neşeli ve pratik, "Buldun mu, canım?" diye soruyor. Hilary ile birlikte, Madeleine'in elbise dolabının dibindeki yığıntıyı karıştırarak Hilary'nin kahverengi spor ayakkabılarını aramaktalar. Şimdilik ayakkabının yalnızca bir tekini bulmuş durumdalar.

Sonunda Lily Margot'yu bu işe yollamıştı, hizmetçisini çarşıya yollar gibi.

"Margot, ne olur, beni kırma. Zavallı Hilary! O gülünç ayakkabılarla sendeleyip duruyor. Ama o eve yalnız gitmesi de çok acıklı olur."

"Evet," demişti Margot. "Cenaze törenine giymeye daha ağırbaşlı bir pabuç lazım."

Lily, anlayamamış gibi, "Cenaze töreni mi?" diye sormuştu. "Yok, Hilary cenazeye gitmeyecek. Çocuğun gitmesi yakışık almaz. Tören ayrıntılı mı olacak? Jarvis bir şeyler söyledi ama şaka yapmış olmalı. Onca masraf! Üstelik ne için? Kim gelecek ki? Madeleine'in kimsesi yok. Herhalde gömerler ya da yakarlar, işte cesetlere ne yapılıyorsa yaparlar, olup biter. Madeleine dindar falan da değildi nasılsa. Ay, sabah sabah amma da korkunç bir konuya daldık! Ben hiç cenaze töreninde bulunmadım. Sen bulundun mu?"

Lily kendini toparlamıştır: taşlanmış kot pantolonu, beyaz gömleğinin içinden görünen esmer meme başları, kırmızı kemeriyle solgun ve uçuk. Jarvis bu sabah saat altı kırk beşte yumuşamıştı. Seviştiler, ah, evet, gerçekten sevişmekti bu. Jarvis, Lily'yi sevmişti, Lily'de Jarvis'i. Cinsel birleşmenin ne çok türü var! Söyleşme türlerinin sayısı kadar çok. Sevgi dolu seks, sevgisiz seks, düşmanca seks, dostça seks, görev olarak yapılan seks, tadı çıkarılan seks, can sıkıcı, tiksindirici, kutsanmış, tedirgin edici, yıkıcı seks, seks yapan çiftlerin

sayısı kadar çok seks yapma türü; aynı seks eşiyle yapılsa bile o eşin ruhsal değişimlerinin sayısı kadar çok seks yapma türü. Bu sabah Jarvis'le Lily'nin yaptığı, sevgi dolu sekstir hem de karşılıklı bağışlamanın sessizliği içinde.

Bu sabah kahvaltı sofrası zamanında kurulmuş. Değişiklik olsun diye plastik torba içinde haşlanmış balık var. Lily ince kemiklerin üzerindeki pul pul etleri sıyırmaktan zevk alıyor. Jonathon da çok daha iyi görünüyor ama Lily biraz önce onun topuğunda tuhaf bir kabarcık buldu. Sigarayla yapılmış bir yanık yerine benzetti bunu. Çocuğun mızıldanıp ulumasının, kucağa alınmak istemeyişinin nedeni bu muydu acaba? Ama Jonathon sigarayla nasıl yakılmış olabilirdi? Lily sigara içmez, Jarvis de onunla evlendiğinde sigarayı bırakmıştı. Madeleine'le evliyken günde en az altmış sigara içermiş; Madeleine de, hem Jarvis'le birlikteyken hem de daha sonraları fosur fosur sigara içerdi, elbet. Gülünçtü, doğrusu, bir yandan aç ağlarken bir yandan da parasını (yani Jarvis'in) sigaraya yatırması. Herkes böyle düşünüyordu.

Lily, Jonathon'un topuğuna merhem sürüp bant yapıştırıyor. Bunu izlemekte olan Margot, doktor karısı olmanın ayrıcalığıyla, yanığın üstü açık bırakılmasının ya da yalnızca sargı beziyle sarılmasının daha iyi olacağını söylemek üzereyken dilini tutuyor. Ama neden? Bu yepyeni hainlik de nereden çıktı?

Lily, "Nasıl olduğuna aklım ermiyor," diye konuyu deşiyor. "Sen ne dersin, acaba Hilary gizli gizli sigara içiyor da Jonathon'un ayağına sigarasıyla değdi ama bana söylemekten mi çekindi? Eğer böyleyse hiç şaşma. Her konuda öyle bir suçluluk duygusu içinde ki! Zavallı Jonathon."

Ve böyle diyerek bundan önce belki yüz kez yaptığı gibi, Jonathon'u kucağına alsın diye Margot'ya uzatıyor ama suratının ağlayacak gibi buruştuğunu görünce çocuğu yere bırakıyor. Paytak adımlarıyla kapıya yönelen Jonathon acelesin-

den başını masanın kenarına çarpıyor. Bu sıkça olan bir şeydir ama bu kez Jonathon dişini sıkmış, ağlamamaya karar vermiş gibidir, sanki tek istediği, Margot'yla kendisi arasına elden geldiğince mesafe koymaktır.

"Margot, oraya gittiğin zaman etrafa şöyle bir göz gezdirir misin?" diyor Lily, çevresinde düzenleme yaptığı zamanlarda kullandığı o flüt gibi sesiyle: "Bak bakalım değerli bir şeyler var mı?"

Margot, "Değerli'yle ne demek istiyorsun?" diye soruyor: "İşte kobay var, herhalde."

Lily ona boş gözlerle bakıyor.

"Can taşıyan her şeyin değerli olduğunu varsayarsak," diyor Margot. Lily, dehşet içinde, "O kobayı evime dünyada almam," diyor. "İmkanı yok. Minik hayvanlar iğrençtir bence; sence de öyle değil mi? Küçük yaştaki çocuklar için son derece tehlikelidir bunlar. Bin çeşit mikrop taşırlar."

Magrot, "Peki, kobay ne olacak, öyleyse?" diye soruyor: "Hilary çok seviyor onu."

"Ha, Hilary..." diye Lily göğüs geçiriyor. Margot'nun topallamakta olduğunu fark ediyor. Acaba Margot'nun bacağı mı ağrıyor? Olağandışı huysuzluğunun açıklaması belki de budur. Bu tombiş, yumuşacık küçük kadın (yani Lily onu böyle görüyor), bu güvercin gibi göğsü, sıcak kestane gözleri, cesur gülümsemesiyle doktorun karısı, bugün tepeden tırnağa sivri uçlardan ve eleştiriden oluşmuş gibidir. Üstelik kalın külotlu çorapları da kaçık içindedir. Böylesine dayanıklı, kullanışlı iplikten yapılmış olan, içini göstermeyen, kaçmayan külotlu çorabı bu hale getirmek başarı sayılır, doğrusu. Ama durum böyle. Kaçmış kaçmaz çorap. Doktorun karısı bugün pek perişan, diye içinden geçiriyor Lily; her zamanki gibi can sıkıcı olmakla kalmıyor, resmen iç karartıyor.

Lily, "Bacağın tam iyileşmedi mi daha?" diye soruyor.

"Hâlâ ağrıyor."

"Kocan ne diyor?"

"Demiyor."

"Hımın." Lily şaşalamıştır; Lily'nin tırnağı kırılsa Jarvis tepeden tırnağa ilgi ve kaygı kesilir, en değerli malvarlığı Lily'nin hasara uğramasına hiç gelemez!

Margot, "Bugünlerde çok çalışıyor da," diye kocasına özür buluyor, tam bir evli kadın üslubuyla.

"Benim bildiğim harika bir osteopat var..." Lily bu, bilir elbet. Hem de öyle yakışıklı, müşfik bir adam ki! Acıyor mu? Zavallıcım, acıyor ya. Dur, ben bir çaresine bakayım... Sonra bir döndürüş, bir çekeleyiş, bir çekiş, hah, oldu işte, şiddetli bir kas orgazmı sanki, ah, evet, şimdi çok daha iyi, sancı geçti, geride yalnızca donuk, hafif bir ağrı var, acıklı bir aşkın hatırasına benziyor ama başlangıçtaki şehvet zonklamasından bin kat iyi. Ya, evet, Lily'nin bildiği bir osteopat var... Jarvis Lily'nin ona gitmesinden nefret ediyor.

Lily, "Değerli bir şeyler, dedimse, işte ne bileyim, antika eşya, iyi havlu, örtü falan demek istedim," diye mırıldanıyor. "Yani insanın hayır kurumuna vermeye kıyamayacağı şeyler. Etrafına bir bakınıver."

İşte böyle, Margot topallayarak, yanında sarsak ve somurtuk Hilary ile birlikte Madeleine'in evine gidiyor. Lily, Hilary'nin, yazık ki babası kadar uzun boylu olacağı kanısındadır, hatta, düşünürseniz, bu apartman topuk kırmızı pabuçları giyince zaten babasının boyuna erişiyor.

Şu sırada da, alacakaranlık ortalığı basarken, Margot ile Hilary buradalar, bu iç karartıcı yerde. Hilary elbise dolabının önüne çömelmiş, yarı yaşayanların yarattığı süprüntü yığınının içinde eşeleniyor. Başını eğişinde Margot'ya birini anımsatan bir şey var. Kim acaba? Lettice mi? Hayır; ufak tefek, derli toplu Lettice'in bu giysilerinden taşmış; pütürlü, yumrulu yaratıkla ortak hiçbir yönü yok. Laurence olabilir mi? Hi-

lary'nin elleri. Evet, Hilary'nin elleri tıpkı Lauerence'in ellerine benziyor. İri, kızarık, aşık kemikleri şişkin. Ama ancak bir rastlantı olabilir bu: öyle ya, Laurence ellerini Philip'ten almış, yoksa değil mi?

Ya Hilary'nin babasının elleri? Jarvis'in parmakları? Beklenmedik bir anının bıçak ucu gibi batışıyla Margot soluksuz kalıyor. Bedeninin gizli yerlerinde ayıp bir karıncalanma, ürkütücü bir kasılma oluyor ve sonra, o daha tam farkına varmadan, geçiyor.

On beş yıl önce Jarvis'in parmakları bir genç adamın parmaklarıydı: güçlü, buyurgan, sevimli; sarhoştular, evet, ama genç erkeklerin o tatlı ve hiç kuşkusuz haklı merakını yansıtıyorlardı; dokunuşlarıyla ancak hatırlamayı amaçlayan yaşlı erkek parmaklarının tersine.

> Ah, boşa harcadım hayatımı, diye Margot sessizce feryat ediyor. Neredeyse yaşlandım ama hiçbir şey yaşamadım. Ömrümde yalnızca iki erkek bildim, Philip'le Jarvis. Gençliğimi boşa harcadım, Tanrının bağışı olan bedenimi de: namusun ve yaşam korkusunun örtüsüyle bastırdım bu bedeni. Kendimi yok pahasına harcadım; çocuklarım, kocam, yuvam uğruna; doktorun karısı, doktorun çocuklarının anası oldum; Winifred'in kızı oldum. Benden geriye hiçbir şey kalmadı mı?

Margot inildiyor. Hilary merakla dönüp ona bakıyor.

"Hoşuna gitmedi mi burası?" diye soruyor. "Sahiden de biraz ürpertici. Annemin hayaleti mi dolaşıyor dersin? Ben biraz korkuyorum. Gerçi insan kendi annesinden niçin korksun ama... Kimi zaman müthiş kavga ederdik. O bana kızardı, ben de ona kızardım. Buraya kadar iyi de sonradan kızgınlığım geçince çok kötü olurdum; sanki ayaklarımı basabileceğim hiçbir şey yokmuş gibi, yalnızca bir çeşit hiçlik. Şimdi de öyle geliyor. Çepeçevre her yerde bir boşluk var, karanlık."

Hilary sesini yükseltiyor.

"Anne, anne, duyuyor musun beni? Ölmeye hakkın yoktu. Beni böyle bırakıp gitmeye."

"Bağırma," diye Margot yalvarıyor. "Sus."

Hilary, "Beni Lily'nin ellerine bırakıp gittin!" diye tiz sesle bağırıyor. Sonra öfkesi sönünce ağlamaya başlıyor. "Dün akşam sinemada çok kötü oldum," diye dert yanıyor hıçkırıklarının arasından. "Jarvis'le konuşacak laf bulamadım. Hiç bulanıyorum zaten. Öyle utandırıcı bir şey ki!"

Margot'nun başı dönmekte. Soluğu kesik kesik çıkıyor. Çevresindeki nesneler kimliklerini yitiriyor. Dört bir yandaki giysi yığınları bir gece peyzajındaki tepeler gibi yükseliyor.

Margot, "Gelip bizim evde yaşamak istersen, buyur," diyor. Ve anında içi hafifliyor ama bir yandan da, ya Hilary kabul ederse, diye paniğe kapılıyor. Margot ne yapar o zaman? Philip'e ne der, Lettice'e, Laurence'i?

"Sizin evde mi?" Hilary şaşırmıştır. "Olmaz ki!" diyor. "Jonathon'u bırakamam. Onun bana ihtiyacı var." Sonra, "Ama bak ne diyeceğim," diye ekliyor. "İstersen kobayı sen al. Renee gelip yemini veriyor ama hayvanın arkadaşlığı da ihtiyacı var."

Kobay Margot'ya, onun kendi gözlerini anımsatan kahverengi düğme gözlerle bakarak mızıldanıyor.

"Elbette," diyor Margot. Odanın havası soğuk, rutubetli. Bunu ikisi de hissediyorlar. Ayaklarının dibinde pabuçlar atılmış duruyor. Madeleine'in gündeye giydiği bağcıklı pabuçlar –bağcıkları yıpranmış, düğümlenmiş– ve kopuk bantlı sandaletler var. Margot'nun son gördüğünde Madeleine'in yaşlanmaya başlamış, yumrulu, gene de canlı ayaklarında bu sandaletler vardı.

Madeleine pek de uzaklarda değil gibidir.

Hilary ayağa kalkarak, "Gidelim," diyor. "Birden çok kor-

kunç geldi bana burası; nedense. Eski haline hiç ama hiç benzemiyor. Oysa biz pekâlâ mutluyduk burada, sahi söylüyorum."

"Hadi, sen Adeleide Row'a dön," diyor Margot. "Ben burada kalıp ortalığa çeki düzen vereyim." Oysa yapmak istediği en son şey budur. Nedense.

Çeki düzen vermek!

Margot'nun iç güdüsü mü yoksa Margot'nun alınyazısı mıdır onu böyle her zaman, başka kadınların yayıntılarını toplamaya iten? Minik Margot nenesinin o ağır koltuğunun altını süpürür, buradaki at kılı, elma koçanı, portakal kabuğu ve şekerleme kağıtlarından oluşma süprüntüyü o minicik, becerikli parmaklarıyla ayıklarken yukarıda Alice kart kahkahalarla gülerek, böbrek taşları sallanıp ağzına tam oturmayan takma dişleri takırdayarak bir şeyler anlatıyor, kendi kendine konuşuyor.

Doğuştan mı böyleydi Margot yoksa bu yöne itilmiş miydi? Daha sonraları da küçük Margot, annesi Winifred'in uzun, parfümlü banyosundan sonra ("unutma, canikom, erkekler güzel kokan kadınlardan hoşlanırlar,") ortalığı topluyor, sıskacık kollarını suya daldırarak tıkacı çekiyor, sabunu bulup alıyor, şampuan şişesinin kapağını kapıyor, havluları katlıyor, yerdeki suları siliyor.

Sevgi miydi içinde duyduğu yoksa nefret mi?

Daha sonraları Winifred Margot'yu erkek arkadaşlarına, "küçük yetim kardeşim," diye tanıtmaya başlamıştı. Ne olmuş yani, birbirlerini gerçekten kardeş gibi görüyorlardı: Winifred güzel, Margot alımsız olanı. Gerçi, kardeş olduklarına göre Margot'nun yetim olduğu yerde kendisinin nasıl yetim olmadığını Winifred hiçbir zaman açıklamış değildi. Eee, Margot doğduğunda Winifred top topuna on altı yaşındaydı. Winif-

red yaşında birisinin Margot yaşında bir kızı olması her zaman gülünç düşmüştü ve yaşları ilerledikçe daha da gülünç düşüyordu. Onlar da kardeş olmakta karar kıldılar. Daha doğrusu Winifred karar kıldı; Margot eğer bu çaptan düşmeyi, unvan indirimini sindiremediyse bile sesini çıkarmadı.

Margot'nun babası Britanya savaşına katılmış bir pilottu; uçağı, Margot, daha çok küçük yaştayken Sussex Fields'in üzerinde alev alarak düşmüştü. Daha doğrusu Winifred böyle derdi ve ortada dediğini kanıtlayan bir "savaş dulu" emekli aylığı ve Margot için de özel bir eğitim bursu vardı: savaşta ölen silahlı kuvvetler mensuplarının zeki çocuklarına verilen, dönem başı 5 pound. Bunlar olmasa Margot babası konusunda anlatılana inanmayabilirdi çünkü Winifred'in söylediklerinin çoğu, çok zaman, öylesine gerçekten uzaktı ki!

Margot her zaman kılı kılına doğruyu söylemek, yaşamın genel çizelgesi içinde annesinin açığını kapatmak ister. Margot çocukluğunda; *parthenogenesis* yoluyla dünyaya gelmiş gibi bir duyguya kapılırdı: kendisinin de bir babası varmış gibi gelmezdi ki!

Winifred, bütün o kokulu banyolara, yalanlarıyla dolanlarına, pudralı yanaklarına, parlak boyanmış dudaklarıyla sivri uçlu, takma göğüslerine karşın bir daha evlenmedi. Hayatını kocasız sürdürdü, bunun getirdiği olanca yalnızlık ve eziklikle birlikte. Margot ise babasız büyüyerek işe yaramayı, herkesin arkasından toplamayı huy edindi.

Şunu söyleyelim ki Winifred seks denen şeye pek meraklı değildi. Dulluk durumunun uzayıp gitmesinin nedencesi erkeklerin odunluğundan çok onun kendisindeydi belki de. Gerçi Margot onun tam üç "evlenme sözünden dönme" davası açtığını (çok sayıda da tehditler savurduğunu) ve her birini kaybettiğini anımsıyordu. Görünümü onun aleyhineydi. *Mrs. Miniver* filmindeki Greer Garson'a benzemek için ne denli çaba-

larsa çabalasın, en kötü haliyle kendi kakırtılı, çatırtılı, ağzı bozuk anasının kızına, en iyi haliyle ise *Dişi Şeytan* filmindeki Margaret Lockwood'a benzerdi.

Şimdi yaşı altmışa yaklaştı. Güney kıyısında bir bahisçinin yanında çalışıyor, pudralanmış, rujlanmış olarak bahis makbuzları dolduruyor ve güvenlik parmaklığının arkasından erkek müşterilerle cilveleşerek mutlu oluyor. Yaşlılık yıllarını zengin bir damadın parasal desteğiyle rahat geçirme hayalleri uçup gitmiş. İçinde Margot'ya karşı belli belirsiz bir garez var; çoğunlukla onun varlığını unutmayı yeğliyor. Gene de Margot yılda bir kez, Paskalya tatilinde çocukları alıp Winifred'e gece yatısına gidiyor, onun bahar temizliğini yapıp dairesini bir güzel elden geçirip düzene sokuyor, Winifred de böyle işe yaramasını onaylayarak ona güleryüz gösteriyor.

Çeki düzen vermek ya! Margot, Philip'in, Laurence'le Lettice'in yayıntısını nasıl da minnetle topluyor, bilseniz! Bunu yapmak onun ayrıcalığıdır. Bir erkeğe sahip olmak, kendi öz kocası ve bu yetmezmiş gibi iki tane de çocuk! Böyle bir şeyin kendine nasip olacağını Margot hiç sanmamıştı! Öyle büyük bir zenginlikti ki bu! Kocasıyla çocuklar birer hayal gibi silinip gidecekler de kendini gene annesiyle nenesinin yanında bulacak ve çeki düzen verdiği şeyler gelecekle değil de geçmişin süprüntüleriyle ilgili olacak diye Margot'nun ödü kopuyor.

Of, bel ağrısı!

Margot ortalık topluyor, temizlik yapıyor, yayıntıları almak için eğilip doğruluyor, her şeyi yerli yerine kaldırıyor. Philip'in kirli çoraplarıyla Philip'in ayakkabıları, Philip'i durmadan kaybolan cüzdanı, Philip'in notları, şuraya buraya dağılmış, Philip'in kağıt mendilleri, kesilmiş tırnakları, saçları. Ne yapalım, birinin bu işleri üstlenmesi gerek. Philip'in işi gücü var, hem de Margot'nun asla bilemeyeceği kadar önemli

bir iş. Laurence'in kirli çorapları (daha önceleri bezleriydi), beslediği gerbil sıçanları; kalem yontukları, rozetleri; döktüğü kakaolar, spor araçları, ayakkabıları. Lettice'in çıkarıp atıverdiği külotlu çorapları (eskiden bezleriydi), ütülü bluzları, ev ödevleri, mektupları, günceleri, merhemleri, çizdiği resimler, ayakkabıları. Ne yapalım, birinin bu işleri yapması gerek. Büyümüş olanlar büyümekte olanlara hizmet etmekle yükümlüdür. Hem Margot'nun akşama kadar yapacak başka ne işi var, zaten?

Peki, çocuklar gittiği zaman Margot ne yapacak?

Evin dışındaki işi mi? Bu da çeki düzen vermekten ibaret, gerçi çoğu yazı makinesiyle yapılıyor ve insanın belini de bu denli ağrıtmıyor ama... Jarvis'in çeşitli fikirlerini ve dış dünyaya yönelttiği bulanık istemleri düzene sokup parasal kazanca dönüştürmek, işte.

Çeki düzene sokmak, çocuklar evden gittikten sonra annelerin işidir bu. İşte şimdi Hilary de kasvet ve zahmetten kaçarak Margot'yu bileklerine kadar eski giysilere ve eski ayakkabılara gömülmüş olarak arkasında bırakıyor. Margot pencere parmaklığının önünde durup Hilary'nin apartman topuklarıyla tıkız bacaklarının uzaklaşmasına bakıyor.

Olduğu yerde öylece, açık kalmış kapıya arkası dönük olarak duruyor; gözleri pencereden dışarıya dikili, kendinin de bilmediği bir şeyler düşünüyor, bu dünyayla, bu zamanla ilgili olmayan bir şeyler, derken arkasında bir ses duyuyor, hızlı bir nefes sesi ve Madeleine'i, kendi yayıntısını toplamak için geri gelmiş bir Madeleine görmeyi bekleyerek şimşek gibi dönüyor ama gelen Renee'dir, sapsarı kesilmiş, ağzı açık kalmış. Kıvırcık saçlı, çıtı pıtı gururlu.

"Bir an için," diyor Renee, "Bir an için sizi Madeleine sandım. Bir yanlışlık olmuş, Madeleine ölmemiş sandım."

Margot, doktorun karısı, "Oysa ben Madeleine'e hiç benzemem," diyor. Renee, "Bu ışıkta benziyorsunuz," diye karşılık veriyor. "Bu kat her zaman öyle karanlıktır ki!"

Renee'yim ben, çalınmış iki çocuğun annesi. Günlerimi elimden geldiğince geçirir giderim; öfkem hayat verir bana, kin canıma can katar. Gençliğim var benden yana, güzelliğim ve dünyanın henüz değişemeyecek kadar yaşlı ve yorgun olmadığına olan inancım. Kadın arkadaşlarım var, gururum, vakarım. Başım dimdik yukarıda, blucin pantolonum gepgergin, yürürüm sokakta. Dönüp arkama bakarım; evet, oradadırlar, kokumu almış, peşime düşmüş erkekler; ağızları salyalı, uzamış traşlı, sarkık dudaklı, kel kafalı. Yüzlerine tükürürüm onların, kapıyı suratlarına kaparım; gülerim. Bir gün çocuklarımı geri alacağım. Renee'yim ben, iki çocuk anasıyım ama hiçbir erkeğin eşi değilim, erkeklerden iğrenirim; sevgi dolu, ateş dolu, büyük gönüllüyüm. Parmak uçlarımda başka kadınların göğüslerinin dokusu...

Ben Renee'yim ya, ölmüş Madeleine'in odasında sessiz duran bu yabancı kim? Hoşlanmadım ondan. Benim karşımda olan biri. Ben her seferinde sezebilirim bunu. Marks and Spencer'den alınma şu lacivert beyaz benekli tayyörü, kendini beğenmiş gülümsemesi, küçük, temiz elleriyle bu kadın, erkeğin gönüllü kölesi, yani düşman. Elimi uzatsam kaçınacaktır. Ama ben onun kızkardeşiyim. Yılmayacağım.

Renee elini uzatıyor.

Bir şeyler oluyor: ah, ne olaylar!

Şimdi tabuta konmuş (cenaze törenine kadar beklesin diye), tenha arka sokaklardan cenazeciye götürülmekte olan Madeleine'in benliğinden taşan bir şeyler, ölüsünü sarmalayan sargı ve engellerden kopup kurtuluyor.

Bir şeyler oluyor.

Bir bisikletli, cenaze arabasının tekerleklerine çarpıp yalpalıyor; sürücü frene basıyor; cenaze arabası kayarak bir direğe çarpıyor, devriliyor ve kıyıya vurmuş kocaman siyah bir yaratık gibi yan yatıp kalıyor. Yan duvarların camları paramparça oluyor, arka kapı açılıyor, Madeleine'in tabutu kayıp yere, fren yapmakta olan bir Minivanın tekerlekleri altına düşüyor. Tahtalar çatlayıp açılıyor ve Madeleine ortaya çıkıyor: yüzü bulutsuz göklere dönük, gene açılmış olan gözleri, Minivanın yan aynasına yansıyan sokak lambasının ışığında parıl parıl. Işığın yansımasından olmalı, yoksa gerçekte bu gözler öyle donuk bir kahverengindeki şimdi; pek de taze olmayan pişmiş bir balığın gözleri.

Eh, kaza kazayı doğurur, herkesin bildiği üzere. Cankurtaranlar hastane yolunda devrilir. Merdivenden düşer, devrilen ağacın altında kalırsın. Yıldırım düşerken ocaktaki süt taşar. O hafta Madeleine iki trafik kazası geçirdi. Ne yaparsınız, hayat bu.

Bisikletli genç yara almadan kurtuluyor ama sonradan bisikletini elden çıkarıyor. Karabasanlar böyle olaylardan ürer. Cenaze arabasının sürücüsü kazadan sonra birkaç ay sırtağrısı çekiyor –ani sarsıntıdan sıkışan omurgalar– ve bir süre sonra rahatlamak için, hani şu Lily'nin Margot'ya sağlık verdiği osteopata baş vuruyor.

Bir cankurtaran arabası Madeleine'i gerisin geri, morga götürüyor; burada Arthur, Clarence ve Goliath onu, kasvetli bir övünçle buyur ediyorlar.

Varis damarlarına yapılan iğneden sonra Arthur günde hiç değilse iki saat yürümek zorundadır. Koridorda çok zaman bir aşağı bir yukarı, bir aşağı bir yukarı dolaşıp durduğundan

terliklerinin topukları aşınmış. Kefenleri gene raflardan yere düşüren ve Clarence ile Goliath'ı bunları gene tekrar tekrar katlamak zorunda bırakan neden, hiç kuşkusuz, bu yürüyüşün yarattığı titreşimler olsa gerektir.

Madeleine geri döndüğünde Clarence, sarsılmış olan Goliath'a, "Gezmeye gitmişti herhalde," diyor. "Besbelli. Goliath, kapa şu zavallı bayanın gözlerini."

Goliath denileni yapıyor. Gözler gene açılıyor. Bundan sonra Goliath, Madeleine'e arkasını dönüp durmaya başlıyor. Görmemeyi yeğlemektedir.

Kısacası, bir şeyler oluyor. Margot, Renee'nin uzanmış elini Madeleine'in gözleriyle görüyor. Doktorun karısı, Hilary'nin anası irkilip kaçınmıyor. Yaklaşıp Renee'nin elini tutuyor, göğsüne bastırıyor.

Kaliteli klaret şarabı gibi pürüzlü olan o genizden gelme yeni sesiyle, "Ortalığı topluyorum," diyor. "Amma yayıntılı ha!" Sonra içinde bir bulantı kabarıyor, bir boğuntu duygusu gırtlağını tıkıyor: gerçekler, renkleri solarak kaymaya başlıyor, her şey siyahla beyaza dönüşüyor, sonra da siyaha ve hiçliğe. Margot bayılıyor.

Bir şeyler oluyor!

Jonathon mızıldanarak flasterini çekeliyor. Lily sargıyı açınca alttaki ufunetli yerin büyümüş olduğunu dehşetle görüyor; bu şimdi yuvarlak bir kabarcık olmaktan çıkmış, kocaman, yassı, kırmızı bir yüzey oluşturmuştur. Kenarlarındaki deriler soyulmuş, alttaki kat kat deriler görünmektedir. Lily çocuk derisinde bunca kat olduğunu bilmezdi! Ufunet, ayağın yan tarafını, tabandan bileğe kadar kaplamış durumda. Lily telaşla buraya daha merhem sürüyor, evde bulabildiği en büyük flasteri yapıştırıyor sonra bunu düşünmemeye çalışıyor.

Birçok anneler bu kumaştan biçilmiştir. Onları suçlamayın.

Bir şeyler oluyor!

Enid, Philip'in muayenehanesinde, kürtaj olacağım, diye tutturmuş.

> Enid'im ben, Sam'in karısı; başka bir şey olmak istemiyorum. Başka her şey oyun oynamaktan ibarettir; iş yerleri, meslekler, devlet işleri...

"En tatlı çocuklar çok zaman geç yaşta doğurulanlardır," diyor Philip. "En güzel olan, en çok sevilen onlardır." Ne biliyor ki bu konuda?

Enid, "Ben de geç yaşta doğurulmuşum," diye karşılık veriyor. Hâlâ da öyleyim, diye geçiriyor içinden. Yaramaz çocuk. İzinsiz evlenen. Gerçek bir evlilik sayılmaz bu; o yüzden böylesi özen göstermeliyim bu evliliğe.

Enid'in iş çantası bekleme odasında duruyor. İçinde bakanlık dosyaları var. Enid çantaya bir şey olmayacağını umuyor.

Philip, "Sekreterlik yapıyorsun, değil mi?" diye soruyor. "Çocuk okul yaşına geldiğinde işine bıraktığın yerden devam edebilirsin, hiç zorluk çekmeden."

Enid, "Evet," diyor.

Beş yıl sonra, diye düşünüyor içinden, işler yolunda giderse Devlet Bakanlığında Müsteşar olacağım. Sam'in bunu öğrenmesi kaçınılmaz. O zaman ne olacak? Ondan daha üstün olduğum sonunda ortaya çıktığı zaman? Sam kuş beyinli bir karıya takılacak, biliyorum; asla tartışmayan, asla soru sormayan, yalnızca sırtüstü yatıp hayran bakan biri.

Enid'in göğsü bir panik duygusuyla sıkışıyor, Sam'in zevkine göre çok küçük olan göğsü. Sam iri göğüslere meraklıdır. "Tavuğun göğüs kısmını severim ben," diye tanımlar kendini. Enid yetersizlik duyguları çekmektedir (kendisi de bilir bu-

nu), yani kıskançlığın ve terk edilme korkusunun işkencelerinden geçer: Sam'in, gözdağı verdiği gibi bir gün başka bir kadınla ilişki kurarak cinsel donanımı (Sam'in ölçülerine göre) Enid'inkinden üstün olan biriyle, bir seferlik bile olsa, çıkıp gitmesi olasılığının korkusu.

Enid'in içinden şimdi Philip'e, "Devlet meseleleri, evlilik meseleleriyle kıyaslanınca çocuk oyunu gibi kalır," demek geliyor: Sam'in ve evlilik yaşantısının giriftliğiyle, evlilikte paylaşılan yatağın anlamıyla kıyaslanınca. Bu yatak Enid'in gözünde seksten çok uyku mekanıdır ama bu, taşıdığı önemi hiç de azaltmaz. Ah, uyuyan erkekle: sıcacık, sessiz, güç ve avuntu kaynağı "uyuyan erkek"le aşağılayıcı, buyurucu, kırıcı – bir yandan da koruyucu– uyanık erkek arasındaki fark! Uyuyan erkeği bırakıp gitmek olanaksız, uyanık erkekse hep bırakıp gitmenin eşiğinde.

Enid içinden sessizce, "Senin bunlardan haberin var mı?" diye soruyor, kendi doktoru, arkadaşı Margot'nun kocası olan, pek de hoşlaşmadığı Philip'e. "Yoksa işinden başını alamıyor musun? Ve sen eğer bunları bilmiyorsan ben anlatmaya nereden başlayabilirim?"

"Kürtaj istiyorum," diyor Enid. Enid Sam'i bilir. Sam evin çocuğudur. Bu yeri başkasına kaptırırsa kavga edecek, surat sallandıracak, bağırıp çağırarak göz dağları verecek ve en sonunda evden kaçacaktır.

Ve ben kalakalacağım, diye düşünüyor Enid, Devlet Bakanlığı Müsteşarı, yapayalnız, el böğründe ve annemle babam sonunda haklı çıkacaklar. Kalçasındaki eklem romatizması yüzünden artık bahçeyle uğraşamayan annem; geçirdiği paranoya krizleriyle, sütçü, havagazcı, vergi memuru, annem, ben, Sam konusunda kapıldığı kuşkularla babam. Sana uygun bir adam değil, demişlerdi. Kaç yıl oldu? Sam'i evlerine almıyorlar. Noel'i onlarla birlikte, diken üstünde geçiriyorum; yedi-

ğim hindi dolması boğazıma diziliyor, "Ya Sam başka bir kadınlaysa?" diye korkumdan. Sam de bunu biliyor ya, başka bir kadınla olmadığına beni inandırmak için hiçbir şey yapmıyor. Tam tersi.

"Sen Noel'de baba evine gidiyorsan ben de kendimi avutmanın bir yolunu bulurum artık. Eh, Noel partileri olacak elbet."

"Doktor, karnımdaki bebeği kes al, yalvarırım. Dayanamıyorum artık. Bırak, işimin başına döneyim, tek istediğim bu."

Sevgili Tanrım, sevgili Babam, bunun cinayet olduğunu bilmez değilim ama nefis savunması uğruna işlenen bir cinayet. Lütfen bu savunmamı kabul et. Sevgili babam değil de sevgili anam olsaydın daha merhametli davranır, daha anlayış gösterirdin, sanırım.

"Evet," diyor doktor, "Sinirlerin bozuk, üzgün olduğunu görüyorum. Seni konsültasyon için bir başkasına yollayacağım. Zaten biliyorsun, herhangi bir şey yapabilmemiz için kocanın rızasını da almamız gerekiyor."

21

EVET, BURADA NELER OLUYOR, BAKALIM?

Margot evinde, çocukların çay sofrası için etli börek dilimlemekte olacağı yerde Renee'nin salonunda oturmuş, Biba'dan alınma zencefilli şarap yudumlayarak hıçkıra hıçkıra ağlamakta; Renee de çıplak kadife kollarıyla ona sarılmış. Daha doğrusu Margot oturmuyor, Etiyopya tarzı, şahane bir yatağa yaslanmış, yan yatmıştır; çünkü bu odada sandalye ve koltuk yok, yalnızca şilteler ve yastıklar var. Margot'nun kısacık bacakları buraya uygun kaçmıyor. Margot eteğinin altından bacaklarına dokunuyor ve keşke daha uzun, daha kadifemsi, daha seksi olsalardı, diye iç geçiriyor.

Renee'nin, kurşuni duvarlara ve kalorifer kazanlarına bakan salonu gerçekte dört köşe, rutubetli bir yer ama parlak renkli, ışıklı, güzel bir ruh taşıyor. Saten yastıklar, çizgili ipekler, rengarenk püskül ve saçaklarla dolu, buhar kokan bir oda.

Renee, "Neyin var?" diye yalvarırcasına soruyor. "Ağlama. Kadınların ağlamasını görmeye dayanamıyorum. Madeleine kimsenin ağlamasını istemezdi."

Margot isyanla, "Öyle mücadeleci bir hayatı oldu ki!" diyor. "Bunca didinmenin sonunda da... hiç."

Renee, "Hepimizin bulup bulacağı budur," diyerek Margot'nun bardağına zencefilli şarap dolduruyor; Biba'nın kapanma dolayısıyla yaptığı ucuzlukta şişesi yetmiş bir pens. "Hiçbir şey. Ya da ölüm. Bunu bir şey sayacak olursan."

"Gene de kimilerimizin yaşamı daha bir iyi geçer."

"Onunki de öyle geçebilirdi," diyor Renee. "Eğer isteseydi. Madeleine'in sorunlarının birçoğu, yapmamakta direnmesinden kaynaklanıyordu, yapamamasından değil. Madeleine yalnızca kendi adına öfke duyuyordu.

Herkes adına öfkelenmenin boynuna borç olduğunu anlayamıyordu. Kadın kardeşliği kavramı yoktu onda. Bu da onun kişiliğini küçültüyordu."

"O senin arkadaşındı." Margot şok olmuştur.

"Sağlığında onu daha bile kötülerdim, hem de yüzüne karşı, telefonla eş aramak! Ne rezillik! Yüzünü bile görmediği bir erkek uğruna Cambridge'e gidip orospuluk etmeyeydi şimdi hayatta olurdu."

Margot, "Bir kadının erkeksiz yaşaması kolay değil," diyor.

Renee, "Ben idare ediyorum," diye karşılık veriyor. "Erkeksiz halim çok daha iyi erkekli halimden. Sen kocanla mutlu musun?"

Margot, "Bilmiyorum," diyor; doğrusu şu ki sahiden bilmiyor. Nedir mutluluk? Yoksa Margot Renee'yi, genç parmağıyla şimdi onun pörsümeye başlamış yanağını ovuşturan bu ilke ve kişilik sahibi, güzel, etkileyici, güleç kızı hoşnut etmek için mi böyle konuşuyor?

Mutluluk! Margot ömründe bir kez bile, ben mutluluğu hak ettim, diye düşündüğünü anımsayamıyor.

"Ben gideyim artık," diyor, "Çocuklar yemek ister."

"Peki, sen ne istiyorsun?" diye soruyor Renee. "Yoksa artık senin istediğin hiçbir şey kalmadı mı?"

Margot, "Ben burada kalmak istiyorum," diyor; sahiden de öyle.

Renee, "Madeleine benimle hiç yatmazdı," diye sızlanıyor. "İstiyordu aslında, biliyorum bunu ama erteleyip duruyordu, şimdi de artık çok geç. Neden ille erkek istiyordu, bilmiyorum. Oysa ben ona sıcaklık, mutluluk verirdim, sevildiğini hissettirirdim. Kendine bir vibratör alıp kurtulsaydı olmaz mıydı?"

"Vibratöre para gerek," diyor Margot/Madeleine ve Renee şaşalıyor.

"Tıpkı Madeleine gibi söyledin bunu," diyor sonra. "Hadi, yatağa gel, rahatlarsın," diye umutla mırıldanıyor, eskiden Madeleine'e yaptığı gibi.

Rahatlamak ha?

Gerçekten de rahatlardı Margot, biliyordu bunu, iyice rahatlardı. Seven, sevilen. Margot şaşkınlıklar içindedir. Şimdi anlamaya başlıyor: benzerin benzerle birleşmesi öyle dingin, öyle avutucu bir şey ki, Margot'nun tek bildiği şey olan zıtların çatışmasından, yeni canlar dışında dertten başka pek bir şey yaratmayan dişi–erkek birleşmesinden öylesine bambaşka! En azından Renee'ye sorsan öyle derdi.

Ama kendi bedeni böylesine yasaksa; dokunulması, görülmesi, bilinmesi böylesine yasak olagelmişse eskiden beri, başka bir kadının bedeni kimbilir ne denli yasak olmalıydı! Yok, hayır, yapamazdı, yapmamalıydı. Dudaklarında yumuşacık, dişi dudaklar duymak ha? Çok fazla tehlike içeriyor bu. Öyle ya, eğer tensel zevki bulmak bu denli kolaysa, eğer cinsel doyuma böyle kadın kadına, bu denli incelikle, gizlilikle, tatlılıkla ulaşılabiliniyorsa, eğer sevgi apayrı çıkarların çatışmasından uzak, savaşsız, didinmesiz olabiliyorsa... mutluluğa giden bu sinsi, kaygan, gül pembe yol öylesine tehlike dolu ve korkunç ki güneş bile dehşete kapılıp yüzünü örtebilir, dünya karanlıklara gömülebilir.

Margot duraksıyor. Madeleine de duraksamıştı, bu kavşakta, bu yatağın üstünde, oysa onun daha uzun, daha ince ve çağdaş olan bacakları bu odaya hiç değilse daha yakışırdı. Margot şimdi kendi düzgün, küçük ayaklarına, kalın çoraplı bacaklarına bakıyor ve sandaletinin bantının kopuk oluşuna şaşıyor.

"Yapamam," diyor Margot/Madeleine, sonra yeni kavuştuğu bir doğruculukla, Margot'nun duygularını dile getirerek. "Çok utanırım," diyor.

"Utanmak mı? Neden?"

"Kendimden." Genç değilim artık. Bedenim kalınlaştı, pörsüdü. Göstermekten utanıyorum."

Böyle olmasa o, doktorun, mavi koton sabahlığıyla yetinen karısı olur muydu? Ne münasebet, orospu olurdu, lüks fahişe; genç kızlığında bunun hayalini kurardı. Bunu Katriona'dan başka kimseciklere söylememişti.

Görüyorsun ya! Korku ve utanç nasıl sakat bırakmış seni! Önce bir hemşire, sonra bir eş yapmış. Temizlik yapıp çeki düzen vermeye layık; yaşamaya değil. Vah Margot!

Etiyopya stili yatağının üstünde bile didaktik olan Renee, "Bedenin zevk almasını biliyorsa zevk vermesini de biliyor, demektir," diyor. "Ben gözlerimi yumarım istersen, ışığı da kaparım. Savaş değil bu, barış. Ben erkek değilim; kendi tiksintime meydan okuyarak tahrik olmam. Zaten tahrik olmama da gerek yoktur, orasını sorarsan. Ne yapmak istediğime, yani zevk vermeye karar veririm, olur biter. Erkek değilim ben. Yağmalamak, talan etmek istemiyorum. Sevmek istiyorum."

Gelgelelim Margot'nun gözünde kendi yatağı tütmektedir, ortası çökmüş olduğundan kocasını, başka bir nedenle değilse bile alışkanlıktan ona doğru yaklaştıran yatak.

Renee, "Kalmayacaksın, değil mi?" diye sızlanıyor; o güzel yüzü şehvetten pembeleşmiş, iri mavi gözleri yaş içinde. "Çok yanlış sundum kendimi sana. Korkutup kaçırdım; tıpkı Madeleine'i kaçırdığım gibi."

"Ağlama," diyor Margot üzgün üzgün.. "Ağlama." Bunun böyle sürüp gidemeyeceği belliydi. Zaten duruma gene Margot el koyuyor. Bu çocuk kendinden on beş yaş kadar küçük. Margot'nun onda avuntu aramaya ya da şimdi bu avuntudan yoksun kalınca düş kırıklığına uğramaya ne hakkı var?

Renee, "Kendi başıma öyle yapayalnızım, öyle korkuyorum ki!" diyor. "Çocuklar iyiyse, okulları iyi gidiyorsa ben de iyiyim ama onlarla ilgili bir terslik olunca üzerime öyle bir yalnızlık, bir çaresizlik çöküyor ki! İnan bana. Madeleine'in alt katta olması önemli bir şeydi benim için. Madeleine çok güçlüydü ama şimdi gitti, kendini öldürttü, arkadaşım da kocasına döndü, ben gene kimsesiz kaldım. Ailem benim eşcinsel olmamdan hoşlanmıyor. Bana yardım etmek şöyle dursun, benimle konuşmuyorlar bile. Kocam gidip söylemiş onlara. Söylemek zorunda mıydı sanki? Utanç duyduğumdan falan değil ama bu iş ancak beni ilgilendirir, öyle değil mi? Kocam için hava hoş, gece gündüz bütün zamanı futbol kulübünde geçiyor nasılsa ama benim için bu, iğrenç olmak anlamına geldi: öyle feci bir şeyim ki kendi çocuklarıma bakmaya bile layık değilim, öyle mi?"

Oy, Renee'yim ben, hayatımı elimden geldiğince yaşamaya çalışıyorum. Sevgi verip sevgi alıyorum, elimden geldiğince. Renee'yim, anababamın çocuğu; hayatta ve kendi kendinde aradığını bulamamış biri.

"Yapabildiğim herhangi bir şey olsaydı," diyor Renee, başı Margot'nun göğsüne dayalı, bir yeri ağrıdığı zaman Lettice'in yaptığı gibi. "Yazı, resim, heykel falan gibi bir şey. Ama yok işte, iyice aptalım ben. Yapabildiğim tek şey sevmek. Yüzün öyle güzel ki!" diyor Renee, o ince parmaklarını Margot'nun şaşalamış dudaklarında, gözlerinde, şakaklarında gezdirerek. "Ölüp beni bir başıma bırakmayacaktın. Sana bir şey sunmuştum ama sen başını çevirdin, çok incittin beni, bilemezsin ne kadar çok."

"Unut artık," diyor Margot/Madeleine. "Unut gitsin." Ve Renee'nin o titrek, gene de ısrarlı parmaklarının o sağlam Marks and Spencer düğmelerini, düzgün C&A cırcırlarını çözmesine izin veriyor.

O ılık alaca karanlıkta Renee'nin gördüğü Madeleine'in yüzü, Madeleine'in göğüsleriyle bedeni midir? Margot, soyunmuş, gözlerini yummuş, sıcacık, huzur içinde yattığı yerden, Renee'nin o tanıdık, deneyimli parmaklarının uyandırdığı zevki tadarken hiç değilse Madeleine'in yaşarken taşıdığı bedenin güvencine sahip; yıpranmış ve yorulmuş da olsa, birilerine bağışlayabileceği bir şeyleri olduğuna sonuna kadar inanan bir beden.

Margot'nun elleri uzanarak sarmalıyor, aranıyor, avuntu sunuyor. Yoksa Madeleine'in elleri mi bu?

Margot, doktorun eşi, doktorun çocuklarının annesi, doktorun yatağında, doktorun bildik sıcaklığının yanında yatarken, doktor ondan yana dönsün diye sabırla bekleyecek ve soran olursa, "Evet," diyecek. "Doktorla benim iyi bir seks yaşantımız var." Gerçekten de öyle. Bu işi doktorlar beceremezse kim becerebilir?

Oysa şimdi bu uykulu, baştan çıkartıcı eylem, bu ipek kayganlığındaki güzel kokulu oda, bütün bunlar Margot'nun isteklerinde gerçek bir rol oynamıyor. Margot orgazm beklentisine katlanabilir ama orgazm gerçeğine hayır. Sonradan düşününce öylesine beylik gelen o ani doyum kabarışı Margot'nun kendiyle ve hayattaki amaçlarıyla ilgili görünümü altüst ediyor.

"Eve gitmem gerek," diyor Margot. "Gerçekten gitmem gerek. Gitmek istiyorum."

Ve gidiyor.

Renee, "Seni gene görebilecek miyim?" diye soruyor, küçük bir çocuk gibi ki aslında gerçekten küçük bir kız çocuğudur. "Ne olur, önümüzdeki hafta size çaya gelebilir miyim?"

Margot, "Sanmıyorum," diye yanıtlıyor, neler yapmış olduğunu, kim olduğunu, burada ne aradığını, demin yapmış olduklarını yapacak cesareti nasıl bulabildiğini bilemeyerek.

"Aldırma," diyor Renee; neşesi yerine gelmiş, çırılçıplak (kendi odasının gizliliği içinde Lettice'in de yaptığı gibi) odada dolaşarak tütsü çubukları yakıyor, yasemin çayı demliyor. "Madeleine için bir anma töreni gibi bir şeydi. Hepsi bu. Onun adına yaptık bunu."

Gerçekten de öyleydi; gerçekten de onun adına yapmışlardı yaptıklarını.

22

OLAĞAN YAŞAM!

Philip, Lettice, Laurence. Onları düşün. Onlardan güç kazan. Dul Winifred, Margot'nun annesi. Doktorun, çalılar arasında dolaşan kedisi. Jambon ve dana etli pay. Yıkanacak dağ gibi çamaşır, dağ gibi bulaşık. Sırt ağrısı. Aynada kendi bildik, dost yüzü, Margot'nun yüzü.

Pek de olağan olmayan ölüm!

Madeleine gene cenazeciye naklediliyor. Clarence, Arthur'un kaş çatmasına bakmayıp ölüyü, el sallayarak uğurluyor.

"Arayı uzatma, sevgilim!" diye sesleniyor. *"Bon voyage!"* Sonra Arthur'a dönerek: "Nasıl da hayat dolu bir bayan! Umarım cenazecide hoşça vakit geçirir." Arthur ters ters: "Bugünlerde okulda sizlere neler öğretiyorlar, bilmem, ama ölmüşlere saygı öğretmedikleri kesin," diyor. "El ver de şu kefenleri toplayalım. Gene orta yerde bırakmışsın."

Gerçekten de öyle yapmış, o ya da bir başkası.

Olağan yaşam!

Ertesi gün Margot: "O evde el koymaya değer bir şey olduğunu sanmıyorum," diyor Lily'ye. "Bence hepsini Oxfam'a ver, gitsin."

"Çarşaf, battaniye falan da mı yok? Örtü, havlu falan? Biliyorsun bunlar ne pahalı."

Margot birden, "Lily," diyor kesin bir sesle. "Sen Madeleine'in çarşaflarını kullanamazsın. Ayıp kaçar, Jarvis asla izin vermez buna."

Lily, "Jarvis'in haberi olmaz ki!" diye baş kaldırıyor. "Baksana, benim tek istediğim pratik olup ev harcamalarından kıs-

mak. Bir ölüm olunca insanlar öyle aptallaşıyorlar ki! Oysa ben hep düşünürüm de, ölen kişi olmanın pek bir sakıncası yok; arkada kalan olmaktır bence asıl korkunç olan. Sonra ben ölümü savurganlığa bahane olarak da göremiyorum. Neyse, benden bu kadar. Oxfam gelip her şeyi alsın. Umursayan kim, zaten?"

Gene de umursuyor, hem de derinden. Her zaman olduğu gibi şimdi de Madeleine'in, eline geçirebileceği nesi varsa, hepsini istiyor.

Margot gene topallamakta, Hilary, Jonathon'un odasına kapanmış, ağlıyor. Jonathon'un topuğu kıpkırmızı acıyor. Jarvis'in hisselerinin değeri hızla düşmekte.

Madeleine, porsuk ağacından yapılma, oldukça pahalı bir tabutun içinde, gözleri açık olarak yatıyor. Tabutun parasını Jarvis ödeyecek, Lily'nin yeni halısı için ayrılmış paranın ucundan. Madeleine'in donuklaşmış gözleri, nereden yansıdığı anlaşılamayan bir ışıkla parlıyor.

Olağan yaşam. Olağandışı ölüm.

23

Lily Jonathon'u kliniğe götürüyor, zavallı ayacığına baktırmaya. Şimdi ayak bileği de şişmiştir ya da Lily yeminle öyle söylüyor. Oysa Jarvis de, Margot da, baktıkları zaman öbür bilekle bunun arasında bir fark göremiyorlar.

Jonathon'un ayağına doğru eğilirken Margot kazara Jarvis'e sürtünüyor. Ve tepeden tırnağa tüm bedeninden adeta bir elektrik akımı geçiyor. Jarvis gerçekten de hatırlamıyor mu onu? Hayır. O ki bu evde öylesine sabırla çalışıp beklemiştir, ne yaptığını pek bilmeden, Tombiş Margot, doktorun karısı, gizliden gizliye kin mi güdüyor yoksa?

Kin öyle mi?

Jarvis evin içinde volta atarak Madeleine'i düşünüyor.

Şurada oturdu, şurada şöyle konuşmuştu ama şimdi artık yok.

Ölüm, şimdiki zamanla geçmişi kesin biçimde ayıran bir çizgi çeker. O zaman vardılar, şimdi yoklar. Ve bıçak, evde pişmiş pastayı tertemiz kesip ayırır. Bu taraf, öbür taraf, o zaman, şimdi. İşte bakın, yeterince gerçek değil mi bu sizin için? Oysa siz hayatın, ardı kesilmez bir tür ırmak gibi, az çok sizin denetiminiz altında, sizin istediğinizle akıp gittiğine inanmaya başlamıştınız. Bu ders olsun size. Ölümden önce, ölümden sonra, bir varmış, bir yokmuş.

Hayat hâlâ upuzun bir dersmiş, meğer. Arada bir, aklımızı başımıza toplamanıza yardımcı olmak için bir şamar vurmayı, bir kulak çekmeyi de ihmal etmiyormuş.

Jarvis o şık evinin içinde dönüp dolanıyor. Bu ev onun istediği bir şeydi, gene de değildi. Bu ev istemlerde bulunuyor insandan, huysuzlanıyor. "Ey, sonra, sırada ne var?" diye soru-

yor. Eskisi somurtur, "Yeter artık, tamam. Beni rahat bırakın," diye dırıldanırdı.

Belki eskisi daha iyiydi.

İşte burada, banyoda, bir zamanlar Madeleine'in baktığı ayna duruyor. O zamanlar ayna yamuk bir lavabonun üstünde, sıvaya (duvarı berbat ederek) vidalanmış bir çengele asılıydı; şimdi beyazlı mavili çinilerin arasına güzelce oturtulmuş (çerçevesi herhalde yaldızlıdır) ve içine Lily'nin düzgün beyaz dişleri yansımış, Madeleine'in uzun, sarımtrak dişleri değil.

Gene de bu, Madeleine'in aynası. Bir zamanlar, bir sabah Madeleine burada durmuş (ince geceliğinin altından o gergin bedeninin dış çizgileri görünerek) aynaya bakarken genç Jarvis (o gün yirmi dokuzuncu yaş günüydü) gafil avlayarak ona arkadan sahip olmuştu. Şimdi Madeleine'in yüzündeki ifadeyi anımsıyor; aynada seyretmek ne hoşuna gitmişti; dudaklar aralanmış, gözler kapalı ve kapakların altında hafifçe titrek; Madeleine kendinden geçmiş, gene de o zamandan önce ya da sonra olmadığı kadar kendi kendisiydi...

İyi işler; haşin sözler.

Ondan sonra ne olmuştu? Ondan sonra? Jarvis anımsayamıyor. Parti veriyorlardı, bunu biliyor. Bodrumdaki dört gaz ocağında meyveli sıcak şarap yapmayı tasarlamıştı. Madeleine bolün kaynatılmaması gerektiğini söylüyor, Jarvis, fark etmez, diyordu. Böylesine gülünç anlaşmazlıklardan ne korkunç kavgalar çıkar! Sonra Jarvis, Madeleine (Madeleine'in deyimiyle) süslenip püslensin, kendisinin aldığı bir bileziği taksın istemişti. Madeleine bunu gülünç buluyordu. Partilerden hoşlanmazdı o; bu partiyi neden verdiğini de bilmiyordu. Parti ha! Ne gereği vardı sanki? Madeleine'in partilerde bulduğu tek gerekçe erkekleri kendine çekmek olmuştu ama bu da geçmişte kalmıştı artık. Jarvis için durum başka mıydı

yoksa? Jarvis onunla yetinemiyor muydu? Siniri oynayan Jarvis de, evlilik dediğin nedir ki zaten, demişti. Hapishane mi? Nasıl söyleyebilmişti bunu. Madeleine'in aynadaki yüzünün ifadesi zihninde henüz taptazeyken? Madeleine, karısı onun, Jarvis'in, öylesine aniden ve tatlılıkla doyumlanan şehvetinin izleriyle hâlâ ıslak ve kayganken?

Kolayca, hem de büyük bir kolaylıkla söyleyip yapmıştı bunu? Jarvis, Poppy'nin oğlu. Bağlanmaktan, hele de çocuğunun anası olan karısına bağlamp kalmaktan duyduğu gençlik korkusuyla Jarvis.

Eskiden olmuş işler, unutulmuş sözler.

O günlerde banyo böyle şimdiki gibi mavi beyaz çinili, yaldızlı, halı kaplı bir bonbon kutusu değildi. O zamanki halini gözünüzde canlandırın; kocaman, beyaz banyo küveti, çatlak lavabo, krem rengi duvarlar, koyu yeşil boya, kahverengi muşamba zemin ve her şeye yukarıdan bakan, beyaz emayesi kaymış, dumandan kararmış büyük bir gazlı termosifon ki lavabonun altındaki saate birkaç peni atarsanız, bir süre sonra metal musluğundan gıdım gıdım sıcak su akardı.

Madeleine hep Lifeboy marka, ilaçlı sabun alırdı; banyo hep karbolik kokardı, bebekliğinde Hilary de öyle kokar, poposu hep pişik ve ıslak olurdu.

Havada bir diş tozu kokusu var, aynanın içinde bir kıpırtı. Jarvis aynaya yansımış bir yüz görüyor.

Evin kedisi öldüğü zaman sahipleri kimi zaman, onun gelip geçtiğini görür gibi olurlar ama göz ucuyla ve yalnızca birkaç gün, bilemediniz birkaç hafta için. Dönüp baktıklarında da o köşede, anılarının gölgesinden başka bir şey olmadığını görürler. Ya da belki ruhsuz oldukları için hiçbir şey görmezler de. "Bu kedin de tıpkı eskisine benziyor," demek bir aile dostuna kalır. Ev sahibi, "Yoo, kedi almadım ki," deyince arkadaşı, "A-

ma şimdi gördüm," diye diretir. "Basamakta oturuyordu, tıpkı eski kedin gibi."

Jarvis aynada Madeleine'in yüzünü görüyor, en azından gördüğünü sanıyor. Ayna buhar içinde kalmış, bu yüzden emin olmak zor. Buhar ını? Ama Jarvis muslukları açmadı ki nereden buhar olsun?

Jarvis dönüyor ve arkasında Margot'nun durduğunu görüyor.

"Seni Madeleine sandım," diyor bön bön. Işık Margot'nun arkasından vurmuş, bu yüzden Jarvis onun biçimini seçebiliyorsa da yüzünü göremiyor, gözlerini. Bir zamanlar Madeleine de böyle başını arkaya çevirmiş, kapının ışığında siluetleşen kocasına bakmış –yirmi dokuz yaşında, yakışıklı, arzulu– sonra evli kadınlara yaraşır bir uysallıkla gene aynaya dönmüştü. Ah, o günlerde yaşamlarımız için kurulan tasarımlar daha az bulanıktı; iplerimiz çekildiğinde mücadeleye girmez dans ederdik. Jill, demişti Philip, tam on altı yaşında olmanın üstünlüğüyle; çıplak fotoğraf sanattır, üstelik ben senin kardeşinim. Ve şimdi Jill orada duruyor, tanrının yarattığı biçimde ve sonsuza değin tekerlekli sandalyesinde, amin.

Hoyrat işler, tatlı sözler.

Margot, "Ben Madeleine değilim," diyor gene de Madeleine'miş gibi Jarvis'e doğru yürüyor; yalnız Madeleine'in eskiden durduğu yerde şimdi Jarvis var. Jarvis'in durduğu yerde de Margot; ve bir gece Jarvis'in Margot'ya yaptığı gibi şimdi de Margot Jarvis'e sokuluyor, Jarvis başını çevirerek sırtı Margot'ya dönük duruyor.

Sonra ne olmuştu?

"Yapmayacaktın," diyor Margot, yanağı kocasının omzuna dayalı. "Yapmayacaktın öyle."

İyi işler mi haşin sözler mi? Margot hangisine yanıyor? Hangisi olmuştur onu bu erkeğe en çok bağlayan?

Jarvis, duyduğunun Madeleine'in sesi olduğuna neredeyse yemin edecek, oysa kadının kollarını itip arkasına döndüğünde gene Margot'yu görüyor. Yoksa kendisinin bellekte canlanan eski hali midir, bozulmayı bırak, ölümü bile düşünmediği gençlik hali?

Margot, "Gel, yukarı çıkalım," diyor Jarvis'in sesiyle; odaya sigara dumanlarının ağır kokusu doluyor, dökülmüş bira, kaynayıp bozulmuş meyveli şarap. "Kimse görmez."

Ve kendi dudaklarından Jarvis, Margot'nun hafifçecik, genç sesini duyuyor. "Ne diye?"

Ama Margot gerçeği biliyor, hem de çok iyi. İstediği Jarvis midir yoksa Madeleine'in olan konumu gaspetmek mi? Eh, ikisi de.

Kadın, çocuk, bunların hepsi gaspçıdır. Erkeklerse yalnızca tahtlarına kurulup oturmayı bilirler.

Peki, bu nedir şimdi? Margot ne yapıyor, kuzum? Eskiden beri yapmaya kararlı olduğu şeyi. Siz onun bu eve sekreterlik yapıp yardımcı olmaya, iş öğrenip kocasının ve Jarvis'in karısının yükünü hafifletmeye mi geldiğini sanıyordunuz? Asla. O buraya kendi işine geldiği için geliyordu.

Şu anda orta yaşın sakinliği içinde, yazı makinesini tıkırdatmakta olması gereken Margot yukarı katta, Lily'nin kocası Jarvis'le birlikte, yedek odadaki yatağın kürk örtüsünün altında, tıpkı on altı yıl önce Madeleine'in kocası Jarvis'le yattığı gibi. Ancak şimdi duvarlar, bej üstüne kabak gülü desenli, damın aktığı yerde soyulmuş kağıtlarla değil, Liberty desenli, kahveli beyazlı, pırıl pırıl bir kağıtla kaplanmış, pencerelerde bir örnek perdeler var. Ne korkunç, ne ayıp şey, geçmişi hortlatmak, hele unutmayı candan istediğimiz bölümlerini!

Çöküntü, rezillik. Rubetli sıva kokusu, çürüme kokusu: kokuşma, donuk cam gözlü, ölmüş balık gözlü.

Margot, "Ben hiç değişmedim," diye mırıldanıyor, hiç utanmasız. "Hatırlamıyor musun? Nasıl unutabilirsin? O kadar mı önemsizdi senin için? Bak," diyor, memelerini açarak. "Göğüslerimi hatırlamıyor musun? Uçları pembe, kahverengi değil. Çok hoşuna gitmişti."

Margot'nun gerçekten de güzel göğüsleri var, dolgun, beyaz, sımsıkı. Renee hayran kalmıştı, bu yüzden Margot da şimdi kendi göğüslerini daha bir beğeniyor.

Gelgelelim, onun böyle ortaya serdiği meme uçları zavallı Jarvis'in gözüne gene de kahverengi görünüyor ve aklına karısını getiriyor, öyle ki Jarvis yataktaki bu uysal ve ürkünç kadından uzaklaşarak, "Özür dilerim," diyor. "Üzgünüm, buraya nasıl geldim, bilmiyorum..."

Kötü işler!

"Sarhoştun," diyor kadın. "Beni buraya getirdin. Ben üzgündüm, ne yaptığımın farkında değildim. Çok gençtim. Çocuk aldırmıştım. Hiç hakkın yoktu..."

Jarvis, "Sen neler diyorsun?" diyor yalvarırcasına. "Lütfen, Hilary evde, Lily de neredeyse gelir, sonra..."

Haşin sözler.

Margot onun yüzüne haykırıyor, eskiden Madeleine'in yaptığı gibi, yumrukluyor onu, tıpkı bir zamanlar Madeleine'in yaptığı gibi.

"Lily benim ne umurum? Başkalarına verdiğin zarar senin ne umurun? Sen benim hayatımı, evimi barkımı alıp Lily'ye verdin. Şimdi çocuğumu da mahvetmek istiyorsun."

Oysa şu anda Jarvis hiç de karşısındakini mahvedebilecek bi-

rine benzemiyor; iri yapılı, orta yaşlı, yumuşak başlı, dengesiz beslenen, arada içkiyi fazla kaçıran, karısına vurgun bir adam, erotik talan günleri öylesine gerilerde kalmış ki neredeyse unutulmuş. Kimlerle yatmıştı o, çok eskiden, kaç kadınla, neden, nerelerde? Önemi var mı? Hiçbir zaman önemi olmuş muydu? Jarvis'in baştan beri tek istediği, güzel bir yuva, güzel bir eş, kusur bulmayan, sevgi dolu bir kadın olmuştu. Tatlı sözler. Madeleine onun istediklerini, istemeye hakkı olan, her kocanın karısından beklemeye hakkı olan şeyleri sağlamayı, bile bile, kasıtla reddettiği zaman Jarvis duruma dayanabildiği kadar dayanmış, sonra da istemeye istemeye, adeta kendi iradesi dışında kenara çekilerek Madeleine'i kapı önüne koyup Lily'yi içeri almıştı.

"Hiç de böyle olmadı işte!" diye Madeleine, yaşarken yaptığı gibi ölümünde de haykırıyor.

Jarvis, Jarvis, Madeleine'im ben, izin ver de senden nefret edeyim. Kinimi onayla. Benim haklı olduğumu, senin haksız olduğunu kabul et. O zaman ben huzura ererim. Ne olur.

"Madeleine'e daha iyi davranmalıydım," diyor Jarvis en sonunda, yıllarca gecikmeli. "Haksız ettim ona. Çok haklısın."

Jarvis'im ben, Poppy'nin çocuğu. Dışlamakta öyle bir tat var ki, sevgiyi geri çevirmekte, güveni kötüye kullanmakta. Poppy o kayıtsız bakışlarını kocasının, benim üvey babamın üstünden kaydırıp golf alanına dikerek bardağındaki cini yudumlar, zavallı, alımsız çocuklarını boş gözlerle süzerdi. Poppy yalnızca Jarvis'e, bu utanç çocuğuna gülümserdi, Büyük Kuzey Yolunun çocuğu. Ben Jarvis'im, koca ve baba. Konforun çocuğu olan Jonathon'a gülümserken çıplak yer tahtalarıyla akan tavanların çocuğu olan Hilary'yi görmüyorum bile. Başka ne yapabilirim? İçimden böyle geliyor.

Margot, "Hilary bana gelmek isteyebilir," diyor.

Margot'yum ben, Winifred'in kızı, Lettice'in annesi ama ikisine de uygun değilim. Sonunda kendi kendimim, unvanlardan sıyrılmış, gurur denen şeyden kurtulmuş. Tanrım, bana yardım et, çocukken sana dua ederdim; şimdi yardım et bana. Madeleine'den kurtar beni, kendi kendimden kurtar.

Tanrı duyuyor mu acaba? Margot küçükken, uzun bölme işlemlerini anlayamadı diye elinin tersine cetvel yerken Tanrı duymazdı, gene de Margot O'na olan inancını asla tümden yitirmedi. Eline cetvelle vuran öğretmen yıllar sonra bir kamyonun altında kaldı.

Jarvis; "Hilary burada rahat," diyor bön bön. "Öyle değil mi? Lily ona çok iyi bakıyor."

Margot, "Bana gelirse kendi yaşıtı çocuklarla birlikte olur," diyor. "Daha uygun olur. Zaten Laurence de onun kardeşi, ne olsa."

Margot mu bunu söyleyen, yoksa Madeleine mi? Margot'nun böyle bir şey söylemeye niyet etmediği kesin; söylediğine kendi bile inanamıyor. Çocuk, ona bakanındır; bunu ilk söyleyen Margot olurdu; çocuğun kimden olduğu kimin umurunda? Laurence nasıl Jarvis'in oğlu olabilir? Nasıl ki Jarvis de o kamyon sürücüsünün oğlu değildir. Poppy'nin özlemi, anıları ve hayal gücü dışında, elbet. Küçük Jarvis masa başında; piyano bacaklı Ruth yanıbaşında onu iğneliyor; baş köşedeki borsa tüccarı hoşnutsuz, tabağındaki yemekle oynuyor: Jarvis bu ailenin öz çocuğuydu, otoyolların değil. O şeyler gerçekten olmuş muydu? Belki de Poppy'nin hayalindeydi hepsi, otuzlu yıllardan kalma bir afyon düşü; belki gerçekte yalnızca o borsa tüccarı vardı, golf alanı, cin şişesi ve yollu yolunca, can sıkıntısı içinde ana rahmine düşüp dünyaya gelen çocuklar?

Belki Poppy'nin Jarvis'e anlattıkları masaldı? Jarvis onun en büyük çocuğuydu. Gerçeğin ne olduğunu bilemiyor artık.

Güzel sözler, çirkin olaylar.

Laurence, doktorun sofrasında oturmuş, dünyayla ay arasındaki uzaklığı hesaplıyor; doktor onun suyuna gidiyor, demek ki Laurence doktorun çocuğudur, Jarvis'in değil.

Hilary mimarın sofrasında oturmuyor, mimar ona bakıyor ama onu görmüyor, onda yalnızca kendi çirkinliğini, onun annesine yaptığı kötülüğü görüyor. Hilary şekerli buğday gevreğini yiyor; Jarvis başka yana bakıyor.

Jarvis, Margot'nun dediğini duymuyor. Duymak işine gelmiyor. Margot'nun çocuğu nasıl onun olabilir?

"Hilary senin yanına gelmek istediğini mi söyledi?"

Margot, her zaman doğruyu konuşan bu kadın şimdi yalanlar söylüyor.

Annesine sandığından daha çok benziyormuş demek... ya da Madeleine'e. "Evet," diye karşılık veriyor. "Burada pek mutlu değil. Burada oturmaya hakkı olmadığını düşünüyor."

"Burası onun evi."

"Burası Lily'nin evi," diyor Margot, nitekim öyle.

Jarvis, "Jonathon'u çok seviyor," diyor.

Margot çılgınlığında direnerek, "Ben ona sevsin diye Laurence'i verebilirim," diyor.

Jarvis, hâlâ anlamaz gibidir.

Margot bayılacak gibi oluyor. Çok üşüyor. Açık pencerenin kanatları rüzgarda çarpmakta. Jarvis pencereyi kapamaya gidiyor ama çift camlar yerli yerindedir. Buradaki pencere kanatları kaldırılalı kaç zaman oluyor?

Madeleine'in evi.

Jarvis kendi gençlik hayaliyle Madeleine'in anılardaki hayali-

ni yitirmiştir. Şimdi tek gördüğü, eski divana yığılmış duran paltoların altında kucaklaşmış bir çifttir; sigara, dökülmüş bira, sıcak şarap kokusu merdivenden yukarı süzülüyor ve içini öyle bir hüzün bürüyor ki Jarvis/Madeleine hiçbir şey demeden dönüp merdivenden aşağı iniyor; ayaklarının muşambada çıkardığı sesi duyuyor; oysa eğilip baksa, yeri duvardan duvara kaplayan uçuk renkli halıyı görecektir. Güzelce silinip fırçalanmış olan bu halıların duvar kağıdındaki belli belirsiz yıldız desenlerini vurguladığını ayrımlayacaktır. Lily yer halılarının yıpranmış olduğunu düşünüyor, söküp yenilerini kaplatmak istiyor. Oysa halılar yıpranmış falan değil. Halı konusu Lily'nin özel ve pahalı takıntısıdır. Eh, ne yapalım, para Madeleine'in tabutuna gidecek.

Jarvis anımsıyor. Jarvis bir basamağa (muşamba kaplı, halı kaplı) oturuyor ve Madeleine için ağlıyor, yaşayan ve ölmüş olan Madeleine için; banyodaki Madeleine, yedek odaya girip her şeyi gören Madeleine için. Biraz sonra Jarvis rahatlıyor.

Kimin elinden ne gelir ki?

Bir gün, savaş sırasında, bahçenin dibine bomba düşmüştü. Büyük bir şey değil ama evin arka duvarını yerle bir etmeye yetmişti. Bay Karl Kominski'nin hizmetçisi Miss Maguire o sırada merdiven altındaki dolaba sığınmıştı. Onun orada olduğunu bilen yoktu. Kadıncağız yıkıntının arkasında, karanlıkta altı gün kadar kapalı kaldı. Buldukları zaman korku ve şoktan konuşamaz durumdaydı. Bedensel olarak toparlandı ama kafasında zaten var olan noksanlık (böyle üstünkörü yer süpürme, böyle yağını akıtmadan bulaşık yıkama görülmemiştir) daha da arttı. Karl Kominski Miss Maguire'ı elinden geldiğince kolladıysa da tazminat parasını alıp evi sattığı ve sıcak iklimli İtalya'ya taşındığı zaman onunla bağlantısını sürdüremedi. Kendisi gibi Nazilerin elinde acı çekmiş olan birine acıyordu acımasına da, elinden ne gelirdi?

Kimin elinden ne geliyor ki?

Jarvis merdiven basamağına oturmuş ağlıyor. Lily, kucağında Jonathon, sokak kapısından içeri giriyor. Aklı başından gitmiş; "Hastaneye yatması gerekmiş," diyor. "Kanının zehirlendiğini sanıyorlar."

"Ne demek yani, kan zehirlenmesi?" Jarvis heyecanlanmış gibidir.

Ama Lily de bilmiyor.

Margot elbisesini düzelterek merdivenden aşağı indiğinde –tıpkı on beş yıl önce bir gece merdivenden inerek arkadaşı Katriona'nın sitemli bakışıyla karşılaştığı gibi (zavallı Katriona, doyumlanmış arzuların nasıl sonuçlandığını iyi bilirdi)– Jarvis'le Lily'nin yerinde yeller esmektedir: her şeyi unutup hastanenin yolunu tutmuşlar.

Güzel, diyor Margot, kininden arta kalanla, çok güzel.

Umarım ölür.

Düşüncesinden emin de kimi kastettiğini pek kestiremiyor.

24

YUVAM, BARINAĞIM!

Daha doğrusu Margot düşüncesizce ve de yanılarak öyle sanıyor. Margot'nun adımları sıklaşıyor. Adeleide Row'dan ayrılalı beri sancısı dinmiştir.

Gündelik yaşam!

İşte köşedeki bildik ev: duvardaki bildik pirinç levha. Lettice bunu her gün ovup parlatır. İyi huylu, hamarat Lettice'cik.

Dr. P.Bailey
Saatler: 9–11 5–7 Pazartesi–Cuma
Cumartesi: Acil durumlarda 9–12

Margot bu köşeyi kaç bin kez dönmüştü, kimbilir? Laurence'in pusetini, Lettice'in arabasını kaldırıma indirip bindirmişti; babaları tutmuş durumdaki Laurence'i, tepinip ısırmasına bakmadan koltuğunun altına sıkıştırıp, komşuları kınayacak diye ürke ürke eve götürmüş; ağaçtan düşmüş Lettice'i kanlar içinde, baygın, kurşun gibi ağır, tüy gibi hafif, muayenehaneye taşımıştı.

Gündelik yaşam!

Margot bu köşeyi iğne topuklar üstünde dönmüştü, yürüyüş pabuçlarıyla, şık çizmelerle, en iyi akşam elbisesiyle, gebelik giysileriyle, süt lekeli bluzuyla; Philip'in istememesine karşın Lettice'e naylon yorgan almak için (naylon yorganların sağlığa zararlı sayıldığı yıldı) iki meme verme saati arasında çarşıya koşturduğu zaman.

Margot bu araba yolundan, Philip'in yanına oturmuş olarak sırasıyla bir Ford Anglia, bir Vauxhall Victor, bir Volkswagen Van (kamp yaptıkları günlerdeydi bu) ve bir Volvo Es-

tate içinde gelip geçmişti, kimi zaman canı sıkkın, kimi zaman suratı asık gene de çoğu zaman yürekli, uysal, dayanıklı, sadık, fedakâr, çocuklar önde oturmayı seviyor diye arkaya oturmuş, çocukların hatırı için, hiç zevk almadığı gezilere çıkmış, gece geç saatlere kadar ayakta kalıp sandviçleri yapmış, termoslara konacak çorbaları hazırlamış, sonunda üstüste yığılarak arabada ona yer bırakmayacak olan battaniyelerle şilteleri toparlamıştı.

Margot her yıl kiraz ağacının çiçeklerinin açıp soluşunu izlemişti. Geçenlerde sokağın öbür ucundaki büyük karaağacın kesildiğini görmüştü.

Gündelik yaşam! Yuvam, barınağım.

Doktorun kedisi sundurmanın damına tünemiş, alacakaranlıkta kulakları titreşiyor. Oraya nasıl çıktığını kimse bilmiyor.

Evi çepeçevre ağaçlar sarmış, gölgeye boğmuş, bu yüzden bahçede pek az çiçek yetişiyor, daha çok yapraklı bitki var. Ağaçları kesmeye kimsenin içi razı değil.

İşte, kimsenin geri çevrilmediği sokak kapısı. Sakatlar, hastalar, sıkıntıda olanlar, evsiz barksızlar bu kapıyı çalmış ve dertlerine hiç değilse bir yere kadar derman bulmuşlardı.

İçerdeki her şilte tanıdık. Hangisinin içinde kaz tüyü, tavuk ya da terilen dolgu var, biliniyor; süpürgeliklerdeki her çentiğin hesabı verilebilir. Şurası, piyanoyu çekerken vurduğumuz yer. Burası, hani Laurence'in o feci arkadaşının aşka gelip duvarı tekmelediği zamandan kalma. Burada da hani Philip bir turşu kavanozunu açmaya çalıştıydı da kavanoz kırıldıydı ama kapak yerinden bile oynamadıydı.

Gün gelecek, diye düşünüyor Margot, gün gelecek ağaçlarla ilgilenmeye zamanım olacak, bahçeyle ilgilenmeye, süpürgeliklerle, kendimle her şeyle ilgilenmeye.

Ama kendimle ilgilenmeye zamanım olduğu zaman ilgilenmeye değer ne kalmış olacak? Tekerlekli sandalyesinde, torunlarının çocuklarının resimlerine bakan ihtiyar bir nine mi? O da şansı varsa.

Margot evin yan tarafına sapıyor, gölgede çiçek vermeden büyüyen, komşu parmaklığın dibine yaslanmış duran ıslak açelyalara sürünerek geçiyor. Kedi Margot'nun peşinden geliyor. Sundurmanın damından nasıl indi bu hayvan? Bilen yok ama inmiş işte, buracıkta.

Margot arka kapıyı itip açıyor. İşte mutfağı, temiz, bildik, kullanışlı. Ev ödevlerini yapmakta olan Lettice ile Laurence.

Gündelik yaşam!

Nerelerdeydin anne? Lezbiyen bir bayanın kollarında; oğlunun babası olmakla suçladığı (ama ona kulak asmayan) işverenin kolları arasında. Oralardaydı işte anneniz. Buz gibi soğuk olan ve normal tepkileri buza çeviren Madeleine'in içinde. Yoksa Madeleine onun içindeydi de kanını kaynatıp onu ağza alınmaz işler yapmaya mı itiyordu, özlemden kaynaklanan, kıvançsız, kuklamsı edimlere... değişimi ve kabullenmeyi simgeleyen çırpınışlara?

Margot adımını eşikten içeri atıyor ve Laurene ile Lettice'e düşman gözlerle bakıyor. İçeriye onunla birlikte soğuk bir esinti girerek masanın üstündeki kağıtları kıpırdatmış, çocukların kollarındaki tüyleri diken diken etmiştir. Çocuklar başlarını yavaş yavaş kaldırarak gülmez gözlerle annelerine bakıyorlar. Onunla ne ilişkileri var ki? Ya da annelerinin onlarla? Tamam, onları püskürtmüş (yaşam akıntısına bırakılmış bebe balıklar gibi) ama bu onun saplantısıymış, onun olayı, çocukların değil.

Onun kayıtsızlığı mı çocuklara geçiyor yoksa çocukların kayıtsızlığı mı ona? Bir an için bu, karşılıklıdır. Çocuklar onu kapı-

larının eşiğinde duran ve pek de iyi niyetli olmayan, nahoş bir yabancı gözüyle mi görüyorlar? Evet, özçıkar kaygısı onlara egemendir. Nitekim küçük yaşlarında da, o ölürse bize kim bakacak, diye sorarlardı. Büyükannemiz mi? Bir yetim yuvası mı? Güzel. Orada renkli televizyon var, öl, annemiz, bize göre hava hoş. Ya da daha küçük, daha öfkeli oldukları sırada; öl, annemiz, sen iğrençsin. Seni kedi maması gibi doğrayıp çöp kutusuna atacağız.

İşte böyle aydınlık ve karanlık düşünceler arasından geçerek hepimiz bağımsızlığımıza kavuşur ve yüzer gideriz çünkü soğukkanlı birer balığız, her birimiz.

Gündelik yaşam!

Doktorun kedisi Margot'nun bacakları arasından süzülüp geçiyor; sonra o pas rengi başını yeşil gözlerini çevirerek ona bakıyor, sırtını kabartarak miyavlayıp tıslıyor ve gene gölgelerin arasına karışıyor.

Lettice, "Nesi var bu kedinin?" diye soruyor. "Tıpkı benim içimden geldiği gibi davranıyor."

Laurence, "Belki annemizin içine şeytan girmiştir, eve geç kalması da bu yüzdendir," diyor.

Margot, "Benim hakkımda böyle konuşma," diyor o haşin, çirkin sesiyle. "Kedinin annesi değilim ben."

Lettice buz gibi bir sesle ağabeysine, "Acaba başını yüz seksen derece döndürebilir mi dersin?" diye soruyor.

Laurence, "Umarım böyle bir şey yapmaya kalkışmaz," diye yanıtlıyor. "Yoksa ağzından yeşil kusmuk gelir."

Anneleri bu konuşmayı hiç de komik bulmuyor; komik bulması da amaçlanmamıştır zaten. Margot olduğu yerde, hafifçe sallanarak duruyor, sol eliyle de sürekli göğsüne vuruyor. Çocukları korkmaya başlıyorlar.

Laurence, "Şaka yapıyorduk," diyor. "İçine şeytan girmiş falan değil."

"Piç kurusu," diyor Margot. "Seni piç kurusu."

Zavallı Laurence'in kızarmış yanakları daha da kızıllaşıyor.

Lettice, "Ben gidip babamı çağırayım," diyor. "Annemin bugün nesi var, bilmiyorum."

Ya da daha doğrusu Lettice'in sonradan sınıf arkadaşı Andrew Monk'a (yaşının küçüklüğüne karşın motosiklet sahibi olan bir çocuk) dediği gibi: "Menopozdan olsa gerek. Annem temelden değişti. Başka bir insan gibiydi."

"Östrojen terapisi görmeli," diyor Andrew, "Çok iyi geliyormuş, duyduğuma göre."

Gündelik yaşam!

Jarvis'le Lily hastanenin Kaza Bölümünde oturmuş, bekliyorlar. Arabaları çifte sarı çizgi üstüne park edilmiş, ceza yemeleri olası, şu anda Jarvis'in kafasını en çok kurcalayan da bu. Görebildiği kadarıyla Jonathon'un bir şeyciği yok; çocuk babasının kucağında mışıl mışıl uyuyor. Gel gör ki Lily onun komada olduğundan emin. Ortada onun içini rahatlatabilecek kimse yok. Herkesin işi başından aşkın. Varlıklarını danışma masasında kayda geçirmiş olan Lily ile Jarvis şimdi beklemek durumundalar: Hastabakıcılar, bir kapıdan çıkıp öbüründen girerek gelip geçiyor; zahmet edip Jonathon'la ilgilenen kimse yok. Jarvis uyuklamaya başlıyor, rüyasında günahkâr Poppy'yi görüyor.

Lily korku içinde. Çocukluğunda, genç kızlığında, kadın olduktan sonra annesini istediğini hiç anımsamayan Lily şimdi annesini istiyor.

İda, yetiş.

İda kendinden düşük düzeyde biriyle evlenmiş, kasap kocaya varmıştı. Uzun bıçakların gecesi. Her tanrının gecesi. Sonunda kendini, Lily'yi ve yeni doğmuş Ross'u aldığı gibi Coro-

mandel'deki Long Bay'e taşımıştı, sonra da Kiwi Çayevi ve kamyonlar dolusu Amerikan askeri.

Okyanusun bir ucundan öbürüne! Bu arada Kiwi çayevini de sakın unutmayın, bir kum tepesinin üstüne konmuş duran ve rüzgarla yağmur oluklu demir damına çarptığında bir davul gibi titreşimler yapan o küçük, ahşap barakayı. Çaycı hanımın o küçük, solgun benizli kızı Lily'yi de unutmayın, ilkin kaçan, sonra beyaz kum tepeleriyle güneşten ağarmış çalı çırpı yığınlarının ardından el eden kız.

Ay aydınlık bir kış gecesinde, burada, dünyanın sınırı olan bu yerde Rose Bebe evden çıkıp karanlığa karışmış, ertesi sabah Lily'nin en sevdiği yer olan, al deniz anemonlarının yetiştiği, kayalar arasındaki o koyun sularında yüzüstü akıp giderken bulunmuştu.

Cenaze töreninden sonra (Lily törene gitmemişti) Lily'nin babası yeniden ortaya çıktı, kumların üzerinden yampiri adımlarla çıktı geldi ve İda ile Lily'yi alıp eve götürdü.

Zavallı, istenmeyen Rose'u o kayalar arasındaki koya, o yapışkan, emici deniz anemonlarının (tıpkı Lily'ye yapışıp emişen o uzun dişli Amerikan askerleri gibi) arasına Lily mi itmişti? Elbette ki hayır.

Lily bunu düşünmüş olaydı, Lily bunu göze alabileydi, Lily bunu yapardı. Ve hayal etmek yapmak kadar kötüyse Lily'yi suçlu demekti. Rose'un ölümü öyle çok sorunu çözümlemişti ki! Rose'un salt yaşamı, ailesine karşı bilenmiş bir diş, doğması bile annesine karşı açılmış bir savaştı sanki. Beni sev, her şeyi yitir, diye bağırdı Rose Bebe o minik kollarını uzatarak. Böyle çocuklar vardır. Beni yitir, her şeyi kazan.

Lily babasına yeniden kavuştu. Heyhat, İda da öyle. Bu da işin biraz keyfini kaçırıyordu. Her neyse, iki üçten yeğdir; hiç değilse Rose Bebe aradan çıkmıştı, ölmüştü, bundan böyle

sevgi ve ilgi harcayamazdı artık. Bir süre sonra Lily İda'yı az çok kenara itebilirdi nasılsa, kız çocukların huyu olduğu üzere annesini geçip geride bırakarak. Anneler yaşlanırlar.

Lily Jarvis'i Madeleine'den almıştı. Yani hemen hemen. Hiç değilse gayret göstermişti ya. İşte şimdi de Madeleine aradan çekilmiş bulunuyor; öldü, gömüldü.

Lily eskiden beri istediği şeye kavuşmuştur; tek başına, tam sahiplik.

Öyleyse Lily şimdi neden hastane koridorundaki sırada oturmuş, sessiz bir korku cinneti geçirerek içinden İda'ya sesleniyor?

İda, bağışla beni, bana yardım et, ceza verme.

Madeleine, bağışla beni, bana yardım et, ceza verme.

Ama Jonathon'un küçücük ayağı battaniyenin altından sarkıyor. Sayısız, asitli vantuzlarla emilmişçesine, içler acısı biçimde kızarıp şişmiş.

Bunu Jarvis bile görebiliyor artık.

"Allahallah," diyor Jarvis şaşırarak. "Sahiden de pek kötü olmuş."

Lily, "Bir şeyler yap," diye ona yalvarıyor ama hastanenin havası, hastanede olmak, tıp konusundaki kendi bilgisizliği ve Lily'nin paniklemesine, olaylar konusunda Lily'nin yaptığı yorumlara olan güvensizliği Jarvis'i felce uğratmış gibidir.

"Beklemeyi göze almak zorundayız," diyor Jarvis. "Burası acil vakalara bakan bir hastane."

Lily, "İyi ama ya Jonathon ayağını kaybederse?" diyor yalvarırcasına. "Baksana şuna!"

Gerçekten de Jonathon'un bütün ayağı gözlerinin önünde şişer gibidir. Lily çocuğunu Jarvis'in kollarından kaparak danışma tezgahının arkasındaki hemşireye götürüyor.

"Ne olur, şu ayağa bakın," diye yalvarıyor. "Doktorun hemen görmesi gerek."

Hemşire şaşırmış gibidir.

"Hiçbir şeyciği yok, annesi," diyor. "Bir yarım saat kadar beklemeniz gerekiyor. Doktorlar çok meşgul. Bütün yoğun bakım servisleri dolu durumda. Lütfen oturun, sakin sakin bekleyin. Çocuk güzelce uyuyor. Ağrısı sancısı yok."

Gelgelim Jonathon Lily'nin kucağında dönüp inildemektedir. Hemşire besbelli yalan söylüyor.

Ah, Lily'yim ben, Jonathon'un annesi, şimdiye değin hiç olmadığım kadar. Bütün dünya bana karşı komplo kurmuş. Anne olmak böyleymiş, demek? İda, sen de böyle mi olmuştun, Rose Bebe'yi yatağında bulamayınca? Çevrende ne bir komşu ne de yardıma koşacak bir insan, o ıssız kumsalda bir aşağı bir yukarı koşarak aranıp durdun, bir aşağı, bir yukarı, sonra şafak söktüğünde ne gördün?

Zavallı anneciğim, zavallı İda, zavallı Rose Bebe. Üzgünüm, çok üzgünüm. Zavallı ben.

Lily ağlamaya başlıyor. Jarvis Lily'nin elini okşuyor.

"Ağlayacak bir şey yok Lily," diyor. "Jonathon'un hiçbir şeyi yok. Bir iğne yaptılar mı, tamam."

"Madeleine'in işi bu," diyor Lily. "Jonathon'a bunu o yapıyor. Biliyorum."

Jarvis, "Hiçbirimiz iyi davranmadık," diyor.

Madeleine, özür dilerim.

İyi davranmak ha? O da nedir?

Bir ensest tutkusunun pençesinde kıvrananların pek gözdesi olan bir etkinlik sayılmaz, herhalde. İşin içinde olmayanlar, iyi davranmayı, "İnsanın eşini, ortağının genç sekreteri uğruna terk etmemesi," diye tanımlayabilirler. (Ama şeytana uy-

mak ne kadar kolaydır, işin ucunda gençliğin tazelenmesi olunca!) İyi davranmak, uzun ve romantik ertelemelerin sonunda patronunun evli ortağıyla yatmak da değildir. (Ama babasına karşı erotik bir eğilimi olan, sağlıklı hangi genç kadın evli bir erkeğe karşı koyabilir?)

Bir akşam Jarvis, "Ev sahibi olacak deli Lily'yi evden atmış," diyor. "Başka çıkar yol yok, o da buraya gelip yedek odada kalacak. Çıngar çıkarmanın yararı yok. Sen hep cinsel kıskançlığın aşağılayıcı bir şey olduğunu söylerdin ya, işte söylediklerini uygulamak için sana fırsat. Hem zaten Lily gebe."

Lily, Madeleine'in bölgesine yaklaşırken için için titriyor mu? Muşamba kaplı merdivenden yukarı o çirkin kırmızı güllü bej duvar kağıtları dökülmeye başlamış yedek odaya çıkarken ayakları geri geri gidiyor mu?

Hayır.

Zihninden geçen düşünce, "Bu duvar kağıdı gitmeli," oluyor. Ve, Jarvis benimdir, yalnızca benim, diye düşünüyor Lily, eğer düşünüyorsa: ona olan sevgimin yüzüsuyuhürmetine.

Lily, "Şu önümdeki birkaç gün pek hoş olmayacak," diyor, onu ağzı bir karış açık, hayretler içinde dinleyen en yakın arkadaşı Alice'e. "Ama bunu yapmak zorundayım. Karısı öyle dana yürekli, duygusuz bir kadın ki böyle yapmazsam dünyada yerinden kıpırdamayacak."

Madeleine yerinden kıpırdıyor. Hem de ne kıpırdama, Madeleine en iyi havlularla masa örtülerini alıp birkaç pencerenin camını kırıyor ve Lily'nin bavulunun içine mürekkep döküyor. Zavallı Hilary'ciğin gözleri önünde.

Madeleine kaçığın biri. Jarvis'le Lily bu düşünceyi paylaşıyorlar.

Zavallı Lily; Jarvis onu avutuyor. Kızcağız nelere katlanmak durumunda!

Daha sonra da mahkeme kararı alıyorlar, Lily Madeleine'in kapısından, Madeleine'in evine girip çıkarken, Madeleine'in Lily'yi yumruklayıp saçından çekerek tartaklamasını önlemek için.

Ne yapalım, Madeleine evden ayrılmayaydı. Bütün avukatlar bu görüşteler. Burası Lily'nin yolu artık. Lily'nin kapısı.

Ah, şu cezalar yok mu!

Lily Jonathon'u o biçimli, esmer başlı göğüslerine dayamış, öne arkaya sallanıp duruyor. Hemşireler gelip geçiyor, onu hiç umursamadan. Jarvis Lily'nin elini tutuyor. Lily onun elini itiyor.

"Eğer iyi davranmadıysam bedelini şimdi ödüyorum, öyle değil mi?" diyor Lily hain hain.

"Nasıl yani?"

Lily, "Hilary başıma kaldı ya," diyor. Buna katlanmak, Jonathon'u yitirmek düşüncesine katlanmaktan daha kolay.

Jarvis, "Onu istiyorsun, sanıyordum," diyor. Kafası karışmıştır.

Lily hastanenin antiseptik sessizliğinin içine, "Asla istemedim onu!" diye bağırıyor. "Onu yetiştirmekte Madeleine'den üstün olmak istiyordum yalnızca!"

Jarvis karşılık vermiyor.

Jonathon'un ayağı zonklamaktadır, Jonathon inleyerek çırpınıyor.

Lily, "Hiç işe yaramıyorsun," diyor Jarvis'e, "Bir daha hiç çocuk yapmayacağım. Babası sen olacaksan yani."

Lily'nin, yedek odaya taşınmasının nedencesi olan ilk gebeliği, o yayvan kabak güllerinin altında Jarvis'le geçirdiği iki geceden sonra yoklara karışmıştı. Kanamayı Jarvis'in ateşli şehveti mi neden olmuştu, yoksa gebelik zaten hayal ürünü müy-

dü? Lily hiçbir zaman bilemedi. Bildiği, o seferki aybaşısının korkunç sancılı geçmesiydi.

Jonathon, sonradan sahiden gebe kalınca dünyaya getirdiği çocuk, inildiyor. Sancısı var.

Ah, çektiğiniz cezalar! Madeleine, özür dilerim, İda, beni bağışla. Yarın sana mektup yazacağım.

Bütün bunlar, hem de ne için? Jarvis için mi?

İnsanın bir kocası olması hiçbir şey yazmıyor. Bir adamın karısı olmak hiçbir şey yazmıyor. Seks desen, boş zamanları geçirmeye yarayan bir eğlencelik. Tek önemli şey anne olmaktır. Lily bunu şimdi algılıyor ve bulgunun şoku bir an için, anneliğin ayrılmaz parçası olan kaygı ve üzüntüyü uyuşturur gibi oluyor. Sonra bu duygular yeniden kabarıyor.

Jonathon, minik Jonathon, sakın ölme. Sen ölürsen ben ne olurum? Elimde hiçbir şeyim kalmaz. Bir hiç olurum.

Jarvis, sen önemli değilsin.

Ah, cezalanmak, cezalandırmak!

25

Kafası karışmış olan Philip, yanında kaşlarını çatmış, ayaklarını yere, parmaklarını masaya vurup duran karısını süzüyor.

Lettice, "Menapoz mu yoksa?" diye sorarak annesinin o sabah, kan lekeli çarşafı yataktan hoyratça çekip çıkarmakla gösterdiği duyarsızlığın öcünü alıyor. Bana canının istediği kadar haşin davran, anneciğim. Bak ben büyüyorum. Sen ihtiyarlıyorsun. Benim kanamam başlarsa seninki duracaktır.

"Lettice, kuzum gider misin?" diyor Philip, Laurence ortada yok; kediyle birlikte sıvışıp dışarki karanlıklara karışarak arkadaşlarını ve yaşamın daha sıradan yönlerini aramaya gitmiş; bu kapkara, fırtınalı mutsuzluk ve öfke bulutunun içinde (hiç değilse şimdilik) olmayan bir kapı bulmaya. Bu bulut zaman zaman en dingin ve sıcak yuvayı bile sarar, öyle ki saksılarda bitkiler buruşup kalır, çocuklar sokaktan içeri gelmek istemez, kedi evi terk eder; ta ki sıra bir başka aileye gelip de kendi evleri normal yaşama dönünceye değin.

Lettice, "Ama ev ödevimi yapıyorum," diye itiraz ediyor.

Kapıdan çıkarken, "Östrojen terapisini salık veririm," diyor, saygısızlığından değil de korkusundan. Annesinin ellerini tanıyamıyor adeta; gergin, kasılıp kıvrılmış, pençeyi andıran eller.

Anne, özür dilerim. Sensiz ben ne yaparım?

Ah, cezalandırmak, cezalanmak!

Lettice gidince Philip, ilk seviştikleri sıralardaki yumuşak sesiyle, "Margot," diyor ve ona... nasıl bakıyor? Sevgiyle, içtenlikle mi yoksa çaldığı kuzu pirzolasını yuttuktan sonra masanın altına sinmiş, yalanan hırsız bir ev köpeğinin cezadan kaçmayı amaçlayan sulu gözlü bakışlarıyla mı?

Kocasına bir kuşku ve kin bunalımının arasından bakan Margot besbelli ikinci seçeneğe inanıyor.

"Ha, sensin, demek," diyor. Sanki kendisi zengin ve ünlü bir hanımefendidir, Philip de ona, hoşça vakit geçirmekte olduğu bir toplantıda yaklaşma cüretinde bulunan bir vergi memuru ya da hor görülen bir koca. Philip, "Çok tuhaf davranmaya başladın Margot," diyor sakin sesle. "Ben mi?" diye Margot köpürüyor. "Sen beni delirtmeye çalışıyorsun. Ama asıl deli olan sensin."

Herhangi bir karı koca kavgasında tarafların birbirlerini deli yerine koyması ve kendilerinin karşılarındakine gözlerini kırpmadan yönelttikleri hakarete öfke göstermeleri son derece normaldir.

Gelgelelim Margot bu kavgayı adeta yoktan var etmiştir, nitekim Philip böyle söylüyor ve kızmamaya karar veriyor. Onun bu sakinliği Margot'nun öfkesini daha da körüklüyor.

"Sen muayenehane dön," diyor doktorun karısı. "Hadi, git de elini kadın hastalarının bilmem nerelerine sok gene." Bunu duyan doktor gözlerini bir kırpıştırıyor.

"Senin doktor olmanın tek nedeni de bu zaten. Elini genç kadınların içine sokabilesin diye, onları karşında soyundurtabilmek için." Ama doktor hâlâ gülümsemekle yetiniyor, hastasına bir yatıştırıcı reçetesi yazmak üzereymiş gibi. "Sen benim bebeğimi öldürdün," diyor doktorun karısı. "Daha kaç kürtaj yaptın acaba?" Ama hiçbir şey para etmez gibidir. Doktor gülümsüyor. "Cevap ver bana!" diye haykırıyor Margot.

Doktor, "Sus artık, Margot," diye mırıldanıyor. "Çocukların sinirini bozma. Senin sinirlerin çok bozuk; bunu biliyorum."

Sözleri sakin ve mantıklı ama tarafsızlığının serin tepelerinden karısının üzgün ve ölümcül kıvranışlarını izleyen bakışla-

rında keyif de var mı? Evet. Daha doğrusu Margot'ya öyle geliyor, Margot'nun gözlerine ki bu gözler yaşam boyu, eşyanın gizli nahoş köşelerinden başka pek bir şey görmemiştir: buz dolabının arkasındaki küf ve süprüntü, yer tahtalarının altındaki çürüme, dolabın altındaki sıçan pislikleri, tatlı sözlerin ardındaki hainlik.

İşte ceza!

"Çocuklar senin umurun değil!" diye fısıldıyor. Margot/Madeleine o tozlu, ölü sesiyle. "Bana da aldırdığın yok. Senin aldırdığın tek kişi kızkardeşin Jill'miş, onu da öldürmüşsün. Onun katili sayılırsın, önce soydun onu, sonra öldürdün. Senin kadınlara yaptığın bu, işte. Ya da yapmak istediğin."

Doktor alnını dürüyor. Yüzü kasılıyor; cephedeki çatlaklar derinleşiyor. Margot şimdi onu kızdırmıştır. Yüzüne, kendisinin için için bildiği kimliğinin görünümü çöküyor: kızkardeşinin katili, gerçek yüzü, gerçek doğası en sonunda ortaya çıkmış olan yaşlı, çok yaşlı bir adam. Düşmanlıkla sırıtan bir iskelet yüzüdür bu. Aynı zamanda babasının yüzü.

İşte ceza!

Margot zaferle gülümsüyor. Kocasını gerçek kimliğiyle görmüştür artık.

"Seni hiç sevmedim," diyor.

"Benimle neden evlendin, öyleyse?"

"Gebeydim de ondan."

Philip, "Ben seni seviyordum," diyor.

Ah, sevgi. Çok, çok eskiden ve de geçmişte kalmış. Margot'nun içini büyük, koyu bir üzgünlük bürüyor.

Sonra Margot/Madeleine üzgünlüğünü öfkesiyle hoyratça iteleyerek, "Teşekkürler," diyor. "Yani senin burnunu kırıp beni sevmen bir ömür boyu hizmetçilik etmemin bedelini ödüyor,

öyle mi? Ne üçkağıt ama! Seni seviyorum, öyleyse çoraplarımı yıka!"

Oda buz gibi soğuk. Doktorun karısı sararmış elini o uzun dişleriyle dişleyip duruyor, ağzından çıkan sözleri söylemekten kendini alakoymak istercesine.

Doktor, "Söyleyecek başka bir şeyin kaldı mı?" diye soruyor. "Beni incitip içimden yıkacak başka bir söyleyeceğin var mı? Acele etme." Margot, "Her şey boşa gitti," diyor. "Ömrümü boşa harcadım." Ve buna kendi de inanıyor.

"Sende olanlar birçok kadında yok," diye karşılık veriyor doktor. "Ev, bahçe, koca. Arabamız var, iki çocuğumuz..."

"Benim iki çocuğum var, senin, bir." Margot'nun o uzun dişleri bu sözleri durdurmak için elinin etine geçiyor, geç.

Philip gülüyor.

"Hangisi benim olmayan?"

"Laurence."

Philip gene gülüyor. Margot'nun elindeki yaradan kanlar akmakta.

"Nefret ediyorum bu evden, bu zindandan!" diye çığlık çığlığa bağırıyor Margot. "Senden nefret ediyorum!"

Philip ürperiyor. Kızkardeşi Jill de bir zamanlar böyle konuşmuştu onunla. Oda neden böylesine soğuk? Arka kapı açık, ısı boşa harcanıyor. Margot'nun o sağlam, güçlü elleri kocasının boynuna doğru uzanıyor. Bu eller becerebilse onu öldürecek, besbelli. Philip onları kendi elleriyle tutuyor. Margot bir çığlık koparıyor. Tuhaf, ırak bir ses bu; bedeninde bu sese yetecek güç kalmamış sanırsınız.

Ne yapacağını şaşırmış olan doktor, "Margot," diyor. "Sen Madeleine değilsin. Benim karımsın. Madeleine öldü. Bir tür isteri krizi bu. Lütfen, yeter artık."

Margot'nun elleri güçten düşüyor. Kesik kesik çıkan soluğu zamanla düzeliyor. Margot kocasına kendi gözleriyle bakıyor; elleri gene bildik eski elleri, minik, güçsüz, yarasız beresiz.

"Ne diyebilirim?" diyor doktor. "Hilary'yi yanımıza almak senin için bu kadar önemliyse, buyur, al."

> Ben bir doktorum, hastalarımın yaşamlarında geçmişin durmadan dirilip kendini tazelediğine tanık olurum. Kendimin buna şerbetli olduğumu sanırdım ama değilim, ölüler diriliyor ve suçlarımızı başımıza kakıyorlar, kendi seslerimizle.

Doktor üzgün ve sakıngan gözlerle karısına bakıyor. Doktorun karısı şaşalıyor; Hilary'yi çoktan unutmuş, isyanının fırtınası onun sıradan insanca duygularını silip süpürmüştü. Doktor şimdi neden Hilary'den söz açıyor ki? Gene gülümsüyor. Kabullenmek, boyun eğmek huyu köklüdür. Margot geçmişi unutuyor; bağışlanmanın ferahlığı arasında isyanı eriyip gidiyor; Margot gülümsüyor; o minik, tombul elini uzatıp kocasının soğuk, kemikli parmaklarına dokunarak bu parmakların gizler taşımasına izin veriyor. Gene doktorun karısıdır o artık, doktorun çocuklarının annesi, doktorun kedisinin bakıcısı.

Alışkanlıkların zaferi bu, yoksa sevgi mi? Sevgi nedir?

Bir süre sonra kedi usulca eve giriyor, Lettice ev ödevini alıp geliyor. Laurence arkadaşlarının yanından dönüyor. Doktorun karısı kakao yapıyor.

Olur, diyor Lettice. Ne yapalım; ben de biraz sıkışır, Hilary'ye yer açarım artık. Zorunluysam.

Peki, diyor Laurence. Bunu Lettice için de yapmıştım. Şimdi de Hilary için yaparım. Zorunluysam.

Yer açmak!

Hastanenin poliklinik bölümünde, hâlâ o parlak, plastik sıra üzerinde beklemekte olan Lily, şimdi hiç kıpırtısız yatan Jonathon'u sımsıkı bağrına basmış, çocuğun gözleri yarı aralık duruyor ve Lily'nin görebildiği kadarıyla cam gibi donuk. Lily kederden çıldırmış durumda, vahşi bir acuzeyi andırıyor; neon lambaların çiğ ışığında saçlarının gümüşü boyadan değil de yaştanmış gibi duruyor. İda'nın görünümü de böyleydi, bir zamanlar. Lily Jonathon'un ölmüş olduğu kanısında. Jarvis doktor bulmaya gitmiş. Derken Jonathon inildiyor. Demek henüz her şey bitmiş değil.

"Lily."

Lily başını kaldırıp bakıyor. Bildik bir tıngırtı duyuyor ve işte Hilary, bekleme odasının parlak zemininde, o sarsak dengesiz adımlarıyla koşarak gelmektedir.

"Lily, Jonathon'un nesi var? Neden söylemedin bana buraya geldiğini? Gezmeye gittiniz sandımdı."

Hilary, çocuk değil de anaymış gibi suçlayarak konuşuyor, Jonathon'u, izin falan istemeden annesinin kollarından alıyor ve canlandırıp kendine getirmek için sarsmaya başlıyor.

"Bu saatte yatağında olmalıydı!" diyor. "Baksanıza haline. Bitkin düşmüş."

Bulunduğu yerden hoşnut olmayan bütün çocuklar gibi Jonathon hafiften mırıldanmaya başlıyor, sonra gözlerini açıp çevresinin korkunçluğunu açıkça görünce yüzünü Hilary'nin kabarık göğsüne gömerek yaygarayı basıyor; yüzü şimdi kıpkırmızı kesilmiştir. Arada başını et yastığından kaldırarak yeniden soluklanıp yeniden bağırıyor.

Bağırtısı gerçekten şaşırtıcıdır. Bir doktor koşarak geliyor. Akdeniz tipinde keskin yüz çizgili, koygun gözlü bir genç adam, ipek gibi bir de sakalı var.

"Nesi var bu çocuğun?" diye sert sesle soruyor. "Neden böyle korkunç sesler çıkarıyor?"

"Ayağı," diyor Lily.

Doktor çocuğun ayağını eline alıp burnunu kıvırarak gözden geçiriyor. "Alt yanı küçük bir sivilce," diyor. Sahiden de öyle. "Böyle gürültü çıkarabiliyorsa çocuğun bir şeyciği yok, demektir." Çok doğru: Protesto etmenin katlanmaktan yeğ olduğunu öğrenen Jonathon bundan böyle istediğini yaptırtmak için öylesine gürültü çıkarmaya başlayacak ki Adelaide Row No. 9 ve No. 11'de oturanlar arada, acaba Çocukları Koruma Derneğine telefon açsak da bu taş yürekli anayı ihbar etsek mi, diye düşünür olacaklar.

Yer açmak!

Lily Jonathon'u eve götürüyor. Jarvis onu izliyor. Hilary topallayarak arkadan geliyor. O gülünç apartman topuklarıyla hastaneye yetişip Jonathon'u korumak için koşarken bileğini burkmuştur.

"Şansın varmış ki bileğin kırılmamış," diyor Jarvis.

Ne mutlu Hilary'ye!

Jarvis trafik cezası almış. 6 pound ceza ödemesi gerekiyor. Umurunda bile değil. Ucuz kurtulmuştur. Bunu biliyor.

Ne mutlu Jarvis'e.

Hilary arabanın arkasına zar zor sığışıyor. Çok koşuşturmuştur. Lily içinden, keşke deodoran kullansa, diye geçiriyor. Madeleine deodoranlara karşıydı. Kokmak doğaldır; derdi Madeleine; ancak cinsellikten korkanlar kokmaktan korkarlar. Neyse, Lily kısa zamanda Hilary'ye daha güzel tutumlar öğretecektir. Lily böyle düşünüyor.

Hilary, "Kobayı doktorların evine götürdüm," diyor. "Bana, sen de kalmak ister misin, diye sordular, ben de, isterim, dedim. Okula da daha yakın. Sizce bir sakıncası var mı?"

Jarvis, "Sen nasıl istersen," diyor, içinde hafif bir burkulmayla. Belli belirsiz bir burukluk. Ama yeter.

"Orada mutlu olacaksan," diyor Lily, şansının parlaklığıyla gözleri kamaşarak.

İyi yürekli Hilary, "Hafta sonlarında size gelebilirim," diyor. "Eskisi gibi. Jonathon'a bakarım."

Lily, "Yedek odayı yeniden düzenler, sana doğru dürüst bir yatak odası yaparım," diyor. "Burası benim olduğu kadar senin de evin, ne olsa. Daha ben yokken sen buradaydın."

Dersini almış, geri adım atıyor, yer açıyor. Neler yapmış olduğunu anlamış.

"Jonathon geceleyin uyanırsa ben kalkar bakarım. Ben onun annesiyim."

Ne mutlu Lily'ye, geceleyin uyanınca kalkıp bakabileceği bir çocuğu var.

Ne mutlu Lily'ye, bakabileceği bir çocuğu var.

Ne mutlu Lily'ye, çocuğu var.

Ne mutlu Lily'ye.

Ne mutlu Lily'ye, diye kıskanmadan, gözü kalmadan düşünüyor, Madeleine'den arta kalan şey. Ne mutlu sana, Lily. Sen de benim kardeşimsin. Senin çocuğun sende kalsın. Yeter ki benim çocuğuma el koyma.

İyi geceler, hoşça kalın.

Mezarın çevresinde toplananlar hatırı sayılır bir grup oluşturmuş; tabut yerdeki çukura indiriliyor; çukur, ince bir düşünceyle, yeşil plastik çimen kaplanmış. Görünürde tek bir solucan bile yok. Toprak Ananın bağrına, böyle korunmuş olarak gömülmek pahalıya çıkar. Jarvis aldırmıyor. Merdivenin yeni halısıyla çatının onarımı bir süre bekleyecek artık. Jarvis Lily'ye böyle söylemiş. Lily de bunu kabul etmiştir.

"Yedek odadaki duvar kağıdı canımı sıkıyor da," diyor Lily. "Hepsi bu. Dam akarsa kağıtlar düşer; bunu istemiyorum. Hafta sonlarında Hilary cici bir odaya gelsin istiyorum."

Gerçekten de bunu istiyor. Şeker Lily.

Hilary, Adeleide Row'daki odası için bir süre sonra yeni duvar kağıdı seçiyor: yirmili yılların yeniden moda olan bir deseni: bej üzerine açılmış kıpkırmızı kabak gülleri, kendi zevkine göre olmamakla birlikte Lily Hilary'nin seçimine ses çıkarmıyor. İyi yürekli Lily.

Doktor, Madeleine'in mezarı başındadır, doktorun karısı ve doktorun çocukları Laurence, Lettice ve Hilary de öyle.

Renee orada; yanında, kocasından dördüncü kez kaçmış olan arkadaşı Bonny. Renee Margot'ya gülümsüyor, Margot da buna bir gülümsemeyle karşılık veriyor. Herkesin seçimi kendine.

Pek öyle bol gözyaşlı, iç karartıcı bir cenaze töreni değil bu. Mezarlık kuzey Londra'da, Ruislip semtinde, yeşil, ağaçlık bir yer. Rüzgar tertemiz, güçlü esiyor, güneş parlıyor bile.

Lily geldiği için memnundur. Gerçi küçük kilisenin dekoruyla çalınan plastik müzikten hiç hoşlanmamıştır ve töreni yöneten papaz da, sevimli olmasına karşın başkalarının acısını anlamaktan yoksundur (başka türlüsü olabilir mi?) ama hiç değilse tabutun boyu, Rose Bebe'nin (Lily'nin göremediği) tabutundan uzun ya!

Lily Jonathon'u da getirmek durumunda kalmıştı çünkü çocuk bakıcısı bulamıyor. Jonathon annesinin elini bırakıyor ve o paytak ama güvençli adımlarıyla, mezar taşlarının arasında oynamaya gidiyor: görüş menzilinin ötesine taşan binlerle mezar taşı. Jonathon'un ayağı tamamen iyileşmiş; yalnızca Lily'nin Margot'yu dinleyerek açık bıraktığı ufak bir sivilce var, o da kurumaya yüz tutmuş.

Margot işten ayrılacağını bildirmiş. Jarvis'le çalışmayacak artık. Jarvis de onun yerine başka birini tutmaya niyetli değil. İşler öyle kesat ki yardımcı tutmak akıl kârı sayılmaz. Onun, iş konusunda böyle gerçekçi ve mantıklı olabildiğini görmek de Lily'yi hoşnut bırakıyor.

Bay Quincey de gelmiş, çevresine keskin bir diş tozu kokusu saçarak. Renee sonunda yumuşamış ve ona cenaze töreninin yeriyle saatini bildirmişti. Orada durmuş, altın renkli tabutun yeşil çukura indirilmesini izlerken Bay Quincey, aileden biri değilse bile daha geniş bir insanlık topluluğunun – hem de yaşayan bir topluluk – parçası olduğunu hissediyor. Ülseri iyileşmiş gibi bir şey.

İyi uykular, Madeleine. Hoşça kal. Teşekkürler.

26

TANIYIŞLAR; FARK EDİŞLER!

Kartal yuvasına uçar
Dağlarda güneş batar.

diye bir şarkı tuttırmuştur Hilary bir hafta sonra; ıslak sokaklarda yürürken içinde yaşadığı gözyaşı ortamına ek olarak havanın rutubeti, kuaförün yaptıklarını bozmuş, Hilary'nin kırpık saçları şimdi kıvrılarak yüzünü tatlı buklelerle çerçevelemiş.

Sus bir tanem, korkma sakın
Çünkü annen sana yakın...

Hilary'yim ben, bir zamanlar yaşamış olan bir annenin çocuğu, daha doğmamış çocukların annesi. Bir daha asla şekerli buğday gevreği yemeyeceğim. (Hayatta asille adi nasıl da birbirinden ayrılmamacasına, içiçe geçmiş durur!) Annemin ölümü zincirlerimi kırdı. Benim hayatım, onun ölümü; annemin bana verdiklerinin toplamı bu, işte. Ölmek, onun benim için yapabileceği en iyi şeydi; onun en son ve en güzel armağanı oldu bu.

Hilary doktorun bahçe kapısından girip evin arkasına doğru yürüyor. Doktorun kıvrılmış yatan kedisi gerinerek kalkıyor; oldum olası yaptığı, sonuna değin de yapacağı bir şeymiş gibi sessiz ayaklarıyla onun peşine düşüyor, onunla birlikte mutfak kapısından içeri giriyor.

Tanıyışlar, fark edişler!

Kobay, kafesinin telleri arasından, gözlerini kırpıştırmadan Hilary'ye bakıyor.

Margot, "Hilary, kafesi temizlemelisin artık," diyor. "Kokmaya başladı. Ben temizlemeyeceğim. Benim kendi işim gücüm var."

Çay sofrasında Hilary, Lettice'le Laurence'in arasında oturuyor. Laurence ona Büyük Sahra üstündeki hava akımlarının değişkenliğini anlatırken Hilary nazikçe baş sallıyor... ya, bu nezaketin nereye değin gideceğini kim bilebilir?

Margot bu akşam, Hilary'nin elleri Laurence'in elleri gibi, diye düşünüyor. Kırmızı üşümüş, şiş boğumlu ve güçlü.

Philip poliklinikten gelip masanın başına oturduğu zaman da her zamanki tutumlarını sergiliyor, kayıtsızlığın verdiği bir el alışkanlığıyla salatayı bölüştürüp jambonu dilimlemeye girişiyorlar.

Tanıyışlar, fark edişler.

Margot şok geçirmektedir. On beş yıl önce Madeleine nerdeydi, kendisi yırtık duvar kağıdındaki güllerin altında Jarvis'le yatarken? Philip neredeydi? Kaynamış şarap buharıyla mum ışığının sisleri arasından Margot'sunu aramaya çıkmış da Madeleine'i mi bulmuştu yoksa? Bahçede, banyoda, Jarvis'in daha geçen gün oturup ağladığı o karanlık merdivende, cennette ya da cehennemde? Madeleine'in Jarvis'le tombiş hemşireyi yatakta bastırmasından önce ya da sonra? Madeleine'in kapıldığı şok, Philip'in düş kırıklığı? Hangisi? Yoksa ikisi de mi?

Hilary evine geldi. Üvey kardeşi Laurence'in ve babası Philip'in yanına. Philip onu görmezlikten gelmiyor, ona bakıyor.

"Seni uzun saçlı düşünemiyorum," diyor. "Madeleine saçını hep kısa kestirirdi."

Margot kalkıp mayonez kavanozunu almaya gidiyor. Sonra gene kalkıyor, sofraya getirmeyi unuttuğu çeşnilik mangolu çatni'yi getirmeye gidiyor.

Çarşamba günü Enid son kez gelerek Margot'nun bundan böyle artan zamanında Philip'e vergi işlerinde yardım etmesine fırsat yaratıyor; Enid Londra'nın öbür ucunda küçük bir daireye taşınacak.

"Hem Sam'e hem bebeğe bakamam," diyor Enid. "Zamanım yetmez. Bebekle olurum daha iyi. O hiç değilse bana bir gelecek sunuyor, oysa Sam'in tek sunduğu, hep aynı şeylerin devamı. Sam'de sanki değişme yeteneği hiç yok. Tek yapabildiği, hayata hep aynı gözle bakıp durmak."

Margot, "Peki, işin ne olacak?" diye soruyor.

Enid, "Bir kolayını bulup ikisinin de üstesinden geleceğim," diyor ki bunu hiç kuşkusuz yapacaktır. Enid'in ağlamış olduğu belli oluyor. Geçmişin kalıbını böyle temelden kırmak, hizmet görmenin güven verici zevklerinden vazgeçip bilinmeyene doğru dönmek kolay değildir, insana acı vermediği sanılmasın. İlk deniz hayvanları sürünerek kuru toprağa çıktıklarında büyük eziyetler çekmiş olmalılar: soluk almaya çalışmak, vahşi güneş altında kavrulmak, falan.

Laurence annesine, "Ben hiçbir şeye anlam veremiyorum," diyor başını sınav için çalıştığı astronomi kitabından kaldırarak. "Sen verebiliyor musun? İstediğin kadar çok sayıda veri öğren, boşuna, insanı hiçbir yere götürmüyor, öylesine küçücüğüz ki hepimiz, hiç denecek kadar küçük... önce doğuyorsun, sonra da ölüyorsun. Neden?"

"Benim tek düşünebildiğim," diyor Margot. "Bu dünyada, burada Yaradan'ın yaptıklarını düşünmek ve hayretler içinde kalmak için bulunduğumuzdur."

Margot kendi sesiyle mi konuşuyor yoksa bu seste hâlâ Madeleine'in ölümüyle ortaya çıkan o tını var mı, mezarlıkların nefesini taşıyan bir burukluk; hani iyi klaret şarapların yudumlandıktan sonra ağızda kalan burukluğu gibi? Margot'ya varmış gibi geliyor. Bazen düşünüyor da, gözleri bile eskisinden

daha az sığmış, düğmeye, taş bebek gözüne daha az benziyormuş gibi geliyor ona. Yoksa fark edilmeden ilerleyen yaşların etkisi mi bu... ya da hayatta acı çekmiş olduğunu en sonunda kabul etmenin etkisi mi?

> Margot'yum ben, doktorun artık genç olmayan karısı. Bundan böyle daha mutlu olabileceğim, madem ki kederimi, yitimlerimi kabul edebildim: zamanın, başka insanlarla olayların bana verdiği hasarı ve kendi neden olduğum yıkıntıları... Laurence'in annesiyim ama ona hiçbir şey söyleyemiyorum; hiçbirimiz başkalarının deneyimlerinden ders almıyoruz ki! Zaten o erkek, bense dişiyim. Doktorun oğlu o. Hilary de doktorun kızı. Bense, Margot ile Madeleine birarada; oldum olası öyleydim. Madeleine benim kardeşimdi ve doğru söylüyordu: onun çocuğu benim, benim çocuğum onundu.

Madeleine mezarlıkta yatıyor, üç aydan toprak oturacak ve Jarvis'in parasıyla sağlanan mezar taşı mezarlıktaki binlerce taşın arasındaki yerini alacak. Madeleine'in ölümlü bedeni orada kalacak, Hampstead Heighst'tan esen rüzgarlara karşı.

Laurence'in cenaze töreninde, ne yapacağını bilemeyip çırpınırcasına dediği gibi: "Son buzul çağında buzulların Hendon Central'da kaldığın biliyor muydunuz? Hampstead Heath dağın eteğindeki taşlıkmış. Bu yüzden buralarda pek bitki büyümemiş de bu semt açıklık kalmış." Gene de Laurence hiç tanınmadığı bir insan için, Hilary'nin annesi için birkaç dakika acı acı ağlamıştı.

Madeleine'in hatırası, "Kızkardeşlerim benim," diye fısıldıyor hâlâ ürperip duran havaya. "Ve de erkek kardeşlerim, yakında sizler de ölmüş olacaksınız. Böyle mi yaşamak istiyorsunuz?"

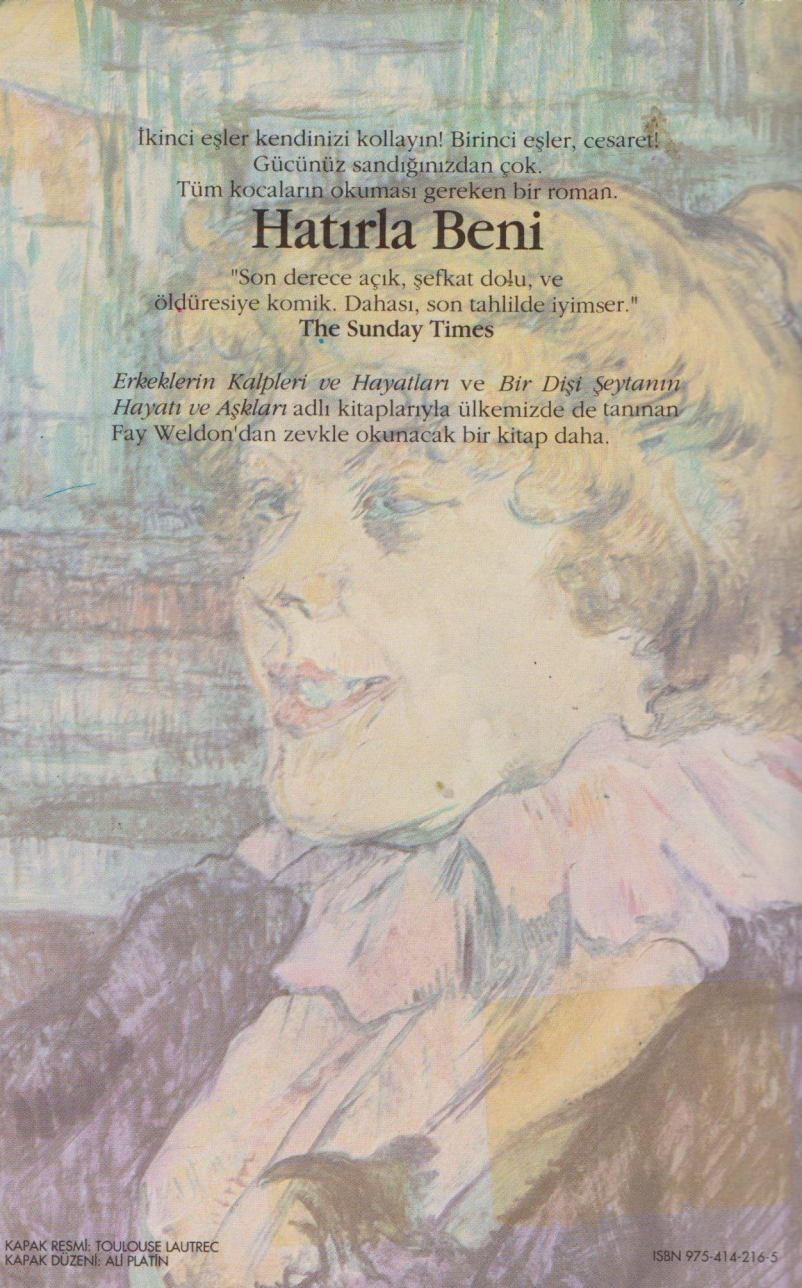
Bu soru da, olumlu ya da olumsuz, görüş birliğine benzer bir şey yaratmış olsa gerek ki bundan sonra yeni mezarların üzerlerindeki neşeli çiçek saksılarıyla otları rüzgardan başka hışırdatan olmadı. Havadaki o sorun ve sıkıntı, her ne idiyse, dağıldı ve her yere bir huzur çöktü.

İkinci eşler kendinizi kollayın! Birinci eşler, cesaret!
Gücünüz sandığınızdan çok.
Tüm kocaların okuması gereken bir roman.

Hatırla Beni

"Son derece açık, şefkat dolu, ve
öldüresiye komik. Dahası, son tahlilde iyimser."
The Sunday Times

Erkeklerin Kalpleri ve Hayatları ve *Bir Dişi Şeytanın Hayatı ve Aşkları* adlı kitaplarıyla ülkemizde de tanınan Fay Weldon'dan zevkle okunacak bir kitap daha.

KAPAK RESMİ: TOULOUSE LAUTREC
KAPAK DÜZENİ: ALİ PLATİN

ISBN 975-414-216-5